

દીબાચો.

આમે કીતાબમા ગુજરાતી એચાલોનો ધણોજ ભાગ લીધામા આબોછે તથા હીંદુસ્તાંની એચાલોનો જુજ ભાગ લીધામા આબોછે તેનુ કારણ એકે આજ કાલ લોકોને ગુજરાતી ગાયન સમજવાનો ધણોજ શાખ થઈ પડીયોછે મોટે લોકોના ખાશ ફરમાંવાધી અમે અમારી કીતાબમા ગુજરાતી એચાલોનો શંચ ધણોજ કીધોછે. આજ દીન શુધી કોઇપણ શાહેરે એટલો મોટો ભાગ ગુજરાતી એચાલોનો છપાવ્યો નહીં હતો અમે પણ અમારો પેહેલો ભાગ આઠારશે છોતેરમા છપાવ્યો હતો પણ તેમાખી ગુજરાતી એચાલો જુજ હતા, મોટે આ ખીજો ભાગ છપાવતી વખતે ધણુએક શાખીનોએ અમાને પોતાની ખાએશ જણાવી કે ઉડદુ એચાલો મા કંઈએક લોકોને સમજન પડતી નથી મોટે નો તદન ગુજરાતી એચાલો છપાવશે તો ધણુ નેક કાંમ યશે ને શરવે શાખીનોની ટક સચવાશે તોપણ અમે અમારી ખુશીથી હીંદુસ્તાંની એચાલોનો જુજ ભાગ લીધોછે, ઉડદુ ફારસી, એચાલો ખીલકુલ લીધા નથી, હવે થોડા વખતમાં અમારો તીજો ભાગ નીકલશે તે વખતે તેમાં ઉડદુ, ફારસી, અરખી એચાલો તે શાથે ઉથતાદ જરીફની ગઝલોખી છપાવવામાં આવશે.

હવે અમે ઉપર કીતાબનુ જે નાંમ આપેલું છે કે તુરાના દીલ યશાંદ એચાલો ને ઉર્ફ રમુજે કુરસદ તેનો અરથ એકે એચાલ એટલે વીચાર એચાલો એટલે દીન પસંદના વીચારો, રમુજે કુરસદ એટલે કુરસદને વખતે એચાલોને વાંચી દીલમા વીચાર કરવો, ને તે વીચાર કરી કોઈ શારો બોધ પોતાના દીલમા પ્રાપત કરવો તેથીજ લોકોને શારો બોધ પ્રાપત થાવાને લીધેજ આમે કીતાબમા માલકની તારીફ તથા શરાપા તથા નશીયતો, નીતી બોધ, હાશ રથ, કરણુ રથ, માતાના વરણો, પદશા વીચે નશીયતો તેમજ આશકીયો, પનીહારીયો, તેમજ સ્ત્રી ચરીતરોના એચાલ તેમજ કજોડાં, કાલી ગોરીનો ઝગડો તથા નાજની પઠાનનો કીશો તેમજ છેલ ખટાઉ મોહોના રાંણીનો કીશો તેમજ કોસ્તલીલા, બનશીલીલા, કરંમતી કાહાનીયો તથા સર અરશેદજી જમશેદજી ખાટલીવાલાનો એચાલ તેમજ સુરતની નવી આગનો એચાલ તેમજ વીજલી આગબોટનો એચાલ તેમજ રૂથતંમ સોગાદના કીશાનો એચાલ, રૂથતંમ પેહેલવાનના માતનો હેવાલ તેમજ દાદરપર જે ખુન થયું તેનોખી એચાલ તથા આજકાલના

ટઆક જવાનીયાના લટકાને ચટકાના ખેચાલ તેમજ નાટકના ઢોંગી શાં
ગીની રમુજોના ખેચાલો તેમજ હોલીચો, રાવંગો, ચોવંગો, અકંગો તથા
કેદઅંદી તથા ચનતદાર તેમજ પરભાતો તથા ઉઠવા ખેશવાની શબ્દોમાં
તથા નાયકાના વરણે તેમજ કંઈ પરકારના દીલને આંતક આપનારા જીમલે
શવાણે ખેચાલોના મંચર કરવામાં આવેલોછે, વહી તે શાયે થોડીએક
મખી, ઢોશા પણ નાખીયાછે બધી મલીને ખેચાલોની રંગત તથા રાગની
એકવીશ જાંતની લીધીછે, જેવી કે ખડી રંગત, મેરીજનની, રંગત ઝડડી,
દોડ કડી, જીની રંગત, ખીદુરની રંગત, શાંમ કલ્યાંન, ખેરે તવીલ
ત્રીકડીયા, ચોતાલી, નાટકની રંગત, શોરક, શરોદની રંગત, છોટી રંગત
શીકચતાંની રંગત, ખેરે ગજલ, લંગડી રંગત, લંગડી ઝડડી રંગત,
કુમરીની રાગની, દાદરાનો કેકો, તન તાલી રંગત, બધી મલીને એકવીશ
રાગનીછે, તે વાંચીને જોવાથી ખાતરી થાય.

હવે આ ખેચાલોમાં બંદા કરી જે નાંમ આવેછે તે બંદા શાહુખ
આ ખેચાલનો બનવાનાર દાદાભાઈ તેવંનના ઉચતાદના ઉચતાદ થાયેછે,
ઉચતાદે જરીક ધ્યાને જરીકના ઉચતાદ બંદા શાહુખ ને દાદાભાઈના ઉચતાદ
જરીક શાહુખ તેમજ મનીરાંમના ઉચતાદ દાદાભાઈ, દાદાભાઈનું તખ્તુશ
દારાં કરીનેછે ને મનીરાંમનું તખ્તુશ શીકંદર કરીને આવેછે, તખ્તુશ
એટલે ઉચતાદએ ખીજ નાંમો શાગરીતોને બકશલા પોતાના અખાડાની
નીશાનીયો વાચતે તેજ મુજબ આ ખેચાલોમાં જીદા જીદા નાંમો આવેછે
જેવાં કે તેગ તખર વૈશી મીર ખંજર એ બધા શાહુરોછે પણ ઉચતાદ
બંદા તથા જરીકના અખાડાનાજે મોટા અમારા ખેચાલોમાં દરેકના નાંમ
આવેછે તે શાયે દોશના તથા શાગરીતોના તથા લાગતા વલગતાયોની
નાંમો શાહુરોને પોતાના ખેચાલોમાં નાખવાનો હકછે તે મુજબ અમે
શરવેના નાંમ દાખલ કીધાંછે તે વાંચીને શાખીનોની ખાતરી થયે.

તુરાના ખેચાલોના શાખીન શજનોથી ભાઈ ફરાંમજી મેહરવાંનજી
આરીયાંને કેટલાએક શાહુખોએ ફરમાશ કરીયાથી ભાઈ ફરાંમજીએ અમા
ને એ કાંમ શાખુ તથા અમા અમારી મોટી ખુશીથી આએ ચોપડી
બહાર પાડીછે, મોટા એ પ્રસંગે ભાઈ ફરાંમજી મેહરવાંનજી આરીયાં
નો અમે મોટા આભાર માનીએ છીએ.

લખતંગ દાદાભાઈ ખેરાંમજી તુરાવાલા

તથા

હો મનીરાંમ જીવણ તુરાવાલા.

(શોખીન શબ્દોને વાંચવા જોગ બીના)

તુરા કલગીની ઊતપંતી.

કંઈએક ગરહસ્થો ગાવાના પંથ વીશે જાણીતા હોશે.ને કંઈએક ગરહસ્થો અનજાણા હોશે મોટે મારે આ ટકે જનાવવું જોઈએ કે ઉતર હીંદુસ્તાંન તથા મધ્યીય હીંદુસ્તાંન તથા દખ્ખીણ હીંદુસ્તાંન એ તંદો હીંદુ સ્તાંનમાં જુદે જુદે ડેકાંણે વીખરાએલા ગાવાના નવજાતનાં પંથોછે, (તેવાના નાંમ) તુરાવાલા, કલગીવાલા, કુંડાવાલા, કુંડાવાલા, અનઘડ વાલા, ધનગડવાલા, ઝુલ્કારવાલા, ધસ્કવાલા, હુસ્તવાલા, આ ધસ્કવાલા ને હુસ્તવાલા એ બે પંથો હાલમાં નવા નોકલ્યાછે. હવે અમારા વડીલો ગુરૂથી અમાએ એવું શબ્દેલું છેકે આ નવ પંથોમાં શરૂ પેહેલા બે પંથો હતા. એક તુરાવાલા ને ખીજા કલગીવાલા, હવે તુરોને કલગી શી રીતે નાંમ પડીયું તેનું વરતન કહી શંભલાઉ છઉ. અશલ દક્ષીણમાં મરાઠા રાજ કરતા હતા તે દક્ષીણમાં એક શમુદ્રીક નાંમ નગરી હતી તે નગરીમાં તુકારાંમ શકારાંમ નામે બે ભાઈએ રહેતા હતા તે જાતના દક્ષણી આંમણ હતા તેઓના માખાપ અચપતથી શવ્રગવાશી થયા હતા પણ એક તેવાનો વ્રીધ કાકો હતો તેનું નાંમ શદાશીવ કરીને હવું તે મોટા શાસ્ત્રી પંડીત હતો તે શદાશીવે આ બેઉ ભાઈએને અચપતથી વીદીયા અભીયાસ કરાવ્યો તેથી થોડા વખતમાં આ બેઉ ભાઈએ મોટા શાસ્ત્રી પંડીત કેહેવાતાવા લાગા વલી મોટા મોટા વીદવાનો શાયે વાદવીવાદખી કરવા લાગા તેથી કરી તે બેઉ ભાઈએની ચરચા ગાંભીરગાંમમાં હદથી જીઆદે થાવા લાગી. વલી તે ગાંમનો રાજા પણ આ બેઉ ભાઈએને નીતયનેમ શભામાં બોલાવતો ને શાસ્ત્રનો ખાધ હમેશાં બેઉ ભાઈએથી લેતો ને ઘણોજ તેવાને જોઈ ખુશ રહેતો હતો, વલી તે બેઉ ભાઈએનો એવો નેમ હતો કે મોઘકાકાને પુછીયા વગર કશુખી કાંમ નહી કરતા હતા ને હમેશાં તે મોઘ કાકાની શેવા આકરી બજાવતા હતા ગોયા પ્રમેશવરને માફક પુજતા હતા તેથી કરી તે વ્રીધ કાકો મરતી વખતે આ બેઉ ભાઈએને આશી રવાદ દઈ ગયો કે ભાઈએ તંમાર નાંમ દુનીયામાં અમર રેશે ને શઉ કાઈ તમારા ગુણો ગાશે એવા આશીરવાદ દઈ તેવાનો કાકો શવ્રગ વાશી થયો. હવે આ મોઘ કાકાના મરણથી બેઉ ભાઈએને એટલો તો ગંમ

બાગો કે તેનું વરનન થઈ શકતું નથી કાકાના મરણ પછી એક મહીનાને
 બાદ વડો ભાઈ ને તુકારાંમ તે ગુરુ દત્તનો ચેલો થયો બગવા વસ્ત્ર
 પેરીયાં ને શદાશીવની ભગતીમાં લવલીન થઈ ગયો, હવે તે દનથી તુકારામ
 ને શુદ્ધ તુકનગીરને નાંમેથી ઓલખવા લાગા. હવે તુકનગીર શદાશીવના
 ભજનો, કીરતનો નોડી જાંઠાં તાંઠાં ગાવા લાગો. હવે દનપર દન તુકનગીર
 ને રાજદરબારમાં ખી મોટું માન મલવા લાગુ, કારણકે તે ગાંમનો રાજ
 ખી શીવનો ભગત હતો. હવે નાનો ભાઈ ને શકારાંમ તે નાનપણથી
 માતાનો ભગત હતો કારણકે તેના પેરની શાંભે એક માતાનું મંદર હતું
 તેથી તે શકારાંમ રાજ નાહી ધાઈ માતાની પુજા કરતો ને પછી પોતે
 ભોજન જમતો હતો ને હમેશાં માતાના ગુણો ગાતો. એ શકારાંમખી
 ભજન કીરતનો નોડી જાંણતો હતો કારણકે તેખી મોટો પંડીત હતો, રાજ
 વડા ભાધને કેહેતો કે માતાની ભગતી ધણીજ શારીછે ને સ્ત્રી વગર કોઈ
 નીખી પેદાશ થતી નથી, વલી વડો ભાઈ તુકનગીર જણાવતો કે શદાશીવ
 ની ભગતી ધણીજ શારીછે કે જેને શાખ્વાત નારાણખી ચંકરને ભજેછે
 એમ હમેશાં બેઠુ ભાધઓનો વાદવીવાદ અપશમા ચાલતો હતો. હવે એક
 દાહાડાને શમે એવો એતેક્ક બનીયો કે તે બેઠુ ભાધયો આપશમા લડી
 પડીયા એવાતો લડીયા કે લાખો માંણશની ભીડ જોવા મલી ગઈ તાં
 આગલ રાજના શીવાધયો પણ આવી લાગા પણ કોઈના વાદ્યા બંદ વદ્યા
 નહીં તેથી શીવાધઓએ તે ભાધઓને રાજ પાશે લઈ જઈ ઉભા કીધા.
 હવે રાજએ આ બેઠુ ભાધઓનો આવો એહેવાલ નોઈ દીલગીર થયો,
 પછી બેઠુને શાંત પાડીયા ને એક ખીજથી જુદા રહેવાને ફરમાવ્યું
 પણ નાનાભાધને તો એટલો ક્રોધ લાગો કે તે શહેર છોડીને મધીય હીંદુ
 સ્તાંત તરફ ચાલી ગયો કે જાંઠાં મુશલમાનો રાજધાંની હતી તે શહેરમા
 એક મોટી મસ્જીદ હતી તેની નોડે એક મુશફરખાંનું હતું તાં જઈ
 શકારાંમે પોતાનો ઉતારો લીધો. વલી પોતાના મનને કેહેવા લાગો કે હું
 કોઈ કવી શાસ્ત્રીનો મદત લઈ કોઈ દાહાડેખી મારા ભાઈ નોડે જઈને લડીશ
 ને તેની ઇજત હોરમત બગાડીશ એવા વીચારમાં તે રાતને દાહાડો રહેતો
 હતો, હવે શકારાંમ ને મુશફરખાનામાં શુતો ખેશતો હતો તેની નોડે એક
 મસ્જીદ હતી તે મસ્જીદમા કોઈ વલી ષાહા પીર મુરશદ કરી એક માહા કવી
 રહેતો હતો તેના હજરો હજર ગાંમે ગાંમમા મુરીદો પણ હતા, વલી તે
 શહેરને બાદખાખી તે પીર મુરશદનો મુરીદ હતો તેથી શકારાંમના મનમા
 એવું આવ્યું કે આ પીર મુરશદનું હું પીયાણું પીજી ને ફરીથી આજથી ધારણ

કરે જેથી મારા મનની મુરદ બધી હાંથલ થશે એવા વીચારથી શકારાંતે તે વલી પાહા પીર મુરખદનુ પીયાણુ પીધુ ને ફીરી તન ધારણુ કીધી હવે તે પીર મુરખદે શકારાંમનુ નાંમ પાહામ્મલીપીર કરીને આપીયું પછી તે પાહામ્મલીએ તમામ પોતાપર જે જે વાત વીતેલી હતી તે પીર મુરખદને કહી શંભલાવી, પછી તે પીર મુરખદે ધણોજ દીલાશો દીધો કે કાંઈ ફર નહીં કર હું તારા મનની મુરદ પાર પાડીશ. હવે રાજ પાહામ્મલી તે પીર મુરખદની શેવા-આકરી બળવવા લાગોતેથી દનપર દન તે પીરમુરખદનું પાહામ્મલીપર ધણુંજ હેત વધવા લાગુ. પછી પાહામ્મલીને તમામ મુશલમાંની શાસ્ત્રમા હુશીયાર કીધો ને રાજ પોતાની જોડે પાહામ્મલીને રાજ દર બારમાખી લઈ જવા લાગો, હવે પાહામ્મલી ધણોજ આલાક ને શમજુ હતો વલી તે શાયે મુશલમાંની શાસ્ત્રનોખી અભીયાશ થયો તેથી કરી અનેક પ્રકારના મોજાજ રાગ રાગણીમા જોડી ગાવા લાગો, હવે દનપર દન તે પાહામ્મલી કરીની ચરચા ગાંમોગાંમ થાવા લાગી. હવે તે ગાંમ નો બાદસાખી પાહામ્મલીનુ ગાણું શમજુ ખુશ રહેતો હતો, વલી તે શાયે તમામ ગાયન ભજન કીરતનના આકારમાં જોડી ધોલક તથા ખંજરી વગાડી ગાતો હતો તેથી ધણુંજ પીયાર લાગતું હતું. હવે ઇતેક્ષક એવો બનીયો કે થોડા વખતમાં તે પાહાવલીપીર મુરખદનું મરણુ નીપજ્યુ તેથી કરી તેની જગા પાહામ્મલીપીરને મલી પછી તો તેના મરતબાની ધણીજ તારીફ થાવા લાગી તે શાયે બાદસાખી તેને ધણોજ આહવા લાગો, તે શાયે તે પાહામ્મલીના મુરીદો પન દનપર દન ધણોજ થાવા બાગા ને તમામ શહેરમાં પોતે પ્રખ્યાત થઈ ગયો. હવે એક દાહાડને શમે પાહામ્મલી રાજ દરબારમાં બેઠા બેઠા ગાતા હતા, કચેરી ઠટે મણેલી હતી તે વખતે રાજ કોષએક રાગણી શમજુ એ પોતો ખુશ થઈ ગયો કે તરત પાહામ્મલીને કહીયું કે માંગ માંગ જે માંગે તે આપુ પછી પાહામ્મલીએ વચન લઈ કહીયું કે હું કંઈ માંગતો નથી પણ એક મારા દીલમા આરજુછે તે પુરી પાડો, તે શું કે દક્ષીણ હીંદુસ્તાનમા એક વુકનગીર કરી મોઠો કવીછે તેની જોડે ફક્ત બડવા માંગુછું એટલુ કહી જે જે પોતાનો હેવાલ હતો તે અવલથી આખર શુધીનો પાહાને પાશ જાહેર કીધો પછી તે પાહુ તેને કહીયું કે ઠીકછે તેની કાલે વાત એમ કહી પાહુ ખીજે દાહાડે પોતાનો મોઠોર શુધાંનો એક કાંગલ બખી દક્ષીણ હીંદુસ્તાન તરફ ત્રીયાનાં મરાષ્ટ્રી રાજપર મોકલાવ્યુ તેમા જણાવ્યું કે તારા શહેરમાં કોઈ વુકનગીર કરી કવીછે તેનો જોડે મારે

તાં એક કવીછે તે લડવા માંગેછે માટે આજથી આઠમે દીવશે હું પોતે
 મારા કવીને લખને તારા શેહેરમા દાખલ થઇશ માટે બધી વાતનો બંદો
 બસત કરી રાખજે, હવે કાગલ મરાપટા રાજાએ વાંચી ખીના તુકનગીરને
 કહી શંભલાવી પછી તુકનગીર તે ખીના શમજી ખુશ થયો કે કાંઈ શીકર
 નહી આગ્રાવાદીઓ હું લડવાને રાજી છઉ હવે આઠમે દીવશે લખીય
 પ્રમાણે શઉ તે શેહેરમા આવી લાગા પછી તુકનગીર પાહા અલી ખેઉ
 રાજાના શમખુખ કચેરીમાં ગાવા લાગા ને શાસ્ત્રના વાદવીવાદ થાવા લાગા
 તે મેલાવડો જોવાને ગાંમે ગાંમનાં રાજાખી હાજર થયા હતા. તુકનગીર
 મરદોની તારીફમા ગાતો હતો ને પાહા અલીઓની તારીફમાં ગાતો હતો
 વલી ખેઉ શાસ્ત્રમાંખી પુરા હતા અંતે એક ખીનથી કોઇ પણ હઠીયા
 નહી આવો મામલો જોઈ ખેઉ રાજાએ આપશમા મશલત કરીકે અંતમા
 આ ખેઉ ભાઇઓ પણ થાએછે, વલી તે શાયે ખેઉ કવીઓ પણછે, વલી
 ખેઉના હજારો હજાર મુરીદો પણછે પણ હવે કોઈ પ્રકારે ખેઉ પંથોના
 જુદાં નાંમ પડેતો શરૂ, જેથી આપણુ પણ નાંમ દુનીયામાં કાયમ રેશે.
 એવો વીચાર કરી મરાપટા રાજાએ પોતાની પાગડીમાંથી ખરા માતીનો
 તુરો કાઢાડીને તુકનગીરને ધનાંમમાં આપીયો ને કહીયું કે આ તુરાની
 તારીફમાં કોઇખી અજબ બનાવીગાયો ને હમેશાં ગાતા રહેજો તે જોઇને
 બાદશાએખી પોતાના માયાના તાજમાં જે કલગી હતી તે કલગી કાઢાડી
 પાહા અલીપીરને બક્ષીશ કીધી ને કહીયું કે આએ કલગીનો તારીફમાં
 કોઇખી અજબ ગાઇ શમજવો જેથી અમારૂ મન ખુશ થાએ વલી તમે
 ખેઉ કવીઓ ગાવામાં બરાબર છો, એવી અમને પુરણ ખાત્રી થઇછે.
 હવે ખેઉ રાજાનાં કહા પ્રમાણે તુકનગીરે તુરાની તારીફમાં એક અજબ બ
 નાવીને ગાઈ ને પાહાઅલીએ કલગીનો તારીફમા એક અજબ બનાવીને
 ગાઈ પછી ખેઉ રાજાવો ઘણાજ ખુશ થઈ ખેઉ કવીઓને મોટું ધનાંમ
 આપ્યું એક ખીનને જગીરો શોખી તે શાયે ઘણું માન અકરાંમ પણ
 પાંખીયા. હવે પાહાઅલી પોતાના પાહા જોડે ઉતર હીંદુસ્તાન આલી ગયો
 ને તુકનગીર તાંજ રહ્યો. હવે તે દાહાડેથી તુકનગીર હમેશાં તુરાની તારી
 ફમાં ગાવા લાગો ને પાહા અલી કલગીની તારીફ ગાવા લાગો. હવે એ
 ખેઉ કવીઓના પંથ હવડેવર શુધી ચાલુછે કે જેનો અંત શુધા મલતો
 નથી પણ અશલથીજ આ ગાવામાં વાદવીવાદ ચાલુછે કારણ કે તુકનગીર
 તુરાને મોહોટો કેહેતા પાહાઅલી કલગીને મોટી કેહેતા તે શાસ્ત્રના દાખલા
 પણ દેતા હતા, હવે ગાવાના પંથ વીશે પુછો તો આ ખેઉ કવીઓને માન

ધોછે કારણકે જેનીએ પેહેલાં પરથમ પાયો ઉભા કીધા, પછી પાછલથી શઉ કોઈ જુદા જુદા મતના કવીઆ નીકળ્યા જેમકે એક હોંડું કામછે તે માંથી કેટલાએક પંથો ઉભા થયા જેવાકે કોઈ ગંમાનંદી કોઈ કપ્પીર પંથી કોઈ શીવ પંથી, કોઈ જેન ધરમી, કોઈ વીશનુ પંથી, એવી રીતે પછી તો શઉ શઉના મતનુ કારણછે, જેમ એક આડનું ખી રેાપી તેમાં પાંણી નાખીને આડ મોટું થાએ ને પછી ધણીએક તેની દાલીયો નુકરી નીકલે તેમજ આ ખીજન ગાવાના શાત પંથોએ તેનુખી કારણ એજ મુજબ હોવું જોઈએ ગાવુંછે તેખી એક ઠનશાનને ધણું શાકે જો તેમાથી શાર લેવા માંગીતો ધણીજ પ્રકારનો મલી આવશે પણ ફક્ત વાદવીવાદને લીધે ગાવાનુ નાંમ બદ પડીયુંછે.

શોઠ જમશેદજી નશરવાંનજીને ખુદા ખેસનસીન કરે.

(ખેત)

શેહેર મુ'ખમાં થયો એક ગંમનો પોકાર,
 ઠંડ જમાણે દીને જગતુસ્તની હયાર,
 જમશીદ જોવાં એક નર શયાર,
 મજા મુકી દુનીયાંમાં ગયો પેલી પાર,
 શેહેર છાડી પોતાનું થયો શેહેર બાહાર,
 દુસ્ત જોનો મુખાવતમાં છે આશકાર,
 જીગર હવું જેનું હાતમના જેઠું હયાર,
 નશરવાંન જોઈ કરેછે પૂકાર,
 શીખાવતનો તારીફ થાએ વાર વાર,
 વારે કીશમત તારા એ કેવા દાહાડા ચાર,
 ન કીયો આ દુનીયામાં વધુ રોજગાર,
 જીગરને તજીને ગયો પેલે પાર,
 નેક મનશર્નીને નેકીનો વું એક હાર,
 ખુદાવંદ તારો રહે મદતગાર,
 દાશ થઈને શહીનો થયો નામેવાર,
 ખેશતા યાદ તારી કરે હરગાર,
 સત નેકીનો જગમાંછે તારો પોકાર,
 નથી તારી શાન્તી ખીજો કોઈ હયાર,
 સીશ નમાનીને શીજદો કરૂ વાર વાર,
 ન થાજો ગંમગીન દીલમાં લગાર,
 કુબુલ કર અરજ દાસાંતી યે કેરદીગાર,
 રહેમ જમશીદપર બખ્ષી હુતારજો પાર.

તુરના

ગુજરાતી તથા હિંદુસ્તાની દીલ્પસંદ ખેયાલો.

ગુજરાતી—તારીફ તે કીરતારની.

(રંગત ખડી.)

શ્રી દાદારની મેહર જેના પર તેનું કોઈ કંઈ કરે નહીં,
આશમાનથી ફૂંકે નીચે તોએ તે પંન મરે નહીં,
તું જો આહુ એક પલમા વાં ફકીરને નવ નીહાલ કરે,
અમીરથી જુદો થઈને અદના ને લાલમ લાલ કરે,
રાત દાહડો જે કરે બંદગી તેના ખુરા હાલ કરે,
શાહકાર થી થઈ વેગળો ચારે ને પ્રીતી પાલ કરે,
એવાં માભારત કામ તું વગર ખીજો કોઈ ખી કરે નહીં,
આશમાનથી ફૂંકે નીચે તોએ તે પંન મરે નહીં,

૧

તું જો આહુ ઘડી વારમા અદના ને ચરતાજ કરે,
તાજ બકશ જે હુએ તારે તેને પજમાં માતાજ કરે,
થાએ મેહરખાં જેના પર તું તેનો હરદમ રાજ કરે,
અગર મુંગો હો માનાનો તોખી તે આવાજ કરે,
જે આશક છે પુરે તારે તે તો કોઈથી ડરે નહીં,
આશમાનથી ફૂંકે નીચે તોએ તે પંન મરે નહીં,

૨

છે કુદરત તારી એવી ઘડી મા આશાંન કરે,
જીવતાં વોને મારી નાએ મુવેલાં ને કનિશાંન કરે,
કરે ઘડી માં આઆદાની ઘડી ફનાં મેદાંન કરે,
શું તાકત કોઇમાં એવી તુથી વધારે તાંન કરે,
જેની જ્યાં પર યાદ છે તારી તેતો કદી થર થરે નહીં,
આશમાનથી ફૂંકે નીચે તોએ તે પંન મરે નહીં,

૩

જરીક ફરેછે શાંભળ દારા જે નર એવા ખીયાલ કરે,
 લાખો દુપમંત થાએ એકટા તો એ ન વોકો બાલ કરે,
 આ કાની દુનીયાં માં દારા લેઈને શું ધન માલ કરે,
 તે શાહેબ દે એવો દયાલુ શરવેની શંભાલ કરે,
 હો એ ઘડો પાની થી ભરેલો પન હુંકમ વગર કંઈ ગરે નહીં,
 આશ્વમાનથી ફુંકે નીચે તોએ તે પણ મરે નહીં, ૪

ગુજરાતી—ખુદાની તારીફ.

(રંગત ખડી.)

અરે દાશતો શંમજો ભાઈ મિલે જાંહ નો તે પરવર,
 રહે મેહરબાં તેજ ખધા પર શહ પર તેની એક નજર,
 દેશ ધુંડો પરદેશ ધુંડો જઈ ધુંડો તમે ખીઆખાંન,
 શદા યેયાદ જે દીલમાં કરશે તો પલમાં કરશે આશાંન,
 રહે હમેશાં યેયાદ માં તેના યેયાદ કરો દીલને દરમાયાન,
 નેકી બદશવા વારે તેછે જેનું છે શરવે મંનડાંન,
 દાશ થઈને રહેછે તેના નારી હોએ યા કોઈ નર,
 રહે મેહરબાં તેજ ખધા પર શહ પર તેની એક નજર, ૧

ઝાહયા થઈ પ્રથમ જે જગમા પછી કરશે દોજખનું કામ,
 ભારી દુખ ભોગવશે જગમા કબુ નહીં મલશે આરામ,
 ધનકાર કરે એ શરવે કામથી નેકીના થઈ રહે યુલાંમ,
 કમર બાંધી બંદગી પર હરદમ મંન હીરદામાં કરે મુકાંમ,
 લઈ નામ શાહેબનું જ્યાંપર કોઈ કાંમ નેકીનું કર,
 રહે મેહરબાં તેજ ખધા પર શહ પર તેની એક નજર, ૨

ગીએ વખત નહી આવે પાછો તેની ના કોઈ જોતાં વાર,
 વાહાલાં શરવે થઈને તેના શદા માનો દીલથી ઉપકાર,
 લાશ દાડે મલજાં શાહેબને તેનો દીલમાં કરે વીચાર,
 દાશ હોએ યા ભાઈમિંદ કોઈ કામ નહી આવે દીલદાર,
 લુકમાંન જેવો હારી જાએ છે માહિત આવે જુઆરે માથાપર,
 રહે મેહરબાં તેજ ખધા પર શહ પર તેની એક નજર, ૩

નેક હીદાયત રાખો જગમા વલી કરો નેકીના કામ,
ક્રીધાં કાંમ જો શારાં હોયે શદા રૈહેયે કાયમ નામ,
ધોંગ શોંગ શઉ મુકો ભાઈ એમ કહેછે મની રાંમ,
માત પીતાના યુન જો ગાયો શદા મલયે જગમાં આરાંમ,
તરા તરાના ખીઆલ દારાના શમઝી મગન રહે અરદેશર,
રહે મેહુરખાં તેજ બધા પર શઉ પર તેની એક નજર; ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—કરંમની તારીફ.

(રંગત ખડી.)

આયુપનો ઘરો છલકે નહી જાં વેર મા શુધી ભરે નહીં,
બખે વીદ્યાલા લેખ કરમની રેખ કોઈથી ફરે નહીં,
છઠી ને દાડે લેખ લખાએ ફરી ફરી ને નહીં લખાએ,
લખીયું હોય મરવાંનુ કરમ મા તો તેનાથી કેમ છવાએ,
અરથી કરમમાં લખી હોએતો આખી નર કોઈદી નહીં થાએ,
રલી રલીને કરે એકફું તેખી તેનુ અકારત જાએ,
દોરી દુટે આયુશની નહીં તાંવેર કોઈથી મરે નહીં,
બખે વીદ્યા લા લેખ કરમની રેખ કોઈથી ફરે નહીં ૧

ફકીરના કરમમાં લખીજી હોયતો કોઈ દાડે રાજ કરે,
શુ તાકાત છે કોઈ ખીજની તેને કોઈ માતાજ કરે,
કરમ હથાવે કરમ રડાવે કરમ વલી શીધ કાજ કરે,
રાજના કરમમાં લખીજી હોયેતો તે રાજ તારાજ કરે,
હર એક હીકમત કરે નરે પન કરમ વના કંઈ શરે નહીં,
બખે વીદ્યાલા લેખ કરમની રેખ કોઈથી ફરે નહીં ૨

આહુ જોયો હોએ દાનો નર કદી કરમ વીનાની ખેતી કરે,
તો તેનો ખેલ લુલો પડે નાંગર ભાંગે અયા પોતે મરે,
કરમથી ફરજંદ કરમથી પછશો કરમથી ઊરા ઊરી વરે,
કરમથી અંધો કરમથી લુલો કરમે ખેતી હાતીપર ફરે,
અનશઠ તીરથ કરી નાહેનર પન કરમ વગર કદી તરે નહીં,
બખે વીદ્યાલા લેખ કરમની રેખ કોઈથી ફરે નહીં ૩

જરીફ દાદાભાઈ કહે નહી કરમ વગર નર ઉતરે પાર,
 કરમથી ગેઆની કરમથી ધેઆની કરમથી ભેટે તે કીરતાર,
 કરમથી માગેં ભીખ ધરોધર તોખી મસે નહી ભીખ ઉધાર,
 ફરામજી કહે શંમજો ભાઈ કરમનો છે મોટો વીશતાર,
 મનીસાંમ કહે કરમ વંતો કીડી હાતીથી ડરે નહી,
 બખે વીદ્યાલા લેખ કરમની રૂખ કોષથી ફરે નહી

૪

—o—

ગુજરાતી—આશકી.

(રંગત ખડી.)

શુરત જોઈ જીઆરથી તારી થયો દીવાંનો દીલમાં જન,
 શું કરવા તરસાવે પેઆરી જેવો કલે જે વાગોઆન,
 શીદ છે આજ તારા ઉપર જોઈ તારા ગોરા ગાલ,
 શો શો નખરાં કરે તું પેવારી તે પર લટકતી ચાલે ચાલ,
 ચાલજો આજ જોએ તારી તો દીલમાં થાએ મેહાલ,
 આંખ તારી હરત જેવી જેવી કોઈ માયાની જાલ,
 કરો મેહુર મારાપર જાની હું આજ છું નાદાન,
 શું કરવા તરસાવે પેઆરી જેવો કલે જે વાગો આન,

૧

એવા રસીલા હાત છે તારા જેવી કોઈ બગલાંની પાંખ,
 જોખંન તારું અજબ રશીલુ શીધું શરોવર જેવું નાખ,
 કાનનો તારો અજબ નમુનો હીરા જેવી લાગે આંખ,
 અજબ ગાલ છે દારમ તારાં તે પર જાની કંઈખી ઠાંક,
 એકાએક તું નજર પડે તો પરમાએ પુનંમનો આંન,
 શું કરવા તરસાવે પેઆરી જેવો કલે જે વાગો આન.

૨

થયો દીવાંનો હું તારા પર જીઆરથી જોયું તારું નુર,
 કરો મેહુર મારા પર જાની શદ રશે જોખંન ભરપુર,
 હું આજ છું તારા ઉપર તું મારેથી ના થા દુર,
 ધેઈ રોહો છું તારા પીઆરમાં બદન થઈ ગઈ મારૂ ચુર,
 ખરું કહું છું હું તો પેઆરી મારું શદ તારામા ધિયાન
 શું કરવા તરસાવે પેઆરી જેવો કલે જે વાગો આન.

૩

વરશ એકનો તારા ઉપર આશક દારા શીઘ છે જન,
કોઈ ઘડો તું પોતાના ઘરમાં બોલાવીને કર મેમાન,
છે મોહાબતનો બુકો દારા દેખાડી દે મોહાબતનું પાન,
પાન આપશે દીલથી દારા પછી નહી કરશે અરમાન,
દારા કહેછે શાંબલ પેઆરી શદા રેહશે તારું આશાન,
શું કરવા તરશાવે પેઆરી જેવો કલને વાગો પાન, *

૪

—0—

ગુજરાતી—કલગીના શપનાનો જવાબ.

(રંગત ખડી.)

કાલની રાતે હુંએ એક શુંદર જોઆ શીતારો શપનામાં,
કોઈએ જોયો હશે ન જોશે એવો કોઈ પીયારો શપનામાં,
જોઈ બલક પેધાની પર મેં આફતાખી શપનામાં,
બાલ કારા આંખના તારા જોયા ગાલ ગુલાખી શપનામાં,
કાન નાકને લાલ હોટછે જને દોલ નવાખી શપનામાં,
ગણું શુરાઈ બાજુબંદ જોઈ જમની દાખી શપનામાં,
તેને જોઈ યુમ થયો એકાએક હોશ મારો શપનામાં,
કોઈએ જોયો હશે ન જોશે એવો કોઈ પીયારો શપનામાં,

૧

આંગલીઓની શું તારીફ કરું જોઈ મેદી શવાઈ શપનામાં,
આરશીના જેવી ચમકે શીતાની શફાઈ શપનામાં,
પેટ જેનું બશ રૂઝના જેઠા જોઈ વધુ નરમાઈ શપનામાં,
કોઈ હૃદયું નહી પાશે મારા શું કહું બડાઈ શપનામાં,
રહી રહી ને મને યાવા લાગો ઉભારો શપનામાં,
કોઈ એ જોયો હશે ન જોશે એવો કોઈ પીઆરો શપનામાં,

૨

વાંશા ખીસારી લાગો ચમકવા જને ચંમ ચંમ શપનામાં,
કમર નાજુક જાંગને જોઈ ખીસારી છે થંમ શપનામાં,
નાજુક અંગોડો જોઈને તલીયાં રહાં બે પદંમ શપનામાં,
કુંકી ગયો શરતપા હુંગમા વલી લાગો ગંમ શપનામાં,
એવો હું બેમાન થયો કાંઈ ચાલેઆ ન ચારો શપનામાં,
કોઈ એ જોયો હશે ન જોશે એવો કોઈ પીયારો શપનામાં,

૩

દાદાભાઈ કહે એકાંતે હું બીયાંન ધરું છું શપનામા,
 દીવશ રાતે શમે કશમે જોતો ફરું છું શપનામા,
 જોયો જે દંતથી પીયારાને હું તેપર મરું છું શપનામા,
 હવડે મને એમ લાગેછે હું વાત કરું છું શપનામા,
 મનીશમનું મોહી મન ગયો મોરલી વારે શપનામા,
 કોઈ એ જોયો હશે ન જોશે એવો કોઈ પીયારો શપનામા, ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—પરનારી વીશે નશીયત.

(રંગત ખડી.)

પર નારીની શોખતમા આશક કુટી દેછે તન મન,
 પરનારી કોઈની યદ્ધ નથી નહીં યાવાની માનો શત વચન,
 ધરની નારી ધડી ન મુકે તોપન તે લાગે ખારી,
 પરનારી પાણેથી મારે તોપન તે લાગે પીઆરી,
 ધરની નારીને ધરમા ખાવા નહીં કુડીયા કરે તે ખીઆરી,
 પરનારી પકવાંન કરીને ખાએ ચીજ શારી શારી,
 ધરની નારીને જોઈ બલે પરનારી ને જોઈ થાએ મગન,
 પરનારી કોઈની યદ્ધ નથી નહીં યાવાની માનો શત વચન, ૧

ધરની નારીના ધરમા ધડો નહીં પરનારી પધથેથી પેટી ભરે,
 ધરની નારી ધરમા બેશી રહે પરનારી પાલખીમા ફરે,
 ધરની નારીના ધરમા ચટાઈ નહીં પરનારી પલંગે મોજ કરે,
 ધર ધની ધરની નારી મેલીને પરનારીને રહે ધરે,
 ધરની નારીને દોડીયું આપે નહીં પરનારી ને આપે હીરા રતન,
 પરનારી કોઈની યદ્ધ નથી નહીં યાવાની માનો શત વચન, ૨

પરનારી શરૂં આશક કહાં કહાંથી પધથા લાવેછે,
 આશક પોતે નહીં ખાએ પરનારીને ખવરાવે છે,
 પરનારીની પ્રીત રાખે ધર નારીને નહીં બોલાવેછે,
 પરનારી શરૂં આશક પોતાનું માંથુ કપાવેછે,
 તોખી પરનારી નથી થાતી આહુ તમે આપોં ગરદન,
 પરનારી કોઈની યદ્ધ નથી નહીં યાવાની માનો શત વચન, ૩

ધરની નારી દુખ વેલા આવે કામ સમજો તમે નશીયતની વાત,
 પરનારી શુખ સમે રમે અને અંત સમામાં કરશે ધાત,
 દાદાભાઈ શેઠ શાપુરજી તે મજા કરેછે દાડો રાત,
 કાવશજી નવરોજી ખુશર મુલજીભાઈ ગામ્મે તેની શાત,
 મનીરામ પરનારી શારૂં નથી પોતાનું કરતો લગન,
 પરનારી કોઇની થઈ નથી નહીં થાવાની માનો શત વચ્ચન, ૪

—0—

ગુજરાતી--કલગીરના ખેયાલનો જવાબ.

(રંગત ખડી.)

માર નાર દુખીયારી મલી ગઈ દરીએ દરશન કરવાને,
 પેહેલી આંધરી વાંઝની કુવારી ચોથી ગઈ દુખ હરવાને,
 પેહેલી આંધરી કહે રતનાગર તમે કંઈ તારીયાં નર નાર
 મેહ આંખે હું છું આંધરી ધીક ધીક છે મારો અવતાર,
 દુનીયાની શીમાજ મજા છે મને નહીં દેખાએ લગાર,
 મોટે મોટે કરી અબલાપર કરો દેખતી તારન હાર,
 પેએલે જનમની છજીં પાપની મોટે પાપ કાપો નીરધાર,
 શવા મન દુધ શાકર તમુને ચડાવીને માનીશ ઉપધાર,
 આંખ નહીં મારી આપો તો તઈયાર છજીં હું મરવાને,
 પેહેલી આંધરી વાંઝની કુવારી ચોથી ગઈ દુખ હરવાને. ૧

ખીજ વાંઝની કહે મારી કરો આશા પુરત દરીઆ લાલ,
 મોટે તમારી બહુ મારાપર અખુટ ધરમાં છે ધન માલ,
 શાશુ શશરો દીઝેર જેક વર મને જોઈ દીએ મનમાં ગાલ,
 કહેછે વાંઝનીનું મોડું નહીં જોજી ઉડીને પ્રાતશકાલ,
 મોટે અરજ કરવા આવી છું શાંભલો એ વીનંતી પરતી પાલ,
 દયા કરી દુખ ટાલો દોહનુ આપો એક બલવંતો બાલ,
 દુખ દરીઆમા દુખી છું કરો મોટે લાયું હું તરવાને,
 પેહેલી આંધરી વાંઝની કુવારી ચોથી ગઈ દુખ હરવાને. ૨

તીજ શાએલી કહે દરીઆ માહારાજ લાજ રાખો મારી,
 માત પીતા મારા ધના ગરીબ છે હું છજીં જનમની દુખીયારી,

વીશ વરશની મારી જાંમર તોળી છું હું કુવારી,
 ઝુરીયા કરે છજી રાતને દાડો વાગે કામની કઠીયારી,
 મોટે આપો પદશો અમુને કાપો અમારી લાચારી,
 જોથી લગન થાએ મારા જલદી વીનંતી કરે વારી વારી,
 વેગે કરી વર મોકલો વેહલો આવે ઘોડે ચડી વરવાને,
 પેહલી આંધરી વાંઝની કુવારી ચોથી ગર્ધ કુખ હરવાને. ૩

ચોથી કહે શાગરદેવ છેલી અરજ કરે એક અબલા નાર,
 શરવે સીજનુ શુખ મને પન ગાંડો છે મારો ભરથાર,
 બાલપનથી કીધા લગન હું તીયારથી ઝુરે વારંભવાર,
 લાખો એશડ પાયા ધનીને તોળી ન આવે કુખનો પાર,
 ધની છતાં છે કુખ મને એવા જીવવા પરછે ધીકાર,
 મેહેર કરી કરે શીહાનો પતીને તો જીવ જગના આધાર,
 ધન મારી માતાએ જન્મ મને આપ્યો આવું કુખ ભરવાને,
 પેહલી આંધરી વાંઝની કુવારી ચોથી ગર્ધ કુખ હરવાને, ૪

ચાલીશ દન કરી ભગતી ચારોએ પ્રશન થયો દરીયા શાગર,
 આશાં પુરણ કરી ચારની મેહેર કરી ચારો ઉપર,
 પેહલીને બેઠું આંખો આપી ખીજી ને આપ્યો પુતર,
 તીજીને પદશો આપ્યો પછી મનગંભતો તે પરની વર,
 ચોથીનો વર ગાંડો હતો તે થઈ ગયો ડાહો ચાતર,
 દાદાભાઈ ઉશતાદ કહે કરે મોજમજ ચારો શુંદર,
 નવરોજી કહે મનીરાંમથી લાગા શાહેર ડરવાને,
 પેહલી આંધરી વાંઝની કુવારી ચોથી ગર્ધ કુખ હરવાને, ૫

—૦—

ગુજરાતી—(કલગીરના ખેયાલનો જવાબ)

(રંગત ખડી.)

નીંદરા વશ હું થયો એકાએક જોઈ એક પેયારી સપનામા,
 કોઈએ જોઈ હશે ન જોશે એવી કોઈ નારી સપનામા,
 કાન દબને સમજો ભાઈઓ કહું હું સપનાની તે વાત,

ખાધ પીધ ને શુતો મળમાં મારે ઘેર એકલો એકાંત,
નીંદરા લાગી મને પ્રેમની પછી યધ જીઆરે અરધી રાત,
તેવે શમે એક રંભા ધંદ્રની આવી વાત કરે મારી સાત,
મીઠી તેના વાતની લાગી મને કઠારી શપનામા,
કોઇએ જોઈ હશે ન જોશે એવી કોઈ નારી શપનામા. ૧

નીરખીને મેં જોયો ચલકતો કપાલપર તેના અંદર,
કાલા ખાલ વાંકડીઆ જોયા લટકતા ખેલુ બાજુપર
ગાલ ગુલાખી આંખ જોઈ પછી લાલ હોઠપર પડી નજર,
દાંત દારમના દાના ગલું એ શરખું જોઈ મને યધ ફકર,
તેનો જધ પોંચો પકડું એવી વાત વીસારી શપનામા,
કોઇએ જોઈ હશે ન જોશે એવી કોઈ નારી શપનામા. ૨

નખ જોયા હીરા જેવા જોઈ હયેલી અંદર મેંદી લાલ,
બાંગ ચમકે આરીશા જેવુ છાતી જોઈ નારંગી મીશાલ,
પેટ શાફ મખમલ જેવુ કમર નાજુક હશતીની ચાલ,
વાંશે જોઈ ખેહોશ યયો હું કરી શકયો નહી એક શવાલ,
જાંગના થંમ ખીલારી જોઈ ગઈ શુધ જુધ મારી શપનામા.
કોઇએ જોઈ હશે ન જોશે એવી કોઈ નારી શપનામા. ૩

પગની આંગળીયું નાજુક જોઈ પદમ થઓ હું તે ખેભાન,
શવ્રગ ત્રગ પાતાલમાં કોઇએ જોઈ હશે નહી તેની શમાન,
દાદાભાઈ કહે મારેથી નહી થઈ શકવું રંભાનુ ખયાન,
તન મન ધન કરું ક્રીષનાર પત નારી પર મારો જીવ પ્રાન,
મનીશમ કહે રાત આજની અરધી ગુભરી શપનામા.
કોઇએ જોઈ હશે ન જોશે એવી કોઈ નારી શપનામા. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—(કીરતારની તારીફ) (શીંગાખી લોચન.)

(રંગત ખડી.)

તારશે એક પલમાં તુને હર મોટે રાખ તેને આધાર,
ધાર તું મનમાં અનેક કામ ધનછા પુરત કરશે કરતાર,
૨

તાર લગાડો તેના નામનો જેને રચીજી છે જગ શનશાર,
 શાર મલે તુને અંત શમામા માટે મનમાં કરે વીચાર,
 ચાર વેદ છ શાશતર માધં લખીઆં હરીના નામ હજાર,
 જર જર રડશે પેહુલે પંત અંત શમામા થાશે પાર,
 પાર ભ્રમ પરશોતંમ પ્રેમી એના નામથી કાજ શુધાર,
 ધાર તું મનમાં અનેક કામ ધંનછા પુરત કરશે કરતાર, ૧

તારન હારો પીયારો શહનો તેની કલાછે અપરંમ પાર,
 પાર નહી તેની હીકમતનો શું કહું મોથી વારંમ વાર,
 વાર ન લાગે તારે જો હરી શંત જનનો પાલન હાર,
 હાર હાતેથી ફેરવો લખને નામ પ્રમુખ પો નર નાર,
 નારથી ઉતપત કરી હરી એ નર એની કીરતી તું વધાર,
 ધાર તું મનમાં અનેક કામ ધંનછા પુરત કરશે કરતાર, ૨

તાર તમે બાંધો શત ધરમનો હરી ચરનનો કરે શુમાર,
 માર જમની પડશે આપ્પર માટે પાપ નહી કરે લગાર,
 ગાર ન દેજો કોઈ શંતને રેહેજો ભજનમાં શહ હુશીઆર,
 ધયારથી ચારી મલશે આપ્પર માટે નર ભજ કીશન મોરાર,
 મુરાર મલશે અંતે માટે નર તું થા જીવનો ઓધાર,
 ધાર તું મનમાં અનેક કામ ધંનછા પુરત કરશે કરતાર, ૩

તાર તાર જીદો મનનોકર ભજ નારાયન શાંજ શવાર,
 વારંમ વાર કહેછે દાદાબાઈ હરીને મુખથી નહી વીચાર,
 શાર નથી દુનીયામા માટે નહી કરે મનમા હંકાર,
 કાર તજો મંતનો ભજો ભગવાન કરે દુખ મનને કાર,
 કાર મનીરામ કરે શીંગાખી લોચન ગાઢને નીરધાર,
 ધાર તું મનમાં અનેક કામ ધંનછા પુરત કરશે કરતાર, ૪

—o—

ગુજરાતી—ચાર દુખીયારીની વાત.

(રંગત ખડી.)

ચાર નાર શીંગાર કરી જલ ભરવા નીકલી ચાર જણી,
 પેહુલી ગંગા ખીજ જમના તીજ કાશી ચોથી મણી,

પેહેલી ગંગા કહેછે બાધ્યો ધણા છે નાનો મારો વર,
રાતને દાડો ધયાન રમતમા ગમે મારી નહી ફર,
દુનીઆમા શી મોજ મઝા છે તેની તેને નહી ખબર,
એવા ધણી શાયે બાધ્યો માર કેમ કરીને ચાલશે ઘર,
યાશે મારી વ્રીધ અવશતા તેયારે યાએ મારો જીવાન ધણી,
પેહેલી ગંગા ખીજી જમના તીજી કાશી ચોથી મણી. ૧

ખીજી જમના કહે બાધ્યો મારો માત પીતાની છે ધીકાર,
પદશા જોખને મોહી ગયા મને પરનાવીયો ઘરડો ભથાર,
તેને માટે હું કુરીઆ કરું જીવાનાને મારો જાએ બહાર,
પીડના આંગમાં શક્તી નથી કે મારો કરે તે કાંઈ વીચાર,
શી રીતે મારા દાહાડા જાશે તેની મને છે ચીંતા ધણી,
પેહેલી ગંગા ખીજી જમના તીજી કાશી ચોથી મણી, ૨

કાશી કહે પરદેશ પાંચ ગયો મુકીને મારો સંગાત,
દુખના દાહાડા વીતી જાએ પણ નથી કપાતી દુખની રાત,
મન કહન કરી ગયા પર હરી કેને કહું જમ દુખની વાત,
લઈ જોગનનો વેશ ફરું શઉ દેશ તજી હું કુટુંબને જાત,
શુનું રંગ રૂપ શુનું મંદીર શુની શ્રેણ છે વગર ધણી,
પેહેલી ગંગા ખીજી જમના તીજી કાશી ચોથી મણી. ૩

મણી એ ચોથી કહેછે બાધ્યો મારો ધણી છે રંડી બાજ,
ખાએ પીએ શુવે રાંડો ધેરે કરેછે મનગમતા પીઉ રાજ
દાદાબાઈ કહેછે મારોને ભજન કરો તો શુધરે કાજ,
મનગી ઇંછા પુરણ કરે હર રાખશે કુલ દુનીઆમા બાજ,
મનીરામ મલીઓ મારોને તેમારે ખુશી થઇ મનમા ધણી,
પેહેલી ગંગા ખીજી જમના તીજી કાશી ચોથી મણી. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—માલકની મદત વીશે.

(રંગત ખડી.)

જેના પર નહીં મેહર હરીની તેના કાજ તો શરે નહી,
અન શઃ વીરથ કરી તે નાહે તોપન તે નર તરે નહી,

જેના પર હોએ મેહર હરીની તે નર પાપ હજાર કરે,
 તોખી તેનું કરે નીવારન પલમાં પેલે પાર કરે,
 અમીરને કરવા આહોતો એક પલમાં લાચાર કરે,
 મેહર કરે જો ફકીર પરતો તેને ઝટ શરદાર કરે,
 મેહર વગર માલકની પાપનું નીવારન કોઈ કરે નહી,
 અન શક તીરથ કરી તે નાહું તોપન તે નર તરે નહી, ૧

મેહર કરી પેહેલાઈ ઉપરતો અગનીમા તે બલ્યો નહી,
 તપતી ત્રેલની કડાઈમાં નાખ્યો તો તેમા તે તલ્યો નહી,
 પાહાડ પરથી ફેંકાવ્યો તોભી તેના શાંધો એક હલ્યો નહી,
 તાતા થંમથી બાંધવા કાડ્યો તોખી તે પાછો વલ્યો નહી,
 થંમ ફાડીને કીધી શાહે તારા હુંકમ વગર કોઈ મરે નહી,
 અન શક તીરથ કરી તે નાહું તોપન તે નર તરે નહી, ૨

મેહર કરી નરશી મેતાપર રૂપીયા ભરીયા પોતે માહારાજ,
 કુવરબાઈનું કીધું મોશાળું હરીએ આવી આવીએ શાજ,
 મેહર કરી ધ્રોપતીના ઉપર ચીર વધારી રાખી લાજ,
 જાંજાં બીડ પડીછે તહાં તહાં આવીને કરીજી શીધ કાજ,
 મેહર હોય જેનાપર તે નર મારીયો મારીયો ફરે નહી,
 અન શક તીરથ કરી તે નાહું તોપણ તે નર તરે નહી, ૩

દાદાભાઈ કહે મેહર વગર આ ખીયાલપર શું કોઈ ખીયાલ કરે,
 ઝવેરી ખી નહી કરે બરાબરી પછે શુ કંગાલ કરે,
 આવા ખીયાલને ગાવા મોનાપર નવરોજ મુલજી દયાલ કરે,
 ગાઈ દોશાને ખુશી કરે દુષમનનાં ખુરા હાલ કરે,
 મતીરામ કાંઈ રામ રામના નામ વગર આચરે નહી,
 અન શક તીરથ કરી તે નાહું તોપણ તે નર તરે નહી, ૪

—o—

ગુજરાતી—બે મતલબનો, બેયાલ.

(રંગત ખડી.)

કરાવો નહીં લોકોથી દુષમની મરાવો નહીં લુચ્ચાની પાશ,
 શું મે તમારી કરી ખુરાઈ વચન આપી મને કીધો નીરાશ,

રાજી થઇને બાલો મારો હાત શાય મારે ચાલો બાહાર,
તમારી મારી પેલેથી દોશની બનેછે શઉ જગ સનશાર,
મોનું ધધાડોતો આપુ મોંમા પાતનું ખીડું મશાલાદાર,
હાત બોડીને કરું તમારી ચીનંતી હું વારંમ વાર,
હાત પશારો તો આપું હાતમા ફૂલ ગુલાબનું લેજો વાશ,
શું મે તમારી કરી જુરાઈ વચન આપી મને કીધો નીરાશ, ૧

બેશાડું તંમને ધોડાપર હું આજ પાછલ ચાલીને,
બાગમાં જઈ તમે લેજો હાતમા તુરો હું કેવમ માલીને,
માંથા નોમે મેલું તકીયો ખીજો પગ વચે ઘાલીને,
શુજો હવામાં કરીશ તમારી પગ ચંપી ખુબ શંભાલીને,
જેમ કેશો તેમ કરીશ ચાકરી નઈ થાવા દું તમને ઉદાશ,
શું મે તમારી કરી જુરાઈ વચન આપી મને કીધો નીરાશ, ૨

રાજી થઇને ધાલુ તમારા ગલામા એક મોગરાનો હાર,
ખુબતરેથી માફ તમારી ટાલી દુષમંતની કરી વીચાર,
ફરીથી કાઢ નહી કરે દુષમંતી તમારો એકે દોશદાર,
ભુલેથી કોઇ કરે તમારી છેડ તો તેને કરું ખુવાર,
ઉભાડું બારણામાં તમારી કરવા ચાકરી બારે માશ,
શું મે તમારી કરી જુરાઈ વચન આપી મને કીધો નીરાશ, ૩

દાદાબાઇનો બાલી હાતથી હાત શાય ભેગા બનેજો,
ભુખા થાવતો આપે શાપુર કેરાં તમે મુંખથી ખાજો,
બારી જોઇને અરેશદજીનો ખીયાલ માયેની બે ગાજો,
કાવશજી નવરોજ અરદેશર નશરનો જોઇને લાજો,
રાખે મંત્રીરામ, તમારા ઉપર પીયાર કરે તમારી આશ,
શું મે તમારી કરી જુરાઈ વચન આપી મને કીધો નીરાશ, ૪

—o—

ગુજરાતી—પરમેશવરના ભજન વીશે નશીયત.

(રંગત ખડી.)

શનંતદાર.

કૃપન કપાલ કાલ કંનશનો પેયાન તેનું જે ધરે નહી,
ખૂપર વગરની અટપટ ઝાટી કરે કાજ તેનું શરે નહી

ગંગાધર ગીરધર ગોવીંદ ગોપાલનુ મન કોષ હરે નહી,
 ધૃષ્ટ ધટ ની ધડીઆલમા પરધટ રહે તે આવે નજરે નહી,
 નટ નાગર નારાયનની ભગતી કરી જે નરે નહી,
 ચરમા ચાડી કરે ચારમા કોષદી મન તેનું કરે નહી.

દાહેરો.

છગન કહોડ જલદ્ય કુલમા એક છેલ છખીલો પાંમ,
 જલ થલમા જાહેર તે જગમાં પુરે મનની હામ,
 ઝૂલકે ઝાડ હલે પાતરાં ઝુરે મુર હુકમ વગર એક ખરે નહી
 ખખર વગરની ખટપટ ખોટી કરે કાજ તેનું શરે નહી. ૧

ટલી જાએ ટોટા આકૃત નર ઝેર પીએ તો મરે નહી,
 ઠક મલી વેરી નુ નાએ આગમા તો તે ખરે નહી,
 ટુડ થાએ દાતાને દુવારે જો ધરમદાન નર કરે નહી,
 ઢંગ બે ઢંગી ઢોંગ ઢાંગથી ફરે કદી તે તરે નહી.

દાહેરો.

તંતર મંતર અંતરનો તું જનના વાલો હઆર,
 થર થર કંપે દેહી પાપથી અચાવજે કરતાર.
 દુયાલ દામોદર દાતાનુ નામ લીએ તે ડરે નહી,
 ખખર વગર ની ખટપટ ખોટી કરે કાજ તેનું શરે નહી. ૨.

ધૃમ ધિઆંન કરી ધ્રમ તરી જાએ પાપી કોષ હગરે નહી,
 નંદના નંદનને શંશટી જે રમી તે કોષથી ફરે નહી,
 પલ પલમાં પાતાલથી પાણી આવે ટીપું એક ઝરે નહી,
 ફૂલ ફૂલાદી ફુલે વગર જલ પવનથીખી થર થરે નહી.

દાહેરો.

ખદ મથતી બે હાશી બદીને છોડા થાવો રાંક,
 ભિકતી કરે ભગવતની ભાષાઆ અંતે માફ થાએ વાંક.
 મંત મંદરમા રહે મનોહર જરા તે મનથી પરે નહી,
 ખખર વગરની ખટપટ ખોટી કરે કાજ તેનું શરે નહી, ૩

(૧૫)

અધા ધલમના આલશ્ય કંઈ દી નામ હરીનુ શમરે નહીં,
રશીલુ રૂપ જોષ રાંમ ચંદ્રનુ વનચર આરો ચરે નહીં,
લેગાડી લવ હન મનંતે લંકમા કૌંઠનો વારીયો વરે નહીં,
વરશો વરશ વહો જાએ વાદમાં તોળી અધુરો ભરે નહીં.

દોહરો.

શીમરન કર શાવદ થઈ હરીના નામપર રાખ્ય અમલ,
સંરમ રાખ્ય મનમા શમજ દારા કહે કરો નકલ.
હરી ક્ષમા કર અગીનીઆની મનીરામ તુને વીચરે નહીં,
અપર વગરની અટપટ ખોટી કરે કાજ તેનુ શરે નહીં.

૪

—o—

ગુજરાતી—કુલની તથા તુરાની તારીફ.

(રંગત ખડી.)

શાંભલ દીલભર જાની મારા તુને કહું એક મીઠી વાત,
અગર તું જોવા માગે તો તુને દેખાડી દેઉ હાતો હાત,
છે જરતોશતી દીન ખરહક એ તારા તું દીલમા જાન,
ભુલો ભુલો થઈ ભટકે છે નાહક શુ કરવા નાદાન,
આ અટપટ તું મુકી દે શરવે કહીયુ મારે તું માન,
દીન પોતાની મુકી દઇને જુહુ લેઈ એકો તોફાન.

આલ.

શામી વાત તુને કહી દીલ જાની,
મનમા શમજી લે તું ગેઆની,
મુકીદે આ શરવે તું કાહાની,
મુકે તો તારી યાએ મેહરખાની.

વાત શાંભલી લે તું મારી શરવે ભાઈ છે તારી શાત,
અગર તું જોવા માગે તો તુને દેખારી દઈ હાતો હાત.

૧

દીલો જાનથી પાહા ગુજતાશપે દીન જરથોશતી કીધી કબુલ,
ખુશી થાઇને દીલમાં પોતે મુખારક હાતે આપીજી કુલ,

કુલ લેધને વાહા યુથતાથયે જોઈ આયા ખેહુશતનો પ્રભા,
તે કુલની તું કરે નીંદા પડે તારી જીંદગીમાં કુલ.

ખેશત કુલની જો ખુશખોઈ,
તેની કરેછે તું બદગોઈ,
હજી તુને નહીં મલાયુ કોઈ,
પડીઆ દોજખમા જની જોઈ,

ઉઘાડ આંખ તું જો પોતાની કુલને ચાહેછે શરવે જાત,
અગર તું જોવા માંગે તો તુંને દેખાડી દેજી હાતો હાત, ૨

માજદીઅશની છોડી જીઆરથી તેયારથી કુટાં તારાં કરંમ,
અદેખાઈ તું કરે કુલની કહાં રયો હવે તારો ધરંમ,
વાત શામી કહીછે બાઈ દીલમાં તું ના થાતો ગરંમ,
બાજ રોજ શહુ કરે કુલપર એનીછે તુંને માઠી ધરંમ,

આલ.

એવો કુલને દીલથી હું ચાહજો,
એને મુઠી ખીજે કહાં જાજી.
કહાં વેર તુંને સમજાજી,
તું કહે તો તુને દીનમા લાજી,

ગાંડો ઘેલો થઈ ઉઠીજા હંધથી નખતો કડંન છે આજની રાત,
અગર તું જોવા માંગે તો તુંને દેખાડી દેજી હાતો હાત, ૩

નામ તારું વધે દુનીયામાં શાંતી કાડ કોઈ એવો વગ,
જની જોઈ તું નરખ કુવામાં શું કરવા મુકેછે પગ,
પગ મુક કોઈ એવે ડેકાંને હથે નહી તુંને કોઈ જગ,
ધરમ લાગેછે મને કેવાને લોક કહે એતોછે કગ,

આલ.

એટલી વાત તુંને બશછે જાતી,
એથી વધારે શું કહું તાની,
માપરથી તારા ઉતરે પાની,
જે થઈ તે મારી નાદાની,

આવી બેશ તું બગલમાં મારા પકડી લે હવે મારે હાત,
અગર તું જોવા માંગે તો તુંને દેખાડી દેજ હાતો હાત, ૪

વાત ખરી યા ખોટી છે તે જઈ કોઈ ડાહ્યાને પુછ,
હશે તે જો ડાહ્યા તો તુને દેખાડી દેશે નીચ ને જાચ,
ચોતલ પેરીને બેશ શાંભે ઉતાર તું માપરની મુછ,
નર વચન યા નારીછે તે જઈ તારા ઉશતાદને પુછ,

ચાલ,

ઐશ્વરી વાત હું કહું છું હાલમાં,
મારું કાંઈ વેર લપટીને શીયાલમાં,
માલ રહો નહિ હવે માલમાં,
ફરક નથી આ દારાના ખીયાલમાં,
ફરીજો આવે દારાની શાંભે તો યાશે મુશકેલનો વાત,
અગર તું જોવા માંગે તો તેને દેખાડી દેજ હાતો હાત, ૫

—0—

ગુજરાતી—હલકાવોની હલકાઈ વીશે.

(રંગત ખડી.)

અકરમી કરમી ન થાએ જાએ હલકાની નહી કદી હલકાઈ,
વાંકાઈ શેકાઈ શલુકાઈ કરી કરી જાએ છલકાઈ,
તેમ હલકાને મલે માનતો તે જાએ અતી મન હરખાઈ,
ચોખાઈ ચાખાઈ ચતુરાઈ કરી કરી જાએ ઉભરાઈ,
એમ મુરખ ને મલે રાજતો મુકે ન તે નર મુરખાઈ,
બાદશાઈ ફેંકાઈ ફૂંકાઈ તોખી ન ગઈ મન યુમરાઈ,
મલે નીચને જાચ મરતખો તોખી ન જાએ તેની નીચાઈ,
વાંકાઈ શેકાઈ શલુકાઈ કરી કરી જાએ છલકાઈ, ૧

માને મીઠું ખાલે મીનંત્ર ના રહી મીનંત્રોમા મીનંતરાઈ,
લુઆઈ ડોંગાઈ બુરાઈ જગે જગે શહ પંથરાઈ,
પુત્ર પીતાનું માને નહી લડી મરે કુટુંબ બેનો બાઈ,
માહો માંહી શમાઈ લડાઈ કરે અદેખા અદેખાઈ,

કલી કાલમાં આંખ છતા થયા અધાં આવી ઝાંકાઈ,
વાંકાઈ શેકાઈ શલુકાઈ, કરી કરી જાએ છલકાઈ, ૨

ચુગલી આડી ચોરી લખાડી થઈ ખોટાનો ખોટાઈ,
અદકાઈ ઝોછાઈ જુદાઈ રહી ઉડી ગઈ શાઆઈ,
કલી જુગમાં વેશીયાવો શતી થઈ પ્રતી વ્રતાવો રંગાઈ,
નકટાઈ નીંદાઈ ભુંડાઈ રહી ભડવાની ભડવાઈ,
મંનના હીના અકલના કોતા સુછ મરડી આલે મસકાઈ,
વાંકાઈ શેકાઈ શલુકાઈ કરી કરી જાએ છલકાઈ, ૩

જરીફ બંદાની પાશે રદ થઈ કવીઝોની કવીતાઈ,
હરીફાઈ હિમતાઈ બડાઈ ના રહી કોઇની શરશાઈ,
બ્રૂં ન કોઈ માનો ભાખ્યો મેં શરવે નશીયત ગાઈ,
નમનતાઈ નરમાઈ ભલાઈ રાખે નીત દાદાભાઈ,
મનીરામ કહે ઝોછા અધુરાની ગઈ નહીં કદી અકડાઈ,
વાંકાઈ શેકાઈ શલુકાઈ કરી કરી જાએ છલકાઈ. ૪

—0—

ગુજરાતી—નશીયત શબ્દતદાર.

(રંગત ખડી.)

શેકાઈ શરશાઈ ચકાઈ તજ દો નર અભીમાતી, તમે.
ઠકરાઈ હરીફાઈ તજ કરો ઇયાદ પાક ઇયજદાની, તમે.
જ તાઈ માયા નહીં ભાઈ ભોગવશો ન જુવાની, તમે.
શાઆઈ ડુનીઆ માંધથી ગઈ સમજો નર ગીઆની, તમે.
હકડાઈ હિમતાઈ બડાઈ કરતા ફરો નાદાની, તમે.
બદલાઈ શેકાઈ ન ભાઈ આલીયા આલ મશતાની તમે.
દાવાઈ દોંગાઈ લુઆઈ તજો ભજો નીરખાની, તમે.
ઠકરાઈ હરીફાઈ તજ કરો ઇયાદ પાક ઇયજદાની, તમે. ૧

દાનાઈ નરમાઈ શીખીઆ અંગરેજ સુશલમાની, તમે.
ભાશાઈ ભાવાઈ બુલાઈ ખોલી બુલીઆ હીંદવાની, તમે.

દુતિરાઈ અકકાઈ ફરીયા નહીં કદર કોઈની જાની, તમે.
 ઉછલાઈ ઉભરાઈ ગયા આશા રાખી જીવવાની, તમે.
 શીલુકાઈ આખાઈ કરી આઈ અમથી વ્રેય જીંદગાંની તમે.
 ઠકરાઈ હરીફાઈ તજી કરો ધયાદ પાક યજ્ઞદાની તમે. ૨

તાતાઈ વુંનદાઈ તીખાઈ રહી કરી જુકશાની, તમે.
 દુઆઈ ચતુરાઈ ભલાઈ ભુલ્યા વાત મરવાની, તમે.
 નોધાઈ શઉ લખાઈ બદી તોયે સમજયા નહી અગનોયાની, તમે.
 ચેતાઈ સમજાઈ ન મુગતી આલાવી જોત દીવાની, તમે.
 લોપાઈ ધરમની વાત લુટાઈ તોયે થયા ધીયાની, તમે.
 ઠકરાઈ હરીફાઈ તજી કરો ધયાદ પાક યજ્ઞદાની, તમે. ૩

મચકાઈ અકકાઈ ન ચાલો સમજો આ દુનીયા ફાની, તમે.
 નીચાઈ જાંઆઈ ન જાણો જીવો વાટ તરવાની, તમે.
 રોણાઈ કરો દાદબાઈ કહે તો ગાવો શીક્ત પુરરાંની, તમે.
 મુડાઈ મોટાઈ રાખોતો બનો સસ્વના દાનો, તમે.
 છેલાઈ છાટકાઈ તજો વાત મનીરાંમની માની, તમે.
 ઠકરાઈ હરીફાઈ તજી કરો ધયાદ પાક યજ્ઞદાની, તમે. ૪

—o—

ગુજરાતી—નશીયત (શશાનો દાવંગ) કેદબંદી.

(રંગત ખડી)

સદા વું ભજ દાતાને ભાઈ મની વું તજ યઈ સંમનો દાશ,
 સના જરી કરી શીક્ત વું તર મંન શા પુરણુ કરશે અવીનાશ,
 સખા ભાઈ બંદું શાયે નઈ આવશે જાશે એકલો ખાશ,
 સવાખ કર આ પર ઉપકારી નેકીનો નહી જાએ ખવાશ,
 સંમાં પ્રજાને ખોલજી ચાલવું પેહેલે કરી મંનથી અજમાશ,
 સકાએ ખોલવું હર કોઈનું તો શાંકી એ કરીયેં નહીં કંકાશ,
 સરાગતો નહી આટી કરવી ગુજારવો કોઈપર ન તરાશ,
 સના જરી કરી શીક્ત વું તર મંન શા પુરણુ કરશે અવીનાશ, ૧

સલા જુજરોગોની લેઈ પેહેલે પછી કામની કરવી તલાશ,
 સપારશ ગરીબોની કરવી દીલાશો દઈ બેશાડી પાશ,
 સભાહામાં જઈ વીચારી બોલવું કરવો બોધ મુખથી શતભાશ,
 સચાઈ દાનાઈ જણાએ કામ્યાની વરતાએ કચાશ,
 સફાઈથી વોચરઉ શુધ ફુલનજી યઈ નહોં જાઉ ફાશ,
 સના જરી કરી શીકૃત તું તર મનશા પુરણુ કરશે અવીનાશ. ૨

સવાર સાંજ નહી બુલ તું હરને રાખ તું એક મનથી અપવાશ,
 સજાઈ સજ હર ભક્તી પર તો અંતર ઘટમાં પડે ઉજાશ,
 શતા શંપતી હીંયાં રહી જશે શીકી યાશે માં પરની રતાશ,
 શમાયશ દુખ શુખની કરવી ભક્તીમાં રહી આરે માશ,
 શયા કરે એક ગમને દીલમા જો હોય ઘરણુ કરવો સનીયાશ,
 સના જરી કરી શીકૃત તું તર મનશા પુરણુ કરશે અવીનાશ. ૩

સરાપ કોઈને દેવો નહી જો લેવો હોય કદી ગામ ગરાશ,
 સલા રાખવી નર હર જનથી વસરીને મન ભાગ વીલાશ,
 સવાધીન મન કોઈને ન કરીએ રાખીએ નહી કોઈને વીશવાશ,
 સચાઈ ઉઠેછે કાશીયો કહે દાદાબાઈ આખરમાં શાંશ,
 સલાંમ લેઈ અરદેશર કહે મનીરાંમ યયો છે ખીયાલ ખલાશ,
 સના જરી કરી શીકૃત તું તર મનશા પુરણુ કરશે અવીનાશ. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—શાત દુખીયારીની વાત.

(રંગત ખડી.)

જલ ભરવાને ચાલી કુવા પર શાતો શાએલી બની ઠંની,
 પોત પોતામાં દુખની વાતો કરવા લાગી શાતો જની,
 પેહેલી શાએલી કહે બાઈએ શમજો મારા દુખની વાત,
 ગાંજ બાજ છે મારો પતી તે ગાંજ પીએ છે દાડો રાત,
 દાડો રાત મલી કરીને ચલમ પીએછે એકશો શાત,
 તંન મંન કુંજી દીધુ ગાંજમાં મારો નથી કરતો શંગાત,
 મનમાં આવે તેમ બકીઆ કરેછે હલાવેછે પોતાના હાત,

તેને જોઈ હું ઝુપીઆ કરું વળી રડી રડીને જોઈ પ્રભાત,
ધન છે એના માત પીતાને મારે કરમે એવો લખીએ ધની
પોત પોતામો ડુપ્પની વાતો કરવા લાગી શાતો જની. ૧

ખીજ શાએલી કહે બાઈએ ભંગેડી છે મારો ભરથાર,
શે શે લોટા ભાંગના પીવા જોઈએ તેને શાંજ શવાર,
ભાંગ પીધને બકીઆ કરેછે હશીઆ કરેછે વારંમ વાર,
આજો દાડો ભાંગ પીએછે ધવાદ નથી કરતો ધરબાર,
રાતના આવી શુધ્ધ જાએ તે મારો નથી કરતો કાંઈ ચીચાર,
કેમ કરીને દાડા કાઢુ ધની છતાં શુનો સનશાર,
આખી રાત બાઈ જાગીઆ કરેછુ ધની જોતો નથી મારી ભની,
પોત પોતામો ડુપ્પનો વાતો કરવા લાગી શાતો જની. ૨

તીજ શાએલી કહે બાઈ મારો ધની ધનો પીએ દાર,
આજો દાડો પીકામાં દાર પીએ આએ આટું આર
રાતના આવી હુકમ ચલાવે તેને જોઈને ખીહુ મન માર,
નશામાં ગાલો દધને કહેછે બાલ રાંડ મોડુ તાર,
નવાબ જેવી વાતો કરે હું ઘડી ઘડી એને વાર,
પછી નશામાં શુધ્ધ જાએ કાંઈ ફકર નથી મારે શાર,
દાર પી ને કરે કજીએ જાએ ચોકીમાં તેની મને ચીંતા ધની,
પોત પોતામો ડુપ્પની વાતો કરવા લાગી શાતો જની. ૩

ચોથી શાએલી કહે બાઈ અણીની ધની શાયે હું વરી,
બધે માથાની એક એક ગોલી આએ દીવશમા ફરી ફરી,
જેઆરે જોઈએ તેઆરે ધનીની નશામાં આંજો રેહુ ભરી,
એવા ધની શાયે બાઈએ મારા દાડા જશે કેમ કરી,
રાતને દાડો ઝુપીઆ કરે તેને મારી ચીંતા નહી જરી,
ધીકાર મારા જીવવાપર હું જનમતી વખતે કેમ નહી મરી,
નાની ઉમર મારી બાલ જોવાની ગઈ કોયલા જેવી બની,
પોત પોતામો ડુપ્પની વાતો કરવા લાગી શાત જની, ૪

પાચમી શાએલી કહે બાઈએ મારો ધનોછે જુગારી,
રાતને દાડો જઈ ફાલમાં શરવે બીજ તેને હારી,
ધન દોલત માલ મતા હારીયો ધરમાં નથી કરશીયો થારી,

શો પચાશની ગણતી નહી તે ડાવ લગાડેછે ભારી,
મારવાડીની દુકાંને જઇને શર્વ સીજ ગીરવી મારી,
કેમ કરીને દાડા કાઢું ધની છાતી દાંતના વેપારી,
મને જનમ દુખીઆરી કરી દોલતની કીચી ફૂંતા ફૂંતો,
પોત પોતામો દુખની વાતો કરવા લાગી શાત જની, ૫

છઠી શાએલી કહે બાઈ મારો ધની ઘેર નહી આવે છે,
રાતને દાડો તાલીમમાં જઈ લેજામ પટા ફરાવે છે,
દુધ મલાઈ હલવો આએછે દોશાને ખવરાવે છે,
રાતના શુવા જાએ તાલીમમાં મારો જીવ તરસાવે છે,
તેને જોઈ હું ઝુરીઆ કરું તે મને નહી ખોલાવે છે,
હુંજો ધનીને ખોલાવું તો ગાલો મને શંભરાવે છે,
મારી પાશે કોઇદી શુતો નહીં બાઈ પીધને ગયો લાલ બની,
પોત પોતામો દુખની વાતો કરવા લાગી શાત જની, ૬

શાતમી શાએલી કહે બાઈ મારો ધનો રાખે મારેથી વેર,
મારી પાશે કોઇદી આવે ફરીયા કરે તે આપું શેર,
રંડીબાજનો તેને શાખ તે પડી આએ રાંડોને ઘેર,
મન ગંમતા રંગ ભોગ કરે, ને મને જોએ પાનોમા ઝેર,
જીવાંનો મારી ખીલી રહીએ જેમ ચડે શાગરની લેહર,
પુરવે જનમ શું પાપ કીધું તે ધની જરા નહી રાખે મેહર,
પેલે જનમનો વેરો ધની મને ખોલ મારે બરછીની આની,
પોત પોતામો દુખની વાતો કરવા લાગી શાત જનો, ૭

પાની ભરી રડી વાતો કરીને પાછી ફરીયું શાતે નાર,
પુરવે જનમના પાપ હતા જેથી શાતોના એવા ભરથાર,
દાદાબાઈ ઉશતાદ આમારા આમને છે તેનો આધાર,
તેને જોઇને દુશ્મન આમારા જલી બલીને કરે વીઆર,
શાપુરજી એમ કરી કહે યુજરાતી ખીયાલો છે એક હજાર,
ખરશદજી નશરવાંનજી નવરોજ ગાશે મલી તનો દોશદાર,
મનીરામના ખીયાલ શમઝી ચીંતા દુશ્મનને યઈ ધની,
પોત પોતામો દુખની વાતો કરવા લાગી શાત જની. ૮

ગુજરાતી—કલગીનો જવાબ, આશકનો ગંભ, માણકની જુદાઈ.

(રંગત ખડી—ચાલ જુની)

તારા ઇષકને કારન તજી મેતો દુનીયાદારી,
વીરેહુ પ્રેમમાં વેચાકુળ થયો ગઈ મરી મતી મારી,
કોને જાણને કહું મારા દુખી દીલડાનો કાહાનો,
તારા વગર મારાપર કોન કરી શકે મેરખાની,
માલ મતા કરી ફન! તજીયાં મે શગા કુટુંબ જાની,
નહી રાતના આવે બંધ નઈ ભાવે અન પાની,
રાતને દાડો કહીયા કરધું હું પેયારી પેયારી,
વીરેહુ પ્રેમમાં વેચાકુળ થયો ગઈ મરી મતી મારી, ૧

લીધો વેશ જાંગીનો કીધો મે ખુરો હાલ મારો,
પ્રેમનાં બંદનથી થાશે હવે કેયારે છુટકારો,
નશીબનાં આગલ આલે નહી યુની જાનનો આરો,
હવે જો આવે માઓત તો આવે આ દુખનો આરો,
પેહેલથી જાણી પ્રીત મે મીઠી હવે થઈ ખારી,
વીરેહુ પ્રેમમાં વેચાકુળ થયો ગઈ મરી મતી મારી, ૨

કુડીઆ કરધું જીઆરે ઇયાદ આવે આગલનો પેયાર,
પેહેલા પીયારના બદલામા પાછલથી મારીયો માર,
એવું જાનતે તો પીઆરના નહી થાતે અખતીઆર,
આગલ હશીઆ હું એટલો રડી પાછલથી થયો લાઆર,
પીયાર ગરાંનો હાર યાર કુખ દીક્ર બહુ ભારી,
વીરેહુ પ્રેમમાં વીઆકુળ થયો ગઈ મરી મતી મારી. ૩

જરીફ દાદાબાઈ કહે ના થાવો ઇષકમાં ખુવાર,
નવરોજ કાવશજની નશીયત માનો હર વાર,
શેઠ ફરામજ પ્રેમચંદ દે છે નર નશીયત આર,
ચોરી ચાડી ઇફ લખાડી કરવી ન કોઈથી યાર,
મનોરામ થયો ખુશી જોઈ જવાની હુશીયારી,
વીરેહુ પ્રેમમાં વીયાકુળ થયો ગઈ મરી મતી મારી ૩

કનોડું.

ગુજરાતી—કલગીરના ખેયાલ પર ખેયાલ-

(રંગત ખડી—આલ જુની.)

આલ કંથના દુખના કહાં વેર ઉચકી શકુ ભારા,
કહે શુદર મે પુરવે જનમ શુ કરમ કીધાં કારા,
પેહેલા ખેનો એવું જનતે તો હું ખાધને વીખ મરતે,
માત પીતાને શરમ ન આરી મારા વીવા કરતે,
ધન શામુ જોયુ ન હતે તો આ દુખ નહી ભરતે,
અરે ખેની કેમ મરી ન ગઈ હું ફેરા ચાર ફરતે,
દાડો રાત હું ઝુરીઆ કરેં આલ કંથના જોઈ આરા,
કહે શુદર મે પુરવે જનમ શુ કરમ કીધાં કારા.

૧

શોલ વરશની મારી જંમર પતી આલ નાદન,
છાકરાયોને શાયે રમે જઈ કરે બહુ તોફાન,
જાએ નીશાલે ભાલે ન મુજને નથી ગેયાન કે શ્યાન,
જોઈ જોઈને આલ કંથને વાગે વ્રીહિ ના આન,
આપની શાયે રાતે શુવે હું ગનીઆં કરે તારા,
કહે શુદર મે પુરવે જનમ શુ કરમ કીધાં કારા

૨

ભાવે નહી અન પાનો નીંદરા રાતે નહી આવે,
મારી ખેન પનીઆમા જાજે તો શઉ મને શરમાવે,
મારા દુખી દીલને કોન શખી પ્રેમથી શમજાવે,
કોન હશાવે કોન મનાવે કોન આવા લાવે,
મોજ મઝા દુનીઆની શું તે જાણે નહી પીઉ મારા,
કહે શુદર મે પુરવે જનમ શુ કરમ કીધાં કારા.

૩

દાદાભાઈ કહે આલ કંથ વાલી બહુ દુખીયારી,
મરી ગઈ વીખ ખાઈ માત પીતાને ધીકારી,
મરે તે વખત મા આપોનો એક કઠન હાએ મારી,
પદશો લઈ મને જુલી ગયા દીધુ આ દુખ ભારી,
મનીરામ કહે એવા આપમાં પદશાના પીયારા,
કહે શુદર મે પુરવે જનમ શુ કરમ કીધાં કારા.

૪

હીંદુશતાની—(નશીયત) નનાનો અઠંગ.

(રંગત ખડી.)

નીરાકાર નરોત્તમ નીરંજન શમ્પીદાનંદ નર મનમોહન,
નારાયન નર શંગ ખાતે નીત દધ માખન નંદકે નંદન,
નાદાની નહી કર તજ ગેયાની નવ જૌવાની ફાનો તન,
નીંદા નર નાગીકી નહી કર હર સરનનમે કરતું નમન,
નાથા નાગજ કાલા ક્રીશનને નીરાશ ક્રીયા નાગીનકા મન,
નન પનમે ખેલન નીત જાતે ખન ખનકી ધેરે ગવલન,
નોધાન નંદકા કાન માન નર મીટ જાવે શય જન્મ મરન,
નારાયન નર શંગ ખાતે નીત દધ માખન નંદકે નંદન. ૧

નાગર નટને નેયારી રમના રમ્પી કરે ઉતકા ખરનન,
નેયારી ધુન શુન ખંનશીકી શમ્પીધંનકે નીકશ મોહુ તન મન,
નાકનમે લટકન પેના નયની કાનમે લાગી ઝલકન,
નગન ભઈ નીરલજ નાચનકો લગી પેન નચે અમુકપન,
નેનનમે પાની ભર લીલા શુનકે નાદભઈ ખેરાગન,
નારાયન નર શંગ ખાતે નીત દધ માખન નંદકે નંદન. ૨

નગરી તજ દીનરેન નીકશ ગઈ નાર નરખદાપે ખંન કંન,
નદી નાલે નીરખહે નીત નાહાતે નટવર નંદ કીશન,
નરહી તનમે જન ધેયાન જુલ મનકો કીના હય નોરધન,
નાતવાન હો વારે તન મન પ્રાન ધુનં ખનશી કારન,
નોધાન નંદકા કાન માન નર મીટ જાવે શય જન્મ મરન,
નારાયન નરશંગ ખાતે નીત દધ માખન નંદકે નંદન. ૩

નુનકા અઠંગ ગતા ધોયાના નહીતો જાના યુની અદન,
નશરવાંન નવરોજ ગામે નીરાલે નયે નયે છંદ નયુ લછમન,
નાનાભાઈ નોકર દારાકા નીધાન માને શનંત શજન,
નામ તું લે નીત નીરનજનોકા તુરા ગાના ગા યુનીજન,
નઈ નઈ રંગત ખનાવે નીત મનીરામ જીનોકા ક્રીપનપે મન,
નારાયન નરશંગ ખાતે નીત દધ માખન નંદકે નંદન, ૪

હીંદુશતાની—અધર કુંદાવાલાની ઉપર.

(ખડી રંગત ખેઆલ.)

શરશ કરત હે લીલા શકી શંગ ખેલે રાશ નંદ લાલ, શરશ.
 શરશ શરલીકી તાંન ગા રહે કાન આન કરે તાલ, શરશ.
 શરશ તીરથ અનથક નરકરલે કોટે કાલકી જાલ, શરશ.
 શરશ કરનીકર નરતજ ષાહી લેલે ગદાઈ હાલ, શરશ.
 શરશ શાધના શંતકી રખતે આશન હરનકી ખાલ, શરશ.
 શરશ નેકી કર જહાંકે અંદર ખડા તેરે શીર કાલ, શરશ.
 શરશ હય રતના હર શંકરકી રતને દીન દયાલ, શરશ.
 શરશ શરલીકી તાંન ગા રહે કાન આન કરે તાલ. શરશ. ૧

શરશ હય લેહુરા રતના ગરકી ગંગાકા હય તાલ, શરશ.
 શરશ રચાઈ રચના જલ ખલ અકલકા રતન નીકાલ, શરશ.
 શરશ દીખે જંગલકી ધટા ઝહાં ચંદનકી હય છાલ, શરશ.
 શરશ નાદ અનંહદકા ગરજે ઝંહાજં ચંગ કડતાલ, શરશ.
 શરશ નચત હય નાચ કીચનજી કાંધે જરકી શાલ, શરશ.
 શરશ શરલીકી તાન ગા રહે કાન આન કરે તાલ, શરશ. ૨

શરશ ઝલક જહાં અંદર ચંદ્રકી હંનંશકી એક હય ચાલ, શરશ.
 શરશ મીજ અનાજ કે અંદર દેખ ચનેકી દાલ, શરશ.
 શરશ રાજ રાનીકા અટલ હે લતડનકી ધડીઆલ, શરશ.
 શરશ તેગ હથીઆરકે અંદર ગેંદકી હય ઢાલ, શરશ.
 શરશ ગાનાં ગાએ નહી નર લગે ગેયાનકી નાલ, શરશ.
 શરશ શરલીકી તાન ગા રહે કાન આન કરે તાલ, શરશ. ૩

શરશ પાહેરી દારાકી જેઠશી શાંચેકી ઢાલ, શરશ.
 શરશ નીરંન જનકા ગાના ગા તરગએ કંઈ કંગાલ, શરશ.
 શરશ ગા રહે છંદ નીરાલે ઝડ રહી હય ટક શાલ, શરશ.
 શરશ આંગણે જલાયા લકડા નોકાલે હીરે લાલ, શરશ.
 શરશ શીકંદર દંગલ અંદર ગાએ ખીયાલશે ખીઆલ, શરશ.
 શરશ શરલીકી તાંન ગા રહે કાન આન કરે તાલ, શરશ. ૪

હીંદુશતાની—કલગીના ખેયાલ પર ખેયાલ (કુખનો.)

(ખડી રંગત.)

કુખકા દીલમે ભરા મેઝેલ ઉપરશે ખતાતે ઘો ઘો કર,
જનમ લીયા નહી ભજન કીઆ ઝો દીઆ શુખ શખ શો શોકર,
જે કોઈ જનમાં નર વો શુખ કુખ શંગ લેકે આયા પીયારે,
જનનો પરો હૈવાં કેયા ધનશાં કેયા અદનાં કેયા ચરદારે,
ધંદ્રભી કુખીયા ચંદ્રભી કુખીયા કુખીયે હય નવ લખ તારે,
કુખીયે શુરજ આકાશ ધરતી કે કુખકા નહી શુમારે,
ખમાકો કુખ શીવકો કુખ ખીષનુને શહા કુખ કંઈ ખારે,
દરીયા કુખીયા જલચર કુખીયે ખનચર કુખીયે હય શારે.

આલ.

કુખીયે ખશુ દેવ દેવકી પડે કૈદ ખાંને,
જનકે છે ખાલક મારેયે કંનશા ને,
હરી ચંદ્ર તારા રોહી દાશ શરે ખન મેયાંને,
ખીકાએ ભંગી કે ઘર જદ મીલે ભગવાને.

કુખીયે પ્રાચતી ઢોંગી સોંગી ભાંચ ગુમાતે રો રો કર,
જનમ લીયા નહી ભજન કીયા ઝો દીઆ શુખ શખ શો શોકર. ૧

રાજોંકે માહારાજ કુખી જનકી કુખી રમચત શારી,
શાકુ શંત પંડીતભી કુખીએ શહેતે કુખ કંઈ તપ ધારી,
ઝાડભી કુખીયાં પથર કુખીયા મીઠીકો કુખ હય ભારી,
જવાંન કુખીયા ખાલક કુખીયા બુડેકો કુખ અદ કારી,
કુખીએ દરશત કૌવશલલીયા રાંમ લખન કુખી શીતા નારી,
રાવન શરીકા હો ગયા કુખીયા જનપે પ્રશન જટા ધારી,

આલ.

કુખીયે પાંચ પાંદવ છઠી ધ્રોપતી નારી,
જને દોલત ગમાંકે ઝોરત તક ભી હારી,
શહા કુખ નલ દમીયનતી ને તનભારી,
શરે ખન ખનમે દોહ બુએ શહી લામારી,

પાહા અમીર પેલવાંન મરે કંઈ લાખો કુખીયે હો હો કર,
જનમ લીયા નહી ભજન કીઆ ઝો દીઆ શુખ શખ શો શોકર. ૨

ક્રીશીકો દુખ હય રાજ પાટકા ક્રીશીકો દુખ માલો જરકા,
 ક્રીશીકો દુખ હય ઐરતકા ઐર ક્રીશીકો દુખ હયગા બરકા,
 ક્રીશીકો દુખ હય ઐરોંકા ઐર ક્રીશીકો દુખ હોગા ધરકા,
 ક્રીશીકો દુખ હય ધંધેકા ઐર ક્રીશીકો ઇલિમ હુતરકા,
 ક્રીશીકો દુખ હય ગહેનેકા ઐર ક્રીશીકો દુખ હય બસતરકા,
 ક્રીશીકો દુખ હય તન કાયાકા ક્રીશીકો દુખ હય પુતરકા,

ચાલ.

હય ક્રીશીકો દુખ પીતાકા ઐર માતાકા,
 હય ક્રીશીકો દુખ બહેનાકા ઐર ભાતા કા,
 હય ક્રીશીકો દુખ દોસ્તોંકા કુટુંમ નાતાકા,
 હય ક્રીશીકો દુખ દુષમંનકે કડંન બાતાકા,

ક્રીશીકો દુખ ખેતી બાડીકા મરતે ખીજ કો બો બો કર,
 જનમ લીઆ નહી ભજન કીયા બો દીયા શુખ શખ શો શો કર. ૩

કોઈ હય આંધા કોઈ હય બહેરા કોઈ હય યુંગા ભાઈ,
 કોઈ રગત પીતીયા કોઈ લંગડા કોઈ કે બાલ નહીં શીર માહાંઈ,
 કોઈ કા દુખતા શીર નાક ઐર આંખોમે લાલી છાઈ,
 કોઈકા દુખતા હાડ આવે તપ કોઈ કે તનમે હએ બાઈ,
 કોઈ કો હલદી કોઈકો જાડા કોઈને પટી લગવાઈ,
 અનેક તરાંકે શહેતા દુખ તંન અશર શુખકી નહી પાઈ,

ચાલ.

કોઈકો હય શરદી કોઈકો હય ગરમી,
 કોઈકો દુખ તેજકા કોઈકો નરમી,
 એકશા શહેતે દુખ કેયા પાળી કેયા ધરમી,
 હમશાં શહેતે હય દુખ જગમે કુડ કરમી,

ક્રીશીકો દુખ માધુકકા શીરતે બનને ચેનકો બો બો કર,
 જનમ લીયા નહી ભજન કીયા બો દીયા શુખ શખ શો શો કર. ૪

શુષ્પ આહો તન કાયાકા તો ભજ્યો નર હરી હરકા નામ,
 ઝંઘાંતક જીએ વહાં તક મીલે શુષ્પ અંત મુકતહો આતમ રામ,
 અનેક ભગતકો દેતે હંય શુષ્પ યેશે દાતા શુદ્ધ પામ,
 દાદાભાઈ ઉચતાદ હમારે પીએ હંય શુષ્પ ધમસ્તકા જામ,
 રામ ભજન ખીન દુષ્પ પાવેગી કાયા શબ્દી શુભહો પામ,
 નવરોજી જીવાજી કહે ગામ્મા ગુન હરીકે શુધરે કામ, *

આલ.

એક હજાર નવશે એકતાલીશકા શંને,
 એક શુદ્ધ પંચમી શોભવારકા દંને,
 શામક બજેતે આર શુનો ગાવંને,
 ઉશ વખત બનાયા ખીયાલ કીયા રૈશંનને,
 મનીરામ મુકતેલા હુવા હય મોહોનો મુરતપર મોહો મોહોહર,
 જનમ લીયા નહી ભજન કીયા ઓ દીયા શુષ્પ શબ્દ શો શો કર. ૫

— ૦ —

હોંદુસ્તાંની—(કલગીના ખેયાલપર ખેયાલ) ફકીરીનો જવાબ.

(રંગત ખડી.)

ભુખો મરને લગે ઉશ લીએ પયેની કફની ફકીરોંકી,
 ધર ધર માગંન જાઈ હોએ જદ પેટ ભરાઈ અધીરોંકી,
 માગંન જાવે અલક જગાવે ટેર લગાવે પીરોંકી,
 ઝાહરેએ ફાકા કરતે ગુપ્તમે પતલ ભરે શીરોંકી,
 શુકા ટુકડા મંગ ખાવે પીવે તુમડી ભર નીરોંકી,
 તીશપે તુમ કહેતે હો શાંધકો નહી પરવા હય અમીરોંકી,
 ખાહારકા આવે વોઈ ખાવે કજડી ન ખરચે ગીરોંકી,
 ધર ધર માગન જાઈ હોએ જદ પેટ ભરાઈ અધીરોંકી. ૧

થોડી રી શીખલી કોઈશે તુમને શાંધના ખીરોંકી,
 જરા ખડાઈ બને ગોંશાઈ તલપ કરે જગીરોંકી,
 તીન પેહુરશે મુરતી પુંજે જાએ કે હર મંદીરોંકી,
 જોઈ મન ભાવે વોહી ચુરાવે મુરતી લાલ આર હીરોંકી,
 ખડી ખડી ખાંતે પહા હોંકી કરે ખખર ન વજીરોંકી,
 ધર ધર માગન જાઈ હોએ જદ પેટ ભરાઈ અધીરોંકી. ૨

લગાવે તનપે આક કમરમે ગીરે હે પડી જનજીરેંકી,
 શુકા તુકડા તક મીલે નહી પન જોવાયશ રખતે ખીરેંકી,
 ચેલે કરને લગે શખીકા આત શુનાં ખાહીરેંકી,
 કાન ફાડ ઝોલી અપરદે હાલત કરે અશીરેંકી,
 ગાંજ ભાંગ શુકા પીકે કી અરાખી ખુબ શરીરેંકી,
 ધરંધર માંગન જાઇ હોએ જદ પેટ ભરાઇ અધીરેંકી. ૩

જો કુચ લીખી બદી વો આવે પેષખાત તકદીરેંકી,
 તકદીરેં કે આગે ચલતી તાશીર નહી તતખીરેંકી,
 બાંધ આર જરીક કહે એ નશીયત દારા મીરેંકી,
 જોએશા દેના વએશા લેના એહી કહેંની નજીરેંકી,
 મનીરામ કહે શાખત કરના નહી એશે બે પીરેંકી.
 ધર ધર માંગન જાઇ હોએ જદ પેટ ભરાઇ અધીરેંકી. ૪

— ૦ —

હીંદુશતાની—કલગીરના ઝિયાલપર ઝિયાલ.

(રંગત ખડી.)

(તુરાની તારીક.)

અજર અમર અખનારી તુરા હે સીત ચૈયતન દરશાવેગા,
 પડા રહેગા લાલખંબ તેરે જમકો બાંધ લે જાવેગા,
 ભરમ જાલમે પડા તુ આકે કહાં નીરનજન પાવેગા,
 કુંધ કારકે ખીચ ખીરાજે કેયેશા તુજે નજર આવેગા,
 તુરા નીરનજન અલક આપ એાં હંગકાર શબ્દે મન ભાવેગા,
 ઉશે દેખને જો આહુ વો કદી ન ધેશત આવેગા,
 ખીના હોકમ નહી આવે જમ દેખ કંમ તાકાત હો જાવેગા,
 પડા રહેગા લાલખંબ તેરે જમકો બાંધ લે જાવેગા. ૧

રોમ રોમમે અલક નીરનજન તુરા નામ શત આવેગા,
 અલક નીરનજન તુરા પોહી કોઇ શુનકે ધિયાન સીત લાવેગા,
 શત રંગત ખીન અરય ન શમજે શબ્દશે માર ગીરાવેગા,
 ગુર કરે શો ગેયાનકો પાવે નુગરા શુન પશતાવેગા,

લાલખંબશે નહીં બાંધા જાવે તુજે અધર ખીચ લટકાવેગા,
પડા રહેગા લાલખંબ તેરે જમકો બાંધ લે જાવેગા. ૨

અલકુ નીરંજન વોહી તુરા અંધેકો કયા નજર આવેગા,
તુરા નીરંજન અગમ અગોચર તીનો યુન થીર કાવેગા,
ઉન તીનો યુનશે તું દેખલે લેહર લેહર લેરાવેગા,
નોગકાર નીરધાર તુરા વો આપી આપ કહે લાવેગા,
જો નીંદા તુરેકી કરે પડે કીડે શીશકતા જાવેગા,
પડા રહેગા લાલખંબ તેરે જમકો બાંધ લે જાવેગા. ૩

તુકન અમેલગીર શીવ પ્રસાદ કહે જો તુરેકો ધિયાવેગા,
ધિયાવેગા શો પાવેગા મુરખ મનમે પરમાવેગા,
રતનગીર એજાં કહે મીર તેરાતો જુવાખ પોંચાવેગા,
નમ્મે નમ્મે રંગત તુમ નીકાલો કહેકે સંગ ખડ કાવેગા,
દાદાબાઈ નોત લીખે ખીયાલ ગીયાનોતે તુમે ફાવેગા,
પડા રહેગા લાલખંબ તેરે જમકો બાંધ લે જાવેગા. ૪

રંગત મારીજન.

ગુજરાતી—પરવરદગારની તારીફ.

રંગત મારીજન.

કર મેહુર મારાપર દયાનંદ આનંદ તું,
મારીજન=મને બધ તારો છે આધાર,
દયા કરીને શરવે શંકટા મારાં કરજે પાર,
કર શાફ મનશની રાખ એકીદા તેપર,
મારીજન=કોઈ શંકટમાં, આવે કામ,
હર આફત મુષકીલમા લેજે તે શાહુખનું નામ,

છે નામ જ્યાંપર તે શાહુબનુ જેના,
 મારીજન=કદીના રહેશે તે બેકામ,
 આહે ઝેરનુ આપો પીઆહુ' તે યાએ અમરતનુ જામ.

આલ.

શાફ મનશની રાખે જે ઇનશાને,
 તે કદી ન ભુલો યદ્ ફરે બે ભાને,
 હર આફતમા મુષકેલ થાશે આશાને,
 મારીજન=તુ'તોછે જગનો પાલન હાર,
 દયા કરોને શરવે શંકેટો મારા, ફરજે પાર.

૧

આ રંજ ગંજમાં શહનો શાથી તુ' છે,
 મારીજન=નામપર શહ તારા તડપે,
 જે પર રહેમની નજર કરે તે પેહુલો આવી ઝડપે,
 છે નામથી તારા ખીલકુલ જે અનજાણો,
 મારીજન=તેનાપર જોષમાં તુ કડપે,
 નાબુદ કરે આ દુનીયાથી લેઈ જાનમમાં દડપે,

આલ.

જે કરે હાબાદદ તારેથી ઝંઘડીને,
 તે કરે હમેશાં માજ ખુબ રગડીને,
 દુનીયાની માજથી બેઠો જે બગડીને.

મારીજન=નામપર તારા યદ્ નીરા ધાર
 દયા કરીને શરવે શંકેટો મારાં કરજે પાર.

૨

હું ગુનેગાર બંદો છુ તારો જાની,
 મારીજન=કીધાછે હુંએ ધના હવે પાપ,
 ફરજંદ શમજીને મને માફ કર=હવે તું મારા પાપ,
 કયામતના વખતનો ઘેઠો દીલમા મારા.
 મારીજન=ગુનેગારોને વલગે શાંપ,
 તેથી દયા કર તું મારાપર મારા પાપ તું કાપ.

આલ.

આ શરવે ગુનાનો કરધું હું તોઆ,
એ ગુનાહોના દીલમાંછે મારા ગોઆ,
ક્યાંમતના દાડામા દેશે ખોદાવંદ ચોઆ,

મારીજનન=હુંતો બંદોધું ગુનાહાગાર,
દયા કરીને શરવે શંકેટા મારાં કરજે પાર.

૩

કર ખામોષ જખાંને ધર કદમ તારો બંદગીમા,
મારીજનન=જરીફ એમ શઉને શમઝાવે,
કરો કામ રૂડા નેકીના શરવેને મન ભાવે,
છે એક ધબ્બાદત લાખો આફતથી બેહેતર,
મારીજનન=આહુ કોઇ કરીને અજમાવે,
કરે બંદગી દારા રોજ દુષમનને તરશાવે,

આલ.

કહે મનીરામ આવીન શમઝ નર ગેયાની,
નેપર શાહેબનો હુએ ખરી મેરખાનો,
અરદેશર મારો લખે ખીયાલ હક કાનો,

મારીજનન=કરો બંદગી માનો ઉપકાર,
દયા કરીને શરવે શંકેટા મારાં કરજે પાર.

૪

— ૦ —

ગુજરાતી—(કીસ્તજીની તારીફ) ભગત માલ.

(રંગત મારીજનન.)

શ્રી જગજીવંત મનમોહન મેનોહર પીયારા
મારાજ=દીન બંદુછો મુકંદ મોરાર,
શીઘ કરતા દુખ કરતા તમો શંતોના શરજનહાર,
શેવાંમી શકતીના અંતર જમી તમોહર
મારાજ=દયા નોધ દામોદર દાતાર,
શુંદરધામ કીશોર તમારો લીલા અપરંખપાર,

શીવ શંકાદીક બને તમને તમે બને હરને
માહારાજ=કુબ્ધ દધતોને મારીયો માર,
શરનાગત ભગતોને રાખી તમે ઉતારો પાર,

આલ્.

તમે બાલપનામા માશી પુતના મારી,
તમ ચરનના રજથી તરી અછીલા નારો,
તમે લજ રાખી ધ્રોપતીની ચીર વધારો,
તમે કરી કરુણા નારી યુલુકા તારો.

માહારાજ=દાશ ભગતોનો શાએ કરનાર,
શીધ કરતા કુપ્પ હરતા તમે શંતોના શરજનહાર.

૧

મારી કનશને માત પીતાના બનદન તોડીઆ,
માહારાજ=ઉતારીયો ભું ભુમીનો ભાર,
મારકંદ નરશી મેહુતા પર ક્રીપા કરી કરતાર.
મોશાલુ કુવરબાધનુ કીધુ તમે આવી,
માહારાજ=આપીયો શુદ્ધ શાજ થઈ શાહુકાર,
મોહા પાંખીયા જોઈ લીલા તમારી શુદ્ધ તે કુટુંબ પરીવાર,

આલ્.

તમે છેદી તાડ એક બાંલુથી વાલી મારયો,
તમે હિતબંદુ શુ ગરીવ ને ભએથી ઉગારયો,
તમે શાંપી રાજ વીલીષણને રાંવણુ શાહારયો,
તમે અજમેલ શુરદાશ ભગતને તારયો,

માહારાજ=દયાના દાની તમે દીલદાર,
શીધ કરતા કુપ્પ હરતા તમે શંતોના શરજનહાર.

૨

કમલા પત હરી હરીચંદ્રનુ રાખીજી શતજી,
માહારાજ=કરી ભગતી તરેયા ભક્ત હજાર,
કરુણા કરી પેલાદ ઉપર લીધા નરશંગ અવતાર,
કપ્પીર વાલમીક તુલશીદાશને તારેયા,
માહારાજ=કથાઈ શંજન તરેઓ નીરધાર,
કાલો નાગ નાથીને કશન નીકલેયા જમનાંનીબાર.

આલ.

તમે શીવ શાસ્ત્ર રૂપ ધારણું પારવતીનું,
તમે નવ લખ્ય જન તારેઆ શત રાખી શતીનું,
તમે રાખીજી માન હનમાનજી ખીર જતીનું.
તમે ગીમાંન આપ્યું ભગતોને શુધ મતીનું,

માહારાજ=દયાના દાનો તમે દીલદાર,
શીધ કરતા કુપ્પ હરતા તમે શંતોના શરજનહાર.

૩

પરમાંનંદ બાલ મુકંદ ધણી ધરણી ધર,
માહારાજ=પ્રભુ પૃથવીના પાલન હાર,
પુરો હીત હર દાદાબાધને દીયો દરથ એક વાર,
પરશોતમ પ્રેમી હરી હર પર કુપ્પ હરણુંમ,
માહારાજ=પરી પ્રમ મમ હીત પ્રાણ આધાર,
પ્રેમમંદ મતીમંદ શાહે તેની કરજો શવરગને કુવાર.

આલ.

તમે ત્રિભીવન નાથ કરપા કાનજી પર કરજો,
તમે બાનજી પાશે શુભ વાણી આચરજો,
તમે હાત અરદેશરનો અંતમા ધરજો,
તમે મોરાર પરશોતમના કુપ્પને હરજો.

માહારાજ=દ્રશન મનીરામને દીઓ કીરતાર,
શીધ કરતા કુપ્પ હરતા તમે શંતોના શરજનહાર.

૪

— ૦ —

ગુજરાતી—કન્નેકું.

(રંગત મારીજાન.)

તમે બાળપણમા પરનાવી કન્નેડાં શાતે,
મારીજાન=તેથી હું અણુંછું દાડો રાત,
હવે ધરમ છોડીને માતા કહુંછું શરયે વાત,
સે વાત મારી પેલેથી તું શાંભળ,

(૩૬)

મારીજનન=હતી હું ધની નાદન,
આ બાળપનામા રમવા વગર ખીજી હવું નહીં ધિયાન,
હું ભર જોબનમાં જીયારે માયજી આવી,
મારીજનન=જોયો મારો ધણી ધનો બેભાન,
તેયારથી મારા કલેજાં અંદર વાગે વીરહેના બાંન,

આલ.

હું રડી બડીને દાડા પોતાના કારે,
આ દુખ જોઇને હાત માયાપર મારે,
આ મા બાપે કંઈ નથી કીધું મારે શારે,
લેકિના જોઇ પોતાના જીવને ખારે,

મારીજનન=રડું બેશીને હું એકાંત,
હવે પરમ છોડીને માતા કહું છું દુખની વાત, ૧

મારી જાંમર વીથની ધની શાંભજો દશનો,
મારીજનન=જોઇ શું મને તે પરનાવી,
કજોડું મારે જોઈ માતા તને લાજ નહીં આવી,
શું પછશા જોઇને મગન થઈ ગયા તમે,
મારીજનન=દીવી દરીયામા ઝોકાવી,
આ પછશા જોઇને તમે મારા પર ગયાછો ફાવી,

આલ.

આ જીંદગીના દાડા મારા કેમ કરી જાશે,
હું થઈશિ ધરડી તેયારે જીવાંન એ થાશે,
એટલામા કમર મારી ઝોકા ખાશે,
પછી શું કરવા એ આવે મારી પાશે,

મારીજનન=જાનીજોઈ તમે કીધો મારો ધાત,
હવે પરમ છોડીને માતા કહું છું દુખની વાત. ૨

આ શરવે દુખની વાત કહું છું તમને,
મારીજનન=હવે કંઈ વાંક નથી મારો,
રોજ થાયને રડી બડીને કાઢી દારો,

જાંદગીના દાહાડા પુરા થઇ ચુક્યા મારા,
મારીજનન=રહ્યો નહીં હવે કંઈ આરો,
માત મારે મોકલ ખાદાવંદ યાએ છુટકારો,

આલ.

જાંદગીમાં મારે હવે રહ્યું નહીં કોઈ,
આ દુખમાં નાંખી મને જની જોઈ,
આ શરવે જાંદગી મારો અકારત ખોઈ,
બેઠી છું હવે હું હાત પોતાના ધોઈ.

મારીજનન=યુજરે મારી પાહાડ જેવી રાત,
હવે ધરમ છોડીને માતા કહું છું દુખની વાત.

૩

હું બંદો યુનેગાર છું બંદનો,
મારીજનન=પ્રભુ તું રાખજે મારી લાજ,
જરીફનો છું યુલામ દીલથી તે છે શરનો તાજ,
હર વખત દયાની નજર રાખ દારા પર,
મારીજનન=ન કર તું કોઈનો મોતાજ,
દયા રાખજે આ દારા પર હવે તું માહારાજ.

આલ.

હું તનો બંદનથી યુનેગાર છું તારો,
તું દયા કરીને માફ યુતા કર મારો,
આ દુનીયામાં હવે નથી રહ્યો કંઈ આરો,
હું અદના છું એક ગરીબ ઘણો ખીચારો.

મારીજનન=કહું જોડી બંને હાત,
હવે ધરમ છોડીને માતા કહું છું દુખની વાત.

૪

—0—

ગુજરાતી—તારીફ ખુદાની.

(રંગત મારીજનન.)

હકાની.

છે ખુદા આશરો મને ફકત એક તારો,
મારીજનન=મારો તો તુંજ છે મદતગાર,

આહે માર જીવાર ધવાર તારો હું તામેદાર,
 દીલ દરીઆમાં મારા તું વશે છે દીલબર,
 મારીજનન=મુકારી તુને હમેષા શર
 મુરાદ મારા મનગી માલક જલદી લાવજો બર,
 આ મારી જાયામા નામ છે વાહલા તાર,
 મારીજનન=રાખજો શદા તું રેહુમ નજર,
 તારી દયા! જો હોશે તો હું તરીશ ભવશાગર.

આલ.

હરદમ હું વાહલા તુને ધ્યાદ કરું
 હું પાપ કરેથી દીલમા બહુ ડરું
 હર ધડી ધડી હું તાર ધિયાન ધરું,
 હું તુને જોવાને ઈહાં તાંહાં રૂંધું.

મારીજનન=નમુશ્તુ તુને શદા દાતાર,
 આહે માર જીવાર ધવાર તારો હું તામેદાર.

૧

આ ખેહુ જાહાંનમાં તારી ઝલક છે ભારી,
 મારીજનન=નમે છે તુંને હરએક ધનશાન,
 જે કોઈ તુને શમજે છે ભુલતા તથી તેવો યુનવાન,
 રાશન છે તાર નામ આ માલક મારા,
 મારીજનન=શહુ તુંજ કરે કલીયાન,
 પાર નથી તારી કુદરતનો આ મારા યજ્ઞદાન.

આલ.

તું જે કંઈ કરે તે યઈ જાએ એક પલમાં
 તુ ઘટ ઘટમા પરઘટ વશતી જંગલમા,
 તું વશ છે જલમર વનમરમા જલ થલમા,
 તું પોતે એક ચનચલ લાખો ચનચલમા

મારીજનન=હું તુને ભુલુ ન પાલન હાર,
 આહે માર જીવાર ધવાર તારો હું તામેદાર.

૨

હું ઈહાંવાહા ભટકુંધુ ધ્યાદમા તારી,
 મારીજનન=શીદા કીધુ તારા પર મન,

મેહુર કરીને હવે મેહુરખાં થઈ જા તુ પરશન,
તુ થાએ મેહુરખાં અગર કદી મારા પર,
મારીજન=તો મને લાખો નડે વીગન,
એક વીગનમા કશુ નહીં એવો તું કબૂ હરન.

આલ.

તું દયાનો દાતા દીલબર શર છતર છે,
પાહા ગદા અમીર પેલવાનોને તારોડર છે,
તારા તાખામાં જીવજંત હર નર છે,
બહુ મેહુર મેહુર તારી મારા ઉપર છે.

મારીજન=પાલેછે તું શગલો શનશાર,
આહે માર જીવાર ધયાર હું તારો તાખેદાર. ૩

હું જેટલી કર તારીક એટલી બથ થોડી,
મારીજન=શીકૃત નહીં થાય તારી લગાર,
જેને કરીછે તારી શીકૃત તેને ખાધી છે હાર,
કંઈ રૂશી મુન્ની ગુની પંડીત મરી ગયા ગયાંની,
મરીજન=ન પાંખ્યાં તે ખી કોઈ વીશતાર,
જાંહાં જોઇએ તાંહાં તારી કુદરત નજર પડે કીરતાર.

આલ.

આ ખેઉ જાહાંનમા તારી આદશાહ છે,
હરએક જગોમા તારી રૂશનાહ છે,
ઉથતાદ ખરો મારો દાદાબાહ છે,
મનીરાંમની મદતમાં જાદવરાહ છે.
મારી જન=ઉતારો અરદેશરને પાર,
આહે માર જીવાર ધયાર તારો હું તાખેદાર. ૪

—0—

ગુજરાતી (નશીયત)—માતાનુ વરાણન.

(રંગત મારીજન.)

મરો કાકા મામા ધથતરી ને માથા માશી,
મારીજન=મરો કદી બાઈ ખેનને તાત,

પણ શહીદી વાહાલી આ દુનીયામાં મરે ન કોઈની માત,
 જેનીએ લાખો માંનતા કરી પુત્રને શરૂ,
 મારીજનન=ગંધ તે મસીદ મંદર માં
 લાખો તીરથ વરત કીધા લઈ દીધા દાન કરમા,
 કરી મેહુર હરી જો આપે પુત્ર ફલ તેને,
 મારીજનન=તો ખુશી થઈ બેથે ધરમા,
 લાખ જતનથી નવ મહીના શુધી રાખ્યો ઉદરમા.

આલ.

અતી દુખ વેઠીને પછી જન્મ મને આપ્યો,
 મને જોઈને માતા મનમાં હરખ બહુ વાપ્યો,
 લઈ હરખ પ્રેમથી મને એ રીધે આપ્યો,

મારીજનન=દુધ પાઇયું દાખી છાતી શાત,
 પણ શહીદી વાહાલી આ દુનીયામાં મરે ન કોઈની માત. ૧

બેશાડી ગોદમાં મને તે જોયા કરતી,
 મારીજનન=પ્રેમથી માતા ધવરાવે,
 લઈ ખોરામા ખવરાવે જે મારે મન ભાવે,
 હું ખાત્ર હટ લઈને જો કદી રીશાળે,
 મારીજનન=ત્રાડથી માતા શમળવે,
 રોતો મને કદી જોયતો વારંધડીએ ફાથલાવે.

આલ.

મને મોટા કીધો ખવરાવી ધવરાવી,
 મેં પાણી માગીયું માતાએ આપ્યું દુધ લાવી,
 મારૂ ગયુ બાલપણુ હવે જીવાની આવી.

મારીજનન=જાણવા લાગો શહીદીતમાત,
 અરે શહીદી વાહાલી આ દુનીયામાં મરે ન કોઈની માત. ૨

હું થયો જીવાન તોયે એવાજ પ્રેમ મારાપર,
 મારીજનન=માત તારા ગુણને કેમ લીધરાવે,
 વેષના જેટલી યાચે જીભીયા તોખી નહી વખણાવે,
 લોકોનુ દલનુદરીને મને ઉછેરયો,

મારીજન=શીખાડી વીંછીયા હુનર કલાયે,
પ્રાંનથી વધારે મને તું આહાતીતી મારી માયે.

આલ.

પુત્રપર માતનુ હેત હમેશા ઝેઉ,
જેમ પાણીપર માછલીનુછે હેત તેઉ,
મા વગરનુ બચુ ફરે પશુના જેઉ,

મારીજન=માના ગુણ બુલે તે કમજાત,
અરે શઉથી વાહાલી આ દુનીયામા મરે ન કોઈની માત. ૩

આ શમાના બાલક જીવાન થાએ જયારે,
મારીજન=રાએ તે સ્ત્રી ઉપર પીયાર,
માને ધણુ દુખ દીયે ન દીયે દુખ નારીને લગાર,
ગાલો દીયે માને વલી મારવા આહે,
મારીજન=છે તેવા નર ઉપર ધીકાર,
કદી માત નહી હોતેતો તમે જોતે કેમ શનશાર.

આલ.

જેનીયે લાખો આકૃત એમી તમારા શાર,
કહે જરીક માને હમેશ બચું પીયાર,
કહે દાદાબાઈ મા વગરનુ બધું નકાર.

મારીજન=મનીરાંમ કહેછે શામી વાત,
અરે શઉથી વાહાલી આ દુનીયામા મરે ન કોઈની માત. ૪

—o—

ગુજરાતી—(ભાઈ બેન વીરો.) (પદશા શારૂ થઈ ભાઈની ખરાબી.)

(રંગત મારીજન.)

આ પદશા ખોટો ફરે જીવની હાની,
મારીજન=કાન દઈ શમજો કહુ એક વાત,
પદશા શારૂ પાપણી બેને કીધો ભાઈનો ધાત,
તે પાપણી બેનનો હતો શગો ભાઈ વાહાલો,

મારીજનન=આહારથી કમાઈ જર લાવ્યો,
 દુર દેશાવરથી મલવાને બેનને ઘેર આવ્યો,
 આવી મલી બેનને મોહાર પાંચ દીવી,
 મારીજનન=ભાધને માનથી બોલાવ્યો,
 શારી રશોઈ કરી જમાડી ભાધને શુવરાવ્યો.

આલ.

શુતો ભાઈ રાત થઈ અરધી ઉઠી પછી નારી,
 કહે શવાંમીનાથ મારા ભાધને નાઓ મારી,
 પછી દોલત આવે આપણા ઘરમા શારી,
 શમજીને વાત નર વીઆર કરેછે ભારી,

મારીજનન=કુજવા લાગા તેના પગ હાત,
 પદશા શાર પાપણી બેને કીધા ભાધનો ધાત.

૧

પછી ધડી ધડી શવાંમીને કેહેવા લાગી,
 મારીજનન=હું નહી માર કહે ભરથાર,
 પછી કમર કરી થઈ તયાર તેને જરા ન લાગી વાર,
 જઈ ભાધની છાતીપર ચડીને બેઠી,
 મારીજનન=ફેરવી ગલા ઉપર તલવાર,
 જરા દ્યા નહી આવી કીધા તેને શગા ભાધને કાર.

આલ.

બકરાને લેવી નાંખી ગરદન છાંટી,
 પછી કોઠી નીચે મુકીયો ભાધને દાટી,
 ઉપર નાખ્યા કાંકરા ફેરવી માટી,
 થઈ શવાર જ્યારે શુરજની કનીકું ફાટી.

મારીજનન=વીતી ગઈ રાત થઈ પરભાત,
 પદશા શાર પાપણી બેને કીધા ભાધનો ધાત.

૨

તે ખીન્ને દીવશે ગયો ચપનામા બધરીના,
 મારીજનન=કહી ખીના શઉ વીશતારી,
 કોઠી નીચે દાટીયોછે મને મારી શગી બેને મારી,

તેની બધરી ગર્હ પછી જલદી રાજ પાશે,
 મારીજનન=રાજને કહી વાત શારી,
 પાપનો ધડો કુટી ગયો ચરચા થઈ ગઈ ભારી.

આલ.

રાજયે શીપાછયો દીધા તરત મોકલાવી,
 તે તકશીરવાન ઝોરતને પકડી મંગાવી,
 તેના ભાઈને કાઢાડીયો જલદી ખાડો આદાવી,
 શઉ મુદો લઈને ઉભા રાજ કને આવી.

મારીજનન=જોવાને મલી ત્રીયાં હરએક જાત,
 પછશા શાફ પાપણી બેને કીધો ભાઈનો ઘાત.

૩

રાજયે કમર શુધીનો આદાવ્યો ખાડો,
 મારીજનન=તેમા નાખી તે નારીને,
 અરધા ધડના કટકા કીધા મારી હતીયારીને,
 શઉ જોઈ જોઈને ચરચા કરવા લાગા,
 મારીજનન=ખબર થઈ દુનીયા શારીને,
 પછશા શાફ શગી બેને નાખીયો ભાઈ મારીને.

આલ.

કહે દાદાભાઈ ઉશતાદ બનેલી કાહાની,
 શેક શાપુરજીપર શહેબની મેરબાની,
 ખરશેદજી મેહેરવાન નશરવાન તંદો ગીયાની,
 નવરોજજી કાવશજી આદર શહેલાની.

મારીજનન=મનીરાંમ કહેછે મન શંગાત,
 પછશા શાફ પાપણી બેને કીધો ભાઈનો ઘાત.

૪

—0—

ગુજરાતી—એક દુખીયારીની અરજ (રંદીબાજ ધણી વીશે.)

(રંગત મારીજનન.)

તમે રજ આપો હું જાઉં માહેરે મારે,
 મારીજનન=શાશુજી શમજો મારી વાત,

ધની મારોછે રંડીબાજ તે ફરેછે આખી રાત,
 રાતના જમી ધણી ફરવા ને જાયેછે,
 મારીજનન=જયે દંડીદોલ ભીડીબજાર,
 ફનશવાડી ચકલો મલીને રાખી રાંડો ચાર,
 તે રખડી રજડીને શવારના આવેછે,
 મારીજનન=મને નહી આહાતો મારો ભરચાર,
 શાશુજી એને દોને શીખામણુ જયે ન કોઈ બાહાર,

આલ.

આપણી નાત જાતમાં શરવે ફજેતી યાયે,
 શઉ શયાં વાહાલાં કુટુંબની આપર જાયે.

મારીજનન=નામ રાખેછે આપણી જાત,
 ધની મારોછે રંડીબાજ તે ફરેછે આખી રાત.

૧

હું કેમ કરીને બજારમા ખાઈ જાઉં,
 મારીજનન=મને લોછી શરમાવેછે,
 આવો ધની લખીયો કરમે આખા કુલને લજાવેછે,
 હું પાણી ભરવા જાઉં છું પનઘટ ઉપર,
 મારીજનન=શહેલીયુ ભિગી આવેછે,
 મારા ધણીની બાહાદુરીની વાતો શંભજાવેછે,

આલ.

તે વાતો શમજીને નીચુ જોઈ શરમાઈ,
 કેમ કરે શાશુજી જેહર ખાઈ મરી જાઉં.

મારીજનન=શાશુજી મરીશ કરીશ આપઘાત,
 ધની મારોછે રંડીબાજ તે ફરેછે આખી રાત.

૨

શાશુને કહી પછી ગઈ તે શશરા પાશે,
 મારીજનન=શશરાજી શમજો વાત મારી.
 ધણી છતાં છે કુખ મને હું જનમની કુખીયારી,
 ધણી જયે રાતના ફરવા રાંડોને ધેરે,
 મારીજનન=શીખામણુ દો એને શારી,
 જાએ ન કોઈ બાહારે તો મને કુખ મટે ભારી.

(૪૫)

આલ.

નહીતો મારે જોરે આધને મરઉ,
સંડોના ફંદથી છુટે ધણી કામ તે કરઉ.

મારીજન=નથી કરતો મારો શંગાત,
ધની મારોછે રંડીબાજ તે ફરેછે આખો રાત. ૩

તમે જાણો વહુજી ધરમા હું ફહુંજું તેને,
મારીજન=વહુજી મન મારી રહીયે,
આપણા ધરની વાત વહુજી બાહારે નહી કહીયે,
બાહારે ફરવા નહી જામ્યે દીકરા મારા,
મારીજન=વાત શમજી શઉની લખયે,
પરણી નારી મેલી દીકરા બાહારે નહી જામ્યે.

આલ.

તે વાત શમજીને છોડી રંડીબાજી,
દાદાબાઈ શેઠ શાપુરજી યયા બેઉ રાજી.

મારીજન=મનીશંકર ફરેછે તેની શાત,
ધની મારોછે રંડીબાજ તે ફરેછે આખી રાત. ૪

—o—

ગુજરાતી—(ગીરફતારી) (આશકની આજીજી માશુક પાશે.)

(રંગત મારીજન.)

હું પેલો યધને ફરીયા કરજું પીયારી,
મારીજન=હશીને બોલ તું મારી શાત,
તારે વગર અરે પીયારી મારી કોન શમજે વાત,
કોઈ નથી મારા માળાપ શગા કે બાઈ,
મારીજન=નથી કોઈ મારું કુટુંબ પરીવાર,
નથી પાશે ધન દોલત વલી નથી મારું ધરખાર,
હું યથો વેરાગી તારી ધયાદ જીવારે લાગી,
મારીજન=તીયારથી જુરજું વારંમવાર,
હવે પડીયો હું તારે કુવાર જોધયે જીવાર જોધયે માર.

(૪૬)

આલ.

આ દુખના દાહાડા તારે વગર કેમ કાઢાડું,
હું મારી કઠારી માયુ જીડુ પાહાડું.

મારીજન=કર તારા દુવારપર જીવનો ધ્રાત,
તારે વગર અરે પીયારી મારી કોન શમજે વાત.

૧

હું ફરી ફરીને આહ તારી પાશે,
મારીજન=નામ રાખેછે શહ દોશદાર,
મને તારે વગર પીયારી લાગે શુનુ શકલ શનશાર,
મારી મનથી માયા લાગી તુને મલવાળી,
મારીજન=જોધયેતો માર મને તલવાર,
મરવાથી નહીં ખીવાનો મને તારો એક આધાર.

આલ.

તું માયા લગાડી મેલી દેજે નરી મુજને,
શહ નામ રાખશે જગમા મુજને તુજને.

મારીજન=પ્રોત નહીં જાણે નીચ હચ જાત,
તારે વગર અરે પીયારી મારી કોન શમજશે વાત.

૨

લોકના કહાથી મને ખોલ મારેછે,
મારીજન=ખોલ તારો વાગે મને જેમ તીર,
કડવો ખોલ તારો શમજીને વીંધાયેછે માઈ શરીર,
આગલના ખોલ તારા મીઠા ધ્યાદ આવેછે,
મારીજન=જે દાહાડે પીતા અમરત નીર,
ઝેહર ભરી હવે વાતો શમજ કેમ ધર હું ધીર.

આલ.

જગમા તુખી બદનામ થઈ મારા શાઈ,
પીયારી હુંખી થયો બદનામ તારા શાઈ.

મારીજન=મારો તજતી નહીં તું શંગાત,
તારે વગર અરે પીયારી મારી કોન શમજશે વાત.

૩

(૪૭)

આ પ્રીતની રીત નીભાવી ધણી કહાણે,
 મારીજનન=પ્રીત ધણુ દુખ દેખાડેછે,
 પ્રીત પાપેછે ઝેર પ્રીત પાણીમા દુખાડેછે,
 તજવે પ્રીત માઆપ શગા ને ભાઈ,
 મારીજનન=પ્રીત પરદેશમા કાઢાડેછે,
 પ્રીત ભાંગે ભુખ શુખ દુખ માયું ઉઘાડેછે.

આલ.

દાદાભાઈ કહે નહી પ્રીત કોઈથી ન કરીયે,
 કરી પ્રીત કોઈથી પછી ન હરગીજ ડરીયે.

મારીજનન=મગીરાંમ કશીયો પ્રોતને હાત,
 તારે વગર આરે પીયારી મારી કોન શમજે વાત.

૪

—o—

ગુજરાતી—આશકની જુદાઈ, માશુકનો વીલાપ.

(રંગત મારીજનન.)

હું યઈ દીવાની જન ઈશ્કમા તારા,
 મારીજનન=મુકી કાં ગયો મને જાગી,
 રાતને દાડો યધને બાવરી ફરજી દીવાની,
 પેહુલેથી મોહાબત જોડી તેં શું કરવા,
 મારીજનન=દીલને મારા કીધું દીવાનાપન,
 દીવાનાપન કરીને મારે લુટી લીધું તનમન,
 તે પરખી દયા તુને જરા મારી નહીં આવે,
 મારીજનન=ભટકતી ફરજી હું વન વન,
 રાતને દાડો ધપાદમાં બલેછે આ જોખન.

આલ.

હું પરધરની પરનાર જોયો તુને જ્યારે,
 તીયારથી દીધું મેં તજી શરવે શનશારે,
 તારી મોહાબતમાં હું યઈ છજી લાચારે,
 મને નથી ગમતુ હવે મારે ધરખારે.

મારીજન=તીરતે મારયો ઐવો તાની,
રાતને દાડો યધને બાવરી ફરેછું દીવાની.

૧

મેં લીધો જોગનનો વેશ યધ લાચારે,
મારીજન=દુંડવા નીકલી હું વનમા,
પડે તાપ ઉપરથી પશીનો છુટે અતી તનમા,
ચો તરફ ફરી હું કયે નજર નહોં આંવે,
મારીજન=ધયાદ હું કરે મારા મનમા,
તારા આશરો વગર હરી કાંઈ મારે નથી જનમા.

આલ.

ફરતા ફરતા મારા પગમા છાગડા આંવે,
મારા દીલબર પ્રીતમની રે ખમર કાંઈ લાવે,
હું પાપન દુખીયારીને કાન શમજાવે,
મને તેના વગર નહોં અન જલ ખીલકુલ બાવે,

મારીજન=ગરે મારા નહોં ઉતરે પાની,
રાતને દાડો યધને બાવરી ફરેછું દીવાની.

૨

એક પલબરખી નથી એન દીલને મારા,
મારીજન=મેહરે તું કરજે પ્રભુજી આજ,
આ ઇશક મોહિબતમા રાખજે હરદમ મારી લાજ,
તુજ વગર આશરો નથી રહીયો કંઈ મારો,
મારીજન=કોન જઈ કહું દુખી દીલની દાજ,
આ દુખીયાની વચે મારે લુટાઈ ગયુંછે રાજ.

આલ.

હું યધ બેઠી લાચાર આશરે તારે,
મારો દીલબર પ્રીતમ જન આવશે કીયારે,
હું ખુશી યધને જોજ તેના દીદારે,
કર મેહરે તુ દુખીયારીપર હવે કીરતારે.

મારીજન=કહું કોને જઈ આ કાહાની,
રાતને દાડો યધને બાવરી ફરેછું દીવાની.

૩

(૪૯)

કર કબુલ મારી અરજ પ્રભુ કુખ ભજન,
મારીજન=કરે હવે કુખીપારીપર મેહર,
તારી મેહરથી દીલભર મારે આલી આવે ઘેર,
હું મગન થઇને જોઈ મારા દીલભરને,
મારીજન=જેથી મારા મનમા આવે લેહર,
હું પાપન કુખીપારીને તું કુખ દેશે કાંઠાંવેર.

આલ.

એટલામા તો એક શખશ દાડતો આવો,
તેને જોઈને મારે જીવ ઘણો ગભરાયો,
તે જોઈ દીલમા મને પોતે શરમાયો,
કહે આશતે રહી તારા ઘણીની ખબર લાયો,

મારીજન=દારા કહેછે રે દીલજાગી,
રાતને દાડો યઇને આવરી ફરફું દીવાની.

૪

—૦—

ગુજરાતી—પતીની જુદાઈ વીશે નાર કરતી વીલાપ—અંતે થયો મીલાપ

(રંગત મારીજન.)

પરદેશ ગયા ખેતી શવાંમીજી મારા,
મારીજન=કોને હું કહું કુખની વાત,
શવાંમી વગર પડી શુનીશેજ જાએ એક વરશની રાત,
પતી માયા લગાડી મેલી ગયા બાઈ મુજને,
મારીજન=ગયાને વરશ થયાંછે બાર,
કે દાડે ખેતી આવશે મન માણુક હયાનો હાર,
શવાંમીની ઈલાદમા આખી રાત હું જાયુ,
મારીજન=શુનુ લાગે મારૂં ધરબાર,
શુનુ લાગે મારૂં રૂપ લાગે શુનો શોલે શણગાર.

આલ.

બાઈ બાલપણથી શવાંમીથી માયા લાગી,
પણ હજી શુની નહીં કાયાથી કાયા લાગી.

મારીજનન=મેલવી ગયા હાતથી હાત,
શવાંમી વગર પડી શુની શેજ જન્મે એક વરશની રાત. ૧

હથેવાલો મેલવી ગયા પર હરી મુજને,
મારીજનન=શોક તેને કોણ મલી હશે,
જેનીએ મારા પ્રાણ નાથને રાખીયો કરી વશે,
મને અપર પડે મારો શવાંમી કોઈને તાંહાં છે,
મારીજનન=પછી જો મારો જીવ જશે,
કદી નથી ખીવાની જે થવાનું હશે તે થશે.

આલ.

હું જઈશ છોંડી ધરખાર થઈને પેલી,
જીવ દઈશ શવાંમીના પગમા માથુ મેલી.

મારીજનન=કરીશ હું મારા જીવનો ધાત,
શવાંમી વગર પડી શુની શેજ જન્મે એક વરશની રાત. ૨

જેમ તડકે માછલી પાણી વગરની અલગી,
મારીજનન=તેમ તડકુ વારીવારી,
કેમ કરીને પ્રાણનાથ શવાંમી શુધ બુલીયા મારી,
મારી આંખ છતાં પતી મને આંધરી કીધી,
મારીજનન=મીઠાઈ મને લાગે ખારી,
તમ છતાં મને પ્રાણનાથ કેમ રાખી દુખીયારી,

આદ.

આ રંગ બંગલામા કેમ કરીને રહીયે,
આપણા મનની બાઈવાત કોને જઈ કહીયે.

મારીજનન=નથી શવાંમી મારી શંગાત,
શવાંમી વગર પડી શુની શેજ જન્મે એક વરશની રાત. ૩

એમ વીનંતી કરીને કહું ઘણી કરગરીને,
મારીજનન=પ્રભુજી હું છજી અબલા નાર,
તમે મારો તમે જીવારો તમારોછે આધાર,
આ દુખના દાહાડા કેમ કરીને કાઢાડું,

મારીજન=વીંનતી કરૂં છજી વારમવાર,
હવે નથી રહેવાતું પ્રભુ મેલવો મારો ભરવાર.

આલ.

નહીંતો પ્રભુ હું ઝેર ખાઈ મરવાની,
શવાંમીના વગર પ્રભુ આપધાત કરવાની.

મારીજન=એમ કહી જોડીયા બને હાત,
શવાંમી વગર પડી શુની શેજ જાયે એક વરશની રાત. ૪

કરી મેહેર પ્રભુએ ઘણી નાર અપલાપર,
મારીજન=શવાંમી આંબો ઘેર માંધજી,
કુલન શેજ તયાર કીધી કીધી રૂશનાધજી,
કુલોનો ભભકો કીધો શજીયો તન શાજે,
મારીજન=કશર નહીં રાખો કાંધજી,
મન ગમતા રંગ ભોગ કીધા કહે દાદાભાધજી.

આલ.

શેઠ શાપુરજી ખરશેદ કહે રાજી થઈને,
નવરોજ નશરવાં ખેડા ભિગા જઈને.

મારીજન=મતીરાંમ મલ્યો પછી એકાંત,
શવાંમી આંબ્યાથી શેજ શજી ગઈ હશી ખુશીથી રાત. ૫

— ૦ —

ગુજરાતી—(ચાર દુખીયારી પનહારન) ચાર ચોકમાં ચાર બોલી.

(રંગત માદીજન)

મલી ચાર શહેલી જાએછે જામ ભરવાને,
મારીજન=ચારોની જુદી જુદી જાત,
મુશબમાની વાણીઆણી મરાકન બોજણુ તેની શાત,
પેહેલી મુશબમાની કહે બુરા ખશમ મેરા હમે,
મેરીજન=જાતા રાંડકે ધરકોજી,
થારી રાતવો શીરતા આતા બડી ફજરકોજી,

રાંડાકા ઘરમે જા જાકે શોતા હામે,
મેરીજન=દુઠાયા માલવો જરકોજી,
મેરે શંગ નહી શોતા અબ મેય જાઉ કીદરકોજી.

આલ.

બાઈ મેરે ઘરમે કોઇલીન નહી આતા,
રાંડાકે ઘરમે જા માલ મીઠાઈ આતા.

મેરીજન=મેરેશે નહી કરતા વો આત,
મુશલમાની વાણીઆણી મરાકન બોજાણુ તેની શાત. ૧

ખીજી કહે વાણીઆણી બાઈ વાત કહુ તમને,
મારીજન=રમેછે મારો ધણી જુગાર,
ધન દોલત માલ મતા હારીયો તોપણુ કહે પોઆર,
તે રોજા હુકી બાઈ રમવાને જાએછે,
મારીજન=નથી કરતો કાંઈ ધંધો વેપાર,
શરવે જીંદગી હારી ગયો વલી હારો ગયો ઘરબાર.

આલ.

ઘરના વાણણુ કુપણુ જાધને ધીરવી મારે,
પછી કરજ કાડે જીયારે તેપન પછશે હારે.

મારીજન=રમેછે જુગાર દાડો રાત,
મુશલમાની વાણીઆણી મરાકન બોજાણુ તેની શાત. ૨

તીશરી મનેહ મરાકન આઈકા ગોશટી માજી,
આઈકા બાઈનવરા જાતો દાર પીયાલાજી,
દાર પીઉન હોઉન શાકટા રાત્રી એતો ધરાલાજી,
નવરા દારખી ધુંદી મદી ફાર રાહાતો,
આઈકા બાઈમંગતો એતો નીજલાજી,
કાઠી ઘેઉન બડવીતો શીવી ફાર દેતો માલાજી,

આલ.

નવરા દાર શોડી નાંહી કાએ કર મીં,
કશી રાહુ બયા અતા ધરીયે બાઉન મર મીં.

આપકા બાઈએક દીવશ હોઈલ હા જીવાયા ધાત,
મુશલમાની વાણીઆણી મરાકન બોજણુ તેની શાત.

૩

ચોથી ચયેતા બોજણુ શુણો ગાલ બાઈ મુજ,
મુજબન=બાઈ આંજી હણે કુરે કરીયાં,
વીનો મુજો વીને તા લીમમે આંજી ધીરજ કીં ધરીયાં,
હું વીની આયેતો હલવો કુધ મલાઈયું,
મુજબન=આંજી વનેકે ન વીશરીયાં,
વનો શુંમે નતો મુજો ભેરો આંજી વીખ બાઈ મરીયાં.

ચાલ.

શમજયો વનેકે મું અગીયાં વધ વધને,
આંજી થયી બાઈ વનેકે ગાલ ચઇ ચઢને.

મુજબન=શુંમેતો તાલીમમે શજ રાત,
મુશલમાની વાંણીઆંણી મરાકન બોજણુ તેની શાત.
ચારો કુખીયારી નારો ગાણી ભરેછે,
મારીબન=ઉભી કુવાને ઉપરજ,
પોત પોતામાં વાત કહે હવે ચાલો જમયે ધરજ,
જે લખીયું કરંમમા તેતો ભોગઉ પડશે,
મારીબન=કહેછે ચારો શુંદરજ,
લખે વીધાત્રા લેખ ટલે નહીં એતો રતી ભરજ.

૪

ચાલ

શેક શાપુરજ અગશેજી દાદાભાઈ,
નથરવાંને લાવણી ચાર બોલીતી ગાઈ.

મારીબન=મનીરાંમે પકડીયા ચોરોના હાત.
મુશલમાની વાણીઆંણી મરાકન બોજન તેની શાત.

૪

—o—

ગુજરાતી—(બેશોકો) કાલી ગોરીનો ઝગડો.)

રંગત મારીબન.

કાલી ગોરી એ શોક કરેછે કજીયો,
મારીબન=કાલી કહે ઉતંમ મારી બત,

ગોરી કહે હું ઉતમ તારાથી ન કર વધારે વાત,
કાલી કહે ગોરીને ગોરી વાત શાંભલ તું,
મારીજનન=ચોમાશાની ઘટા કારી,
કારે રંગ જમનાજીનો છે કારે ગીરધારી,
આ કારા કોસ્તયેં નાથીયો નાગ છે કાલો,
મારીજનન=કાંધે કાલી કામર શારી,
કારી વનમા ચરાવે ગાધયું જાઉ કાલાને વારી,

ચાલ.

કારા કારા તારા માથાના મોવારા,
કારી ભવેથી કરેછે તું તો ધશારા,
કારા મીસીના દાંત લાગેછે પીયારા,
કારા અકશર પોથી પુરાનપર મારા.

મારીજનન=કારી ઘણી અંધારી રાત,
ગોરી કહે હું ઉતમ તારાથી ન કર વધારે વાત,

૧

ગોરી કહે કારીને કારી નીચે જો તું,
મારીજનન=ગોરા છે મોહનમુરારો,
હથ વીંનાદ કરવા ભેગી ગોરી રાધા પીયારી,
ગોરા ગોરા છે અંદા શુરજ ને તારા,
મારીજનન=ગોરી રાત છે અંજવારી,
ગોરે હાત લાકડી લઈ ગોરો ગાધયું ચારી,

ચાલ.

જ્યારે નાગ નાથીયો તીયારે કાન થયાતા કાલા,
પેહેલે તો ગોરા હતા મોરલીવાલા,
ગોરા પાણીના વહેછે નદી નાલા,
ગોરી કુલોની પેરે મોહનમાલા.

મારીજનન=ગોરા જમે પ્રભુ દુધ ભાત,
ગોરી કહે હું ઉતમ તારાથી ન કર વધારે વાત.

૨

(૫૫)

ગોરીની વાત સમજીને કારી ચીડાઈ,
મારીજન કાલાની હીકમત છે ભારી,
કાલો રંગ કોલશાનો કરેછે વેપાર વેપારી,
કોલશાથી ચાલે આગખોટ ગીરની આગગાડી,
મારોજન=મેલે પાર થઈને ઉતારી,
કારી ટોપીવારો કરે શહેરોની મુખતીયારો.

ચાલ.

ભારી નીધાન કારો ટોપીવારાનુ,
હર જગે નામ છે કીરચતાન કારાનુ,
કાર મોડું શીદીની નીચાત ચારાનુ,
હરએકને કામ છે કુંચી અને તારાનુ,

મારીજન=કારો રંગ હરએકને શાત,
ગોરી કહે હું ઉતમ તારાથી ન કર વધારે વાત.

૩

ગોરી કહે કારી તું છે ગોરીની દાશી,
મારોજન=ગોરી ખરી મદમ કહેવાની.
ગોરીના ધરમા કારી તું લોડી રહેવાની,
ગોરા છે શદ્ધ શીવ ગનપત ગોરી ગવરા,
મારીજન=શું તું જવાબ લેવાની,
ગોરા રંગના દાખલા તુને ધણા હું દેવાની.

ચાલ.

ગોરો રૂપીયો માંદીનો શઉ કોઈ ઝાલે,
તે રૂપીયો લઈને ખુડો તુને આલે,
ગોરા કાપુશનો વેપાર હરજગે ચાલે,
ગોરો બધરીને શઉ કોઈ ધરમા ધાલે.

મારોજન=પાકે અને ગોરો પડે વરશાત,
ગોરી કહે હું ઉતમ તારાથી નકર વધારે વાત.

૪

કાલી કહે ગોરી તુ જરા નથી શરમાતી,
મારીજન=પેરો તે કારો શાડી શારી,

ગોરા ગાલપર તારા શોભે છે ડીપકા કરી,
કારો કુરમા તારી આંખમા પુતલી કરી,
મારીજનન=ગલામા કાલી પોત ભારી,
કાલી ચોલી પેરી નેથી દેખાયે જોખનવારો.

આલ.

કાલોજનમ ગોરો તુને કોઈદી લઈને જશે,
તે વખતે ગોરી કાલીનો ધ્યાંદ તુને થાશે,
તારી કરનીપર કાલાની માર તું આશે,
પછી ગોરી તુંતો ઘણી ઘણી પચતાશે.

મારીજનન=કાલો કરશે તારાપર ઘાત,
ગોરો કહે હું ઉતમ તારાથી નકર વધારે વાત.

૫

ગોરી કહે બાલ તાર કાલુ મોનુ ઇંહાથી,
મારીજનન=જ કાલા મોનાવાલી,
ગોર જીયારે જુદ પડીયું તીયારે પેદા થઈ કાલી,
તુ મારેથી થઈ હું તારેથી નહીં થાવાની,
મારીજનન=જુદથી પ્રીયડી શઉ આલી,
પશુ પખશી આઠારે વરણ નહીં જુદથી કોઈ આલી.

આલ.

ગોરોની વાત શમજી કાલી શરમાઈ,
કાલી ગુપચુપ રહી જરા ન ખોલી કાંઈ,
ગોરી કારીથી જુદથી થઈ શવાઈ,
કારીએ માયુ મેલ્યું ગોરી પગ માઈ.

મારીજનન=કારી ઉભી જોડી બને હાત,
ગોરી કહે હું ઉતમ તારાથી ન કર વધારે વાત.

૬

ગોરોછે રૂખમણી ગોરી સીતા સતીજી,
મારીજનન=ગોરા લખમણને રઘુરાઈ,
ગોરા શેઠ શાપુર ખરશેદ ગોરા દાદાભાઈ,
કાલી ગોરીનો ખીયાલ આવી તરે ગાજો,

(૫૭)

મારોજન=જેટલી ચીજો અંતે ગાઈ,
આધવજી માહારાજ કહે એમાથી ન લીયો કાંઈ.

આલ.

કાવશજી નશવાંન કહે ફરાંમજી માશા,
કાલી ગોરીનો એચાલ ગુજરાતી ભાશા,
જીગ આવી કલગીવાલાને આઘ્યા બગાશા,
મનીરાંમને શીવના ગોરા ચરનની આશા.

મારોજન=ગુજરાતી એચાલ કહુ એકશો શાત,
ગોરી કહે હું ઉતમ તારાથી નકર વધારે વાત.

૭

— ૦ —

ગુજરાતી—(મ્ત્રી ચરોત્ર) (કલગીવાલાની ઉપર.)

(રંગત મારોજન)

એક નારી હતી બહુ શતી પતીના મનથી,
મારોજન=યદ્યપિ એમાન તે અંતે નાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ ફાંશીથી બચાવ્યો ધયાર,
એક વાત કહુ રજપુતની શાર શહુ શમજો,
મારોજન=હતો પદશાવાલો ભારી,
પન શયુ શાઈ કોઈ મલે નહી એક ધરમા ફક્ત નારી,
તે નારજુભા કોઈ શયુ શમંદી નોતુ,
મારોજન=તેથી બેઠુ કરે માજ શારી,
રજપુતખી બધરીને શમજે પ્રાણજીવન પીયારી.

આલ.

કહે કરી બેઠના રૂપને શું હું વખાનું,
કોઈ કહે અંદ્ર ચુરીયે તોખી નહી માનુ,

મારોજન=એવા રૂપવાન ગેયાન ગુણ ચાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ ફાંશીથી બચાવ્યો ધયાર.

૧

બેઠુ નીત પ્રોતની રોતમાં રહે બપોટલાં,
 મારીજનન=ન જાણે રાત ન જાણે દન,
 વ્રીહિ પ્રેમમા વીવાકુલ થયેલુ બેઠુનુ તનમન,
 રજપુત શમજે બહારીને શતીના જેવી.
 મારીજનન=કરે તનમન ધન શરૂ અરપન,
 જરા ન મુકે અલગી પ્રેમમા થાતા બેઠુ મગન.

આલ.

એકદી રજપુત કહે કદી આવે જોત મારૂ,
 તો પછી પીયારી શું કરશે તું વારૂ.

મારીજનન=કહે તારા મનનેા અરો વીચાર,
 એક અદના રાંડે શાખશી દર્દ ફાંશીથી બચાવ્યો હયાર. ૨
 એટલુ શમજુ તે નારો રડવા લાગી,
 મારીજનન=કહે એજી શું બોલીયા જન,
 તમને કદી કંઈ થાયે તો હું ઝટ મારા કાકુ પ્રાન,
 આ મારો જીવ તમ જીવ શાયે બાંધેલો,
 મારીજનન=પતીથી મલે શતીને માન,
 તમે છો ભ્રંમાં તમે છો શંકર તમે છો શ્રી ભગવાન.

આલ.

તમેા પ્રાણુ પીયારા મારા અનંતર જાંમી,
 ફરીથી એઉ નહી કહેતા કોઈદી શવાંમી.

મારીજનન=જો કહેશો તો હું મરીશ નોરધાર,
 એક અદના રાંડે શાખશી દર્દ ફાંશીથી બચાવ્યો હયાર. ૩
 તે દનથી પ્રોત બેઠુની વધતી ચાલી,
 મારીજનન=પછી શું થયુ તે કહુ બપાન,
 એક દાડે કોઈ દોશો શાયે ખાવા ગયો દીલજન,
 ખાઈ પીને રાતે ઘેર પોતાને ચાલ્યો,
 મારીજનન=થઈને ચુર નશામા જીવાન,
 આવતા એક યુલુકાયે તેડીયો રજપુતને કરીને શાન.

(૫૯)

આલ.

કોઈએક શેકની ગુણકા હતી રાખેલી,
રજપુતનું રૂપ જોઈ મોહી ગઈ અલખેલી.

મારીજન=કર ધરી લઈ ગઈ મેહલમાં જાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ ફાંશીથી બચાવ્યો ધ્યાર. ૪
રજપુત પોતાનું ઘેર જાણી ગયો ઉપર,
મારીજન=નશામાં કરીયો નહી કાઈ કીયાશ,
પ્રેમ અલીંગન દહને રજપુતને ખેશાડીયો પાશ,
રૂઢીયેમાં આંખી લીધા પ્રેમથી સુખન,
મારીજન=યયો કાંમાં તુર રજપુત ખાશ,
યઈ તાંહાં રંગની રેલ કીધો ગુણકાથી ભાગરીલાશ.

આલ.

ગયો ઉતરી નશો રજપુતને આબુ ગીયાને,
જોઈ મેલ પારકો લાગો કેહેવા ગુણકાને,

મારીજન=નથી દેખાતુ મારૂં દુવાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ ફાંશીથી બચાવ્યો ધ્યાર. ૫
તું કોની નારને હું ઈહાં કાંહાંથી આવ્યો,
મારીજન=કેહે જલદી તું વીશતારી,
કાંહાં મારૂં ધરખાર ગયું કાંહાં શતી નાર મારી,
કહે ગુણકા તમારી ખીના નહીં કાંઈ જાણું,
મારીજન=ન જાણુ ધરકે ધર નારી,
રૂકત તમારી વાગી મને એક મોહોની કડીયારી.

આલ.

આ તમારા મોહોખંધને બાંધીઆ અમને,
હવે મરૂં તોખી જવા નહીં દર્જોજી તમને,

મારીજન=ન જાતા હવે પીઉજી બાંહાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ ફાંશીથી બચાવ્યો ધ્યાર. ૬

કહે રજપુત હું એક ઘડી નહીં રહેવાનો,
 મારીજનન=મારે ઘેર થતી નાર શીયાણી,
 તે જો મને નહીં જોશે તો કદી પીશે નહીં પાણી,
 કોઈ ઘડે નારને કીંધી નથી એ અલગી,
 મારીજનન=ગીશચે કરશે જીવની હાણી,
 મોટે મેહેર કરી રજ આપ મને દીનમા દયા આણી.

આલ.

તારીફ નારની ખીજ ઘણીએક કીંધી,
 તે શમજીને ગુણકાયે શીખામણ દીધી.

મારીજનન=ન કર તારીફ તું ધિયાર જગાર,
 એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંશીથી બચાવ્યો ધિયાર. ૭
 ગુણકા કહે નારપર રાખ ન એટલો ભરોશો,
 મારીજનન=કોઈ દી કરશે તે તારી ધાત,
 પડી હવે મને ખપ્પર મોત તાર છે નારને હાત,
 કહે રજપુત ગુણકા એવું શું તું બોલે,
 મારીજનન=ન માનુ તારી હું એક વાત,
 મને કદી કાંઈ થાય તો મરશે નાર તે મારી શાત.

આલ.

કહે ગુણકા તુને પોતે તે નાર મરાવે,
 એ લખી આપ તુ પછી મારે ઘેર આવે,

મારીજનન=લખી આપીયા ઝટ દશકત માર,
 એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંશીથી બચાવ્યો ધિયાર. ૮

એક કહું કામ તુને તે પીયારા કરજે,
 મારીજનન=લઈ કોઈ માથુ બકરાનુ,
 રમાલમાં બાંધી લઈ દેજે નારને તું છાનુ,
 કેહેજે માથુ લાવ્યોછુ રાજકુવરનુ,
 મારીજનન=કામ નહીં કોઈને કેહેવાનુ,
 દાટ ચુલાની હેટ છોટ ખુણામા કરી કાનુ.

આલ.

પછી ખે ચાર દાડા જાએ મારને તારી વહુને,
પછી સાંભલને તારી નાર શું કહેછે શહુને.

મારીજનન=જા હવે જલદી યશે શવાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંશીથી ખચાવ્યો ધયાર. ૯
માયુ ખકરાનુ ખાંધી ગયો તે ઘેરે,
મારીજનન=કહે પોતાની નારીને,
દાદ ચુલાની હેટ આ માયુ ઘણુ શંભારીને,
કાપી લાવ્યો માયુ હું રાજકુવરનુ,
મારીજનન=નારી રહેને મન મારીને,
કાઠદી કોઠને કેહેતી નહીં તું વાત વીશારીને.

આલ.

માયુ લઈ નારે દાટીયું ચુલા પાછલ,
પછી હાથ ધોઈ આવી શવાંમીની આગલ,

મારીજનન=કીધો રજપુતે તેને પીયાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંશીથી ખચાવ્યો ધયાર. ૧૦

પેલી ગુણકા પુરશને વેશે ગઈ શીકારે,
મારીજનન=તાંહાં આવી લાગો રાજકુવર,
કરી પ્રીત તેની શાયે લઈ આવી કુંવરને ઘર,
ઘેરે લાવીને એખ પોતીકી ખાલી,
મારીજનન=કુંવર ગયો માહી જોઈ શુંદર,
પડીયોં ધ'હાં મોજમજમા તેની કોઠને નથી ખખર.

આલ.

રાજા તો કુવરની શોધાશોધ કરાવે,
ગયા દાડા ચાર તોખી કુંવર નહીં આવે.

મારીજનન=થયો કુલ શહેરમા આહા આહાકાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંશીથી ખચાવ્યો ધયાર. ૧૧

પણે રજપુતે પોલીકી નારને મારી,
 મારીજનન=લાગી રડવા તે કરી ઉતપાત,
 થઈ ભીડ માણુશની બહુ જોવાને મલી શહ જાત,
 હાત લાંબા કરી લાગી શહને કેહેવાને,
 મારીજનન=કાંથી હું પડી કશાઈ હાત,
 મુવે જે આર દાડા મોર કરીછે રાજકુવરની ધાત.

આલ.

હવે મનેભી તની પેટે મારવા બેઠા,
 કાઈ આપોરે મારેરે ઉતારે હેઠા.

મારીજનન=ખખર જાઈ પોણેચી રાજકુવાર,
 એક અદના રાંડે શાખશી દઈ ફાંસીથી બચાવ્યો ધયાર. ૧૨
 રાજાએ તરત રજપુતને બાંધી મંગાવ્યો,
 મારીજનન=દીવા ફાંસીનો તરત હુકમ,
 મારા કુવરનુ કીકુ ખુન એને જરા ન લાગીયો ગમ,
 પોપટ જેવી નારીયે આંખું બદલી,
 મારીજનન=પાડીયો એકદીમા એવો જુલમ,
 શગા ધણીને ફાંસી ચડાવે જરા ન લાગે વીલમ.

આલ.

થઈ ખખર તે ગુણકાને ઝટ દોડી આવી,
 આવીને ખીના રાજને શહ સમજાવી,

મારીજનન=મંગાવી માયુ જુવો શરદાર,
 એક અદના રાંડે શાખશી દઈ ફાંસીથી બચાવ્યો ધયાર. ૧૩
 રાજાએ નારને હાતે મંગાવ્યું માયુ,
 મારીજનન=લાવી જે બાંધીયું રૂમાલેજી,
 એમનુ એમ બાંધેલુ નાર રાજાને આલેજી,
 શહની શનમુખ માયુ છેડીને જોયું,
 મારીજનન=કચેરી શહ ત્રીયાં ભાલેજી,
 માયુ જોઈ બકરાંનુ રાજ ગુણકાને નીહાલેજી.

ચાલ.

કહે રાજ ગુણકા મારે કુવર કાંઠાં છે જ,
કહે ગુણકા તમારે કુવર મારે તાંઠાં છે જ.

મારીજનન=આખો કુવર કેહેતાને વાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંસીથી ખચાવ્યો ઇયાર. ૧૪

કહે રાજ નાર તુને જરા દયા આવી,
મારીજનન=આ તારે વાહલો પતી ભરથાર,
એને મડાવા કુંસી તયાર થઈ જરા ન લાગી વાર,
તુને જોટલી શળ હું કર એટલી ખશ થોડી,
મારીજનન=ચોટલો ને નાક કાપી કરી પુવાર,
અવલે ગધેડે ખેશાડીને કાડી ગાંમની બાહાર.

ચાલ.

કહે રાજ રજપુત તારે જીવ ખચ્યો ગુણકાથી,
મોટે જી ગુણકાને ઘેર થઇને શાથી.

મારીજનન=કહે રજપુત કરીને જુહાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંસીથી ખચાવ્યો ઇયાર. ૧૫

કહે રજપુત રાજજી એવું શું બોલ્યા,
મારીજનન=લગનની નહીં થઈ નાર મારી,
તો ગુણકા શું થાશે મારી વેશીયા પરનારી,
એટલું ખશ કહી બઈ લીધો વેશ જોગીનો,
મારીજનન=તજી આદ્યો દુનીઆદારી,
શમાંધી વનમા જઈ લીધી કીધી ભગતી પીયારી.

ચાલ.

તે જોઇને રાજએની ચીજ શહુ તીયાગો,
શાંપીને કુવરને રાજ થયો વેરાગી.

મારીજનન=ગયો વનવાશ તજી શનશાર,
એક અદના રાંડે શાખશી દઈ કુંસીથી ખચાવ્યો ઇયાર. ૧૬
જોઈ રાજને ગુણકાએ વાત વીચારી,

(૬૪)

મારીજનન=યર્ધ ગયો જોગી જગપ્રતીપાલ,
તે જોધને ગુણકાએ લુટાવ્યું પોતીકુ ધનમાલ,
કહે જરોર ગુણકાબી જોગણુ યર્ધ ચાલી,
મારીજનન=યયા ચારોના એવા હાલ,
દાદાભાઈ ઉચતાદ કહે કંલગીના એયાલપર એયાલ.

ચાલ.

કહે આધવજી કોઈ નારને મન નહી દેજો,
કદી મન દીયો તો વાત ન મનની કેહેજો.

મારીજનન=મનોરાંમ કેહેછે શાએ શાર,
એક અંદના રાંડે શાખરી દર્ધ કાંરીથી ખચાવ્યો ધ્યાર. ૧૭

—0—

ગુજરાતી—(રશતમ શોગાદનો કીશો) (રશતમના મોતનો હેવાલ)

(રંગત મારીજનન.)

જે મરવાનુ તે કદી નહી ટલવાનું,
મારીજનન=કોઈ વેહેલો કોઈ મોડેજ,
પાહા ફકીર પેલવાન કોધને મોત ન છોડેજ,
રશતમના મોતનો કીશો કહુ હું તમને,
મારીજનન=કાંન દર્ધ શંમજો વાત મારી,
એક કર્નોજ જાલેજરની રાખેલી હતી નારી,
જાલના તોખમથી થયો એક તેને ખેટા,
મારીજનન=નાંમ રાખીયું શોગાદ ભારી,
જાલે નજીમીને ખોલાતી પુછી વાત શારી,

ચાલ.

કહે જાલ કરો શોગાદની તમ તપાશે,
જીવો નશીખ એનુ કહો કરીને કીયાશે,
કહે નજીમી ખેટા થશે એ શતીયાનાશે,
એ શોગાદથી કંધએકોના જીવ જાશે.

મારીજનન=રશે નહીં તારી શોડેજ,
પાહા ફકીર પેલવાન કોધને મોત ન છોડેજ.

કહે જલ ખુદા એની બદી દુર શઉ કરજો,
 મારીજનન=મદત તેની કરજો પરવરદીગાર,
 કંઈએક દાડા વીત્યા પછી થયો શોગાદ બહુ હુશીયાર,
 કાબુલ પાહા પાશે મોકલ્યો શોગાદને જલે,
 મારીજનન=હદીએ લેવાને નીરધાર,
 શોગાદને જોઈ કાબુલ પાહાએ દીધા ઘણા આવકાર.

આલ.

બેટી પોતીકી આવી કીચો જમાઈ,
 પડીયો મોજમજમાં શોગાદ ઈલાં પી ખાઈ,
 શમજીને રૂશતમ આવ્યો કાબુલ માંઈ
 કંઈએકને મારી દબલ લીધી ચોથાઈ.

મારીજનન=પાછો આવ્યો બેટી પોડેજી,
 પાહા ફકીર પેલવાંન કોઈને કળ ન છોડેજી.

૨

આવો જીલમ જોઈ રૂશતમનો શોગાદ ચીડાયો,
 મારીજનન=કહેછે પાહાને શમજીની,
 બેમુરવત રૂશતમને શરમ મારીખી તહીં આવી,
 રૂશતમને મારવાનો ઈલાજ કહું તમને,
 મારીજનન=કુવા મુકો શાત ખોદાવી,
 ઉભા તેમા ખંજર ભાલા તીર મુકો ખોશાવી.

આલ.

ઉપરથી બેમાલુમ ઢાંકણું ઢાંકે,
 હું જીર્જીરુ તમે કરો ખંદોખસ્ત પાકે,
 રૂશતમને કહે થયો પાહા મારેથી વાંકે,
 મને લાખો તાના દીધા રાખી મન ફાંકે.

મારીજનન=કાહાડી બુંતીયાંદતી ખોડેજી,
 પાહા ફકીર પેલવાંન કોઈને માત ન છોડેજી.

૩

ધણું કહયું શોગાદ આંખોમાં આંશુ લાવી,
 મારીજનન=શમજીને વાત કહે રૂશતમ,

નો થા ભાઈ દીલગીર તું મનમા રાખ નહીં કંઈ ગંમ,
કાચુલના પાહાને હું કેદ કરીને મારૂં,
મારીજન=છે દંમમા જાંવેર મારો દંમ,
તાંવેર તારી ઉમેદ લાગી બર ખુદના મને કશમ.

આલ.

રશતમે કાચુલ જવાની કરી તયારી,
કેહેતોતો કાચુલની જઈ કર ખુવારી,
મારા ભાઈ શરૂ હું નાખુ પાહાને મારી,
આલ્યા શોગાદ રશતમ રખશપર કરી શવારી.

મારીજન=લીધો જવાહરને જોડેજ,
પાહા ફકીર પેલવાન કોઇને મોત ન છોડેજ.

૪

શઉ હલીમલીને આબ્યા કાચુલમાંઈ,
મારીજન=ખપર થઈ જઈ કાચુલ પાહાને,
પાંઉપીયાદો થઈ આબ્યો રશતમને લેવાને,
કહે નશામા મારેથી એવું બોલાયું,
મારીજન=હું છજી ઘણાજ નાદાને,
માફ કરો મારો ધુનો ખુશીથી આલો શહેર મીયાંને.

આલ.

શમજીને વાત પાહાની રશતમ થયો રાજ,
આવી પાહાની શાયે કીધી પરાખ બાજ,
ગઈ ગમી પેલેની મનમા ખુશી થઈ તાજ,
આશતેથી પાહાને પુછે શોગાદ પાજ.

મારીજન=ભાંચુ રશતમની જોડેજ,
પાહા ફકીર પેલવાન કોઇને મોત ન છોડેજ.

૫

પાહા ખીજે દાડે કહેછે શોગાદ રશતમને.
મારીજન=આલો જમ્મ કરવાને શીકાર,
શમજી વાત થયો રશતમ રાજ તરત થયો તયાર,
બનેના દીલનો કપટ નહીં કાંઈ જાણીયો,
મારીજન=આલ્યા થઇને ધોડે અશવાર,
રશતમખી શાયે આલ્યો મોતને થઈ અખતીમાર.

આલ.

બેઉ આજુબાજુ થયા ને વચમાં રૂશતમ,
જોઈ કુવા રખશ રૂશતમનો અટકીઓ એકદમ,
પછી રૂશતમ મારવા લાગો આજુક ચંમ ચંમ,
રૂશતમે રખશપર જરા નહીં ખાધો ગંમ.

મારીજન=મારી એક છલાંગ ધોડેજી,
પાહા ફકીર પેલવાન કોઇને માત ન છોડેજી.

૬

બે પગ ધોડાના અંદર બે રહ્યા બાહારે,
મારીજન=જેમ તેમ નીકલીયા બંને બાહારે,
પણ જઈ પડીયા ખીજા કુવામાં વીંધાઈ ગયું તનસાર,
એકમાંથી નીકલે પડે જઈ ખીજામાં,
મારીજન=બદનથી વહે લોહીની ધાર,
એમ કરતાં શાતમાં કુવામાં થઇને પડીયા લાચાર.

આલ.

તન પુરજે પુરજા થયું રહીયું નહીં કાંઈ,
કહે શોગાદને તારી શું કરી ખુરાઈ,
હું તારી હીમાતે આબો શમજી ભાઈ,
તુને મારી દયા નહીં આવી કેમ કથાઈ.

મારીજન=કપટ કરી લાબો જોડેજી,
પાહા ફકીર પેલવાન કોઇને માત ન છોડેજી.

૭

કાબુલ પાહાને પછી કેહેવા લાગો રૂશતમ,
મારીજન=ફૂંશીયો પીંજરામાં આવી શેર,
લેખ લખાએ તેવું થાએ પડે ન તેમાં ફેર,
હું મરજી શઉને અંતે છે મરવાનુ,
મારીજન=તેમાં શું થયું હવે પ્રથમ પૈર,
મારો બેટા ફરામરોજ લેશે તે મારૂ વેર.

આલ.

કહે શોગાદને એક તીર મને દે ભાઈ,
નહીં તો કોઈ જનાવર જાએ મારૂ તન ખાઈ,

હવે મરતી વખતે એટલી કર તું ભલાઈ,
દઈ તીર શાગદ ગયો ઝાડ ઝાડ સંતાઈ.

મારીજન=તીર જઈ ઝાડને તોડેજ,
ઝાડ તો શું તે શાગદના શીનાને ફાડેજ,
જે મરવાનું તે કદી નહીં ટલવાનું,
મારીજન=કોઈ વેહેલો કોઈ મોડેજ.
પાહા ફકીર પેલવાન કોઈને મોત ન છોડેજ.

૮

ઝાડનો જોડે નાખ્યો શાગદને વીંધી,
મારીજન=મરતે મરતે મારીયો દુપમન,
કરી પુકરાના એજદાના પછી મુવો પોતે પીલતન,
આવ્યો જવાહર પડીયો જઈ કુવામાં,
મારીજન=તેને પછવાડે પડીયા કંઈ જન,
જીવ જનાવર જંગલના જોઈ કરવા લાગા રદન.

આલ.

આગંમની વાત જીયારે શમજી ધેરનર જાલે,
તે રડવા લાગો પીપી પોતાના બાલે,
અએ ખુદા જઈશીમા મારા શું હાલે,
કહે ફરાંમરોજ હું જાઉં કાલનો કાલે,

મારીજન=લડવા કાચુલ પાહા જોડેજ,
પાહા ફકીર પેલવાન કોઈને મોત ન છોડેજ.

૯

ખીજે દન મિત્રુ કરી પોતાનું લશકર,
મારીજન=ગયો કાચુલમા લડવા કાજ,
પડી પાહાને ખખર પાહાડમાં છુપીયો તજીને રાજ,
દોખમામા રશતંમ જવાહરના હાડકા નાંખ્યા,
મારીજન=પછી કીધું લશકર તારાજ,
પકડી પાહાને જીવતો લાવ્યો જાચુલમા આજ.

આલ.

લાવી જાલની પાશે નાંખ્યો પાહાને મારી,
આપનું ઘેર બેઠાએ લીધું ભારી,

(૬૯)

મારે જરીક દાદાભાઈ ગંભીની કરારી,
નથરવાંન નવલ પાલી ખુશરની ઇયારી.

મારીજનન=મનીસાંમ ગાયે મોડેજી,
પાહા ફકીર પેલવાન કોધને માત ન છોડેજી.

૧૦

—0—

ગુજરાતી—(ઝડી) પતીનો વીચોગ.

(રંગત મારીજનન.)

ચોતરક વાદલા વૈરી થઈ વરશેજી,
મારીજનન=ગયા પરહરી મુને પીઉ પ્રાંણ,
વેરણ વીજલી ચમકે બહુ જોઈ વાગે વીરેહેનાં ખાંણ,
માહા અશાડને જોઈ આગ બરે મારા તનમા,
મારીજનન=ધટા ધનધોર થઈ કારી,
ચારો દશાનો પવન કુંકે તેમા વારી વારી,
રહી રહીને નંગારા ઇંદ્રાણેના વાગે,
મારીજનન=ચડે વાદલાંનું દલ ભારી,
મુશલધાર પછી વરશે મેહે થર થર દેહી મારી.

ચાલ.

જાયે દુખનો દાડો રાત નથી બાઈ જાતી,
જોઈ શુની જોજ ફોટેછે મારી છાતી.

મારીજનન=પીઉ થઈ બેઠાંજી અંનજાણ,
વેરણ વીજલી ચમકે બહુ જોઈ વાગે વીરેહેનાં ખાંણ.

૧

શરાવંણ વરશેજી શરોવડે ચંદ ખાજુ,
મારીજનન=માર કોકીલા કરે કીવકાર,
ખપીયા પીઉ પીઉ કરે મારો પીઉ ગયોજી બાહાર,
મોહોલે મોહોલેની નારીયું ભેગી થઈને,
મારીજનન=શજે તન ઉપર શોલ શણગાર,
કુલે હોંડોલે હલીમલી શઉ ગામ્મે ઝોક મલાર.

ચાલ.

હું અભાગણી પીઉ વીયોગીધ્રું કુખીયારી,
ચરાવંણ વીતીયો તોયે શીયામેન વાત વીચારી.

મારીજન=કહું કેને મનની મોંકાણુ,
વેરંણ વીજલી અમકે બહુ જોઈ વાગે વીરેહેના બાંણુ. ૧
ભાદરવો વરશે ભરપુર વાદલાં ગરજે,
મારોજન=રાત અધારી ખીવરાવે,
અધા ધુંદ જલ જોઈ જોઈ મને પતી ઇઆદ આવે,
ભરીયા જલથી નદી તલાવ કુવા નાલા,
મારીજન=મુને નહી અનજલ કંઈ ભાવે,
કોણ મનાવે બોલાવે કોણ પીઉને સમજાવે.

ચાલ.

ઓ પ્રભુ દયાલુ ક્રોધ કરે અબલાપર,
કરી લેહેર મેહેર મારા પીઉને મોકલો ધર.

મારીજન=જલદી જઈ કરે પીઉને જાંણુ,
વેરંણ વીજલી અમકે બહુ જોઈ વાગે વીરેહેના બાંણુ. ૩

આશોમા વાદલા પાછા ફરવા લાગા,
મારીજન=વીતી આદ્યા આ ચારે માથ,
પાછા ફર્યા નહીં પાંચ કીચી મને ઐટલી બધી નીરાશ,
બેઉ હાત જોડીને કરે પ્રભુની વીંનતી,
મારીજન=દાદાભાઈ કહે પુરંણ થઈ આશ,
આવ્યા શાંમ શુંદર ધર થયુ અબલાનુ રૂપ પ્રકાશ.

ચાલ.

જમીયા ભાવતા ભોજન કીચી અતી રશનાઈ,
થઈ રેલછેલની મળ મેહેલની માંઈ,

મારીજન=મનીરાંમ ગુરના કરે વખાંણુ,
વેરંણ વીજલી અમકે બહુ જોઈ વાગે વીરેહેના બાંણુ. ૪

(૭૧)

ગુજરાતી—(પુછ ભેદી ખેયાલ.)

(રંગત મારીજન.)

એક પુછુ ભેદનો ખેયાલ હાલ મીજલશમા,
મારીજન=ગીયાનીઓ શમજી મન ધારે,
ચાર ચોકમા ચાર ભેદ ગુની જીવાખ દીયો મારે,
એક નવાઇની જોઇ ગાઇ મે અએ ભાઇ,
મારીજન=હતા તેના ખે મુખ દોલદાર,
ચાર પુછડા ચાર શીંગડા હતા આપ પગ ધ્યાર,
પાંછી પીએ નહીં ગાઇ આએ નહીં દાણો,
મારીજન=વલી તેને હતા આંચડ બાર,
એક એક આંચડે શાક શાક બચાં ધાને નીરધાર.

ચાલ.

તે ગાઇ અમર છે શદ ન કોઇથી મરતી,
કદી મરે તે પોતે યાવ ફરીથી જીવતી,

મારીજન=ચરે નહીં કોઇથી તે ચારે,
ચાર ચોકમા ચાર ભેદ ગુની જવાખ દીઓ મારે.

૧

કહું ખીજો ભેદ એક જોગી અદભુત જોયો,
મારીજન=જીમર તેની એક મહીનાની,
ખે બધરીના પતી જતી તે હતા ધણો ગીયાની,
બાર બાર વરસના તીથ છોકરા તેના,
મારીજન=છોકરી તીથ હતી શીયાની,
હતા ચાર ચેલા જોગીના તેજ પુરશ ધીઆની.

ચાલ.

તે જોગી વશે ધરતી અકાશ જલ થલમા,
લઇ કુટુંબ વશે વશતી ને પાહાડ જંગલમા.

મારીજન=અમર તે જતી ગીયાનવારે,
ચાર ચોકમા ચાર ભેદ ગુની જીવાખ દીઓ મારે.

૨

(૭૨)

કહું તીજ ચોકનો ભેદ કેદ્યંદીથી,
 મારીજનન=તમે વીદવાન ઘણા યુનવાન,
 શાઠ ભેદ નવ ખુટથી આંધો એકીએ દીલજનન,
 કોધ ભેદ એકીથી નહી ખુટથી આંધો,
 મારીજનન=આંધો એકીથી કરો મંડાન,
 શાઠ ભેદ નવ ખુટથી આંધી કરો પુરૂ બયાન.

ચાલ.

એક શેજ વાતનો હીશાખ પુછીયો તમને,
 નહીં તમને મલે તો ફરી પુછજો અમને.

મારીજનન=કહીશ હું હીશાખ તે શારો,
 ચાર ચોકમા ચાર ભેદ યુની જુવાખ દીએ મારો.

૩

કહુ ચોથો દાખલો હંનશ ખે મૈય જોયા,
 મારીજનન=હંનશપર ગેંદ શીંહ શાગર,
 શાગરપર ખે પાહાડ પાહાડપર કંમલકુલ શુંદર,
 કુલપર કોયલ કોયલપર પોપટ બેડો,
 મારીજનન=મીરગ ખેલુ બેડા પોપટ પર,
 મરગ ઉપર ચંદ્રમા ચંદ્રપર શેશનાગ મણીધર.

ચાલ.

કહે જગીર દાદાભાઈ દાખલા શાચા,
 જે જુવાખ દીએ તે જનની ધન ધન વાચા.

મારીજનન=મનીશંભ શત યુરનો પીયારો,
 ચાર ચોકમા ચાર ભેદ યુની જુવાખ દીયો મારો.

૪

—o—

હીંદુસ્તાંની—ખુદાની તારીફ.

(રંગત મેરીજનન.)

મેહુખુબોકા મેહુખુખ જારહે દીલબર,
 મેરીજનન=વાંહાપે દેવલ ધાંમ નહી,

શીવ નહી વાંહા શગતી નહી આર રાધે પીયાંમ નહી,
 ઓ કુંકુરમે આપ અંકેલા રેહેતા,
 મેરીજનન=વાંહા કોઇકા ખીશરાંમ નહી,
 પાની પવન આકાશ તેજ ધરતીકા નામ નહી,
 નહી અંદ્ર શુરજ ઓર નહી વાંહા નવ લખ તારે,
 મેરીજનન=વાંહાપર શુભહો શાંમ નહી,
 કાદર કરીમો નહી વાંહાપર રહીમો રાંમ નહી,
 નહી ધશા મુશા મહમદ જરાતોશ વાંહાપે,
 મેરીજનન=વાંહાપે ખત પએગાંમ નહી,
 શીવ નહી વાંહા શગતી નહી ઓર રાધે પીયાંમ નહી. ૧

નહી પીર પએબર પેલવાંનભી વાંહાપે,
 મેરીજનન=વાંહા રશતમ મેહેરાંમ નહી,
 તંનતર મનતર જાદુ ટોના કૂછ હીગાંમ નહી,
 નહી બશતી બન ઓર પાહાડ ઝાહાડ જલથલ વાંહા,
 મેરીજનન=વાંહા ગંમ ઓર આરાંમ નહી,
 બાગ નહી બુલ બુલભી નહી વાંહા મુલ અંનદાંમ નહી,
 મૈયખાના નહી મૈય નહી નહી વાંહા શાકી,
 મેરીજનન=વાંહાપર શીશા જાંમ નહી,
 શીવ નહી વાંહા શગતી નહી ઓર રાધે પીયાંમ નહી. ૨

નહી આંદી શાના હીરે જવાહેર વાંહાપે,
 મેરીજનન=વાંહાપર દીરમો દાંમ નહી,
 શબજ નહી નલદમન નહી આષક મુલકાંમ નહી,
 નહી રાંજ હીર લેલી મજનુ શરમદ વાંહા,
 મેરીજનન=આષકોકા દોઈ દામ નહી,
 નહી વાંહા મજુદ નહી વાંહા મંદર ઓર ધર ખાંમ નહી,
 નહી કુરાન ભાગવત નહી પંડીત વાંહા મુલા,
 મેરીજનન=વાંહા કલમા ઓ કલામ નહી,
 શીવ નહી વાંહા શગતી નહી ઓર રાધે પીયાંમ નહી. ૩

શબ બરનકો એકશા કરકે ઓ માને હએ,
 મેરીજનન=હલાલો ઓર હરાંમ નહી,

આપ્ત નહીં ઐર પીયાર નહીં વાંદા કુછભી કાંમ નહીં,
 નહા જરીક બંદા કરી યુતી કોઈ વાંદપર,
 મેરીજનન=વાંદા દારાકા મુકાંમ નહીં.
 નહીં તુકન શાહેલી વાંદાપર પાહેા યુત્રાંમ નહીં,
 ઐા ઘટ ઘટ ખીયાપીક શબકે નજરમે શીરતા,
 મેરીજનન=ઐર કેહેતા મળીરાંમ નહીં,
 શીવ નહીં વાંદા શગતી નહીં ઐર રાધે પીયાંમ નહીં.

૪

— ૦ —

હીંદુશતાની—તારીક માલકની, મદત ખુદાની.

(રંગત મેરીજન.)

કંઈએક દુષમના હંમે દેખ જુલને હએ,
 મેરીજનન=ઐા કપ અશીલકી મશતી હએ,
 ઐાક નહીં દુષમનકા હમતો યેજદાપરશતી હએ,
 ન દુષમન કીશીકે દોશ ન કીશીકો જાને,
 મેરીજનન=જાને ઉશ માલકકો બશ હંમ,
 હોગા મેહેરબા ધયાર તો કોઈકેયા માર શએગા દંમ,
 જાને હંમ શનમકી કુદરતકો પેછાને,
 મેરીજનન=તહીં હએ ઐર કીશીકા ગંમ,
 ધયાદ શનમકી કરે ડરે નહીં આહેતો શરહે કલંમ.

આલ.

હએ મરતબા શબશે મેરે શનમકા આલા,
 ઐા શબમે રહેતા ઐાર વો શબશે નીરાલા,
 આહે કોઈ દગેશે દેવે ઐહેરકા પીયાલા,
 પીજી ઉશકા લે નામ શીરં મતવાલા,

મેરીજનન=મેહેર મેરે દીલમે બશતી હએ,
 ઐાક નહીં દુષમનકા હમતો યેજદાપરશતી હએ.

૧

ગર બાપ દુષમનના ઘેરે આકે મુજકો,
 મેરીજનન=ફેકે ગર મુજપે કશકે તીર,

એક વીર ના લગે જખમ ખીન શાખીત નીકલે શરીર,
 રૂંઠે ભાઈબંદ દોશદાર એશ અકરૂબા,
 મેરીજનન=ન રૂંઠે એક વો યેજદા પીર,
 તો કોઈ દેવે ઝેરતો પીંગ શમજકે ઉશકો ખીર.

આલ.

વો ગુલ હમે રંગીલા મૈય હું ઉશકા માલી,
 શખ ગુલમે ઉશકી જુએ શમાઈ આલી,
 ઉશકી કુદરતશે જુકર હી હમે હર દાલી,
 જાંહાં દેખો વાંહા નહીં કુદરત ઉશકી આલી.

મેરીજનન=અજબ કેપા જંગલ બશતી હમે,
 ખાફ નહીં દુષમનકા હમતો યેજદાપરશતી હમે.

૨

દુનીયામે દેખે દોશ ધયાર મતલબકે,
 મેરીજનન=કરે વો મુશે મીઠી ખાત,
 દીલમે રખકે દગા શગા હો કરતા અપની ધાત,
 લીયાનત એશે દોશાપે પડોજ ધયારો,
 મેરીજનન=જો હોતે હયેં જાત કે કમજાત,
 હોગા તુખમમે રૈર ઉનોકે ખતલાતે અવકાત.

આલ.

દેખી હમને કોઇ ધયારોમે નહી વફાઇ,
 અજમાઇ ખાત નહીં કેહેતા હું મૈય શુનાઇ,
 પેહુલે તો કીશે રખના નહીં અપનાઇ,
 રખકે અપનાઇ કરના નહી જુરાઇ.

મેરીજનન=દોશતો દીલમે ધશતી હમે,
 ખાફ નહીં દુષમનકા હમતો યેજદાપરશતી હમે.

૩

શખ છોડ જાંહાંકી જુકર નાંમલુ યેજદા,
 મેરીજનન=જશે શુધરે મેરા શખકાર,
 આહે દુખ આફતમે તો ઝોહી લગાવે પાર,
 કહે જરીફ બંદા શુખુન શખ નશીયતકે,

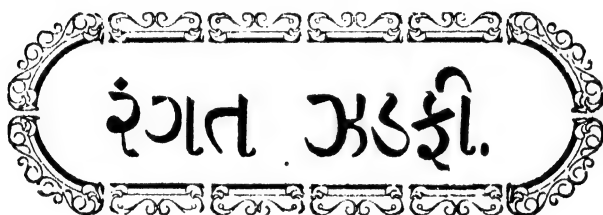
મેરીજનન=રખો એક યેજદાકા આધાર,
ઉશકી મેહર નો હોગી તો જાવે કંઈ દુષમન હાર..

ચાલ.

પ્રેમચંદ આધવ હરી કેશવકો લગે પીયારા,
પીયારા જવાજી શંગ આદરજી નીયારા,
શખકો માલુમ મનીશંમકા મુરખદ દારા,
દારાકો કુકત એક યેજદાકા હમ્મે શાહારા.

મેરીજનન=કમરમે શુદરા કશતી હમ્મે,
ખોફ નહીં દુષમનકા હમતો યેજદાપરશતી હમ્મે.

૪

હીંદુસ્તાની—મીઠાઈના નામ—ક્રીશનજનો ચાલ.

(રંગત ઝડકી.)

જશોદાજી કર ખીચાર, નંદાજીશે પુછકે ચાર,
કરી રશોઈ તયાર, ઝટ ખુજાએ યુવાન ખાલ*
તરા તરાકી મીઠાઈ, પરશે જશુમત માઈ,
જામે ખલદાઉ કનાઈ, છોટે લાલનકે લાલ*
પતલ દોને તુર-તદારે, જોડે યુવાલ હારે હારે,
દોનુ ભયા જોડે લારે, જમનેકે લીએ*
લદુજલેખી મેશુખ, માલપુવે ધરે ખુખ,
ધીમે ખાળે ધમરતી દુખ, મોદક નીયારે કીએ*
હલવા આલા શુકાનીયારા, શુતરફેની શકર પારા,
ધેવર ગગનભીદારા, ચપરા શાટે ધર દીએ*
ખારમા ખાલુશાઈ, પેઠા ગોપાપુરીલાઈ,
ખંજુરી નોકદીન ચવાઈ, શેવ ખુખ ધી પીએ*

અરૂં પેડે લાગ્યે ધને, ઝેલચીદાને શાકર ચને,
કાળુ મોઠે મોઠે બને, શંગમે ધરી શુવાલ*
તરા તરાકી મીઠાઈ, પરશે જશુમતમાઈ,
જીમે બલદાઉ કનાઈ, છોટે લાલનકે લાલ*

૧

શીંગાડે ગુલાબ જામન, આપરાપાક લાગે પરશન,
મોતી ચુરકા કર શમરન, ગુંજ શંગ પીયારી*
હલવા દુધીકાઆલા, ગુલાબ છડી ગુલકંદ કાલા,
માવા મીઠા શીકા દાલા, પરચી માંવેકી ધારી*
ચના પાપડી શાબુગોલે, રેવડી બતાશે અનમોલે,
વરીઆરીદાને ઘોલે ઘોલે, ગોરપાપડી નીયારી*
કેશરપાક શીરા શાક, દારી લપશીમે દરાક,
પુરનપોલી દુધપાક, જામન હોઝમે ભારી*
શીકન બાણેદી કચોડી, શેવશંગ હઝમે પકોડી,
ઉશમે મીરચી ખુબ છોડી, દીઝમે ગાડીઝમે ભજીયે ડાલ*
તરા તરાકી મીઠાઈ, પરશે જશુમતમાઈ,
જીમે બલદાઉ કનાઈ, છોટે લાલનકે લાલ*

૨

બુંદી મગજ ચુરમા ઇઆર, લીંબુ કેરીકા આઆર,
ખટા મીઠા દોનુ શાર, પરશે કડી આર ભાત*
પપડ બડી તલાઈ, ખુબ તરકારી મંગાઈ,
શખી પતલમે ધરાઈ, જીમે શખી હીલમીલ શાત*
ધરે મીલકે ભાગ છપન, શખી લાગે શીર જામન,
જીમે ગુલાબાલ કીશન, ખડી જશુમત માત*
ભયા આનંદ શબ્દે મન, જૈય જૈય કરે ધન ધન,
જીમકે ઉંડે હઝમે શખ જન, ઘોયા અપના મુંઝો હાત*
શીરશે જાજમપર ખીઠાઝમે, પાન ખીડેભી બટાઝમે,
ગુલાબ અતરભી છટાગે, શખ કોઈ ભઝમે ખુશાલ*
તરા તરાકી મીઠાઈ, પરશે જશુમત માઈ,
જીમે બલદાઉ કનાઈ, છોટે લાલનકે લાલ*

૩

લાઝમે તુરરે ગુજરે ઇઆર, દીઝમે ગલમે શબ્દે દાર,
હોત આનંદ આપાર, કરતે નાચ આર રંગ*

હોત નાચ મચી ધૂમ, રહે આંનંદમે ઝુમ,
 કોઈ ખારહે માજીમ, પીતે શબ્દો આર ભંગ*
 કહે જરોફ દાદાભાઈ, છપન મીઠાઈ ગાઈ,
 એશી કરતા ચતરાઈ, શીરકે બળના ચંગ*
 ગાઇ અમન ચમનમે રાત, અંગીયા દે જશોદા માત,
 ગમ્મે યુવાલ બાલ શાત, બયા આંનંદ ઊમંગ*
 નવરોજ જીવાજી રંગ લાલ, નશરવાંનકી નીચારી ચાલ,
 જેશી શાચેકી દાલ, ગામ્મે મનીરાંમ એવાન*
 તરા તરાકી મીઠાઈ, પરશે જશુમત માઈ,
 જીમે બલદાઉ કનાઈ, છોટે લાલનકે લાલ*

૪

— ૦ —

હીંદુસ્તાની—ચુરનના નામ.

(રંગત ઝડપી)

ચુરનવાલેકી દુકાન, જનોતો ખોતીશમાન,
 જશકા ખાલુ મૈય બયાન, શુનલે ભાઈ*
 મેરા ચુરીનીકા કાંમ, મતલબ શારા કહું તમાંમ,
 શુનલે નીચારે નીચારે નામ કર ચતરાઈ*
 શોંખ અજવાયન પીપર, જીરા શાજીરા આર હર,
 ઉશ પાંચો મીઠાકર, ખુબ કુટવાના*
 આતો ચાર ચીજમે ભીજે, ઉશમે નીમક મશાલા દીજે,
 શીર ચુરન બના લીજે, છોડ અનાર દાના*
 ખાતે જલે તનકા દુખ, હોત શખી તનકા શુખ,
 ઉશે લગતી જલેબુખ, પાનીમે ખાના*
 ઉશમે અમલખેદ છુડવાના, જીશકો ખુબ તરે પીશવાના,
 શીરશે ગોલીયા બનાના, શુનલે શીયાના*
 બનાઈ દાડમછાલ, શેંધાકાલી દરાક દાલ,
 જીશમે ખુબ દીએ હમે માલ, શીલપે પીશવાઈ*
 મેરા ચુરનોકા કાંમ, મતલબ શારા કહું તમાંમ,
 શુનલે નીચારે નીચારે નામ, કર ચતરાઈ*

૧

કેશરપાક હએ શરનાંમ, ડારી મીરોંજ બદાંમ,
 આતે જુકોહો આરાંમ, પડા મશાલા*
 પાકકે ચાર પરકાર, દીએ શખી મશાલેદાર,
 આતે બદન હો તયાર, બડા ગુનવાલા*
 નીશેકી રહેલી માશુમ, આતે આંખોમે ગઈ ધુમ,
 ગીરતા પડતા ઝુમ ઝુમ, રહેમતવાલા*
 હશમે પીથ ડારી ભંગ, આતે આંખા હો ગઈ તંગ,
 જશમે તરા તરાકા રંગ, ધુટકે ડાલા*
 ગોલી અમલમેદ લે જાવે, ઠંડે પાનીમે પીલાવે,
 દીનમે તીન બખત એ આવે, જાવે ગરમાઈ*
 મેરા ચુરીનીકા કાંમ, મતલબ શારા કહું તમાંમ,
 શુનલે નીયારે નીયારે નાંમ, કર ચતરાઈ* ૨

જને ખાગક લેકે ખાઈ, જાવે પીત ઐર ખાઈ,
 ખાવે બાદીઓ કચાઈ, શેતમે ખા જાના*
 શાલમ મીશરી શાલમ પાક, કાલી મીરમી કાલી દરાક,
 આતે જાએ તન શુજાંક, હોવે મડદાના*
 ધનીએ કુટના કે શીલ હાલ, જનકે છીલકે દીએ નીકાલ,
 દીએ માલ મશાલે દાલ, ધીમે ભુજવાના*
 ડાલા શંધા કાલાલુન, જનકુ ધીમે દીયા ભુન,
 ધનીએ ખાતા બડતા ખુન, હોત મશતાના*
 જખકે કાવડ એ શજાઈ, જશકી કયા કરે બડાઈ,
 જશમે લાખો હું દવાઈ, મખન મીશરી મીલાઈ*
 મેરા ચુરીનીકા કાંમ, મતલબ શારા કહું તમાંમ,
 શુન લે નીયારે નીયારે નાંમ, કર ચતરાઈ* ૩

જરીક મીર કહે એ છંદ, ખુબ હરક કડીબંદ,
 શુનકે હો શખ આનંદ, બડે શેયલાની*
 તગ ઐર તખર, વાશી શંગ ગાતા ખંજર,
 ગાયા કલગીકે ઉપર, શુન લે ગીયાની*
 ગાતે દાદબાઈ, કાનજી જનકે શંગ શવાઈ,
 જુકરી ચુરનકી બનાઈ, હીંદુશતાની*
 તુને ગાયા હોતા ચુરન, જશમે દવા નહીં શંખપુરન,

ગામ્મે ખરશ્વેજી વૉચુરન, ધમરતખાની*
 મનીરાંમ કહેતા સીયાના, ચુરન મડદોકા હયે ખાના,
 કલગી કેયા જાને જનાના બડીહરજાઇ*
 મેરા ચુરીનીકા કાંમ, મતલખ શારા કહું તમામ,
 શુન લે નીયારે નીયારે નામ, કર અતરાઇ*

૪

—o—

ગુજરાતી—જનાવરોના નામ.

(રંગત ઝડકી.)

ચડે ઉડે બેશે કાંમ, ધરતી પાણીમા વીશરાંમ,
 ઝમેવા જનાવરોના નાંમ લજીશ્ચુ ભાઇ*
 અનેક જીવજંત ઝમેનો મલે નહીં અંત,
 કોઇ ગીયાંની હોય મહંત શમજાવે ગાઇ*
 ગરૂડ સીમુરગખાજ, હોમા ફરે મલેરાજ,
 ચાટવના માથાપર તાજ, શામે કલંગી અપાર*
 દેઆ દાદુર મોર, મેના પોપટ કરે શોર,
 તીતર તુતી વયા ભોર, બાલે હીરામણ કંઇ વાર*
 બગલા મુરગાખી શારશ, લાંખી પાહાડીને પારશ,
 ખતક પેનશો ને હંશ, તીતો કાગડીયો કુંમાર*
 શકરો તુતી કચ્છતર, તીતવન પપઇયા કાખર,
 બુલબુલ કુલંગ નુરી જખર, કરે કાગડો કીલકાર*
 કડાને ગખડ ફોડો, કડીઆડી લકડકોડો,
 ચકલા ચકલીનો જોડો, ભાલુતુરી જંગલમાઇ*
 અનેક જીવજંત, ઝમેનો મલે નહીં અંત,
 કોઇ ગીયાંની હોઝમે મહંત, શમજાવે ગાઇ*

૧

દેજને ગેરી દરો, હરીયા કાકાટવો ખરો,
 હોલો કરે શરોપરો, કોયલ કારી*
 ઝડપીયા ધુવડ શાયે, વડવાંદરી જાંધે માયે,
 હંપકો રાતરાની વાતે, દીટારી પીયારી*
 વલી કાકત ને માંગ, મરગો મારે ખુબ ખાંગ,
 ગીદની ચાંચ મોટી ટાંગ, ખાયે મનુશ ભારી*

જલ કુકડીને ધાર, લવા તરકી તરાદાર,
લીલ ખરગોશ અપાર, પંખી પંખીયન શારી*
શીંહ ગેંદાની જોડ, ઘોડા મારે ઘણી દોડ,
વાઘ વરૂની ખોડ, શીંહ તોડે પલમાંધ*
અનેક જીવજંત, એનો મલે નહીં અંત,
કોઈ ગીયાનીયો મહંત, શમજાવે ગાઈ*

૨

ભેંશ ગોધો ઉટ હાતી, ગાઈ બેલ બને શાતી,
બકરી ઘેરી કારી રાતી, નહીં ચીતાનો પાર*
કોલા કુતરા ને ઊંદર, રીંછ ભુંદ મેંદો ડુકર,
હરન વાંદર શાખર ખચર, જોયા રેઝ બેશુમાર*
ગોધો શશલો ફાલુ પાડો, રાતી ખીલાડી ખીલાડો,
શરડો નોલીયો કુંભો જાડો, રીંશાલીયું કાઠદાર*
ખલેડી શરપ મછર, વીછી પાટનાવોધ જખર,
માકડ જીં લીખ ચાંચર, તીરખેતી કરે ખુવાર*
કીડી મોકોડી કશારી, કમલો ડાંશ કરડે ભારી,
ભંમરો ભમે ફુલવારી, આશક ફુલનો શવાઈ*
અનેક જીવજંત, એનો મલે નહીં અંત,
કોઈ ગીયાનીયો મહંત શમજાવે ગાઈ.

૩

પતંગીયો આંગીયો ચમકે બહુ, ધર કીડા માખી શહુ,
ગુજરી કરાડીયો પડેર, છેમઘાનેમઘર*
અરાશીયા કંઈ હજાર, થાંમે વરશાદમે ધવાર,
કાનખજુરીઆ અપાર, શાંવા બાગા ગોરખર*
મધમાખી મધ ચાટ, કરમ કાચ્યો શુશવાટ,
કરે દેડકો ગોગાંટ, ખીલ માકડી ને ખર*
દારા નવરોજ નશરવાંન, મુરાર જીવાજી જવાન,
જનાવરોનુ બયાન, ગાઈયું દંગલ અંદર*
કહે મનીરાંમ, જનાવરોના નામ તમાંમ,
તમે બોલો કવી આંમ, કરો ચતુરાઈ*
અનેક જીવજંત, એનો મલે નહીં અંત,
કોઈ ગીયાની હોંમે મહંત. શમજાવે ગાઈ*

૪

વાંછીયા પ્રાંમણ વીશનવ આ ખેયાલ વાંચે નહી.

ગુજરાતી.—હોટલનું જમન, માથલીના નામ.

(રંગત ઝડપી.)

માથલીના શાકી જીવાન, ઘાટી પારથી મુશબમાન,
ભેગો હતો કીરશતાન, ગયા હોટલમા જર*
હોટલવાલાને ખોલાવી, શઉ માથલી મંગાવી,
હોટલવાલે મેલી લાવી, ખામ્મે મલી દોશ ચાર*
ભાંગ ગોલ ને રામશ, હલવો શુરમાઈ શરશ,
છમના મેલ્યા આઠ દશ, ખોઈ તેલમા તરી*
લીલા ખોંમલા તણેલા, લેવટા મેલ્યા તેને ભેલા,
માદરીયાએ વેલા વેલા, લાવ્યા તયારી ફરી*
તુમડી મુકી પેલવેલી, છબટી મેલી ભેલીશુલી,
ભનજી રકાખીમા મેલી, જીદી જીદી શઉ ધરી*
ખાંદામુઠ ને શકરો, તાડમુકીયો જેમા ખરો,
પાહાડી છેવાર ગોદરો, લાવ્યા માથલી ખીજી ફરી*
કૂટો કોલમી કોલમકશ, મુકીયો અંમખારનો રશ,
ધી પાઈધું નશોનશ, કીધો પાટીયો તયાર*
હોટલવાલાને ખોલાવી, શઉ માથલી મંગાવી,
હોટલવાલે મેલી લાવી, ખામ્મે મલી દોશ ચાર*

૧

કાલુનો પઈ દાખી, તેની ભરી ખુબ રકાખી,
નાખ્યો અરક માંઈ ગુલાખી, લાવી રાખી ટેબલપર*
મોરવા મુકીયા પકાવી, પરશાને ખુબ બનાવી,
ધીમાં તીરશાને તરાવી, મેલ્યા રકાખી અંદર*
લેકીશીય માથલી પીયારી, તરી ગરબ રાખી ચારી,
ગોઠવી રકાખીમા નીયારી, ટેબલ ઉપર શુંદર*
માંગનની રકાખી લેઈ, મેલી ટેબલપર જઈ,
કરવટીયાને તંઈ, લાવ્યા વેખર પાખર*
કલમડા ને શાંદ મુશી, ચાંન ખાવાની થઈ ખુશી,
શીંગાડા લઈ ધી ચુશી, ખાચે યાચે તાકતદાર*
હોટલવાલાને ખોલાવી, શઉ માથલી મંગાવી,
હોટલવાલે મેલી લાવી, ખામ્મે મલી દોશ ચાર*

૨

કુંભે ને વાંમ, ઝીંગા ભેગો મુકીયો ટાંમ,
 શલપી માથલીનુ નાંમ, વાવડી મેલી તેની પાશ*
 ભુદરા ને ગોવારો, ખજુરો મેલ્યો તો શારો,
 કાગડો બાંગડો બહુ પીયારો, મુકીયા ખાટલી ગલાશ*
 ચાંડા મગર ને કાંટી, પીલશા માંધ શરકો છાંટી,
 ખાધો રશ ચાટી ચાટી, એવો માથલીનો શાશ*
 કટલેશ કખાખ, મુકીયો ખાટલીમાં શરાખ,
 પોટવેન બગાંડી ગુલાખ, ખાએ ખીમો ખોટી હાંશ*
 ખતક પેનશાની વાની, ચાંપ મરધીની ખીરીયાની,
 ઇંડા તરકીખી મળની, કારી આવલ ખુશખોદાર*
 હોટલવાલાને ખોલાવી, શહ માથલી મંગાવી,
 હોટલવાલે મેલી લાવી, ખાએ મલી દોશ ચાર* ૩

કાધા ખુશી ખુખ ખવરાવી, હાત પાણીથી ધોવરાવી,
 મેલી ફરટ અનેક લાવી, ચીકુ પેર ગુલાખી જમ*
 શંનતરા મોશખી નારંગી, અંજીર તરબુજ જોમાં જંગી,
 દાડમ મેલ્યાં તેને શંગી, રામફલ કેલાં આંમ*
 ચીબકુ અંનકુશ પપેનથ, ભરીયો લીલી દરાકનો તથ,
 શફરચંદ ને ફનથ, વલી પશતા બદાંમ*
 ઉઠીયા મોનુ શંમારી, ખાધા પાન ને શાપારી,
 હોટલવાલાને મહેનત ભારી, જોઈ આપીયું ઇનાંમ*
 દારાની નીયારી ચાલ, કહે નવરોજી રંગલાલ,
 હોટલવાલાનો ખેયાલ, ગાએ મનીશંમ ધિયાર*
 હોટલવાલાને ખોલાવી, શહ માથલી મંગાવી,
 હોટલવાલે મેલી લાવી, ખાએ મલી દોશ ચાર* ૪

—0—

ગુજરાતી—શાક ભાજના નામ.

(રંગત ઝડકી.)

મારા શમજો રાંમભટ, કરો રજોઈ ઝટેપટ,
 શાક શહ જાતના થટ, દીન્નો હીંગનો વધાર*

ધાંણાં જીરૂ મરચુ વાઢી, આદુ ઝાપરૂ વાઢી ધાઢી,
 કોથમીર હરદર કુટી કાઢી, નાખી કરો મશાલાદાર*
 જાવો મારકીટને માંઈ, લાવો દુઝીને તુરાઈ,
 દાંગર ખટાટા ચવાઈ, ભિગા કાંદા ચુરન*
 વેંગના રતાલુ એધારી, ભીંદા ગલકા હુલકર ભારી,
 દબલખી ફરશખી શારી, ભિગા ગાજર ચકરકન*
 લાવો કઠોલાં કારેલા, ચલગમ કવડાખીટ ભેષા,
 કોખી ખીટ લાવો વેલા, જે જોઈ થાઈ મગન*
 કાચા કેરો ખદીદ કરી, કાકડી ટીંદારા ખુગ ભરી,
 ચક્રેત કોલુ ચુવાર ફરી, લાવો પદોરાખી તન*
 વાલાર ચારીને ફનચ, ચરગવાની શીંગ ચરચ,
 કાચા ચીખડાં લાવો દચ, કાલી કુલાવર ચાર*
 ધાંણાં જીરૂ મરચુ વાઢી, આદુ ઝાપરૂ વાઢી ધાઢી,
 કોથમીર હરદર કુટી કાઢી, નાખી કરો મશાલાદાર*

૧

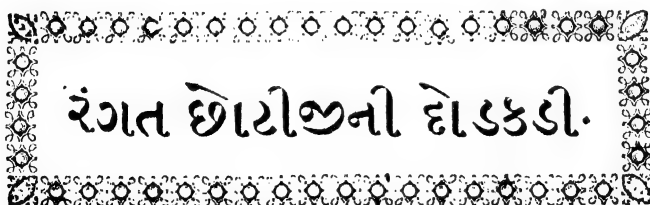
ગીરીનશીચને ટાંભાયાં, ખીલમડી કોથીમડા મોટા,
 ડાંભાની ભાજના શોટા, લાવો શુવાનો ભાજ*
 મેજની ભાજ એલાઈ, પાલક ખતુમડો ભાઈ,
 ગોલની ભાજખી ચવાઈ, તાંદલજાની ભાજ તાજ*
 લાવજો ભાજ ટાંકલાની, માંઈ નખાવજો મુલાગી,
 અલુખી ભાજ મગની, તે લાવજો ઝાંજ*
 માચાનો ભાજ વટાના, વાલ મગ મકના દાના,
 ચોરા ચણા ખડુ મગના, લાવજો થઈ તમે રાજ*
 લીલી હરડરને કુદીનો, લેજો જોઈ જીનો જીનો,
 જે હોએ પાંજીમાં ખડુ ભીનો, લેજો કમરખ એક હજાર*
 ધાંણાં જીરૂ મરચુ વાઢી, આદુ ઝાપરૂ વાઢી ધાઢી,
 કોથમીર હરદર કુટી કાઢી, નાખી કરો મશાલાદાર*

૨

કરમદા મોગરી લેવા જાવો, રાઈ મેથી લચન લાવો,
 લીંચુ કેરી લેતા આવો, ભિગા પાપડ વડી*
 લાવો લોટ ચણાનો ખાચ, મીઠો લીંબડો લેજો પાચ,
 લાવજો ખાટા દહીની છાચ, તેનો કરીશુ કડી*

ભટ આબ્યા લઈ બજાર, કરી રજાઈ તયાર,
જમવા ખેડા શેઠ ને નાર, પીરશે ભટ ઘડી ઘડી*
શીરેા પુરી ભજાઆ લાલ, કડી ભાત છુટી દાલ,
શાક શઉ જાતના હાલ, મજા જમવાની પડી*
‘આઈ પીને ભરીયું’ પેટ, ખુશી થયા શેઠાણી શેઠ,
ભટ તેં ખુબ કરી વેક, તારે વધારશુ પગાર*
ધાંણા છર મરચુ વાટી, આદુ ખોપર વાટી ઘાટી,
કોથમીર હરદર કુટી કાટી, નાખી કરે મશાલાદાર* ૩

શેઠ થઈ ગયા પરશન, પગાર વધારીયો રૂપીઆ તન,
ભટના હશી ખુશીમા દન, લાગા જાવાને*
ભટની ભટાણી, દુખાણા લીઝે હાથ તાણી,
મેલી ચુલા ઉપર પાણી, ખેડા નાહાવાને*
પછી કરી પાટ પુજન, કીધું હરીનુ શમરન,
ખનાવીને ખુબ ભોજન, લાગા ખાવાને*
દાદાભાઈની હુશીયારી, ગાઈ અનેક તરકારી,
નવરોજ જીવાજી જાયે વારી, ખેડા ગાવાને*
કહેછે મનીરાંમ, કહેા શેઠ ભટનુ નાંમ,
નહીતો ગાઉછે હરાંમ, ઝટ પેરી લીયો હાર*
ધાંણા છર મરચુ વાટી, આદુ ખોપર વાટી ઘાટી,
કોથમીર હરદર કુટી કાટી, નાખી કરે મશાલાદાર* ૪

રંગત છોટીજની દોડકડી.

ગુજરાતી—આત્મના શઉ શગાં.

(રંગત દોડકડી.)

જીવતાના શઉ શગા ભાઈ ખેન સ્ત્રી ખાપને માએ,
મુવાનુ શયુ ન કોઈ યાએજ,

બેન કહે ભાઈ મારે નારી કહેછે ભરથાર,
 બાપ મા કરે હેતથી પીયારજી,
 કોઈ કહે કહો માંમે કોઈ કહે પ્રાંત આધાર,
 જીવના શગાં કુટુંમ પરીવારજી,
 દોશ કહે દોશતાર તું મારે તુજવીન નહી શેવાએ,
 મુવાનુ શયુ ન કોઈ થાએજી.

૧

અંનતે કોઈ નહી શયુ મોટે નર તજીદે માન યુમાન,
 ધરીસે એક યેજદાંનુ ધીયાનજી,
 જાંવેર પરગટ છે કાયામા પીયારે તન મન પ્રાંત,
 તાંવેર નેકીકર નાધનજી,
 મારે મારે કહીને મીઠું બોલી શાય શઉ આએ,
 મુવાંનુ શયુ ન કોઈ થાએજી.

૨

જીવતે જીવત પેરાવે દાગીના શોળ શનધાર,
 ગલામા નાએ નવશરે હારજી,
 મરી જાએતો શગા આવીને બોલે કરી એહકાર,
 ઉતારે શાજ શરવે આવારજી.
 કાહાડો કાહાડો એને ઉપાડો જલદી કરે વીદાએ,
 મુવાંનુ શયુ ન કોઈ થાએજી.

૩

કહેવાનુ હુ તુ કહી ચુકીયો હવે કર નેકીનું કાંમ,
 જેથી થાએ જગમા તારું નાંમજી,
 દાદાભાઈ કહે દયા રાખી કરે ધરંમને ખરચો દાંમ,
 એવી નશીયત દેછે મનીરાંમજી,
 નવરોજી જીવાજી લાવણી નર તુરાંની ગાએ,
 મુવાનુ શયુ ન કોઈ થાએજી.

૪

— ૦ —

ગુજરાતી—કલજુગ વીશે.

(રંગત દોડકડી.)

આવ્યો જમાનો કલજુગનો જાએ છોડી પતીને નાર,
 કરે પર પુરથ વેહેવારજી,

આપ જીવે દીકરાને દીકરેા અંનતે ન ખાપનો યાએ,
 આએ દીકરીની કંમાઈ માએજ,
 આમણુ જીએ મરે બડવાવો માલ મલીદા ખાએ,
 ભાઈ બેનોના ઘેરમાં જાએજ,
 વીધવા કંઈ સ્ત્રી શજે તન ઉપર શાલ શણધાર,
 કરે પર પુરશથી વેહેવારજ. ૧

નીચ કરેછે રાજ જાયા તે નમે જોડીને હાત,
 કીધા કલજીગે શહનો ધાતજ,
 વીધનવ આમણુ મગ્નદીએ ખોલી પોતાની જાત,
 થયા શહ જીવે શું કહું હું વાતજ,
 માડેથી કહે ભાઈ ભાઈ જાનો મન ગમતો ધવાર,
 કરે પર પુરશથી વેહેવારજ. ૨ .

માહાદેવ તેનીશ કરેડ દેવતા વશીયા જઈ કેએલાશ,
 લીધા વીશજીએ વંછકુટ વાશજ,
 પંડીતો પદ જીવે થયા પીએ દારૂ ખાએ માશ,
 કીધા કલજીગે શતીયાનાશજ.
 આમણુને ઘેર ગુલશી નહી દેડાને ઘેર અપાર,
 કરે પર પુરશથી વેહેવારજ. ૩

જે ન જોયું હતું તે કલજીગમા શરવે જોયું,
 શહ અંધાપામાં જોયુંજ,
 અશરવી લઈ લીધી ખી કમળતીનું જોયું,
 મેલુ મન ચાક નહીં ધીયુંજ,
 દાદાભાઈ મનીરાંમ કહે રાખો રાંમનો આધાર,
 કરે પર પુરશથી વેહેવારજ. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—કલગીવાલાનો જવાબ.

(રંગત દોડકડી.)

શપુત પુત જે હાએ તે માત પીતાની પુરે હાંમ,
 આવે ધડપણમા અંનતે કાંમજ,

ક્રમાઉપુત ધયા શપુતના વગ અમ્મપનથી વરતાયે,
 રૂપ નહી શપુતનુ શંનતાયેજી,
 શીએ શીઆડે આએ ખવાડે દયાનો દાનો થાયે,
 કરે નીત માત પીતાની શાયેજી,
 ઇંદ્ર ચંદ્ર શુર નારદ શારદ ગંદ્રવ દેવ જશ ગાયે,
 શપુતના ગુણો નહીં વખણાયેજી,
 માતને શમજે શીતા શપુત પીતાને શમજે સંમ,
 આવે ધડપણમા અંનતે કાંમજી.

૧

સંમચંદ્ર જેવાએ પીતાનુ વચન કીધું શનમાન,
 ગયા વનવાસ તજી અશયાતજી,
 પીતાના કેહેવાથી ઇંદ્રજીતે રંણુમા આવો પ્રાંત,
 કપાચીધું માયુ ચેલધએ જનજી,
 પાંચો પાંડવ માને વચન માતાનુ ધરે શહુ ધેયાન,
 હવું રેહીદાશને શાયુ ગીયાનજી,
 શરવણ માત પીતાની ઐંગી લઈ ફરીયો ગાંમો ગાંમ.
 આવે ધડપણમા અંનતો કાંમજી.

૨

દેવોભી માત પીતાનો માનતા હતા આભાર,
 શપુતનો એવો શક્લ અવતારજી,
 કપુત પુતને વાહાલી હમેશા લાગે ધરની નાર,
 માત પીતાનો કરે તીશકારજી,
 માત તાતને દીએ કુખ સ્ત્રીને દીએ શુખ શાર,
 અંનતે પડે નર-કમો જરજી,
 કપુત પુત હોએ ભગત્ત તોખી નહી મલે વંધકુટ ધાંમ,
 આવે ધડપણમા અંનતે કાંમજી.

૩

કપુત પુત હોએ પધશિવાલો વલી હોએ ગીયાની,
 તોએ તેની અંતે યશ હાનીજી,
 ગરીબ શપુત પુત હોએ તેનેપર શહુની મરખાની,
 કદર તેની શહુયે જનજી,
 દાદાભાઈ ઉશતાદની નશીયત લેજો શહુ માની,
 હરી કહે શપુતની કાહાનોજી,

ટુટલા તમે ખેયાલ ન ગાતા કહેછે એમ મનીશંમ,
આવે ઘડપણમા અનંતે કામજી.

૪

—0—

શુજરાતી—કલગીવાલાનો જવાબ.

(રંગત દોડકડો.)

શાગરીત કરે તો એવો કરે જેથી થાએ નાંમને કાંમ,
પુરન થાએ મારા મનની હાંમજી,
ધરંમચુરે મને શીખવ્યું વાંચવા પોથી પુરાન,
જેથી મને મલેછે જગમા માનજી,
ઉશતાઢ કીધો તો એવો કીધો હું જલદી શીખીયો ગીયાન,
લાગો કરવા નીત નવા બયાનજી,
ચુરે ગીયાંન આપેતો ચેલો થાએ ન નીમક હરાંમ,
પુરન થાએ મારા મનની હાંમજી.

૧

બાલપનમા મને મેલીને ગયા પીતા ને માત,
તીયારથી રહેા હું દોશો શાતજી,
દોશતો મૈય એકની કીધી બશ એકનો પકડીયો હાત,
તેમા ના થાએ કોઈદી ધાતજી,
એવા દોશતો ઘણાંછે મારા ખીજા હાંમો હાંમ,
પુરન થાએ મારા મનની હાંમજી.

૨

સ્ત્રી કીધીતો એવો કીધો જાણે કોઈ લગનની નાર,
કરીયો હું ખુશીથી ફેરા ચારજી,
જાત ન થાએ આપણી કળત દીએ માયુ કોઈદી ધયાર,
એવો મૈય નીશચે કરીયો વીચારજી,
જોઈ ચુકીયો બશ કરી ચુકીયો હું કંઈ એક ગાંમોગાંમ,
પુરન થાએ મારા મનની હાંમજી.

૩

માયા જગતની ખાટીછે એક શાયો તે કીરતાર,
રાખ્ય તેનો તુ નર આધારજી,
દાદાબાઈનો દોશ એક તે શાહેબ શરજન હાર,
કહે નવરોજ નંમીને ધયારજી,

ગાઉ બજાઉ કરં નાંમ મુરશદનુ કહે મનીગંમ,
પુરન થાએ મારા મનની હાંમજી.

૪

— ૦ —

હીંદુસ્તાંની—(કલગી કે ખેયાલપર ખેયાલ.)

(રંગત દોડકડી.)

આવે જીશદંમ શનમ અપની ગુલફામે અતર મલકે,
લેવે દીલ કીતનો કે છલકેજી,
કારે કાર દોરે દીએ હામે નૈનમે કાજલકે,
પૈને પએજાંમે મખમલકેજી,
અંગીયાં બુટેદાર લટકતે લાએ પાતલકે,
વજનમે ગુલશે થે હલકેજી,
ઐશે માપુક દેમે નહી મીન લાંડન કાબલકે,
લેવે દીલ કીતનોકે છલકેજી.

૧

હાલ લખોને કરલીના માનીંદે ઐ નલકે,
પૈને પોશાંગ હામે કમલકેજી,
પેએરોમે પડ ગયે છાલે કંઈ લખો ચલ ચલકે,
રહે મોવતાજભી અનજલકેજી,
જાંહાં દેખુ વાંહા શામને આકે પોકલ શનમ જલકે,
લેવે દીલ કીતનો કે છલકેજી.

૨

મેરાભી દીલ બયા નાતવાં હીજરમે તલ મલકે,
ગઈ હડીયા ખીલકુલ ગલકેજી,
કલ કલ કલ કલ કરકે શનમને કીએ બે કલકે,
તોભી બાઈદે કરે કલકેજી,
હાલ ફકીરાના કરકે ગએ તરફો જંગલકે,
લેવે દીલ કીતનો કે છલકેજી.

૩

પાહાડો પાહાડ ઐર ઝાડો ઝાડ કંઈ ખીજ ચાએ ફલકે,
ગીન ચુકે તારે બાદલકેજી,
આથે લવટ બશતીમે થકેલે થે હંમ મનજલકે,
કીએ દરશન દીલ દેવલકેજી,

દાદાબાઈ મનીરાંમપે દુષમન લખો મરે જલકે,
લેવે દીલ કીતનોકે છલકેજી.

રંગત જુની ધુંન નવી.

ગુજરાતી.—ખુદાની શીક્ષત (નશીયત.)

(રંગત જુની ધુંન નવી.)

તુને કોઈ આહે તે સમજાવે રે, તુને કોઈ આહે તે સમજાવે,
તું પાક નજર કરી જોશે તો તુને શાહેય નજર આવે,
અગર કોઈ આહે કરે દીલચંગ, અગર કોઈ આહે કરે દીલચંગ,
તું કર દીલને મીન શરીખુ જો ઉલકતનો રંગ,
જમાનો મીશલે ધયાર પતંગ, જમાનો મીશલે ધયાર પતંગ,
કરે ઘડીમાં લીલા લેહર ને કરે ઘડીમા તંગ,
અજબ કુદરતનો છે આ ઢંગ, અજબ કુદરતનો છે આ ઢંગ,
લાખો શીલશુક જોધ જોધને થઈ ગયાછે ઢંગ.

દાહેરો.

પેલેતો તુ ઝુરી ઝુરીને, થઈશ ઘણો લાચાર,
પછી તે શાહેય દયા કરીને દેખાડશે દીદાર.

તુને કોઈ આહે તે ગભરાવે, તુને કોઈ આહે તે ગભરાવે,
તું પાક નજર કરી જોશે તો તુને શાહેય નજર આવે. ૧

શદા નર ધર શાહેયનુ ધીયાન, શદા નર ધર શાહેયનુ ધીયાન,
છે કુદરતનો વાલી પોતે તાખામા ખેલુ જાંહાન,
ખનાવ્યા જમીનને અશમાન, ખનાવ્યા જમીનને અશમાન,
અંદ્ર શુરજ નવ લખ તારા શહુ હુમા કીધા દરખાન,
અજબછે તારી શાહેય શીયાન, અજબછે તારી શાહેય શીયાન,
તાખે તારે દૈવ છન પરી પશુ પંખશી ઇનશાન.

દાહેરો.

શહ કોઇનો શરતાજ તે વાલી શાહિય શરજન હાર,
જેપર મેહર કરશે તે મેહરયા ઉતરી જાશે પાર.

કાંમકર જેહુ તુને ભાવે, કાંમ કર જેહુ તુને ભાવે,
તુ પાક નજર કરી જોશિતો તુને શાહિય નજર આવે. ૨

તુંજ કુલ ખલકતનો મુખતીયાર, તુંજ કુલ ખલકતનો મુખતીયાર,
જીવ જતાવર પરી જીવ જન તારા તામેદાર,
નથી કુદરતનો તારો પાર, નથી કુદરતનો તારો પાર,
લાખો આશક ફરી ફરીને થઈ ગયા લાચાર,
શમજ નર નાકર તું તકસાર, શમજ નર ના કર તું તકસાર,
નથી છુપ્યો તે રહીયો કોઇથી છિ શહમાં આપકાર.

દાહેરો.

દયાનો દાતા દાવર તુંછે પોતે દીન દયાલ,
જેનાપર તું કરે મેહર તેને આપે ધનમાલ.

તુને કોઈ આહેતો ધંમકાવે, તુને કોઈ આહેતો ધંમકાવે,
તુ પાક નજર કરી જોશે તો તુને શાહિય નજર આવે. ૩

જરીફ દારાપરફુયા મેહરખાન, જરીફ દારાપર યા મેહરખાન,
તારી ઉપર શા શા શદ્દે કરેછે બેહ જાન,
નથી કંઈ ખીજો હવે અરમાન, નથી કંઈ ખીજો હવે અરમાન,
જે કુદરતને બુલશે તારી તે છે ઘણો નાદાન,
ખોલાવી લેતુ હવે શત માન, ખોલાવી લેતુ હવે શત માન,
તુજને મલયા ખાતર અમારો તરશે તનમન પ્રાંન,

દાહેરો.

મનીરાંમ કહે શમજો શાહિયની કુદરતનો ખેલ,
ખેલ ખેલવો ઘણો કહ્યુ છે નહી શમજો કંઈ શેહેલ.

દીદ દારાને દરશાવે, દીદ દારાને દરશાવે,
તુ પાક નજર કરી જોશે તો તુને શાહિય નજર આવે. ૪

ગુજરાતી—કપુત પુત વીશે.

(રંગત જુની ધુન નવી.)

પુત્ર આ શમાના છે એવા, રે પુત્ર આ શમાના છે એવા,
ધશિત્રીના કેહેવાથી લાગા મા આપને દુખ દેવા,
શીખામણ દીએ માત ને તાત, શીખામણ દીએ માત ને તાત,
તે નહીં ઘેયાનમા ધરે ઉલટો તે લડે કરી ઉતપાત,
અધરી કહે જો ખાટી વાત, અધરી કહેજો ખાટી વાત,
તે શાસ્ત્રી માનીને વેર રાખે મા આપો શાત,
લાગા ધર માંડી જુદા રહેવા, રે લાગા ધર માંડી જુદા રહેવા,
ધશિત્રીના કેહેવાથી લાગા મા આપને દુખ દેવા. ૧

માતાએ જન્મ તુંને આપ્યો, રે માતાએ જન્મ તુંને આપ્યો,
અચ્ચનમા પાછું દુધ પ્રેમથી લઈ રીદીએ આપ્યો,
જોઈ પીતાને હરખ વાપ્યો, રે જોઈ પીતાને હરખ વાપ્યો,
તે મારગ મા આપનો ચાલુ અધવચ્ચમા કાંપ્યો,
શહીયા દુખ માએ કેવા કેવા, રે શહા દુખ માએ કેવા કેવા,
ધશિત્રીના કેહેવાથી લાગા મા આપને દુખ દેવા. ૨

તમને ધવરાવ્યા ખવરાવ્યા, રે તમને ધવરાવ્યા ખવરાવ્યા,
લોકોનું દેણું કરી તમને પરનાવ્યા પથતાવ્યા,
હવે અધરીના ભરમાવ્યા હવે અધરીના ભરમાવ્યા,
પેલા ચુણના બદલામા મા આપને વીશરાવ્યા,
થયા કેમ કશાઈના જેવા, રે થયા કેમ કશાઈના જેવા,
ધશિત્રીના કેહેવાથી લાગા મા આપને દુખ દેવા. ૩

અધરી મલશે કંઈ લાખ હજાર, અધરી મલશે કંઈ લાખ હજાર,
પન આ દુનીયામા માત પીતા નહીં મલશે વારંમવાર,
મોટે નર મનમા કરો વીચાર, મોટે નર મનમા કરો વીચાર,
દાદાભાઈ કહે કરો શેવા મા આપની શાંત શવાર,
ગાવો ખેવાલ મનીરાંમ જેવા, રે ગાવો ખેવાલ મનીરાંમ જેવા,
ધશિત્રીના કેહેવાથી લાગા મા આપને દુખ દેવા. ૪

હીંદુસ્તાની-કલગી કે ખિયાલપર ખિયાલ.

(રંગત જુની ધુંન નઈ.)

ધયાર કેહ લગે હો દુખ દેને, ધયાર કેહ લગે હો દુખ દેને,
 ગૈએરૌકે બેહકાનેશ તુમ અલગ લગે રહેને,
 ધઆર આ દીન કેશ થેરે, ધઆર આ દીન કેશ થેરે,
 ધઆરાજ આતે જની તુમ હંમરે ડરે,
 મારતેથે શા શા ફેરે, મારતેથે શા શા ફેરે,
 કેયા જને કીશ શખખ બઝાહો તુમ યૈશ મરે,
 પડા દુખ એ હંમકો શહેને, પડા દુખ એ હંમકો શહેને,
 ગૈએરૌકે બેહકાનેશ તુમ અલગ લગે રહેને. ૧

ધયાર જદ આગે આતેથે, ધયાર જદ આગે આતેથે,
 ગલમે બંયાંદાર દાર મોશે મો લીલાતેથે,
 હંમજો ગાલીયા શુનાતેથે, હંમજો ગાલીયા શુનાતેથે,
 શમજે પો ગાલીયેકે તુમ જોગે મીકાઈ આતેથે,
 તેરા કેયા કુશુર કીયા મૈને, તેરા કેયા કુશુર કીયા મૈને.
 ગૈએરૌકે બેહકાનેશ તુમ અલગ લગે રહેને. ૨

પાશ તેરે કોઈ ન આયેગા, પાશ તેરે કોઈ ન આયેગા,
 અંદ રોજ મે જુવાનીકા તેરા બાહાર જાયેગા,
 જની શીર તુ પછતાયેગા, જની શીર તુ પછતાયેગા,
 દાશ તેરે દુષમન હોગે શીર તુ ગંમ આયેગા,
 જાયેગા કીશકો શીર કેહેને, જાયેગા કીશકો શીર કેહેને,
 ગૈએરૌકે બેહકાનેશ તુમ અલગ લગે રહેને. ૩

નહી ધયારોમે હએ વફાઈ, નહી ધયારોમે હએ વફાઈ,
 એશા કબી હંમ જનતે તો નહી કરતે અપનાઈ,
 એંગકર કહે દાદાબાઈ, એંગકર કહે દાદાબાઈ,
 છોક મજજી લાવની હમને નઈ ખના ગાઈ,
 મનીગંમ કહે કેયા કીયા તેને, મનીગંમ કહે કેયા કીયા તેને,
 ગૈએરૌકે બેહકાનેશ તુમ અલગ લગે રહેને. ૪

હીંદુશતાની—કલંગીકે ખેયાલપર ખેયાલ.

(રંગત જુની ધુન નઈ.)

કાગ કહે મત કર ઉદાશી, રે કાગ કહે મત કર ઉદાશી,
તેરે પ્રીતમકી અપર લાજી જાજી દુવારકા કાશી,
નાર કહે ખીઆરકે મનમે, રે નાર કહે ખીઆરકે મનમે,
અનકે હો આદશા કાગ તુમ રેહુતે હો અનમે,
લગી હો આગ મેરે તનમે, રે લગી હૈએ આગ મેરે તનમે,
ગએ તીઆગ મોહુ પીયામ દીઓ એ દુખ આલાપનમે.

રેકતા.

શુના લગે હએ ભવન હમારા,
ધરકો નહીં હએ પ્રીતમ પીયારા,
કંઈ દીનોએ હોગા નીયારા,
ખીદનાને કેયા એ લીખ ડારા.

લીખી કરમ કાંશી, કાગ બાઈ લીખી કરમ કાંશી,
તેરે પ્રીતમકી અપર લાજી જાજી દુવારકા કાશી.

૧

નાર કહે શુન બધયા કાગા, નાર કહે શુન બયા કાગા,
બાંધી ગલમે ચીડી કાગકે ઐર બાંધા ધાગા,
કાગ શીર વાંહાશે ઉડ ભાગા, કાગ શીર વાંહાશે ઉડ ભાગા,
શીરતા દેશેદેશ દુડતા પ્રીતમકી જાગા.

રેકતા.

ગોકુલ મયુરા દેખી દુવારકા,
શીર દેખા દુંગર ગરનારકા,
અજોધા મેલા કર હર દુવારકા,
વાંહાભી પતા નહીં મીલતા ધવારકા.

બીંદરાબન જાંશી, દેખી શીર બીંદરાબન જાંશી,
તેરે પ્રીતમકી અપર લાજી જાજી દુવારકા કાશી.

૨

(૯૬)

કાગ હીંગલાજશે ઉડ ધાયા, કાગ હીંગલાજશે ઉડ ધાયા,
ખીંહલનાથ નાશક ત્રીખક આ ગોદાવરી નાહાયા,
તીરથ અનશ્વર શ્યામ શ્રીર આયા, તીરથ અનશ્વર શ્યામ શ્રીર આયા,
દેશેદેશ શ્રીર ચુકા તોખી પીઉ નહીં પાયા.

પ્રેકતા.

લવટે કાગ શ્રીર પીએ આતા,
રશનેમે મીલા દીવ સાહતા,
ઉશે કાગ શ્રીર ચીકી બતાતા,
ખાંચકે ચીકી આનંદ પાતા.

લવટે તીરથ આશી, કાગ ભાઈ લવટે તીરથ આશી,
તેરે પ્રીતમકી અમર લાગે જાગે દુવારકા કાશી.

૩

કાગને અમરા પૌઆઈ, કાગને અમરા પૌઆઈ,
શુનકે પીઉકી અમર પ્રેમશે છાતી ભર આઈ,
શેજ ફુલોકી ખીંછવાઈ, શેજ ફુલોકી ખીંછવાઈ,
ઉતાર આરતી પ્રીતમકી લે ગઈ મેહેલ માઈ.

પ્રેકતા.

શાહશંગલે પ્રીતમ પીયારી,
લેવેં બલીયા કાગકી વારી,
કાગ ખીંદીયા શ્રીર શીખી નારી,
દાદાભાઈ જાવે બલહારી.

કહે રંગત આશી, મનીરાંમ કહે રંગત આશી,
તેરે પ્રીતમકી અમર લાગે જાગે દુવાકા કાશી.

૪

—૦—

હીંદુશતાની—અધર, અંગોઠી કંલગીના કંગન ઉપર.

(રંગત જુની ધુન નઈ.)

(ભેદ.)

હતા એક કારાગીર ધવારે, હતા એક કારાગીર ધવારે,
દીલ અંદર કર સાહા કરી એક આંગકી તથવારે,

આંગઠી થી નખશીદારે, આંગઠી થી નખશીદારે,
 અચક હીરે જડે આંગઠી કે અંદર લારે,
 ધરતી આકાશકા આકારે, ધરતી આકાશકા આકારે,
 ઝલક તેજ દેતે હૃદયે જડે નખશી કે કંઈ તારે,
 જલ એ આંગનીકા તેજ યારે, જલ એ આંગનીકા તેજ યારે,
 દીલ અંદર કર આહા કરી એક આંગઠી તથયારે, ૧

આંગઠી થી એ કંકરકી, આંગઠી થી એ કંકરકી,
 અનેક જડે હૃદયે રંતન જોશી લેહેરા શાગરકી,
 છટા કેઆ કહે કારીગરકી, છટા કેયા કહે કારીગરકી,
 કરના ધનકા કીઆશ આંગઠી કીતને અછરકી,
 રચા આંગઠીશે શનશારે, રચા આંગઠીશે શનશારે,
 દીલ અંદર કર આહા કરી એક આંગઠી તથઆરે. ૨

આંગઠી નરથી કે નારી આંગઠી નરથી કે નારી,
 આંગઠીકા તેજ જોશી જલકા હૃદયે તેજ જાગી,
 લાલ ધયા રંગકીથી કારી, લાલ ધયા રંગકીથી કારી,
 જરદ હરા આંગઠીકે અંદર રંગ ધરે ચારી,
 આંગઠી એશી કેહેજારે, આંગઠી એશી કેહેજારે,
 દીલ અંદર કર આહા કરી એક આંગઠી તથારે. ૩

ધરા દાખલા તેરે તાંઈ, ધરા દાખલા તેરે તાંઈ,
 દાખલા કહે આંગઠીકા તેરી દેખે ચતરાઈ,
 ધનની આંગઠીકા કનાઈ, ધનની આંગઠીકા કનાઈ,
 દારાને દંગલ અંદર આંગઠી અધર ગાઈ,
 શીકંદર છંદ એ લલકારે, શીકંદર છંદ એ લલકારે,
 દીલ અંદર કર આહા કરી એક આંગઠી તથઆરે. ૪

રંગત બીદુરની ચાલ જુની.

ગુજરાતી—બાલ લીલા—એ દરદી દગા તેરે દોલકા—એ રાહા.

(રંગત બીદુરની ચાલ જુની.)

શુણો શુણો જશોદા માડી, એજી શુણો શુણો જશોદા માડી,
તારો ક્રીશન મોહન ખાએ માખન મને દુખ દીએ દાડી,
અંમે પાંણી ભરવા જઇએ, એજી, અંમે પાંણી ભરવા જઇએ,
તીંયા કાનુડો આવે, ભલા તીંયાં કાનુડો આવે,
રશતો ધેરૂને ઉભે તે અમને ધંમકાવે,
આપો દાન મને દુધ દંછીનુ, એજી, આપો દાન મને દુધ દંછીનુ,
એમ કહીને શમજાવે, ભલા, એમ કહીને શમજાવે,
જવા દીએ નહી અમને વારે ધડીએ ફાથલાવે,
ઉમિછે પાલવ જાલી, એજી, ઉમિછે પાલવ જાલી,
ફાડેછે કાન શાડી, ભલા, ફાડેછે કાન શાડી,
તારો ક્રીશન મોહન ખાએ માખન મને દુખ દીએ દાડી. ૧

ચુપ ચુપ ધરમાં આવેછે, એજી, ચુપ ચુપ ધરમાં આવેછે,
રાંધણીઆંમાં જઇને, ભલા, રાંધણીઆંમાં જઇને,
તે માખન ખાએછે ચોરી છીકાપરથી લઇને,
જાએ ગાઇના ગોડામા, એજી, જાએ ગાઇના ગોડામા,
છાનો માનો ધીરો રહીને, ભલા, છાનો માનો ધીરો રહીને,
પીએ દુધ ગાઇનું દોહી નાથે કમાડ દઇને,
એમ હરરોજ આવેછે, એજી એમ હરરોજ આવેછે,
ગાઇયુને મુકે કાહાડી, ભલા. ગાઇયુને મુકે કાહાડી,
તારો ક્રીશન મોહન ખાએ માખન મને દુખ દીએ દાડી. ૨

કહે જશોદા શમજો ગવલનં, એજી, કહે જશોદા શમજો ગવલનં,
તમે ડગનીછો ડગારી, ભલા, તમે ડગનીછો ડગારી,

એવા જોડા આલ શીદ મુકા મારે એવો ન ગીરધારી,
 મારા ધરમા ધણું દુધ માખન, એજ, મારા ધરમાં ધણું દુધ માખન,
 ખાવાની ચીજ શારી, ભલા, ખાવાની ચીજ શારી,
 શું મારા ધરમા એણું ને ચોરી કરે તારી,
 કહે કાન માતજ શમજો, એજ, કહે કાન માતજ શમજો,
 જોડી ખાએછે ચાડી, ભલા જોડી ખાએછે ચાડી,
 તારે ક્રીશન મોહન ખાએ માખન મને દુખ દીએ દાડી. ૩

ગવલન જોડું બોલેછે, એજ, ગવલન જોડું બોલેછે,
 હું કંઈ નહીં જાણ, ભલા, હું કંઈ નહીં જાણ,
 જાણેછું ચરાવા ગાધયું હું શંભે ઘેર આજ,
 ને ધરમા હોએ દુધ માખન, એજ, ને ધરમા હોએ દુધ માખન,
 તેમાંથી લઈ ખાજ, ભલા, તેમાંથી લઈ ખાજ,
 ગુરુ દાદાભાઈ એમ કહેછે આલ ક્રીશનના ગુણ ગાજ,
 મનીરાંમ આલ લીલા કહે, એજ, મનીરાંમ આલ લીલા કહે,
 તેને જાણે શું સનાડી, ભલા તેને જાણે શું સનાડી,
 તારે ક્રીશન મોહન ખાએ માખન મને દુખ દીએ દાડી. ૪

—૦—

ગુજરાતી—બનશીલીલા—ઉપલીજ રાહા.

(રંગત બીદુરની આલ જુની.)

ગોપીધુને પ્રેમમાં પાંડી, એજ, ગોપીધુને પ્રેમમાં પાંડી,
 શંભલાવી ધુન મીઠી, ભલા, શંભલાવી ધુન મીઠી,
 મુખ ધરી પ્રેમભરી બંશરી કાનાએ રે વગાડી,
 એવી મોરલીની ધુન પીઆરી, એજ, એવી મોરલીની ધુન પીયારી,
 શમજને શહ મોહીયા, ભલા, શમજને શહ મોહીયા,
 જુલીયા રૂશીમુની ઘેવાન ધરવા તપ મુકીને તપ ધારી,
 શુંણી ધુન મોહીયા તીપુરારી, એજ, શુંણી ધુન મોહીયા વીપુરારી,
 બાયુ ડોલવા ઇંદ્રાશન, ભલા, બાયુ ડોલવા ઇંદ્રાશન,
 થમી રહીયા પવન ને પાંણી એવી મોરલી લલકારી,
 છ રાગ રાગણી છતરીશ, એજ, છ રાગ રાગણી છતરીશ,

ગાઈ જુદી જુદી કાઠાડી, ભલા, ગાઈ જુદી જુદી કાઠાડી,
મુખ ધરી પ્રેમભરી અંશરી કાનાએરે વગાડી.

૧

મોહીયા મોહીયા શકલ નર નારી, એજ, મોહીયા મોહીયા શકલ નરનારી,
થંભીયા અંદા શુરજ તારા, ભલા, થંભીયા અંદા શુરજ તારા,
લાગી ધરતી ખુબ ધંભુ ધંભુવા દુલે નાગ મણી ધારી,
મોહી મોહી ગોપીધુ' શારી, એજ, મોહી મોહી ગોપીધુ' શારી,
થઈ પ્રેમના વશમા શઉ, ભલા, થઈ પ્રેમના વશમા શઉ,
લાગી ઉલટાશજ શઉ શજવા એવી મતી ગઈ મારી,
કાનકારે જાદુવારે મને નીંદ્રાથી જગાડી, એજ, મને નીંદ્રાથી જગાડી,
મુખધરી પ્રેમભરી અંશરી કાનાએરે વગાડી.

૨

ઉલટી દેહેને શીતંધારી, એજ, ઉલટી દેહેને શીતંધારી,
ચાલી કાનુડા પાશે, ભલા, ચાલી કાનુડા પાશે,
પેરી લીધી કાંનમાં નયની, ધાલી નાકમા વારી,
ગલામાં ચોલી ભારી, એજ, ગલામાં ચોલી ભારી,
હાર મોતીનો કંમરમાં, ભલા, હાર મોતીનો કંમરમાં,
ભુલી આંદોલો ચુડી આંજણ, લીધી માથાપર થારી,
ઉલટાવી ધાધરે પેરીયો, એજ, ઉલટાવી ધાધરે પેરીયો,
ઉલટી પેરી શાડી, ભલા, ઉલટી પેરી શાડી,
મુખ ધરી પ્રેમભરી અંશરી કાનાએરે વગાડી.

૩

મલી આવી જાંહા ગીરધારી, એજ, મલી આવી જાંહા ગીરધારી,
જોઈ કાનુડો કેહેછે, ભલા, જોઈ કાનુડો કેહેછે,
કેમ ઉલટી દેહે તંમે શાજ, જોઈ ભોડી પડી નારી,
ધંન ધંન મનમોહન મુરારી, એજ, ધંન ધંન મન મોહન મુરારી,
કરે શાહે તું ભગતોનો, ભલા, કરે શાહે તું ભગતોની,
ચુર દાદાભાઈ જાએ વારી, કાહે અંશરી લીલા તારી,
મનીરાંમ તુને નહીં ભુલે, એજ, મનીરાંમ તુને નહીં ભુલે,
ધયાદ કરે દાડી દાહાડી, ભલા, ધયાદ કરે દાડી દાડી,
મુખધરી પ્રેમભરી અંશરી કાનાએરે વગાડી.

૪

રંગત શામકલ્યાન.

હીંદુસ્તાની—હોલી.

(રંગત શામકલ્યાન.)

એલે હોરી કુંજ ખીહારી હો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી,
ભારી ભારી ભારીહો, ભયો કુંજમે આનંદ ભારી,
ચુવાલ ખાલ શંગ એલે કીશારી,
વાંહાં આઈ ખીખભાનકી હોરી,
શંગમે હએ શખીયતકી ટોરી,
કશુંમમે લી કેશર ધોરી,
ભરભર મીટકી આર કમોરી, હારી શખીયાં શારી હો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી,
એલે હોરી કુંજ ખીહારી હો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી.

૧

વાંહા કીશન ધંહા રાધે ગોઝી,
વાંહા ચુવાલ ધંહા શખીએ ભારી,
વાંહાશે હો ભર અખીરકી હોરી,
ધંહાશે દારે ભરભર રોરી,
કરતે હએ આપશે કીહોરી, મારે ભર પીચકારી હો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી,
એલે હોરી કુંજ ખીહારી હો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી.

૨

કોઈ પકડ કરતે બલજોરી,
કોઈને મુખપે અખીર મલોરી,

કોઇને રંગ મીટકીમે ભરાયી,
ભીજી રંગમે કોઈ ન દોરી,
એલે હોયી છોરા છોરી, કીશન આ રાધે પાઆરી હો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી,
એલે હોયી કુંજ ખીહારી હો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી.

૩

અએશો હરીને ફાગ રચોરી,
જ્યે જ્યે કાર કુંજમે ભયોરી,
દાદાભાઈ ખરને લીલા થોરી,
કહે હરી શુધ લીજો મારી,
મનીગંમ કહે હોયી તોરી, તનમન ધન કરે વાંરીહો,
ભયો કુંજમે આનંદ ભારી.

૪

—o—

હી દુશતાની—હોલી.

(રંગત શાંમકલયાંન.)

દંહી બેચન ચલી ખીજ નારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી,
ગીરધારી ગીરધારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી,
કીશકે મીટકી કીશકે શીર કમોરી,
કોહુ હએ કારી કોહુ હએ ગોરી,
ચલી હએ હીલમીલકે શખ ટોરી,
ખીચ ઘેર ખડે કીશોરી, ટેર લલકારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી,
દંહી બેચન ચલી ખીજ નારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી.

૧

કહે ગુજર નહીં કરે કીડોરી,
ધર હએ શાશ નનદકી ચોરી,

મત હમકો રંગમે ભીજોરી,
રખીયો હમકો કોરી, માનો મુરારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી,
દંહી બેચન ચલી બ્રોજ નારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી.

૨

કહે ક્રીશન અબે આવા આરી,
ક્રીશીકે મુખપે અખીર મલોરી,
ક્રીશીકી પાંચા પકર મરોરી,
ક્રીશીકી દંહીકી મીટકી ફોરી, ફાડી ચોલી શારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી,
દંહી બેચન મલી બ્રીજ નારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી.

૩

કેહેતી શખી ગુજરીયાં ભારી,
છોડો હરી શુનો ખીનતીભારી,
દાદાભાઈ કરે ભગતી તોરી,
મન્નીગંમ ગાએ એશી હોરી, રંગત ધુન લલકારી હો,
ફગવા માંગે ગીરધારી.

૪

ગુજરાતી.—શરાપો.

(રંગત બેહેરતવીલ.)

તારા ચેરાની અંમક દમક છે ધણી, ઉભી ખારીએ તું શીંગાર કરી,
જો કોઈ જોયે કદી તારા ચેરા ભણી, તેની શુધજુધ તે એક પલમા હરી,

તારા ઝેરીછે માથાના કાલાએ ખાલ, જોઈ ખાલને નાગ શરમાઈ ગયા,
તારૂં ચંદ્રે વધારે શુરજથી કપાલ, જોઈ ચંદ્રને તારા છુપાઈ ગયા,
ગુલાખી ગુલાલા અને તારા ગાલ, જોઈ ગાલ ગુલાખ કરમાઈ ગયા,
તારી આંખ છે ખેડ તીર મીશાલ, જોઈ આશક શઉ ધભરાઈ ગયા,
શીઘી શરખી લીટી જેવી નાકની આંખી, તેમાં નીચેનો વાંક દેખાએ જરી,
જો કોઈ જોએ કદી તારા ચેરા ભણી, તેની શુધ યુધ તેએક પલમાં હરી. ૧

શું કરે પીયારી તારા હોટનુ ખયાન, જોઈ હોટને લાલનુ ધડી ગયુ માન,
તારા દાંત દાણમના દાણુ શમાન, જોઈ માતીની હારપર જાએછે ધયાન.
તારા નાશુક ધણું છે નરમ ખેડ કાન, ગલામાંથી દેખાએ આવે જે પાન,
પકડી પોઆને આશક થયાછે હેરાન, જોઈ હને લીની મેંદી થયા શઉ બેભાન,
શું કરે હું તારોડ તારા નખતણી, જોઈ શકાર્ધ લીરા શઉ ગયાછે મરી,
જો કોઈ જોએ કદી તારા ચેરા ભણી તેની શુધ યુધ તે એક પલમાં હરી. ૨

તારી છાતીએ નાશુક ગોલ અને, જોઈ નારંગી શઉ ઝાંખી પડી,
તારે વાંશો નથી દેખાતો તને, જાણે ભીત ખીલારની તેમાં જડી,
આંગ આશીશા જેવું દેખાએ મને, તે હું જોયા કરે પીયારી હરધડી,
જાણે દુટ્ટી હજુનીછે તારા કને, લઉ શુંગદી તો ધુંદી મગજમાં ચડી,
પેટની આંમડી છે તે લાશી ધણી, શાક મખમલના જેવી કથર નહીં જરી,
જો કોઈ જોએ કદી તારા ચેરા ભણી, તેની શુધ યુધ તે એક પલમાં હરી. ૩

કમર મોવરા જેવી ખારીક તારો, કોઈ કહે નથી દેખાતી તારો કમર,
ખેડ જાંગ ખીચારના થંમ ભારી, યાએ બેશુધ કરેજો તેનેપર નજર,
પગની આગલીયું તારી નરમ પીયારી, જે જુએ તે કરે નીત તારી ફરર,
પદમ તલીયાંમા છે શોભા શારો. જોઈ નાગ મંણી ચેલી ખાગાછે ધર,
દાદાભાઈ મનીશંમને માલક ધણી, બેઠા ખેડ જન તેનુ ધયાન ધરો,
જો કોઈ જોએ કદી તારા ચેરા ભણી, તેની શુધ યુધ તે એક પલમાં હરી. ૪

—o—

ગુજરાતી—પેચદાર શીંગાખીલોચન.

(રંગત ખેહેરેતવીલ.)

ધરમમા છે કાયા કાયામા છે જીવ, છે જીવમાં શીવ શીવમાં શંકર,
કરમા છે માલા માલામા છે ચીત, છે ચીતમા મન મનમા ગીરધર,

ગીરધરમા છે શત છે શતમા એ ગત, છે ગતમા જગત છે જગતમા જન
જનમા છે માયા માયામા છે મોહો, છે મોહોમા ધુલ ધુલમા જાએ તન,
તનમા છે તીરથ તીરથમા છે ફલ, છે ફલમા શવાદ શવાદમા ભંજન,
ભજનમા છે ધન ધનમા છે એ ભુલ, છે ભુલમા મોહો મોહનમાએ મન,
મનમા છે મંદર છે મંદરમા હર, છે હરમા ધયાન ધયાનમા ફર,
ફરમા છે માલા માલામા છે ચીત, છે ચીતમા મન મનમા ગીરધર. ૧

ગીરધરમા છે છલ છલમાં બંનશી, છે બંનશીમા શુર શુરમા બહુ તાન,
તાનમા છે રાગ રાગમા છે બહુ રશ, છે રશમા ગશ રાશ લીલામા કાન,
કાનમા વાલી વાલીમા માતી, છે માતીમાં પાંણી છે પાંણીમાં પ્રાંન,
પ્રાંનમા છે શાશ શાશમા શગતી, છે શગતીમા ભગતી ભગતીમા ધયાંન,
ધયાંનમાં છે ધીરજ, ધીરજમા છે કંદ, છે કંદમાં દુધ દુધમા શાકર,
કરમા છે માલા માલામા છે ચીત, છે ચીતમા મન મનમા ગીરધર, ૩

ગીરધરમા બલ બલમા અગત રૂશી, છે રૂશીમા શત શતમા શાગર,
શાગરમા ખીર ખીરમા અંમરત છે અંમરતમા રશ રશમા છે તે ભર,
ભ્રમમા હર હરમા વીશનુ, છે વીશનુમા ગુણ ગુણમા ગુણી નર,
ગુણી નરમા નારાણ નારાણમા જગ, છે જગમા કલા છે કલામા હુનર,
હુનરમા ન પાર પારમાં પરી ભ્રમ, પરી ભ્રમમાં તેજ તેજમાં ભગતી કર,
કરમાએ માલા છે માલામા ચીત, છે ચીતમા મન મનમાં ગીરધર. ૩

ગીરધરમા છે કલ કલમા દારા, છે દારામા ગીયાન ગીયાનમા શીવજીતી,
શીવજીતીમા શતી છે શતીમા શીંગંગ, છે ગંગામાં નીર નીરમાં શહુ ગતી,
ગતીમા છે પુત પુતમાં છે શરગ, છે શરગમા ઝલકછે ઝલકમા શતી,
છે શતીમા શીતા છે શીતામા શમજ, છે શમજ રમજ છે રંમજમા રતી,
રતીમા વજન છે વજનમાં આ છંદ, છંદમાં મતીરાંમ રાંમમાં મન વશકર,
કરમા છે માલા માલામા છે ચીત, છે ચીતમા મન મનમા ગીરધર. ૪

રંગત ત્રીકડીયાની.

ગુજરાતી—આગ ગાડીની તારીફ.

(રંગત ત્રીકડીયાની.)

અંગરેજની હવાર, હીકમત અપાર, કરે કલ હજાર, ભારી ભારી,
આગગાડી રેલ, માં ઘોડો બેલ, શઉ કરે શહેલ, દુનીયા શારી,
પાંણીને આગ, થી કીધો ભાગ, રશતાના ભાગ, જીદા કીધા,
ખાંદ્યાં કંઈ ઝાડ, રશતા ઉભડ, ખાદાવી પાહાડ, તે કંઈ દીધા,
ખાદાવી પાટ, પટાનોં યાટ, કીધા ઘાટો ઘાટ, રશતા શીધા,
પુલ ખાંધી પાર, જંગલમે જાર, બંધાવી તાર, વશ કરી લીધા,
જગે જગે ધાંમ, કંઈ ગાંમે ગાંમ, ડેશનના નાંમ, જીદા જારો,
આગગાડી રેલ, માં ઘોડો બેલ, શઉ કરે શહેલ, દુનીયા શારી. ૧

જગે જગે ભાઈ, ચોકી શીપાઈ, રાખ્યા શવાઈ વાવટા આપી,
લઈ લઈ નીશાન, ઉભા તે જીવાન, કરે અનેક શાન, રશતા માંપી,
ચડે નરને નાર, લઈ ટીકીટ દુવાર, જોયે કંઈ શરદાર, ટીકીટ કાપી,
ધંટાનો પોર, શીટીનો શોર, થાએ શોર ખોર, ગાડી આંપી,
ભરી માલ શાલ, શાયે ટપાલ, ચાલે મારે ફાલ, કરે કીલકારી,
આગ ગાડી રેલ, માં ઘોડો બેલ, શઉ કરે શહેલ, દુનીયાં શારી. ૨

બંબાથી ગોટ, ધુવાડાના ઘોટ, ચાલે મારે દોટ, જુ'મે પાડે,
જાંહા ડેશન શઈ, ઉભે તાં જઈ, ઉતરે શઉ તંઈ, શામન કાહાડે,
ફરી ચાલે ચાલ, આગલ તે હાલ, ખરે ફાંનશ લાલ, તેની પછવાડે,
લીલા કાલા થાએ, ઘડી ઘડી બદલાયે, ગાડી આવે જાયે, રાતે દાહાડે,
કંઈ શહેરે શહેર, કરે હેર ફેર, પવનની લેહેર ચાલે અદકારી,
આગ ગાડી રેલ, માં ઘોડો બેલ, શઉ કરે શહેલ, દુનીયા શારી. ૩

ખતીમાં તેલ, બલે નહીં દીવેલ, ધુવાડની ડેલ, જોત ભડકાની,
 ધેરે ધેરમાં કલ, પાંણીના નલ, ધનશાફ અદલ, જીવે માહારાની,
 રાંણીના કાજ, કરજો માહારાજ, એની રાખો લાજ, શત નીરવાનો,
 કહે દાદાભાઈ, શું કહું ખડાઈ, રાખો ભલાઈ, શહુથી ગીયાની,
 કહે મનીરાંમ, શહુનો ગુલાંમ, ધ્રીટીશના કાંમ, પર જાજ વારી,
 આગ ગાડી રેલ, માં ધોડો બેલ, શહુ કરે શહેલ, દુનીયાં શારીજ. ૪

—0—

હીંદુસ્તાંની—હોલી કલંગીના જવાબમા.

(રંગત ત્રીકડીયાની.)

નંદકે કાન, જમના પે આન, કરતે તોફાન, નંદ કીશરી,
 શખીયાવો આઈ, ધુમ મચાઈ, કુવર કનાઈ, ખેલે હોરી,
 આઈ ધ્રીજકી નાર, કર કર શીંધાર, શાભા અપાર, અપરંમ પારી,
 ફેકે ગુલાલ, મારે ઉછાલ, બાળે કડ તાલ. ઝાંજ ઝનકારી,
 લીએ અખીર, આએ રઘુખીર, મલતે શરીર, શંખીએ ઠારી,
 શંગમે ગુવાલ, ઝૌર હેગેબાલ, લાલન લાલ, મારે પીચકારી,
 ચંદ ઝૌર રંગ, ખડી શખી શંગ, હોરહા જંગ, કરે બલજોરી,
 શખીઆઓ આઈ, ધુમ મચાઈ, કુવરકનાઈ, ખેલે હોરી, ૧

નંદકે નંદ, હોતે આનંદ, આષાંમ ચંદ, હોરી ખેલે,
 ભઈ રંગકી કીચ, શખીયન કે ખીચ, દેએ ઉતમ નીચ, શખી ભેલે,
 શખી આઈ ઝટ, લે રંગકા મટ, જાંહા નાગર નટ, ખડે અકેલે,
 મોહન મુરાર, રંગોકી માર, આએ શુમાર, તનપર ઝેલે,
 દોડે ગીરધર, પીચકારી કર, રંગોકી ભર, ઝટપટ છોરી,
 શખીઆઓ આઈ, ધુમ મચાઈ, કુવરકનાઈ, ખેલે હોરી. ૨

કોઈ ગાવે રાગ, કોઈ ગાવે ફાગ, હરી દેખ લાગ, ફાડે શારી,
 કુંદે મોહન, શખીઓકે તન, મથલે જોખન, દેવે ગારી,
 કાંહા બળે ઝાંજ, શીટી પખવાજ, ઘંટા અવાજ, હોતા ભારો,
 શખીયા બેહાલ, હો ગઈ તતકાલ, શુનો ગોપાલ, કહે ધ્રીજનારી,
 છોડો ક્રીશન, છીવે ચરન, એ અરજમન, માનો મારો,
 શખીઆઓ આઈ, ધુમ મચાઈ, કુવરકનાઈ, ખેલે હોરી. ૩

એશે વો નંદ, કાટે હએં કંદ, હએં શ્રીજયંદ, નાગર નટવર,
 જૈય નંદ કીશોર, તુજખી નહીં એર, બનશીમે શોર, ગાવો ધર મુખપર,
 જરીફી ચાલ, દારોકે એપાલ, ઝડતી ટકચાલ, દંગલ અંદર,
 શુન એશે છંદ, હોજ પરશંદ, કાશીએ બંદ, પર કરો નજર,
 મનીરાંમ ગાએ, શીશકા નવાએ, લીલા શુનાએ, હરકી થોરી,
 શખીઆ એ આઈ, ધુમ મગાઈ, કુવરકનાઈ, એલે હોરી.

૪

ગુજરાતી—છેલ બઠાઉ મોહોના રાણી.

(રંગત ચોતાલી.)

મલી શઉ નારી, મલી શઉ નારી, નખશખથી દેહે શણધારી, ગોરી કોઈ કારી,
 મારીજન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પત્નીહારી, શાયે શહેલીયુ શારી,
 મોહોના રાણી, મોહોના રાણી, શોભા શું કહુ વખાણી, રશીક રૂપાલી,
 મારીજન=રશીક રૂપાલી, અંદરવાલી, ચાલી ભરવા પાણી,
 મીઠી વાંણી, મીઠી વાંણી, બોલે ધુમટો તાણી, ખેડા શોનાના,
 મારીજન= ખેડા શોનાના, મોટા નાના, લઈ ચાલી શઉ શીહાણી.

રેકતા.

જરકશની ચુંબલ વલી દોલ રૂપાની,
 શોનાની ઝારી હાતમા નાની નાની,

લટલટકારી, લટલટકારી, નખસારી જોખન વારી, ગોરી કોઈ કારી,
 મારીજન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પત્નીહારી, શાયે શહેલીયુ શારી.
 મલી શઉ નારી, મલી શઉ નારી, નખશખથી દેહેશણધારી, ગોરી કોઈ કારી,
 મારીજન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પત્નીહારી, શાયે શહેલીયુ શારી.

૧

કુવા ઉપર, કુવા ઉપર, આવી શરવે શુદ્ધર, લાગી ભરવા જલ,
 મારીજનન=લાગી ભરવા જલ, કરવાને છલ, આવ્યો બટાઉ દીલભર,
 પુછીને ખખર, પુછીને ખખર, આવ્યો હું અમદાનગર, પાંણીપાં મોહન,
 મારીજનન=પાંણીપાં મોહન, મારી જીવન, છઠ્ઠા આશક તારાપર.

શ્રેકતા.

છોડીયું મૈ દીલી શહેર પીયારી તુંજ શાહ,
 શપનામા મોહો પાંખીયો જોઈ મુખ તાર.

હવે મલ પીયારી, હવે મલ પીયારી, મરીશ હું આઈ કટારો, ગોરી કોઈ કારી,
 મારીજનન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પનીહારો, શાયે શહેલીયું શારી. ૨

દયા લાવી, દયા લાવી, આમણુનો વેશ કરાવી, શાયે લઈ ગઈ,
 મોહોના ધર જઈ, શાશુને સમજાવી, મને તેડાવી, મને તેડાવી,
 મારા પીયરથી ચીડી આવી, આ પંડીત લાવ્યા, મલવા આવ્યા,
 છે આ શયુલુ શતભાવી

શ્રેકતા.

શાશુએ માન દઈ પડીતને બોલાવ્યા,
 મંગાવી જલ આંમણુનાં પગ ધોવરાવ્યા.

કરી તયારી, કરી તયારી, જાંમવાની પીરશી થારી, ગોરી કોઈ કારો,
 મારીજનન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પનીહારી, શાયે શહેલીયું શારી. ૩

ખીશમીલા કહીઈ, ખીશમીલા કહીઈ, બટાઉવે કોરોયો લઈ, જમે નરશોકી,
 મારીજનન=જમે નરશોકી, શાશુ ચોકી, પુછે વહુને જઈ,
 કેમ મતી ગઈ, કેમ મતી ગઈ, છે આ મુશમાન શઈ, મૈ મનથી જાણીયો,
 ધરમા આણીયો, મોહોના બસ્ટ તું યઈ.

શ્રેકતા.

બોલે ખીશમીલા મુશમાનની શોહાબતથી.
 શાશુજી ખરોછે આંમણુ કહું છું શતથી.

છે ગુલુકારી, છે ગુલુકારી, વલી માતાનો પુજારી, ગોરી કોઈ કારી,
 મારીજનન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પનીહારી, શાતે શહેલીયું શારી. ૪

થઈ રાત ખરી, થઈ રાત ખરી, શેજ કુલની કરી, શુતી જઈ શાયે,
મારીજન=શુતી જઈ શાયે, હાથમા હાથે, શુતા ખેડુ બાથ ભરી,
પરભાતે ફરી પરભાતે ફરી, શાશુ કને શુંદરી, શમજી ગઈ શાશુ,
ગારીજન=શમજી ગઈ શાશુ, વહુજી આ શું, કથર ન રાખી જરો.

શ્લોકતા.

લઈ શાશુને મોહાના ગઈ પછી દેવલમાં,
ખની શાશુ બટાઉ ધકો મારીયો પલમાં.

એક પત વીધારી, એક પત વીધારી, આ ખીજો જાયો ભીખારી,
ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પનીહારી, શાયે શેહેલીયું શારી. ૫

શમ ખાયે શતી, શમ ખાયે શતી, શાશુની ભંગમતી, થઈ રદ વાતે,
મારીજન=થઈ રદ વાતે, વલી તે રાતે, આંબો ધરમા પતી,
પુત્રને અતી, પુત્રને અતી ખીના જણાવી હતી, બાગમા જઈને,
ખંજર લઈને, કીચી બટાઉની ગતી.

શ્લોકતા.

ઝટ પડી ખખર મોહાનાને બાગમા આવી,
લઈ બટાઉને મોહાનાએ એહે શલગાવી.

શતી થઈ નારી, શતી થઈ નારી, નીભાવી ધયારની ધયારી, ગોરી કોઈ કારી,
મારીજન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પનીહારી, શાયે શેહેલીયું શારી. ૬

કહીછે કાહાની, કહીછે કાહાની, છેલ બટાઉ મોહાના રાની, બબ્યાં ખેડુ જોડે,
શઉને મોહાડે, રહી ગઈ નામ નીશાની, શમજો ગીયાની,
શમજો ગીયાની, રીત પ્રોતની જાની, દોશતી કરજો,
મારીજન=દોશતી કરજો, શાયે મરજો, છે કુનોઆં આ કાંની.

શ્લોકતા.

કહે ઇશિક મારફત જરીક દાદાભાઈ,
મનીરાંમ શઉને ખુશી કરેછે ગાઈ.

જાએવારી, જાએવારી, ગુરૂની મહેમા ભારી, ગોરી કોઈ કારી,
મારીજન=ગોરી કોઈ કારી, ચાલી પનીહારી, શાયે શેહેલીયું શારી. ૭

હોંદુસ્તાની—પનીહારી.

(રંગત ચોતાણી.)

નાચુક નારે, નાચુક નારે, કરતી તનપે શીનધારે, જોબનકી આહારે,
 મેરીજન=જોબનકી આહારે, બની તયારે, તંગ ચોલી ખુટેદારે,
 ખીલ રહી લાલી, ખીલ રહી લાલી, શોભા ઉથકી નીરાલી, તનપર શારી,
 મેરોજન=તનપર શારી, આડીજર તારી, ઘાંતપે મીશી કાલી,
 ચોલી ઘાલી, ચોલી ઘાલી, ઉથમે નરંદમ જાલી, પેની ઉને જખી,
 મેરીજન=પેની ઉને જખી, શીનધારશજે શખી, નાકમે ખેશર આલો.

ટ્રેકતા.

ઘાલી ગલેમે પેની માતન માલે,
 બની ચંદ્ર બદન માહાતાબ ગુલાબશે ગાલે.

શુરમા શારે, શુરમા શારે, નૈન દોહ તલવારે, જોબનકી આહારે,
 મેરીજન=જોબનકી આહારે, બની તયારે, તંગ ચોલી ખુટેદારે. ૧

નાર કુમલાતી, નાર કુમલાતી, પેની ચોલી તડકે છાતી, ઇયાદ ઉથે પડા,
 મેરીજન=ઇયાદ ઉથે પડા, શીર લેકે ધડા, ચલી પનઘટકો આતી,
 ઘીલમે ચાહાતી, ઘીલમે ચાહાતી, પાની ભરનકો જાતી, જેશી ખીલી ચંદની,
 મેરોજન=જેશી ખીલી ચંદની હમે હીરકંગની, મગનભઈ મદતાતી.

ટ્રેકતા.

પનઘટ પર આકર ખડીઓ નાચુક નારી,
 નખરેશે પાની ભરેવો માચુક પીયારી.

નાર હુશીયારે, નાર હુશીયારે, પનકંચખીના લાચારે, જોબનકી આહારે,
 મેરોજન=જોબનકી આહારે, બની તયારે, તંગ ચોલી ખુટેદારે. ૨

અબ કહુ કાહાની, અબ કહુ કાહાની, કાઈ મુશાફર જાની, આંયા વાંહા ચલકર
 મેરોજન=આયા વાંહા ચલકર, ખોલા હશકર, પીલા મુજે તુ પાની,
 નાર થી શીયાનો, નાર થી શીયાનો, કેહેલી જખાશે ખાની, કાંહાંશે તુ આયા,
 મેરોજન=કાંહાંશે તુ આયા, નહીં શરમાયા, માંગતા મુજશે પાની.

(૧૧૨)

શ્રેકતા.

શીર કહે મુશાફર દો દીનકી તેરી જવાની,
હમ પીયાશે મુશાફર ધાહીલ નીગાહકે જની.

મેરે દીલદારે, મેરે દીલદારે, શંગ ચલો તુમ પીયારે, જોખનકી આહારે,
મેરીજનન=જોખનકી આહારે, બની તયારે, તંગ ચોલી ખુટેદારે. ૩

ધરેકો લાકે, ધરેકો લાકે, ફુલન શેજ ખીજકે, ધયાર શંગ લેતી,
મેરીજનન=ધયાર શંગ લેતી, શારો ખોતી, રેન ફજર હો તાકે,
આનંદ પાકે, આનંદ પાકે, ભોજન ખુખ બનાકે, જીમે દોઝ શંગે,
મેરીજનન=જીમે દોઝ શંગે કરતે રંગે, કેહેતે જરીફ મીર ગાકે.

શ્રેકતા.

કહે દાદાબાઈ આનંદમે નારી વો નરે,
કહે મનોરાંમ હમે કકન ધશકકા ધરે.

રખે આધારે, રખે આધારે, નીત નયે છંદ લલકારે, જોખનકી આહારે.
મેરીજનન=જોખ નકી આહારે, બની તયારે, તંગ ચોલી ખુટેદારે. ૪

ગુજરાતી—માશુકની જુદાઈ (દેખી તેરી વફાદારી એ રાહાપર.)

(રંગત નાટકની.)

કીયાં ગઈ અરે તું પીયારી, હામે જન જગર મારી ધ ધ ધ ધ ધ ધ,
કીયાં ગઈ અરે તું પીયારી,
વસન આપી ગઈ પરહો મુજને દઈ દગો દીલજન,
મારી વ્રીહ મોહોનાબાન, મારો વીહ મોહોનાબાન,

ગર્હ ક્રીયાં જન, ભુલ્યો હું જાન, ઇયાદમા તારી ઇ ઇ ઇ
હાઝમે જન જીગર મારી.

ક્રીયાં ગર્હ અરે તું પીયારી, હાઝમે જન જીગર મારી, ઇ ઇ ઇ ઇ ઇ ઇ,
ક્રીયાં ગર્હ અરે તું પીયારી.

૧

અઝમે વનના વાશીયો, પપ્પશીઓ કરોછો વનનુ રાજ,
કાંહા ઉડી ગયું મારે બાજ, કાંહા ઉડી ગયું મારે બાજ,
આ તનનો શાજ, દેખાડો આજ, જાઉ હું વારી ઇ ઇ ઇ,
હાઝમે જન જીગર મારી.

૨

પ્રાન જીવન અઝમે પવન, જતનથી જલદી દેજે ખખર,
જાંહાં હોઝમે તે જાની જીગર, જાંહાં હોઝમે તે જાની જીગર,
વાર નહીં કરે આવજે ધર, ખીના કહી શારી ઇ ઇ ઇ
ક્રીયાં ગર્હ અરે તું પીયારી, હાઝમે જન જીગર મારી ઇ ઇ ઇ ઇ ઇ ઇ,
ક્રીયાં ગર્હ અરે તું પીયારી.

૩

અઝમે પાહાડોને ઝાડો, ફૂલ ફૂલ વીંનતી કરે તંમપાશ,
કાંહા ક્રીધા પરીઝમે વાશ, કાંહા ક્રીધા પરીઝમે વાશ,
ખતાવો ખાશ પુરી કરો આશ, દાશની શારી ઇ ઇ ઇ,
ક્રીયાં ગર્હ અરે તું પીયારી, હાઝમે જન જીગર મારી ઇ ઇ ઇ ઇ ઇ ઇ,
ક્રીયાં ગર્હ અરે તું પીયારી.

૪

દાદાબાઈ કહે અંત શમામા, મહ્યા બેઉ જીવજન,
ગયા જોતા બેઉના પ્રાન, ગયા જોતા બેઉના પ્રાન,
રહી નામ નીશાન, મનીરાંમ જીવાન,
ગીયાન પરવારી ઇ ઇ ઇ, ક્રીયાં ગર્હ અરે તું પીયારી.

૫

હીંદુશયાની—મડોધરીબોધ રાવન પ્રતે

(રંગત નાટકની.)

કહે મડો ધરી આકે, દશ કંધકો શમજાકે, એ એ એ એ એ એ એ,
કહે મડો ધરી આકે, ૭૬.

બાર બાર પગ પડે તું માર માનો માનો પીયાંમ,
દેશીયા મીલો જાએ રાંમ, દે શીયા મીલો જાએ રાંમ,
તો શુધરે કાંમ, રહે તોરા નાંમ,
મીલો પીઉ જાકે, એ એ એ, કહે મડો ધરી આકે. ૧

તમામ તેત્રીશ કોડ દેવતા હારે પ્રીયા મંમ કુવાર,
કેઉ ભિભીત હોત તું નાર, કેઉ ભિભીત હોત તું નાર,
દો મનુજ કુમાર, દાર કલ માર,
તોરે કને લાકે, એ એ એ, કહે મડો ધરી આકે,
દશ કંધકો શમજાકે, એ એ એએએએએએ, કહે મડો ધરી આકે. ૨

ઉને મનુજ નહી જાનો પીયા હએ શીયાપત શ્રી ભગવાન,
શય રૂશી મુનીધરે ધીવાન, શય રૂશી મુની ધરે ધીવાન,
કરત કલીવાન, રહે બન આન,
શરત ગહો ધાકે એ એ એ, કહે મડો ધરી આકે. ૩

બાર બાર કેયા કેહે રહી મુજકો, જાનકે તું અનજન,
કોઉ જોધા નહી મોશમાન, કોઉ જોધા નહી મો શમાન,
લુ દીનમે પ્રાંન, લગે નહી આન,
ભગે મીલાકે, એ એ એ, કહે મંદોધરી આકે. ૪

અનેક બોધ કર કરકે, થકી નહી માનાવો દશ કંદ,
ભયા કાલકે બશમતી મંદ, ભયા કાલકે બશમતી મંદ,
દારકે છંદ, કાશીયા બંદ,
કહે મનીરાંમ ગાકે, એ એ એ, કહે મડો ધરી આકે,
દશ કંધકો શમજાકે, એ એ એ એ એ એ એ, કહે મડો ધરી આકે. ૫

રંગત શોરઠની.

હીંદુસ્તાની—પરભાત.

(રંગત શોરઠની.)

હોડા હોડા પીઠ ભાર ભયારી, ગલ છાંડોની આં મારો,
એજ, ગલ છાંડોની આં મારી, હાં હાં, ટેક.
છુપે ગગનમે નવ લખ તારે, જાગે જાગે ને પીઠ પીયારે,
મુરગા તો આંગ દેતારે, બેઠે બગવે નદી કીનારે.

ઝડફી દવડ.

જાગે ખામન શનંતશખ કરે ગંગ અષનીયાનજી,
કોઈ પુજા કર રહે કોઈ આંચે પોથી પુગનજી.

દાહેરો.

ભયો ભાર ચંદ્ર ઐર શાર કરત હુએ નર એ નાર,
બાલત દાકુર માર ઘેર ચકીકા હોરહા ધયાર.
કોઈ ભજતે હર હર કીશારી, ગલ છાંડોની આં મારો,
એજ, ગલ છાંડોની આં મારી, હાં હાં.

કાગ કાકા કરે કીલકારી, જાગી જાગી ખીલખત શારી,
ભરને પાની ચલી પનીહારી, માંગનેકા ચલે ભીખારી.

ઝડફી દવડ.

હોત પ્રભાત ધરતી એ માતકા રથ નીકલતા આહારજી,
જાગે છપન કરોડ દેવ શખ કરતે જૈય જૈય કારજી.

ઢાહરે.

જગી શોલા શેશત્ર શખી ઝૌર જાગે શ્રી ભગવાન,
જાગે શનંતજન ભગતશખ ધરે શીવકા ધીયાન.

કોઇ શોતે રહે હઝમે અધારી, ગલ છાંડોની બાં મારો,
ઝેજ, ગલ છાંડોની બાં મારી, હાં હાં.

૨

ખીત ગઇ નીંદમે રતીયા, જાગો પ્રીતમ ભઇ પરભતીયા,
કોઇ લીખકે ભેજે પતીયા, કોઇ ભેજ રહી શવગતીયા.

ઝડશી દવડ.

કોઝીલા બુલ બુલ મેના પોપટ ભજે પ્રભુકા નામજી,
ધંધેદારી લોક શખ કરે અપને અપને કાંમજી.

ઢાહરે.

કરે કીલોલ પખશીયો શખ મીલ, શુરીયે નીકલતે બાહાર,
અબલા બીંતતી કર રહી, જાગો પ્રાંત આધાર.

મૈય લેજ બલીયા તોરી, ગલ છાંડોની બા મારી,
ઝેજ, ગલ છાંડોની બાં મારી, હાં હાં,

૩

હેડા હેડા મારે શજનવા, શુરીયે નીકશા ખીલા ગગનવા,
બંદ પડા અપના ભવનવા, દરપત હઝમે મોરા મનવા.

ઝડશી દવડ.

જો પલખીતી કલ નહીં આતી, જાગો મારે ધીયાંમજી,
પડી નીંદકી જાલ જશીયે, બુલા રાંમકા નાંમજી.

ઢાહરે.

હેડે પી દંત ધાવનકર, નાઝમે ધાયે ભજનકર આત,
દાદભાઈ શત ગુર મોરે, નીત હેડ પ્રભાત ઝે ગાત.

મન્નીરાંમ કહે ખુશ ભઈ ગોરી, ગલ છાંડોની બાં મારી,
ઝેજ, ગલ છાંડોની બાં મારી હાં હાં.

૪

(૧૧૭)

હોંદુશતાની—હોલી.

(૨ંગત શોરઠની.)

રાહા રૈકે હો કેહ કંધીયાં, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા,
એજી, છાંડો છાંડો ને મોરી ખંયા, હાં હાં હાં,
દંછી બેચન ચલી શીરધર કમોરી, ઘર શાશ નાંદકી મોરી,
જાને દેવો હમકો કોરી, મતરંગમે પીયાંમ ભીજોરી.

ઝડપી દવડ.

કહે કીશન મનમોહન ગવલન બચન કહે કુછ મોરીજી,
મૈય નહી માનુ ખાત તુમારે શાય બેલુગા હોરીજી.

દાહેરો.

કહે યુજર શખ મથુરામે કંનશ કરત હમે રાજ,
ઉનશે કહે હમ જાએકે આ કરે તુમે મોવતાજ.

રોવગી તોરી જશોધા મંયા, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા,
એજી, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા, હાં હાં હાં. ૧

કેહ કંનશકા ડર દીખલાવો, એ મોરોકો જાકે ડરાવો,
આહે ધંહાં કંનશકો લાવો, તોખી નહીં બચને પાવો.

ઝડપી દવડ.

મેરા કેયા કોઈ કરે કંનશશે ડરે ન કીશન મુરાજી,
અગા શુર મોર બગા શુર નરખા શુરકો કરે ઠારજી,

દાહેરો.

દલમલ મોર કંનશકી કરે તીનોકી ધાત,
તોખી જાને ના દર્જા તુમે, મોરી યુજરકી જાત,

મૈય હું બલદાહિકા ભયા, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા,
એજી, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા, હાં હાં હાં. ૨

ભઈ છક વો યુજરી શારી, ઉને પેર ખડે ગીરધારી,
હાતોમે ભર પીચકારી, ધશકે યુજરીપે મારી.

(૧૧૮)

ઝડફી દવડ.

કીશકો ખીલગે કીશકો પટકે કીશકે મલતે ગાલજી,
ચુમા ચટકી ઝુમા ઝટકી કરકે મલે યુલાલજી.

દોહરો.

શબ્દો રંગોમે ખોરદી, કીના હાલ મેહાલ,
શીર કર જોડ યુજર દેહેને લગી માનો નંદકે લાલ,

હંમ પડે તુમારે પંયા, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા,
એજી, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા, હાં હાં હાં.

૩

ભઈ યુજરી શબ્દ લામ્બારે, શીર કહેતે નંદકે દુલારે,
જાવોં હીલમીલ શંગ શબ્દારે, કહે ખીયા કંશશે જારે.

ઝડફી દવડ.

મોરલીધાર મુરાર ગાએ મીઠીશી મધુરી તાનજી,
તીન લોકકો બશકીનો મોહી હમે શકલ જાહાનજી.

દોહરો.

દાદાભાઈ ઉશતાદકા નયા નીરાલા ગીયાન,
નશવાન નવરોજ એંઉ કહે જય જય શ્રી ભગવાન.

મનીરાંમ ગાએ હોરી ખેલીયા, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા,
એજી, છાંડો છાંડોની મોરી ખંયા હાં હાં હાં.

૪

ગુજરાતી—ધુંન મલારીના તમાશાની.

(રંગત શરોદનો.)

પીતલડી કરી હવે કેમ પીઢ શરમાવોછો,
મારા પ્રીતમજી પ્રાંન મને મુકી કાંહા જવોછો,

(૧૧૯)

જવોછો જવોછો જવોછો રે,
મારા પ્રીતમજી પ્રાન મને મુકી કાંહા જવોછો=ટેક.

ચોરીના ફરા ચાર, ફરીયા મારેથી ભરથાર,
હવે જવોછો કાંહા બાહાર, મને મેલી પ્રાન આધાર,
એવી મલી કોન નાર, મારી ના કરતા દરકાર.

મારા ખોટા શોગન તમે આવોછો,
મારા પ્રીતમજી પ્રાન મને મુકી કાંહા જવોછો,
પીતલડી કરી હવે કેમ પીઉ શરમાવોછો,
મારા પ્રીતમજી પ્રાન મને મુકી કાંહા જવોછો. ૧

જવોછો ફરવા આખી રાત, કીચી પ્રીત કોઈની શાત, મને મેલીને એકાંત
કોને કહુ દુખની વાત, કીચી મારો તમે ઘાત, જીયારે થાયછે પ્રભાત.

પછી મોડા મોડા ઘેર આવોછો,
મારા પ્રીતમજી પ્રાન મને કાંહા જવોછો. ૨

શુખની શગી શઉ છીનાલ, દુખમા દેશે તમને ગાલ, મારો કરો નહીં હાલ
છોડો રંડીબાજી લાલ, ચાલો શારી જગમા ચાલ, છીકે ચડવાના નહીં વાલ

અમથા ભુલ્યા ભુલ્યા ભરમાવોછો,
મારા પ્રીતમજી પ્રાન મને મુકી કાંહા જવોછો. ૩

જઈ મારા પીયર માંઈ, કરૂ જમથી શગાઈ, જઈ મરૂ વીખ પાઈ,
ધ્યાદ આવશે ભલાઈ, એમ કેહેછે દાદાભાઈ, મનીરાંમે રંગત ગાઈ.

કલગીવાલા તમે શું ગાવોછો,
મારા પ્રીતમજી પ્રાન, મને મુકી કાંહા જવોછો. ૪

—0—

મરાઠી—ધુન મલારીના તમાશાની.

(રંગત શરોદની.)

પતી વાચુન મળ જરા હા થીર મન રાહીના,
ગેલા પતી રશુન માજે કડે પુના પાઈના,

અરે પાઈના, પાઈના, પાઈનારે,
ગેલા પતી રશુન માળે કડે પુના પાઈના.

માળ અનીયાવ કામ્મે ઝાલા, માળે પદરી તુમી ધાલા, એવડા રાગ કશા આલા,
શોડુન ગેલે તુમી માલા, બરે વાટલે જીવાલા, કશી કીવ નામ્મે તુમાલા.

માળ પાતકી જીવહા જાઈના,
ગેલા પતી રશુન માળે કડે પુના પાઈના. ૧

હોતી આગોદર મી લાહાન, અતા ઝાલો ભરજીવાન, ભેટા માળે ગલ્યાચી આન
પાની પાજીન ધજવા તાન, નાહીતર દેઈન માળ પ્રાંન, જુતકે આલે માલા નાહાન ,

નકા કામ કરે ધાઈ ધાઈના,
ગેલા પતી રશુન, માળે કડે પુના પાઈના. ૨

કરેન કુપા મજવરી, શખીયા ઇયા વેં તુમી ધરી, ઠેવુન મયા અનતરી,
મનતી તુમાશ ખરોખરી, હુડન મરજીમ જવરખરી, અશી વીનતી મી કરી.

મી રડતે શખીયા ધાઈ ધાઈના,
ગેલા પતી રશુન માળે કડે પુના પાઈના. ૩

પાજબા દાદાભાઈની જામ, ઝાલો ચુર શુટલા ધાંમ, શખ્યા નોકો એઉ થાંમ,
તુજ નાહી માલા કાંમ, કેલે ધરમ શમદે દાંમ, અશા મનતો મનીશાંમ.

કલગીવાલા માળે વાની ગાઈના,
ગેલા પતી રશુન માળે કડે પુના પાઈના. ૪

ગુજરાતી—પેગંબરની તારીફ.

(રંગત છોટી.)

હું આશકહું એક નુરે નુરાની પર,
મારૂં મનછે શીદ તારી રાષન પેશાની પર,

તુને બખ્શી ખાલકે બેહુ બહાની શરદારી,
તે દીને માજદીઅશની કીમી બરી,
તે કરામતો દેખાડી ભારી ભારી,
દીન યુશતાશપેએ કબુલ કીધીછે તારી.
મન શદા મગનછે તારી મેહુરખાનો પર,
મારૂં મનછે શીદા તારી રોષન પેશાનો પર,

૧

દીલ હરેક શખ્શનુ શીદા થાએછે કીયારે,
દીન માજદીયશની જોયે આંખથી જીયારે.
જોને જોઈ માજદીયશનો થયો તમયારે,
તે નરના જોયો ખીજો ન કોઈ હુશીયારે,
મન શદા મગન તારી આબાદાની પર,
મારૂં મનછે શીદા તારી રોષન પેશાનો પર.

૨

તું જોયો બહામે ખીજો નથી કોઈ પીયારો,
જે શક લાવે તારાપર હશે નકારો,
કીયામતના વખતપર હાત પકડજે મારો,
હું યુનાગારનો જલદી થાએ છુટકારો,
મારૂં ધીયાન નથી હવે આ કુનીયા ફાની પર,
મારૂં મનછે શીદા તારી રોષન પેશાની પર,

૩

કર મેહુર નજર ખાલક તું હવે મારા પર,
શદા નજર રેહુમની રાખજો તું દારાં પર,
તું દયા રાખજો ફરાંમજી પીયારા પર,
કર દશત તું લાંબો તારો એ ખીયારા પર,
શદા આં ફરી છે દારાંની શખ્સુનદાનો પર,
મારૂં મનછે શીદા તારી રોષન પેશાની પર.

૪

— ૦ —

ગુજરાતી—નશીયત.

(રંગત છોટી.)

કોઈ શાંચે જગતમા પ્રીત ન કરશે ભાઈ,
આ પ્રીત કરેથી યાશે કુખ શવાઈ,

પેલેથી પ્રીત શઢને લાગેછે પીયારી,
પાછલથી લાગે મીઠા કરતા ખારો,
શાચુ કહુંકું નહી રહી ધયારેમા ધયારી,
નહી માનોતો તમે મનમા જીવે વીચારી,
હવે દોશની રહી પધશા શાચે શગાઈ,
આ પ્રીત કરેથી યાશે કુખ શવાઈ.

૧

મૈય ધણાવો શાચે કીધી હતી દોશતારી,
બુલેથી મૈય મનની વાત કહીતી શારી,
આખર દોશાએ કાપી ગડદન મારી,
નાદાન દોશ દાનાને દીએ કુખ ભારી,
માનેથી શું કહું શમજાઉ છઉ ગાઈ,
આ પ્રીત કરેથી યાશે કુખ શવાઈ.

૨

હું જાની જોઈને ક્ષીયો તો મારે હાતે,
પેલેથી મે કોઈની માની નહી વાતે,
શમજો તો ન કરીયે પ્રીત નીચનો શાતે,
આ નીચ વરણુ કરે આંત જીવનો ધાતે,
હવે દગાખોર રીહીયા દોશ આ કુનોયા માંઈ,
આ પ્રીત કરેથી યાશે કુખ શવાઈ.

૩

બુલેથી કોઈ દોશતારને મન નહી દેજો,
કદી મન દીએ તો વાત ન મનની કેજો,
આ દાદાબાઈનો શચ્ચુન શમજ સેજો,
નાદાન દોશથી હમેશા છેદા રેજો,
મનીસંમ કહે કેમ શફેદ યાએ શાઈ,
આ પ્રીત કરેથી યાશે કુખ શવાઈ.

૪

— ૦ —

ગુજરાતી—નેકીની તારીફ.

(રંગત છોટી.)

સત નેકીનુ કલ કદી ન કરમાએ છે,
રેશતો ખેશતનો નેકો નરને પાએ છે,

જગમા જશ મેલવે કરેટ કરો નેકો નર,
 મરતા વેર મેહુરખાની રાખે તે શહુ પર,
 શેઠાઈ ભાગવે નહી નેકો નર આખર,
 દમમા દમ હુએ તાંવેર રાખે શહુનો ડર,
 ભાયાથી લોકો જશ તેનો ગાએ છે,
 રશતો ખેસ્તનો નેકો નરને પાએ છે.

૧

જીતી પાંચો ધંદ્રીને મન વશ રાખે,
 જીવતા વેર ભાગવે શુખ રાંમ રશ આખે,
 ભાવથી ખોલાવે શહુને ન ભુંડુ ભાખે,
 ધંશવરની ધયાદમા માલ લુટાવી નાખે,
 ખાહાફુરી ભાગવીને તે ગંમ પાએ છે,
 રશતો ખેસ્તનો નેકો નરને પાએ છે.

૨

ટલે નેકોના નહીં જગમા વચન કદાપી,
 લીએ દુખમા ભાગ પોતાનો ગડદન આપી,
 વાહાલા યધને જો કોઈએ ગડદન કાપી,
 લાવે નહીં મનમા કશુ ન કહે તેને પાપી,
 નો કર તેના બદલામા તે થાએ છે,
 રશતો ખેસ્તનો નેકો નરને પાએ છે.

૩

મોટા વેપાર કોઈ હર ધરનો કરો જશ,
 ટોટા ન જણાશે તેમા નફો બહુ થાશે,
 ધરી ધયાન દાદાબાઈ કહે હરો યુલુ ગાશે,
 રધુનાથ તે નરની પુરણ કરશે આશે,
 મનીરાંમ કહે શીધ તેના કાજ થાએ છે,
 રશતો ખેસ્તનો નેકો નરને પાએ છે.

૪

—o—

ગુજરાતી—નશીયત શનંતદાર.

(રંગત છોટી.)

વાહાલા દાદા તારામા પાવાના,
 આ કાકા માશા ના તારા થાવાના,

વાહાલા તારા નાના થાતા શંભા,
 તાજ ખાજ ખાનારા તારા માંભા,
 કાવા દાવા માયામા માડા કાંભા,
 કાયામા કાના લાલા કાલા રાંભા,
 કાલા વાલામા દાડા આજવાના,
 આ કાકા માશા ના તારા થાવાના,

૧

માલામા છાનામાના નાહાતાતા,
 પાકા કાચા દાના દાણા ખાતતા,
 આ નાણામા થાતાતા રાતા માતા,
 રાજ ગાનારા વાજમા ગાતાતા,
 ખાવાના તાના મા ખાના ખાવાના,
 આ કાકા માશા ના તારા થાવાના,

૨

દાડામા દાડા માડા ખાટા ખારા,
 આ આડા થાવા લાગા શારા શારા,
 ખાવાવાલા ઝાંઝા આહાતા તારા,
 ફાંદા શાંદાના કાંટા કારા કારા,
 ખાવા તારા માયામા માહાવાના,
 આ કાકા માશા ના તારા થાવાના,

૩

માયાના ખાડા જાડા ફાંશા ફાંશા,
 માયાના પાંણુ ઝાઝા લાશા લાશા,
 શાચા ખાના દારાના ખાશા ખાશા,
 શારા ગાણુ ગાતાતા નાના માશા,
 દાના દારાના શામા આ ગાવાના,
 આ કાકા માશા ના તારા થાવાના.

૪

— ૦ —

ગુજરાતી—પદ્ધશાની તારીફ, કલગી ઉપર

(રંગત છોટી.)

યાએ માણસની દાનત હરાંમ પદ્ધિયાથી.
 નહીં કરવાનું તે કરે કાંમ પદ્ધિયાથી.

માણુશનુ બદલાઇ જાએ મન	પદશિથી.	
કાપવી હાએ કાપે ગડદન	પદશિથી.	
પદશાવાલાનુ મન મગન	પદશિથી.	
કરે અનેક કાજ અધરની લગન	પદશિથી.	
વગડાવે વાળ થાએ કુમધાંમ	પદશિથી.	
નહી કરવાનુ તે કરે કામ	પદશિથી.	૧
બાંધે વાડી બંગલા ને માલી	પદશિથી.	
રાએ બાગ બગીચા ને માલી	પદશિથી.	
ગએલી ફરી આવે લાલી	પદશિથી.	
કોઇની ચીજ નથી ખાલી	પદશિથી.	
મલે અંજીર દરાખ ખારક બદાંમ	પદશિથી.	
નહી કરવાનુ તે કરે કાંમ	પદશિથી.	૨
ગએલુ મલેછે ફરી રાજ	પદશિથી.	
હાતીપર બેશે મુકી તાજ	પદશિથી.	
તનપર પેરે શોનેરી શાજ	પદશિથી.	
મલે માનપાન ને રહે લાજ	પદશિથી.	
હજમતખી કરેછે હજમ	પદશિથી.	
નહી કરવાનુ તે કરે કાંમ	પદશિથી.	૩
દારાં કહે કલગીવાલા ગાયે	પદશિથી.	
લોકોના તાબેદાર થાયે	પદશિથી.	
નવરોજ મુરાર મુલજીને શોહાયે	પદશિથી.	
શુ મલીને ખાવા પીવા જાયે	પદશિથી.	
નહી ગરવ કરે કહે મનીરાંમ	પદશિથી.	
નહી કરવાનુ તે કરે કાંમ	પદશિથી.	૪

— ૦ —

ગુજરાતી—પદશા વીશે નરીયત.

(રંગત છોટી.)

મલે આબરૂ હજત હાંમોહાંમ પદશાથી,
મલે ખેતીવાડી ખેડી ગાંમ પદશાથી,

આ જગમા મલેછે માનપાન પધશાથી,
 મુરખનેખી આવેછે શીયાન પધશાથી,
 પધશાવાણો કરેછે ગુમાન પધશાથી,
 દાતાભી કરેછે પુન દાન પધશાથી,
 નહીં થાયે તમારૂં ઉપર નાંમ પધશાથી,
 મલે ખેતીવાડી મેડી ગાંમ પધશાથી.

૧

ખેશે હાતી ઘોડા ઉપર પધશાથી,
 લડવા જાએ લઘને લશકર પધશાથી,
 છતે ગાંમ તાજ ને છતર પધશાથી,
 પરણે નારી રાખે આકર પધશાથી,
 નહીં મલશે તમને શવરગ ધાંમ પધશાથી,
 મલે ખેતીવાડી મેલી ગાંમ પધશાથી,

૨

આ દુનિયામા પધશાની માયા ખાટી,
 શબ્દથી ઉતમ એક હરની ભગતી ખાટી,
 તે ધણીના ધરમા પધશે અશંખ કાટી,
 તેને બુલશે તો ખાશે જમની શાટી,
 નહીં થાયે તમારૂં ઉપર નાંમ પધશાથી,
 મલે ખેતીવાડી મેડી ગાંમ પધશાથી.

૩

તે રલી રલીને પધશે ખુબ કમાવ્યો,
 અંતને શમે તારે કાંમ ન પધશે આવ્યો,
 શું લઈ જવાનો છે તું ઈલા શું લાવ્યો,
 એમ દાદાભાઈએ ધણો મને શમજાવ્યો,
 નથી રાખતો મનીરાંમ કાંમ પધશાથી,
 મલે ખેતીવાડી મેડી ગાંમ પધશાથી.

૪

— ૦ —

ગુજરાતી—જશનના મહીનાની મુખારખી.

(૨ંગત છોટી.)

તમે શરવે અનજુમન શમજો જરતોશતી ભાઈ,
 આ મહીનો જશનનો કરે હું તેની વધાઈ,

આ મહીનામા કોઈ નેક કામ જો આહાએ,
જે મુરાદ મનમા આહાએ તે પલમા પાએ,
હર આકૃતમા તે કબુ નહીં ગભરાએ,
જે તે કરવા આહે તે ધડીમા થાએ,
જે કોઈ આવે આ જશનમા શમજો આહાઈ,
આ મહીનો જશનનો કર હું તેની વધાઈ.

૧

આ જશનની કીરીયા જે કોઈ કરવા આહાશે,
એક બાલખી તેનો કબુ ન વાંકો થાશે,
તે શાહેબ હમેશાં રેશે તેની પાશે,
ખાઈ ખવરાવી પોતેખી શઉ ખાશે,
આંતનો વાતમાં શઉ કોઈ આપે ગોવાઈ,
આ મહીનો જશનનો કર હું તેની વધાઈ.

૨

શઉ કોઈ જાએ આ જશનમા એકટા થઇને,
એક નામ શાહેબનું ફક્ત જખાપર લઇને,
શઉ ભનઉ ગનઉ કરેછે તાં શઉ જઇને,
ખેશાડે એક મેકને આદરમાં દઇને,
આ નેક કામમા શઉ કોઈ સેછે ભલાઈ,
આ મહીનો જશનનો કર હું તેની વધાઈ.

૩

આ નેક મહીનો જશનનો છે શત માનો,
આ મહીનામા આ ખેયાલ લખાયો જાનો,
છે આશક દારાંપર શરવે જમાનો,
બથ કલમ રૌફીને ખેશી રેહુ હવે જાનો,
એવા નેક કાંમમા શદાછે દાદાભાઈ,
આ મહીનો જશનનો કર હું તેની વધાઈ.

૪

—0—

ગુજરાતી—કલજુગ વીશે.

(રંગત છોટી.)

કલીજુગમા હજારો પાપ હવે થાએ છે,
હમા નીઆની ચાલ ન પરખાએ છે,

(૧૨૮)

માંગવાને આંમણુ ઘેરો ઘેર જાએ છે,
ભડવાઓ ખેડા માલશાલ પાએ છે,
દીકરો બાપ શાંખો ખોલી ધતરાએ છે,
દીકરી બાપથી વર માંગે ન શરમાએ છે,
હલકા હલકાઈ કરીને ઉભરાએ છે,
ઉચ્ચા નીચાની ચાલ ન પરખાએ છે.

૧

દોશો દોશને જોઈને ચકડાએ છે,
જોઈ ભાઈ ભાઈને મનમા ચકલાએ છે,
કથાવો દેડાને ઘેર વંચાએ છે,
તુલશી કુલોના તોરન બંધાએ છે,
પુજા પત્રો કરી ગંગામા નાહાએ છે,
ઉચ્ચા નીચાની ચાલ ન પરખાએ છે,

૨

પીએ દારૂ પંદીતનું મો ગંધાએ છે,
વીચનવો ને ત્રીંચાં પરમાટી રંધાએ છે,
આંમણાને ઘેર તુલશી કરમાએ છે,
ઉચ્ચાવોને જોઈ નીચા હરખાએ છે,
નીતીને જોઈ અનીતી પંથરાએ છે,
ઉચ્ચા નીચાની ચાલ ન પરખાએ છે.

૩

આંખ છતાં આંધરા થયા ન દેખાએ છે,
હવે પછી શું યાશે તે નહી શમજાએ છે,
ચુર જરીક દાદાભાઈને હર શાએ છે,
કલગીવાલા કુલનજી કુલાએ છે,
મનીરાંમ અરદેશર નવા ખેચાલ ગાએ છે,
ઉચ્ચા નીચાની ચાલ ન પરખાએ છે,

૪

ગુજરાતી—શર જમશેદજી જીભાઈ ખાટલીવાલાનો ધરમ મોટો.

(રંગત છોટી.)

સત પુરશોના નામ જગમા રહી જાએ છે,
રૂબ શાહેબ વાલી અંત તેનો યાએ છે,

જગતમા કાંમ જોને નેકીનુ કીકુ,
મુરતખો વધારી પર કુખને હરી લીકુ,
શેહેરો શેહેરમાં પ્રશીધ નામ થયું શીકુ,
દુશ ખંડમા દાતા થઇને દાન ખડું દીકુ,
જીભીયા પર તેનું નાંમ ન કરમાએ છે,
રખ શાહેખ વાલી અંત તેનો થાએ છે,

૧

જીતી પાચો ઇંદ્રોને વશ કરી નાખી,
જીવતા પેર પર ઇશિત્રીપર આંખ નહી રાખી,
ભાવો ભગતીમા ઉમર ગમાવી આખી,
ઈનકાર ન કીધો લીધો ખોલ શઉ શાંખી,
ખાહાદુરો એવી કરી જગમા કુખ પાએ છે,
રખ શાહેખ વાલી અંત તેનો થાએ છે,

૨

ટલશે આકૃત જો એવા કાંમ નર કરશે,
લીમડાની ડાલી પકડી ન શાગર તરશે,
વારંમવાંર નેકી કરો ધીયાન જો ધરશે,
લાખા આકૃતથી પછી કદી નહી ડરશે,
નોંધાયું નામ ઉપર ઇંદ્રા જશ ગાએ છે,
રખ શાહેખ વાલી અંત તેનો થાએ છે,

૩

ધરે ધયાન નરે તરે કરે નેકી કાંઈ જગમા,
રમી રહીયો હરોહર ઘટ અંતર રંગો રગમા,
મનની તજો મંમતા ખેશો શારી કોઈ વગમા,
મોટા તે રખ કહે દારા પડો તેના પગમા,
ટોલી બદાની મનીરાંમથી ગભરાએ છે,
રખ શાહેખ વાલી અંત તેનો થાએ છે.

૪

ગુજરાતી—ઓ ઇશવર માહારાંનીજીનુ રાજ શદા શલાંમત રાખજો.

(રંગત છોટી.)

ઓ દીનાનાથ દયા રાખજો માહા રાની પર,
ઇશવરો નજર કરો એની રાજધાની પર,
શરવે પાંતીનુ શુખ રાજમા એના,
વક્ત્રી નીવાએ અદલછે ખરો રાજમા જેના,
રજભરખી પછી કોઇ દુખ ભાગવે શેના,
મોટે ભાધયો ગુણુ ગાવો શદા તમે તેના,
હોવ ભાવ રાખજો હરી અદલ દાનો પર,
ઇશવરી નજર કરો એની રાજધાની પર.

૧

રાનીનુ રાજ પ્રભુ તપો શુરજના જેહ,
નીતીનુ ભરેલું ખેજુ રાજ નહીં એહ,
જીવતાં વેર રાજમા શુખ ભાગવી લેહ,
નુકશાની ન તલભર થાએ માફ એ કહેહ,
રાખેછે પ્રેમ શદા ધરતી પવન પાની પર,
ઇશવરી નજર કરો એની રાજધાની પર.

૨

જય ગાએ કવીતામા કવીઓ નર ગીયાની,
શીત પુરણે શમજે રૂપ ઇશવરી રાની,
દોતાર એવી કોઈ નહીં થઈ નહીં યાવાની,
શીતવંતી શાધવી શીતલ શંમુદ્રી શીહાની,
લાવજો ન આફત એવી મનમાની પર,
ઇશવરી નજર કરો એની રાજધાની પર.

૩

મનશા પુરણુ કરજો એની જડુરાઈ,
તન મનથી જગમા રાખો એની બડાઈ,
રાખો લાજ આજ પ્રભુ કહેછે દાદાભાઈ,
ખરેશદજી શુરતીની રહી જગમા ભલાઈ,
જોતા ન કોઈ મનીરામની નાદાની પર,
ઇશવરી નજર કરો એની રાજધાની પર.

૪

રંગત શીકશતાની.

ગુજરાતી—ઈશવર તું જગતનો પાલનહાર શરવેના ઉપરછે.

(રંગત શીકશતાની,)

ઈશવર તું દીલબર છે દીલને આંદર નજર ન આવે તું કોઈના જાની,
શરવેમા વીયાપીક અલગ તું શઉથી છે ગીયાનીયોમા તું શરૂત ગીયાની,
વજ્રગી આ માયાની મોહની શઉને ભુલી ગયા તુજને શઉ શીહાણા,
રલી રલી રખડી રખડી રજલી માયામા પધસા ધણા કમાણા,
તું આહે અમીરને ફકીર કરે બથ વલી કરે રંકમાથી રાણા,
જીને ન તારી કલાને જાણી લપરી પડીયા જોઈ માયાના પાંણા,
ગગનને શુરજ અંદરને ધરતી પવન પાણી પાંચોએ નીશાની,
શરવેમા વીયાપીક અલગ તું શઉથી છે ગીયાનીયોમા તું શરૂત ગીયાની. ૧

તને તો ભુલીને ભટકે ઇંદાવાંદા બની કોઈ શાધુ ને કોઈ સનીયાશી,
નોંધીને તારા નાંમના ખરડાં તીરથ કરે કંઈએક ત્રીથવાશી,
પાશેના પરમેશવરને ભુલીને જાએ શોધવા હર દુવાર કાશી,
લપટાવી લાલચમા તનને મનને દેખાડે શઉને વલી ઉદાશી,
ન શમજે તારી કલાની કીતી કે જગમા તારીએ આબાદાની,
શરવેમા વીયાપીક અલગ તું શઉથી છે ગીયાનીયોમા તું શરૂત ગીયાની. ૨

હાજર હજીરીમા ઉભા તારા કંઈએક ગીયાની ગુનીને આતર,
રેલીલુ રૂપ જોવા તાર તરશે કરે તપેશા છોડીને ધર જર,
શીદા તું ભગતોને ઘટવશેએ આં મારા જાની આ વીયારા પરવર,
રહેછે તન મનથી જાનો દીલથી થઈ શદા ભગતનો તું આકર,
વેરભાવથી ભજે તને કોઈ તેનેલી ઉપર છે મેહરખાની,
શરવેમાં વીયાપીક અલગ તું શઉથી છે ગીયાનીયોમા તું શરૂત ગીયાની. ૩

નામપર તારા વારી જરીકે તેની મદત કરજે જનો તનથી,
 ઉથતાદ મારો છે દાદાબાઈ તને ભજે છે અંતઃ કરતથી,
 પેકડ હાત તું એનો પ્રેમથી ઉતાર પાર પ્રભુ પાપીને મનથી,
 રહ જઈ અરશેદ શુરતી મુલજ પ્રેમચંદ જવાજ શઉ તુજ શરતથી,
 છે આશ તારી મનીરાંમને ખોટી આ માયાછે શરવે ફાની,
 શરવેમાં વીયાપીક અલગ તું શઉથી છે ગીયાનીયોમા તું શરૂત ગીયાની. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—શરાપો.

(રંગત શીકશતાની.)

એા ધ્યાર દીલભર એા જનો પીયારા જગરમા લાગીછે આગ મારા,
 શું કહું હકીગત હું મારા મનની તું મારા મનમા વશેછે પીયારા,
 અજબ રશીલી શુરત એ તારી જોઈ ચંદ્રમાને લાગે કટારી,
 જોયે આંખ તારીને કોઈ આશક તો તેને તન યાએ જખમ એ કારી,
 એ ગાલ તારા ગુલાબ જેવા હોટોની લાલી લાગેછે પીયારી,
 એ નાક શીધુ તારૂંછે શરખુ શરવે એ મનમા જીવે વીચારી,
 કીઆરે શુરત જોશુ અમે બશ એ આશ મનમા રહી અમારા,
 શું કહું હકીગત હું મારા મનની તું મારા મનમા વશેછે પીયારા. ૧

જખાની ખોલીછે તારી મીઠી કે ખોલી ખોલેછે જેવા પોપટ,
 જો આગમા ખોલે કોઈ ખુલ ખુલ તો ખોલી તેનીછે શરવે ફાકટ,
 જો રાગથી ખોલે જનો મારો તો તાંથી કોયેલ ઉડેછે ઝટપટ,
 એ જોઈ મેએના પોતાના દીલમા લગ્નક કહેછે ન કર તું ખટપટ,
 એ રોષની તારી શરવે જનો છે તારા બકરીશના શઉ ખીચારા.
 શું કહું હકીગત હું મારા મનની તું મારા મનમા વશેછે પીયારા, ૨

જો કોઈ જોયેછે દાંત તારા તો કહેછે એ શઉ માતીના દાના,
 ગડનને તારી જોએજો આશક તો યાએ તન મનથી શઉ દીવાના,
 એ શક્ષીનુ આરીશા જેઉ તે ચમકે પારાના જેમ પાના,
 એ તારી કુદરત છે શરવે જનો પ્રીદાએ તારાપર શઉ શીહાના,
 એથી વધારે કર શું તારીક નથી જખામા એ દંમ અમારા,
 શું કહું હકીગત હું મારા મનની તું મારા મનમા વશેછે પીયારા. ૩

એ શરવે તારીફ કીધીછે હુંએ કુકત શમતો છે મારા મનની,
કોઈ વધારે કરે શું તારીફ ન તાકત એવી છે કોઈ જનની,
કર રહેમ ખાલક તું મારા ઉપર આ હાલત જોઈને મારા તનની,
ખોલાવી મુજને લે આ જાહાંથી દેખાડી દે સહા તારા વતનની,
આ ખેયાલ પુરે કીધોછે હુંએ જરીફ કહેછે બશ કર તું ઘરા,
શું કહુ હકીગત હું મારા મનની તું મારા મનમા વશોછે પીયારા. ૪

—૦—

ગુજરાતી—કલગીના ખેયાલપર ખેયાલ.

(રંગત શીકશતાની.)

હું તારો રાજ તુ મારી રાણી હું તારો જની તું જન મારી,
હું છેલ તારો તું મોહના મારી દગો કરીશ નહીં હું જોડે તારી,
નહીં જવા દઉ હું જીવાની તારી કરીશ આવી કોઈદી મેહરખાંનો,
હવડે તું જવા દે મુજને જની પછી લઇશ તારી વાત માની,
મનેછે ધંધાની હાંમ ઝાઝી માટે તું ધેર બેશી રેજે છાની,
ન તું બઠકતી ન તું રખડતી ન ધેર કોઈને જતી દીવાની,
હું કલ તારો તું વાશ મારો હું આગ તારો તું મારી કીયારી,
હું છેલ તારો તું મોહના મારો દગો કરીશ નહીં હું જોડે તારી. ૧

ન દાશ દેતી નશીબને તું ન કોઈને કહેતી કે જેહરે ખાઉ,
ન ઝેર ખાતી ન જીવથી જતી ફરીને હું થોડા દનમા આઉ,
ન કાશી જતી ન ગંગા નાહાતી ન જતી દશવીશ પચાશ ગાઉ,
જીયારે કમાઉ તીયારે હું આઉ પછી આ તારા મનને મનાઉ,
હું જીવ તારો તું કાયા મારી હું પીઉ પીયારો તું પ્રાંન પીયારી,
હું છેલ તારો તું મોહના મારી દગો કરીશ નહીં હું જોડે તારી. ૨

ન દુખ દેતી આ તનને મનને ન પડતી ઝાજી તું નાર ગંમમા,
મન રાખી હરમા રેજે તું ધરમા શદા શાશુ શશરાના હુકમમા,
ભરોશો દીલમા રાખી હરીનો શદા ચીત રાખજો ધરંમમા,
તાર ધરમ મુજને કાંમ લાગે હરેક હરકત ને હર વીલમમા,
તુ મોહુની મારી હું તારો મોહન તું મારી રાધા હું કુંજખીહારી,
હું છેલ તારો તુ મોહના મારી દગો કરીશ નહીં હું જોડે તારી. ૩

કહે દાદાભાઈ શમજ તું અબલા ન જા તું હરને મનથી વીશારી,
 એવો ક્રીપાલુ છે દીન દયાલુ હર કાંઈના કારજ નાખે શુધારી,
 કહે સુરતી અરશેદજી જીવાજીને તજીને ચાલો આ દુનીયાદારી,
 કહે દાસ એકવજી બેઠેર શીકશતો ગાંધને દુશ્મનની નરદમારી,
 હું એવાજ તારો શખી તું મારી મનીગંમ કહે હું નર તુ નારી,
 હું છેલ તારો તું મોહના મારી દગો કરીશ તહીં હું જોડે તારી. ૪

—૦—

ગુજરાતી—શરણો તથા નાયેકા વરણન.

(રંગત શીકશતાની.)

અલબેલી છમેલી રંગેલી વીયારીને જોવાથી જાએ મનથી ઉદાશી,
 બારીએ બેશે તો વાદલ ફાડીને જેમ ચંદ્રમાની જોત પ્રકાશી,
 જેમ વલખાઈને નાગ બેઠા એવા લટકે કાલા વાલ તેના,
 શરૂદી ઉપર રતાશ મારે એવા ગુલાબી છે ગાલ તેના,
 માનામા આવે પાન ગીલારી જેથી દેખાએ હોટ લાલ તેના,
 આંખોના કાણા આંખોના તારા ચંમકે રાતના મશાલ તેના,
 ઘાંત શોહાણા ઘાંતના ઘાંણા ઉભી ઘાંડી નાકની છે આશી,
 બારીએ બેશે તો વાદલ ફાડીને જેમ ચંદ્રમાની જોત પ્રકાશી. ૧

જો પાન શાપારી ખાએ વીયારી તો તેના ગલામાથી દેખાએ,
 બાંએ બાજુબંદ રતન જડીતના પોચાની તારીફ શું કોઈથી થાએ,
 હતેલીમાંઈ મેદી રમી ખુબ હીરાબી નખની શાંભે ન જાએ,
 છાતીએ નાજુક છે ગોલાબને નારંગીબી દેખીને શરમાએ,
 પેટ નરમ કાપુશથી વધારે મખમલ જેવી ઉપર ચામડી લાશી,
 બારીએ બેશે તો વાદલ ફાડીને જેમ ચંદ્રમાની જોત પ્રકાશી. ૨

શુંગદી દુટીથી તર અતરની કમરબી તેની ખાલથી કંમંછે,
 વીંક તેની બીલોરની ભીત બેઠુ જાંગો જાણે બીલોરના થંમંછે,
 શુઠ્ઠીથી વાંક ઉતરયો નીચે બારીક આંગલીયો તેની નાજુક નરંમંછે,
 લંગર એ પગમાં વાગેછે ઝમઝમ પગના એ તલીયાંમા બે પદમ છે,
 નખથી તે માથા શુદ્ધી શજીયોશાજી ઉભી બને બાજુ ચાર દાશી,
 બારીએ બેશે તો વાદલ ફાડીને જેમ ચંદ્રમાની જોત પ્રકાશી. ૩

જો બોલી બોલે મારી પીયારી તો મેના કાચલ બેઠુ શરમાઈ,
 ગુજરાતી બોલીમા બેઠેર શીકશનો કહેા તમે એમ કહે દાદાભાઈ,
 છે શેઠ શાપુર ફાંમજી બેઠુ કાચજી રાખે શઉથી ભલાઈ,
 નખથી તે માથા શુચીતી તારીફ એ કાનજીએ શભામા ગાઈ,
 મનીરાંમ કહે પીયારીને જોઈને શરવે મારા મનની ચીંતવા નાશી,
 ખારીએ બેશેતો વાદલ ફાંકીને જેમ ચંદ્રમાની જોત પ્રકાશી.

૪

—o—

ગુજરાતી—શરપો.

(રંગત શીકશતાની.)

શું એક નારી જોઈ પ્રાન પીયારી જાણે પરી ઇંદ્રની અકાશી,
 શું તેનો ચેરો શું તેનુ રૂપ કહું શું બોલી બોલે તે મુખ વાશી,
 શું તેજ કપાલનુ શુરજ જેવું શું લટકે માથાથી નાગ કાલા,
 શું વાદલા ધેરે ચંદ્રમાને તેમ તે ગાલને ધેરે મોવાલા,
 શું ગાલ ગોરા ગોરા બેરંગી દેખાએ ગુલાબી તે ગુલાબા,
 શું તેની ભવ કહું શું તેનો નખરો શું આંખના મારે બરછી ભાલા,
 શું કાન નાજુક શું નાક શીઘું શું ઘાંતપર મશી કાલી ખાશી,
 શું તેનો ચેરો શું તેનુ રૂપ કહું શું બોલી બોલે તો મુખવાશી.

૧

શું લાલ હોટ તેના પરવાલા જેવા શું મોઝામા પીયારી પાન આવે,
 શું તેની ગડદન શીંચી એ શરખી શીશાની ગડદન તે લજવે,
 શું તેનો ખંભા શું તેનો પોચો શું હનેલીમાં મેંદી જમાવે,
 શું તેના નખની શફાઈ કહું હું હીરાનેખી જોઈને મોરછા આવે,
 શું આંગ આરીશા જેવું ચંમકે શું ચાંમડી ઉપર લાશી લાશી,
 શું તેનો ચેરો શું તેનુ રૂપ કહું શું બોલી બોલે તે મુખવાશી.

૨

શું તેની છાતી છે કાચી કેરી શું ગોલ ખને નારંગી જેવી,
 શું કહું શફાઈ હું પેટની તેની નથી શફાઈ મખમલમા એવી,
 શું વાંશો તેના ખીલારની ભીત શું તેની તારીફ મોનાથી કેહેવી,
 શું ડુટી તેની હરતના જેવી છે વાશના કશતુરીમા તેવી,
 શું તેની કમર બાલથી ખારીક જોવાથી આશકની જાએ ઉદાશી,
 શું તેનો ચેરો શું તેનુ રૂપ કહું શું બોલી બોલે છે મુખવાશી.

૩

શું તેની જાંઘ ખીલારના થમ જોઈ ફરીયા આશક બાલા બાલા,
 શું તેનો પગની આંગલચું તલવા શાધું જોઈ ભુલ્યા ફરવી માલા,
 શું દાદાભાઈ કહે પ્રેમથી જરીકુ ગુરના છે ખોલ બાલા,
 શું કાનજી શીવજી મુરાર મુલજી ઓધવજી પાંચોછે તુરાવાલા,
 શું તેનો મઢો મનીરાંમ કહે શું તેના લટકાની કહું મીઝશી,
 શું તેનો ચેરો શું તેનું રૂપ કહું શું ખોલી ખોલે તે મુખવાશી. ૪

—o—

હીંદુસ્તાની—કુસોના નાંમ કીશન લીલા.

(રંગત શીકશતાની.)

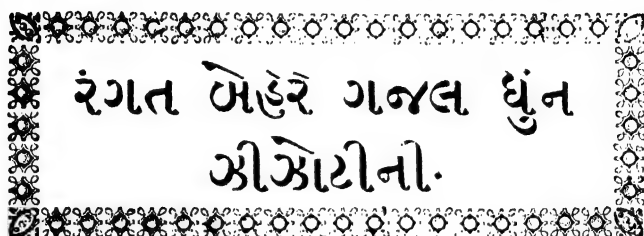
હમે કેવડેમા કાલા કીસનજી કુવર કનાઈકા કીજે શુમરન,
 અંપામે અત્રભુજ ખીરાજે ચકોર ચીત કરકે ચેહેતે શય જન,
 ગુલાંબમે રહે ગોવોંદ ગંગાધર ગેંદામે રેહેતા હમે ગીરવર ધારી,
 રહે શવેતીમા શાંમ શુંદરજી શાંમ શલોના શ્રી કુંજખીહારી,
 દવનેમે દામોદર દાતા દીન દયાલ ઝો હમે દ્રશન કારી,
 મોહન હરન મન રહે મોગરેમે મુકંદ મીલે હમે કર મેહેમા શારી,
 હમે ગુલાલામા લાલા કનીયા લાલનંદકા કરે તું દરશન,
 અંપામે અત્રભુજ ખીરાજે ચકોરચીત કરકે ચેહેતે શય જન. ૧

કમલામા રહે કમલા પતીજી જીને રચી હમે એ શ્રીસ્તી શારી,
 ખેલામે બાલાજી ખીરાજે બલરાંમપે બથ હું મૈય બલહારી,
 જીધમે રહે જગનનાથજી જીભીયાશે જથ ગાતે નરવો નારી,
 જાધમે જગજીવન જગપતી જગતમે જૈય જૈયકી જીગત ભારી,
 મુગારી મરવેમે હમે મનોહર મુરાદ મનકી કરે હે અરપન,
 અંપામે અત્રભુજ ખીરાજે ચકોર ચીત કરકે ચેહેતે શય જન. ૨

કનેરમે કીરતાર કાનજી નંદ કીશોરકી કીપા હમે જારી,
 શહેલીમે શાવરીયા શાંમજી મગન એ મનકર મદન મુરારી,
 ગુલબાશમે રહે ગોકુલવાલા ગોકલાદીશકી છટા હમે નોયારી,
 અંખેલીમે અનમલ ઝો કરે છેલ બજકે ખીન અત્ર કરઝોધારી,
 રહેતા છખીલા ઝો ગુલછડીમે કરકે ઝો છલબલ હુટે હમે તનમન,
 અંપામે અત્રભુજ ખીરાજે ચકોર ચીત કરકે ચેહેતે શય જન. ૩

હજારામં હરેક દેવ રહેતા હર તરફે હો રહી નૈય નૈય કારી,
 દેતે હમ્મે દરબન દુરવામે ગનપત જીનોકી મુશેપે હમ્મે શવારી,
 તુલશીમે ત્રોભાવનનાથજી પુજે જશે ઘર ઘર નર ઝો નારી,
 રહે આંકડેમે અલખેલા બજારંગ હમ્મે દાદાબાઇકો ભગતી પીયારી,
 ગાતે મનીરાંમ શીક્ત કુલકી શદા હરીહર હમ્મે જીનેપે પરશન,
 અંપામે અત્રભુજ ખીરાજે સકોર સીત કરકે ચેહેતે શય જન.

૪

હીંદુશતાની—નહી આગાહા જો મુજશે (એ રાહાપર.)

(રંગત બેહેરે ગજલ ધુંન ઝીઝાટીની.)

જો દીલકી કદર નહીં જાને, ઉશ્કેરે હમ્મે શંગે દીલ,
 માન કુછ અમ્મે જુતે કાશીર, જો મીલના હો તો હમશે મીલ,
 જો મીલના હો તો હમશે મીલ, જો મીલના હોતો હમશે મીલ,
 દરદ દીલકા હી દીલ જાને, ઝોર કોઈ કયા જાને નાંદા,
 નબજકો છુતે હી મેરી, ભગે અફલાતુ ઝોર લુકમાં,
 દવા એ દરદકી નાંહી, જાન મારી હમ્મે શારી જાંહાં,
 મરે કંઈ ઈશમે હમ્મે ધયારો, અમીરો પાહા ગદા પેહેલાં.

શેર.

એ દરદ ઝો હમ્મેકે જીશકી નહીં દવા હોતી,
 શીવા માહાજુબ કે ધયારો નહીં ઉશકો શક્ત હોતી,
 મરે લાજો તખીયા જો કહેતે થે ઝો હોતા થા,
 એ દરદ એશા હમ્મે કે મુકાખીલ નહીં કબ હોતી.

રહેમ દીલ હોતો પેમાને, જાને કેમ્મા હાજો દીલકે શીલ,
 માન કુછ અમ્મે જુતે કાશીર, જો મીલના હોતો હમશે મીલ. ૧

દરદ એ અબલી કંમતી હએ, બડેગા ગરએ એ ધીયારે,
આંહાશે મેરી ટુટેગે, શખી આશમાનોકે તારે,
જલા દુંગા ખીઆખાંકો, ઐર જલાઝંગા કોહો શારે,
આશકોમેલી અપના નાંમ, કરંગા અપતો આશકારે.

શેરે.

શુનેગા જો અગર મજનુ ખીયાખાંમે મેરી કાહાની,
કહેગા જાકે લેલીશે શખી મેરી વો હૈરાની,
કહે ફરહાદ પીરીકો ઐર જાકે દમનશે નલ,
હુવા કોઈ આશકે પયદા જાંહામે અપનેહી શાની.

મેરી હાલતકો દેએ જો, ઐા હોતે જાનશે ખીશમીલ,
માન કુછ અએ જુત કાશીર, જો મીલના હોતો હમશે મીલ. ૨

દરદ નહીં એ શક્ષ હોગા, દવા કોઈ લગતી નહીં કારી,
વશલ ખીન જાએગી નહીં, મેરે દીલકી એ ખીમારી,
શક્ષ હોગા તો વુજશે હો, દુર કર એ આહોજારી,
ન કર અધયારી મુજશે વુ, રેહુમ લાકે વુ કર ધયારી.

શેરે.

ગલીમે આઝમેકે તેરે શનમ મૈય તીનકે ચુનતા હું,
ધમો રોજ દરબદર મૈય જાકે અપને શરકો ધુનતા હું,
કભી વધરીખના ભટકા કોહો શેહેરોમે જાજકે,
કર ખાતે કોહોશે ઐર ઉશકી ખાતે શુનતા હું.

ધશિ તરેહ દીલકો શમજતા, તોભી નહીં શમજે દીલએક તીલ,
માન કુછ અએ જુતે કાશીર, જો મીલના હોતો હમશે મીલ. ૩

કહુ હાલત કીશે જાકે, જો એ દીલપે મુજરતી હએ,
કુશુર નહીં ધશિમે હએ કીશકા, જો એ તકદીર કરતી હએ,
એ આશકોકે કભી આગે, કજા કુછ દંમ ન ભરતી હએ,
જરીક કહે આપકોશે હી, હમેશાં માત દરતી હએ.

શેરે.

કહે દારાં એ શ'ગે દીલકો દીલ દેના નહીં અજા,
ન જાને કદર જો દીલકી ઉશે કેહેના નહીં અજા,

કહે નવરોજ એ નશવાં શદા કાવશજીકો એજ,
ખુદાકો છેડ કરના કીશકી ઐર ચેહેના નહી અછા.

મનીરાંમ મુક્તીલા દીલશે, હુવા આશાન કર મુશકીલ,
માન કુછ અએ ખુતે કાશીર, જો મીલના હોતો હમશે મીલ. ૪

રંગત ખેહેરે ગજલ ભેરવીની મીલાવટ.

હીંદુસ્તાની—માયુકની એ વક્ષાઈ વીશે.

(રંગત ખેહેરે ગજલ ભેરવીની મીલાવટ.)

તેરે ધંકોમે અએ પીઆરે, શીરતે શરપે મેરે આરે,
એક રોજ આરે તું આરે, મરતા હું ગંમકે મૈયે મારે,
દદ દીલ કીશે કહું જાકે, કોઈ શુનતા નહીં મેરી,
જીશે મૈય જાનતા અપના, ઓહી હોતા શનમ ઐરી,
કર દીન રાત મૈય આકે, કુઅએ જાનામા ફેરી,
કોઈ કાશીદ નહી દેતા મુજે આકે ખબર તેરી,
તખીયત મેરી ગભરાતી, કજા મુજકો તુ લે જાહે,
એક રોજ આરે તું આરે, મરતા હું ગંમકે મૈય મારે. ૧

વંસકા વાયદા મુજશે, કીયા ધબકો ન આયા હએ,
તુને કુછ દીલમે એ જાલીમ ખુદાકા ઓફ ન આયા હએ,
મુરગ ખીશમીલકે તરહશે, મુજે ધબખર તડપાયા હએ.
તોભી કુછ હાલપે મેરે, તુને નહી રહમ ખતાયા હએ,
જો જાનાયા તુજે જાના, તો નહી કરનાયા લાઆરે,
એક રોજ આરે તું આરે, મરતા હું ગંમકે મૈય મારે, ૨

જો એશા જાનતા મૈતો, તો અવલ દીન લગાતા નહીં,
શંગે દીલ જાનતા તુજકો, તો મૈય કુછ આહા ખતાતા નહીં,

ખતાકે ચાહા ગીરા ચાહામે, તીચપે તું ઝાકુભી ખાતા નહીં,
 ખુદાકો જીવાળ કેશા તું, દેગા નો તું ચાહાતા નહીં,
 માન કુછ અમ્મે જીતે ખીર, ગલેશે મેરે લગજ રે,
 એક રોજ આરે તું આરે, મરતા હું ગંમ કે મૈય મારે. ૩

અળ મીલના હોતો પીઆરે મીલ, નહી મુજકો તેરી પરવાહા,
 ખુદા હાશીજ હમારા હમ્મે, કરેગે ઉશકી હમતો ચાહા,
 જરીક દારા મેરે મુરપદ, નો રખતે મુજપે મહેર નીગાહા,
 જનો દોલશે મૈય શદકેહું, ખતાઈ જીતે મુજકો રાહા,
 મનીસાંમ કેહેતે શુન ગીયાની, બેહેર કોઈ એશી તું ગારે,
 એક રોજ આરે તું આરે, મરતા હું ગંમકે મૈય મારે. ૪

ગુજરાતી—કલગીવાલાની શલામપર શલાંમ.

(રંગત લંગડી.)

પેલાં નમું પ્ર મેશવરને ભંમા પંકર,	કરે શલાંમ.
પાછલ તેના=ભગતો જન મુનીષવરને,	કરે શલાંમ.
છપત કોડ જાદવ કુલને શહુ દેવશતાનને,	કરે શલાંમ.
છ શાશતરને=વેદ આરોના ખીયાનને,	કરે શલાંમ.
શાત શમુદ્ર શાતો દીપ શાતો અશમાનને,	કરે શલાંમ.
નવ ખંડ ધરતી=વીઆશ પંડીતના પુરાંનને,	કરે શલાંમ.
અગીઆરી આતપ બેહેરાંમ મશજદ મંદરને,	કરે શલાંમ.
પાછલ તેના=ભગતો જન મુનોષવરને,	કરે શલાંમ. ૧

અંદ્ર શુરજ નવ લખ તારા નારદના તાનને, કર શલાંમ.
 શવ્રશતીને=ને ગનને ગુર ગીયાનને, કર શલાંમ.
 નવ કોઠી નાગને પવનપુત હનુમાનને, કર શલાંમ.
 શહ સીશીડીને=નમુ પ્રાનીના પ્રાંનને, કર શલાંમ.
 ધશા મુશા મહમદ જરાતોંશત આરો નરને, કર શલાંમ.
 પાછલ તેના=ભગતો જન મુનીષવરને, કર શલાંમ. ૨

પથુ પખસી જીવજંતને વરનુ શહ પાશાનને, કર શલાંમ.
 જીવતા મુવેલા=ઓલીયા કમ્પશતાનને, કર શલાંમ.
 અઢારે વરનને નમુશુ ભાધયો મુશલમાનને, કર શલાંમ.
 શહ તપશીને=નમુ રીશીયોના ધિયાનને, કર શલાંમ.
 અંડશઠ તીરથ નવધાંમ દીશા આરોના ધરને, કર શલાંમ.
 પાછલ તેના=ભગતો જન મુનીષવરને, કર શલાંમ. ૩

દેવતા જલ જંગલ ડુંગર માઠીની ખાનને, કર શલાંમ.
 શહ શાહોને=નમુશુ પેહેલવાનને, કર શલાંમ.
 જરીક દારાં કહે માત પીતાના માનને કર શલાંમ.
 પછી ગુરને=નમુ હું બેહ જાંહાનને કર શલાંમ.
 મળીરાંમ કહે નમી નમી હું શહ શાહરને કર શલાંમ.
 પાછલ તેના=ભગતો જન મુનીષવરને કર શલાંમ.

— ૦ —

ગુજરાતી—પ્રુદાની તારીફ.

(રંગત લંગડી.)

મારતાર મુખતીયાર ધયાર મેં કરીયું નથી કંઈ ધરમ કરમ,
 મોટે હુગારો=વીશારો મંમતાને રાખો શરમ ભરમ,
 માયાલુ ક્રીપાલુ દયાલુ મનના મારાંછો હમ દમ,
 મારો જીવારો=મટાડો માહા દુખ દેખાડો અગમ નીગમ,
 માત તાત ને બ્રાત તમે મારાપર કરો નહીં જીલમ શીતમ,
 માહારાજ શંભારો=તારો મને દુખમાથી થઈ નરમ ગરમ,
 માલમતા જોઈ મોહી પડીયો બશ જોયો વ્રેય આ જનમ શનમ,
 મોટે હુગારો=વીશારો મમતા ને રાખો પરમ ભરમ, ૧

માફ પાપ કર મારા બાપ મને આપ બોધ પ્રથમ ઉતમ,
 માયાનો ભારો=ઉતારો મારો વધારો ન ગમ માહતમ,
 માલક ખાલક પ્રતીપાલક મારાપર કરો તમે કાયમ રહમ,
 માધવ શુધારો=કાજમમ પ્રાનજીવન શુખશમ ખાલમ,
 માહા અગીઆરશ ગંમ નવમી કગી ન કોઈ શાતમ આકમ,
 મોટે ઉગારો=વીશારો મમતાને રાખો શરમ ભરમ. ૨

માલા હાથમા લઈ ફેર છર્જી મોટે કરો કંઈ હાકમ હુકમ,
 માન વધારો=માફ મને દેખાડો રૂપમ અનુપમ,
 માંચુછુ વર મોરલીધર તમે થાવો પરશોતમ હાતમ,
 માહા દુખીયારો=છર્જી હવે માંચુ મોત થયો દમ બેદમ,
 માનીયું નહીં મેં કોઈનું બુલ્યો તમને કરી હું ટાકમ ટીકમ,
 મોટે ઉગારો=વીશારો મમતાને રાખો શરમ ભરમ. ૩

માણુક મોતીમા યુધી લડી ખેયાલોની કૃષ્ણ રકમ ખતમ,
 મારો પીયારો=પ્રભુ પ્રમાનંદના મલુ કદમ પદમ,
 માહેતી મતલબ દાદાભાઈની શમજો નથી કંઈ રૂશતમ કમ,
 મારી ખીયારો=માગી અરદેશર ગાએ મધમ પંચમ,
 માત ક્રીધા વૈરીને એવી કરે મનીરાંમનો કલમ જખમ,
 મોટે ઉગારો=વીશારો મમતાને રાખો શરમ ભરમ. ૪

—o—

ગુજરાતી—કલગીના ખેયાલપર ખેયાલ.

(રંગત લંગડી.

ઈશ્ક ચીજછે જુરી ચડાવે શુલી કરાવે કુડા કરમ,
 ઈશ્ક ફશાવે=શતાવે ઈશ્ક તળવે શગાં કુટમ,
 ઈશ્ક મરાવે માર ખવારે ગાર વધારે દીલનો ગમ,
 ઈશ્ક લગવે=કૂલોને ઈશ્ક મુકાવે જાતી ધરમ,
 ઈશ્ક પીવાડે ઝેર છોડાવે ધેર ઉઘાડો કરે ભરમ,
 ઈશ્ક લુટાવે=માલ ધન ઈશ્ક કરે નતનવા જખમ,
 ઈશ્ક કાહાડે જંગલમા દુખાડે જલમા લગાડે આંગ ભશમ,
 ઈશ્ક ફશાવે=શતાવે ઈશ્ક તળવે શગાં કુટમ. ૧

ઇસ્ક નમાવે નામ જાણવે આંચ શાચને કરે નરમ,
 ઇસ્ક ભુલાવે=ભાન ને શીયાન કરે બુધીના કંમ,
 ઇસ્ક શુવાડે ભાઇએ વધારે રોગ ખવાડે ખોટા શંમ,
 ઇસ્ક હશાવે=ને રોવરાવે રખડાવે પાડી જીલંમ,
 ઇસ્કના મારીયા ફરીયા કરે ઉતર દખન પુરવ પછંમ,
 ઇસ્ક ફશાવે=શતાવે ઇસ્ક તળવે શગાં કુટંમ. ૨

ઇસ્ક ચલાવે કાંટામા ને ઇસ્ક શુભડે અગંમ નીગંમ,
 ઇસ્ક મંગાવે=ભીખ ને કાલજી ખારે કરી શીતંમ,
 ઇસ્ક દેખાડે જક કરાવે આપઘાત નહીં લાગે વીલંમ,
 ઇસ્ક અપાવે=ફરી ફશક ભુલાવે ધયાર શનંમ,
 ઇસ્ક આ લાખો તરાની આફત પાડે અપાવે નવો જનંમ,
 ઇસ્ક ફશાવે=શતાવે ઇસ્ક તળવે શગાં કુટંમ. ૩

ઇસ્ક કરો નહીં ડરો જરીફ હુશતાદનો માનો ધયાર હુકંમ,
 ઇસ્કી ખનાવે=ખેવાલ દાદાભાઈ કરે કાંહાવેર રકમ,
 ઇસ્ક જગાડે રાતને દાહાડે ઇશિક ખગાડે રાહા રશંમ,
 ઇસ્ક એક આપે=કાંમ હરનો મોટે નર હરને નમ,
 ઇસ્ક કરો માલકનો કહે મગીરાંમ જાંવેર દમમા દંમ,
 ઇસ્ક ફશાવે=શતાવે ઇશિક તળવે શગાં કુટંમ. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—તારીફ માલકની.

(રંગત લંગડી.)

તનછે તેનુ જીવખી તેનો તેમા તારૂં મારૂં શુંછે,
 ભજ વું તેનેકે તેના વગર ખીજી શારૂં શુંછે,
 રાતને દાહાડો ભુલો ન તેને લીયો હરીનુ નામ નરો,
 મારૂં મારૂં=કરીને જગમા નહીં એ કાંમ ફરો,
 અનેક ધંધા તજી કરીને પેલે આ તંમે કાંમ કરો,
 રશતો નરકનો=તજીને રશતો વંધકુટ ધાંમ ધરો,
 શતછે મારૂં કેહેલુ ભાઇયો તેમા કહો નકારૂં શુંછે,
 ભજ વું તેનેકે તેના વગર ખીજી શારૂં શુંછે. ૧

દાનાની કરે શંગત ભાષ્યો નહી કાહડો નાદાનમા દન,
 મુગતી તંભારી=ન થાશે રાખો નહી ગુમાનમા મન,
 કાશી દુવારકાં અનશ્વર તીરથ કાયામા વત્રી જનમા જન,
 ભગતી કરોતો=અક્લ નહી જાએ મલે હર ધીયાનમા ધન,
 ભગત જનોને દુનીયામાં હરનામ વગર પીયાર શુંછે,
 ભજ વુ તેને=કે તેને વગર ખીજી શર શુંછે. ૨

મુગતી તંભારી કદી ન થાશે જગમા નર એહેકાર કરે,
 ભગતી કરેથી=પાછી જમ રાજની તલવાર વરે,
 કાંમ ક્રોધ મધ લોભ મોહો તજોતો નર કંઈ શર શરે,
 જનમ મરનથી=છુટે જે નર હરનો આધાર ધરે,
 જે કોઈ હરીના ધરકનો ધાહુલ તેની દવા ધર શુંછે,
 ભજ વુ તેને=કે તેના વગર ખીજી શર શુંછે. ૩

લઈ જોગીનો વેશ તજીને દેશ કરો વનવાસમા વાશ,
 પ્રેમનો ધર=વીધને યાવો એક ગલાશમા લાશ,
 દાદાભાઇનો ખેવાલ શમજી દુશમન મુકે નીશાશમા શાશ,
 ભગતી કરીયાનો=એક આવે છે ખારો માશમા માશ,
 કહે મનીરાંમ રાંમ નામ વલી પ્રેમ વગર પીયાર શુંછે,
 ભજ વુ તેને=કે તેના વગર ખીજી શર શુંછે. ૪

—o—

ગુજરાતી તથા હિંદુસ્તાની બે બોલીમાં—નાજની પઠાનનો કીશો.

(રંગત લંગડી.)

નવી કરંધું જીનો વાતને નર નારી શંમજો દહ કાન,
 નગરશેઠની=છોકરી તેને વરી ગયો એક પઠાન,
 નાના મોટા એનેક શેહરપન નોવુ શેહેર કોઈ શુરત શમાન,
 નીયાએ નવાખી=ચાલતો હતો નીત શુરત દરમીયાન,
 નાહાવા નહી તાપીને કીનારે જતા તા તીયાં શઉ ઈતિયાન,
 નારી નર શઉ=મલી તાપીમા કરતાતા અશનીયાન.

(૧૪૫)

શેર.

નાંમવંતુ શેરેર શુરતનુ કરૂં શું હું વખાન,
નીયાતો અઢારે વરણુની રહેલી હતી કરે પુનઘાન,
નાંમ શમજી શેરેરનું જોવાને આવ્યો જાફરખાન,
નદીની શાભા જોવા ઉભા ત્રીંયા નર જાફર જીવાન.

નાહાલી નદીમા જોઈ કેશરને જાફરખાનનો ગઈ શુધ શીયાન,
નગરશેઠની=છોકરી તેને વરી ગયો એક પઠાન. ૧

નાજીક જીવાની નાની ઉમર રૂપ કેશરનું સંદ્ર શમાન,
નાહી ધાધને=નાર તે ચાલી થયો જાફર શાવધાન,
નીરજન થઈ નાજનીનો પલો પકડી ઉભો રથતામા નાદાન,
નૈપતકા ખંજર=માર કાંઠા ચલી નાર મેરી દીલજાન.

શેર.

નહી મૈય જાને દેઉ તુલે અએ જાન મૈય બકશુગા જાન,
નાજો નખરાં દેખે બુલાહું મૈય દીનો ઇમાન.
નાગાહાની નઈ બલા એ પડી મેરે શરપે આન,
નીમજાં અબ તાતવાંકા નહી શતા ચલદે મકાન,

નાર નીહાલી કહે પઠાનને મુક મારો પલો અગનીયાન,
નગરશેઠની=છોકરી તેને વરી ગયો એક પઠાન. ૨

નગરશેઠની હુંકું દીકરી બાપ મારો ધનવાન નીધાન,
નોયાત જાતનો=વડોછે શેઠ ધણો ગીયાની બલવાન,
નવાબનુ છે હેત એનાપર જે નર શુરતનો શુલતાન,
ન જીવતો છોડે=તુને નર મારોખી લેશે ઝટ પ્રાન.

શેર.

ના ડરે તેરે બાપશે ના ડરે નવાબશે મેહરખાંન,
નાજીક બદન એક નીગાહાકા તું માર તીર કશકરે કમાન,
ના તું જાણી હાની કરતો અએ મુરખ માફ તું માન,
નવાબ અજરંગ ખીરને કહી હાઆદ તો થાશે હેરાન.

નીયાત નાગરની છે ધરંભવંતી તુ'છે જાતનો મુશલમાન,
નગરશૈકની=છોકરી તેને વરી ગયો એક પઠાન.

૩

નાયુત કરે નવનાથ નેમકો નીકાલડાલુ શબ કુરાન,
નાંમહી આલા=કા લુ આલી હશન હુશન પર હું કુરબાન,
નાદાની દે છોડ નાજની નખીકા કલમા પડ શુભહાન,
નીશાર કરદું=તુજપે ધનમાલ જાન મુજે કુશમ કુરાન.

શેર.

ના તડકડા જા ધહાંથી માનતો નથી કેમ હેવાંન,
નથી દયા તુ'ને આવતી તુ' જાતનો છે એ ઈમાન,
નખલી હાલત જોઈ પોતાની નારીએ પછી બદલુ' ધીમાન,
નાગર ગયા પાશે નવાબને કેહેવા વીતેલું બયાન.

નાગરની ફરીયાદ ન શમજી ઘણી કીધીછે ધનની હાન,
નગરશૈકનો=છોકરી તેને વરી ગયો એક પઠાન.

૪

નીયાત જાતને તજને કેશર પુરો કીધો મનનો આરમાન,
નીકાહા પડીને=ગર્હ જાકરની જોડે હીંદુશતાન,
નશીબનો નહીં ટલે લેખ એક રહી જાએછે નાંમ નીશાન,
નવા કથે છ'ંદ=જરીફ દાદાબાઈ ગાએ નવરોજ નશરવાંન.

શેર.

નવી રંગત રાગની આ બેચાલમા છે પુરન ગીયાન,
નાક કાપી કુટુંબનુ આલી ગર્હ તજ માન પાન,
નારી જાતી કલગીમા છે અનેક રાગને શુર તાન,
નાનાબાઈ કાવશજી કહે ના કર ભરોશો આએ જવાંન.

નાંમ હરીનુ' બજો કહે મનીરાંમ જાંહાનનુ તજ તોફાન,
નગરશૈકની=છોકરી તેને વરી ગયો એક પઠાન.

૫

ગુજરાતી—શુરતની નવી આગનો ખેયાલ.

(રંગત લંગડી.)

પછંમ હીંદુસ્તાનમા પેલે નોતું શેહેર કોઈ શુરત શમાન,
રેલે ને આગે=શેહેર શુરતને કરી મુકીયું શમશાન,
શુરત શોનાની મુરતપર પડવા લાગા નત નવા જીલંમ,
કોઈદી રેલમા=તણુએ કોઈદી આગમા થાએ ભશંમ,
શંવત અઢારશે તાણુમા લાગીતી આગ પેહલે પ્રથંમ,
અઢતર માશમા=થયો તો કોપ તેજ અતી ગંમ માહતંમ.

શેર.

પનચીયાશી લાખ રૂપીઆની નુકશાની તેમા થઇ શધ,
અડી હજાર માંણુશોના જીવનો હાની થધ,
વલી શાવણુ માશમા રેલ આવી તે થોડું તાણી ગધ,
આહાકાર વરતી રહીયો તો એવો જીલમ દીકા નહીં કંધ.

શન અઢારશે તીઆશીમા કરી આવી રેલે કરીયું તોફાન,
રેલે ને આગે=શેહેર શુરતને કરી મુકીયું શમશાન. ૧

પેલો ગંમ વીશરાયો નોતો કે ખીજો ગંમ વલી થયો તયાર,
અગની દેવે=કરી વરતાવ્યો પુરમા આહા આહાકાર,
શન અઢારશે નેવીયાશી એપરેલની છકી તારીખ ધયાર,
અઢતર શુધ છઠ=શનીવારે લાગી આગ શુરતમા જર.

શેર.

કાંહા કાંહા લાગીતી આગ કહુ તેનો શરવે હાલજી,
લાગી પ્રથંમ કલાપીટમા મારી મોટી ભાગોલે ફાલજી,
કાટપીટીયાવાડમા હોલી શલગી દીશે જખરી જીવાલજી,
અગની માતા જોતા જોતામા વત્રી તતકાલજી.

હાએ વાએ ને કરે રડાપીટ વ્રીધ ખાલ નર નાર જીવાન,
રેલે ને આગે=શેહેર શુરતને કરી મુકીયું શમશાન. ૨

થઈ દોડા દોડ અતી પુરમા બંબા આબ્યા શરકારી,
તેખી આગમા=ભાગ થઈ પડીયાં નહી આપી હયારી,
જુરાનપુરી ભાગેલ આલ પશતાકીયાની શલગી ભારી,
અગની માતા=વત્રી લીધી પોલ શુખડીયાની શારી.

શેર.

કંશાગ બબર-કાપડ બબરપર પાડી આગે ધાડજી,
ગોલવાલાનો શલગી દુકાંનો કરે ગંડો ગંડજી,
બલ્યો ટેકરો રૂ વાલાનો બંગડીવાડ કાંશકી વાડજી,
પછી શલગીધું દાગડવાડ કીચી આગે મારા ફાડજી.

હરી પર ધાંચી શેરી માલી ફલ્યું ગલ્યું આગે નીધાન,
રેલે ને આગે=શહેર શુરતને કરી મુકાધું સમશાન.

૩

નવા પરાનો અરધો ભાગ લઈ કોઈના ટાલ્યા નહી ટલ્યા,
અનેક જુલા=લઈ અંગની માતાએ ભાગ ગલ્યા,
કાંહા કાંહાથી અટકીયા આલાણા વલી જઈને કાંહા મલ્યા,
પછીમ તરફના=લીમડા ચોકથી માતા પાછા વલ્યા.

શેર.

શાંભી હારે મુગતી ફાજના ઘેરથી અટકી ખરી,
ઉતર દીશા રાંણી તલાવથી આગ તે પાછી ફરી,
કાંશકીવાડમા અટકી શટકી હરી પુરીથી તે જરી.
દશા પુરવ ધોખીશેરી પીરની છડીથી પાછી વરી.

દાદા શહેબના ડોરાના પાછલા ભાગથી અટકી જન,
રેલે ને આગે=શહેર શુરતને કરી મુકીધું સમશાન.

૪

અગનીમાતા તીંચાથી ચાલ્યા પોતા દખ્ખીણ દીશા ભણી,
જુલેલવાડના=નાકાથી અટકી ગઈ કરી મેહુર ધણી,
હીંગલોકવાલાની પોલથી અટકી યાએ જુમ બહુ આગ તણી,
ચારો દીશામા=આગ માતાએ ફેરવી પોતે ફંણી.

શેર.

ઢેક ઢેકાણે તારો મેલ્યા જુદી જુદી જાતના,
ખાશ જેનો મુકાદથી મુખથી વલી તે રાતના,

પછી એકદંમ થયા બંદ તાર રહીયા આશાબંદ કંઈ વાતના,
શઉ એ સખર થઇને કરે વીચાર ભાતો ભાતના.

કોઈ કહે તાર હાશીય શલગી કોઈ કહે શેહેર બલ્યું આખુ નીધાન,
રેલે ને આગે=શેહેર શુરતને કરી મુકીયું સમશાન. ૫

ફરી આગ રવીવારે લાગી શલાટપરનો બાલ્યો ભાગ,
વલી તે દાહાડે=નવા પુરામા લાગી પાછી આગ,
એક આલામ્મ ને બીજી શલગે ડેક ડેકાંણે જંગો જંગ,
દશ ડેકાંણે=લાગી તે દાહાડે આગ ચઈ ભાગા ભાગ.

શેર.

શાંમ, મંગલ, બુધ, ગુર, બાકી ન શુકરવારજી,
જાંહા જોઇએ તાંહા આગની બુમ પડી પુરમા ધવારજી,
વીશ દન શુધી જમી રહી બાલ્યા કંઈ ધર દુવારજી,
વીગત કહું શઉ દનની કેહેતા ન આવે પારજી.

ત્રણ હજાર ધર ભસ્મ કીધાં પોણા ફોડનુ થયુ મુકશાન,
રેલે ને આગે=શેહેર શુરતને કરી મુકીયું સમશાન. ૬

થયો અતી ગભરાટ હીંમત હાંરીને ધુન્ને નરને નાર,
બાલક બચાં=લઈ ગયા શેહેર બાહાર તજી ધરને દુવાર,
તડકો તાપ શઉ શેહેવા લાગા મનમા આગની ખીક અપાર,
પેટી પેટારા=કાહાડી શામાન રાખ્યા રશતામો જાર.

શેર.

પછી માંનતા દેવીની થાવા લાગી પુરને માએજી,
કોઈએ માતાવોને ભાંડી કોઈ કહે થાવો શાએજી,
ઘણા હોંમ હવન શરવેકોઈના આગણામાં થાએજી,
વલી શાયે બુમ ભોજનની ચઈ તયારી જમવા જાએજી.

એવી રીતે ઉચલ પાથલ બહુ થઈ શેહેર શુરત દરમીયાન,
રેલે ને આગે=શેહેર શુરતને કરી મુકીયું સમશાન. ૭

શુરતીયોના કુખ હરો હરીહર કરો કીવા શઉના ઉપર,
પેહલુ કુખએ=પાણીનું થાએછે હાંણી પાણી વગર,

(૧૫૦)

શતાવાલા શમજીને લાગે પાંણી શુરત અંદર,
નલ પાંણીના=મુકવા જોઈએ શઉ કોઈના ધરો ધર.

શેર.

થોડામા મૈય આગનો છંદ કીધો ભાઈયો તંમામજી,
અંદા જરીક શાહેર ખેઉ કરે શાહેરીના કાંમજી,
શાહેરીમા નામ તેનું પ્રશીદ ગામો ગાંમજી,
ઉશતાદ મારો પ્રશીદ જેનું દાદાભાઈ નાંમજી.

મનીશંમજી ખીયાલ બનાવે મનમા ધરી ઉશતાદનું ધીયાન,
રેલે ને આગે=શેહેર શુરતને કરી મુકીયું શમશાન.

૮

—0—

ગુજરાતી - વીજલી આગબોટનો ખેયાલ.

(રંગત લંગડી.)

જૈય જૈય રતનાગર શાગર તમે અનેક પાપીયોને તાસ્યા,
હવે નીરદેહ થયા કેમ=દુખાડી વીજલી મનુષોને માસ્યા,
કાત દધને શમજો ભાઈયો કહુ હું વીજલીનો વીશતાર,
શંવત ઝોગણીશયો=વીશતાલીશ કારતક શુધ પાંચમ ગુરુવાર,
શન આઠારશે ઇઠીઆશી નવેબરનો આઠમી તારીખ ઇયાર,
કછ માંડવીથી=ઉતાર શાડાશાતશો થયા શવાર.

શેર.

ઉતાર દુવારકાં પોડઅંદર વેરાવલ મુખધના ભરી,
વીજલી વેરણુ થઇને શઉની કાલઅંદ્રમા નીકરી,
રૂપેણુ અંદર થઇ પછી તે દુવારકાં આવી ખરી,
ખરે ખપોરને ખાર વાગે ઉભી તોયાં લંગર કરી.

થોડા ઘણાએક ઉતારવોને દુવારકાં અંદરપર ઉતાસ્યા,
હવે નીરદેહ થયા કેમ=દુખાડી વીજલી મનુષોને માસ્યા.

૧

તાંથી વેરણુ વીજલી ચાલી એકશો પનખીયાશી ઉતાર લઈ,
આગલ ચાલતાં=થયો ખડું પવન ઘટા ધનધોર થઈ,

(૧૫૧)

વલી વાદલાં વેરો થઈ લાગાં ગાજવા એકપર એક શર્ધ,
વીજ અંમકે બહુ=વરશે વરશાદ પોતી પોડ અંદર જઈ.

શેર.

સેલી શાહેએ ઉભુ રેહેવા જણાવ્યું કાલા નીશાનમા,
પણ વીજલી તાં થોભી નહીં એકદંમ પડી તોફાનમા,
દેખાઈ વેરાવલ શુધી તે આવતી તી ધીયાનમા,
પછી દ્રશીથી તે ગુંમ થઈ પડી દરીયાઈ મેદાનમાં.

જનના ધાસ્યા ન થાએ કાંમ થાએ કાંમ પ્રભુના મન ધાસ્યાં,
હવે નીરદેહે થયા કેમ=કુખાડી વીજલી મનુષેને માસ્યાં. ૨

વીજલીયોના બહુ થાએ કડાકા ગભરાયા જોઈ નરને નાર,
બાલક બચાં=રૂવે કરી જોર શોર ગભરાટ અપાર,
કોઈ કહેછે ખુદા ખુદા કોઈ કહે રાંમ કોઈ કહે મુરાર,
કપતાંન શઉને=ધીરજ આપતો હતો તાં વારંમવાર.

શેર.

મા રૂવે જોઈ બાલને બાલક રૂવે જોઈ માતને,
બાઈ રૂવે જોઈ ખેનને ભગતી રૂવે જોઈ બાંતને,
જોઈ પતી નારી રૂવે રોએ પતી જોઈ અબલા જાતને,
પાથ થનારા વીદીયાર્થી રોએ પટકી પટકી હાતને.

જે જે ચડીયા તે પડીયા ભાગ થઈ એકને પાછા નહી વાસ્યા,
હવે નીરદેહ થયા કેમ=કુખાડી વીજલી મનુષેને માસ્યાં. ૩

ઉપર આભ નીચે પાંણી હાએ હાએરે શુરતની ખારો,
જોઈ જોઈને=અતી તોફાન રોએ તાં નરનારી,
જોઈ રડાવીટ જોંમ ખરાડા કપતાંન ગભરાયો ભારી,
ઉધાડી ફાડકુ=પુરીયા તેમાં શઉને ધીરજ દહ દહ શારો.

શેર.

અંધકાર શરવે થઈ ગયું ધરોયું કાણે રૂપ વીકરાલજ,
અધવચમા આવી જંમ ઉભા જલમા ખીજાવી જલજ,

અંતે કુખી વીજલી વમલમા આણીયો શઉને કાલજ,
પેલાં જાંહાને તાંહાં સહ રહી ગયાં સમરીને દીન દયાલજ.

વર રાજના લીધા પ્રાણ પ્રભુ એકેને નહી શણુધાસ્યા,
હવે નીરદેહે થયા કેમ=કુખાડી વીજલી મનુષોને માસ્યા. ૪

કોઇ વ્રીધ ડોશા ડોરી કોઇ પણેલાં કોઈ ખાલ જીવાંન,
કોઈ કુંવારા=આવતા તા લગન કરવા ભિગી લઈ જન,
કઈ ખલાશી મજૂર માલન કોઇ ધજનરને કોઈ કપતાન,
માને ધાવતાં=અચાંવોને ધાઈ રહી મુખ દરમીયાંન.

શેર.

કોઈના તનથી તન મલેલા કોઈના હાથએ હાથમા,
કોઈના માથાં પગ મલેલા કોઈ ભીડી ખાં બાથમા,
કોઈનુ મન રહીયું નારમા ને કોઈનુ મન રહીયું નાયમા,
એ હરી તેં શું કરી શઉને લીધા કેમ શાયમા.

હજાર જીવનો લીધો ભોગ પ્રભુ એકેને નહી ઉગાસ્યા,
હવે નીરદેહે થયા કેમ=કુખાડી વીજલી મનુષોને માસ્યા. ૫

કોઈનો ઉતરયો શાજ રંડાઈ કોઈના ન લાવા લેવાણુ,
કોઈ ખેવારશ=થયા ને કોઈ વાંઝીઆ કેહેવાણુ,
કોઈ નીરધનો થયા જનો કોઈને દુવાર તાલા દેવાણુ,
કોઈ વીયોગી=મીંત્રહીન કોઈના માલધર વેચાંણુ.

શેર.

એક માહા શઉવે વાટ જોઈ આખર થયા નીરાશજ,
સમજ્યું કે વીજલી કુખી પછી ટુટી શઉની આશજ,
ધરોધર કાણે મંડાઈ ગુજરાયો એવો ત્રાશજ,
વીજલી વેરણુ થઇને જનનો કીધો શતીયાનાશજ.

મરતા વેર નહીં લાહા ઝોલાશ એવા શઉના મન બાચ્યા,
હવે નીરદેહે થયા કેમ=કુખાડી વીજલી મનુષોને માસ્યા. ૬

કોઈનુ તીરથ કાંમ ન લાયુ કોઈનો ન આડે આંચો ધરંમ,
શરવે કાલવશ=યધને મુવા ખુલો નહીં થયો ભરંમ,

આખર વીજલી નારી જાતીએ દીધો દગો કરીયુ કુકું કરંમ,
જરીક દારાં=કહે તેની કલગીવાલાને મોટી શરંમ.

શેર.

પ્રેમચંદ્ર ઓધવ કહે ડહી બની ખીના આજણ,
વેલણ અલી એમ કહે રાખો પ્રભુ તમે લાજણ,
નશવાન અરદેશર કહે મનના કરો પ્રભુ કાજણ.
મતહીન દીનબંદુછપ્પે તમે જગપતી માહારાજણ.

મનીરાંમ કહે રાંમચંદ્રએ કાજ ભગત જનના શાસ્ત્રા,
હવે નીરદેહે થયા કેમ=દુખાડી વીજલી મનુષોને માસ્ત્રા.

૭

—0—

ગુજરાતી—પરનારી વીશે નશીયત.

(રંગત લંગડી.)

શુખ ખોનારી દુખ દેનારી કરમની કારી, પરનારી.
જર હરનારી=દુખી કરનારી નકારી, પરનારી.
ધર ગાંમ મુકાવે રઝલાવે શહ કુટંમ તળવે, પરનારી.
કલેશ કરાવે=શતાવે ગણુ કપાવે, પરનારી.
ભાન ભુલાવે ફૂલને લજવે શુલી ચડાવે, પરનારી.
ભીખ મંગાવે=કભાવે કાંમ ન આપે, પરનારી.
પેલેની ધયારી શહ તમારી મુકે વીશારી, પરનારી.
જર હરનારી=દુખી કરનારી નકારી. પરનારી.

૧

શાંજ શવારે હાત પશારે કાલજીખારે, પરનારી.
જો મન ધારે=તો મારે ઝેર પીવારે, પરનારી.
ભિંધપ્પે શુવારે ગાલ ખવારે દુખ વધારે, પરનારી.
ગુણુને વીશારે=ત્રક દુવારે લઈ પધારે, પરનારી.
મુખનીશારી દીલની ખારી છે હતીયારી, પરનારી.
જર હરનારી=દુખી કરનારી નકારી. પરનારી.

૨

રાજથી ઉઠાડે મુલથી ઉખાડે વનમાં કાહાડે, પરનારી.
રાતને દાહાડે=જગાડે નીતી બગાડે, પરનારી.

દુખ દેખાડે આફત પાડે બદી શીખાડે,	પરનારી.	
જલમા દુખાડે=નશાડે નાચ નચાડે,	પરનારી.	
રાજદુવારી ચનશારીને કરે ભીખારી,	પરનારી.	
જર હરનારી=દુખી કરનારી નકારી.	પરનારી.	૩
દારાં કહે વારી જીવે વીચારો ન થાશે તમારો,	પરનારી.	
મારામારી=કરે ભારી નીત જારો,	પરનારી.	
ચાલ સુધારી નહીં તે તારો નહીં કરે પીયારી,	પરનારી.	
કરશે ખુવારી=શદા લુટારી ધુતારી,	પરનારી.	
મનનારાંમ કહે મારી નશીયત શારી કેમ તે ધારી,	પરનારી.	
જર હરનારી=દુખી કરનારી નકારી.	પરનારી.	૪

—૦—

ગુજરાતી—ધર નારી વીશે નશીયત.

(રંગત લંગડી.)

શુખ આહનારો દુખ હરનારી અગીયાકારી,	ધરનારી.	
જીવે વીચારી=શદા દુખીયારી ખીચારી,	ધરનારી.	
જીવને બાલે શતથી ચાલે આફત ટાલે,	ધરનારી.	
શદા શંભાલે=ને પાલે પ્રેમ નીહાલે,	ધરનારી.	
પતી દુખ બાલે હાતને ઝાલે હીંમત આલે,	ધરનારી.	
ધરમા ધાલે=ક્રોધ ગાલે મનવાલે,	ધરનારી.	
ચરગની ખારી લીએ ઉગારી શુખની કીયારી,	ધરનારી.	
જીવે વીચારી=શદા દુખીયારો ખીચારી.	ધરનારી.	૧
પાપથી ઉગારે કાજ શુધારે ધરંમ વધારે,	ધરનારી.	
પતીને તારે=શવ્રગ દુવારે લઈ પધારે,	ધરનારી.	
શાર ખવારે શેને શુવારે અવચુલ વીચારે,	ધરનારી.	
તન મન ખારે=ને મન મારે દન ચુગરે,	ધરનારી.	
પત હીતકારી શેવા શારી કરે પીયારી,	ધરનારી.	
જીવે વીચારી=શદા દુખીયારી ખીચારી,	ધરનારી.	૨
પ્રીતીને બાવે પીઉને બોલાવે દાઝ બોલાવે,	ધરનારી.	
ગંમ વીચારાવે=હુશાવે મનને રીઝાવે,	ધરનારી.	

ક વખતે આવે જીવ બચાવે રાજ અપાવે,	ધરનારી.	
તીરથ કરાવે=મનાવે હેત જણાવે,	ધરનારી.	
ભાગ લેનારી કુખમા ધયારી આપે તમારી,	ધરનારી.	
જીવે વીચારો=શદા કુખીયારી ખીચારી,	ધરનારો.	૩
દાદાભાઈ કરે ભલાઈ નોત બડાઈ,	ધરનારો.	
તાહાડુ ખાઈ=ખેશે ધર માંઈ, ગાઈ,	ધરનારી.	
શરશાઈ પીઠની શકાઈ કરે શવાઈ,	ધરનારી.	
બદલે જુરાઈ=ન બદલાઈ ન રીશાઈ,	ધરનારી.	
મનીરાંમની શારો નશીયત ભારો ન મુકો વીશારી,	ધરનારી.	
જીવે વીચારી=શદા કુખીયારી ખીચારી,	ધરનારી.	૪

—o—

ગુજરાતી—શંનતદાર નશીયત.

(રંગત લંગડી.)

કશી કરી કાયાને કશ્ટ બહુ કીધા ધરોયો નહી કાલનો ધાક,
કરી કરીને=કપટ કુડ કરમ કીધાં થઈ મન મુશતાક,
કંકાશ કજીયો કરીયા કરીયો બસ નહી શમજીયા કોઈ જનનો વાંક
કદર કાલજી=ન કોઈનો કરી કાંમ કીધાં નાપાક,
કલ હીકમત કશરત કાચાં કીધાં કરમનો વાલ્યો આંક,
કમ કમાટથી=કદી કાલજી ન કપીયું કોઈની જરાક,
કલી કાલમા કાંમ ક્રોચ વસ થયા કશાઈ કૂડના ધરાક,
કરી કરીને=કપટ કુડ કરમ કીધાં થઈ મન મુશતાક. ૧

કશ્ણા કરી નહી કોઈની કોઈપર કમ અકલની પાડી હાંક,
કરવત કટારી=કને કકલાટની રાખી કોકમ ઠાક,
કપાલપર કરીયું કંકુતલક પન જીવીને નહી કીવી પાક,
કથન કાનજી=માટે કરી ક્રોવા તારજે કોઈને કદાક,
કંટાણો નહી કરતા કહુંછું કરો ભગતી નર એક કલાક,
કરી કરીને=કપટ કુડ કરમ કીધાં થઈ મનમુશતાક. ૨

કચ્ચ કચ્ચ કરવી નહી નકાંમી કડવા વેંણુ નહી કેહેવા ટચાક,
કડક કબુધી=કને રાખવી ન કરવી કોઈની મજાક,

કંમનશીખ હીન કરંમ અકરંમી કરે કાજ નહી કોઇનું છટાક,
કહે કલકલી=કડપ કરો કેહેવા અમે છધમે અખરાક,
કનંટક કહીયુ ન કોઇનું માને કદી પશતામે જોઇ કાલની ડાંક,
કરી કરીને=કપટ કુંડ કરંમ કીધાં થઈ મન મુશતાક. ૩

કંથ કમલના કેશવ કીશોરી કરે કુંજગલીમા લીલા અથાક,
કશન કાલુ=કાજ શીધ કરણ કાન રોકોના રાંક,
કંકરને શંકર શમજી કર શેવા કરી કાંઈ આ ખોરાક,
કહે કવી દારાં=કથન કથ કડણ કલંમ લે નહીતો આક,
કકાનો શત તપ્પંગ કહી મનીશંમ કલગીના કાપે કાન નાક,
કરી કરીને=કપટ કુંડ કરંમ કીધાં થઈ મન મુશતાક. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—નશીયત કલગીની તરપર તરનો ખેયાલ.

(રંગત લંગડી.)

તરકતુ કર શંતાપ પાપ નર જપતુ જપ મુગતી આતર,
તરશુખ શાગર=મનથી હરોહરને ન ભુલ કોઇદી આતર,
તરપત મનકર નેકી કરી તનકશી ખેડ આશુ ખેતર,
તરત તવંગર=મનીશ ભજ હરી કરી બંદ ખેડ નેતર,
તરશ તું તેના નાંમથી જો તું આહિ તારા હકમા ખેહેતર,
તર ખે તરકર=જીવને છલથી કોઇને નહીં છેતર,
તરતા જોઈ કોઇ જનને કપટ કરી કાલજી તેનું નહો કાતર,
તર શુખ શાગર=મનથી હરો હરને ન ભુલ કોઇદી આતર. ૧

તરછોડી કોઇને ન નાખ વલી રાખ નહીં કોઇથી અંતર,
તરશ તું ખાનર=હેરકનો કોઇપર ન કર જાડુ જંતર,
તરવર કીનારે જઇને શમાધી લે ભુલી તનના તંતર,
તરભાંજીભર=જલોથી કુંક કુએદાના મંતર,
તરણ તારણ ત્રીભાવન છે ભજ તેને નર શુખાતર,
તરસુખ શાગર=મનથી હરોહરને ન ભુલ કોઇદી આતર. ૨

તરંગ ઉઠે મીત ભંગ થામે નહીં પીતુ વચન માને પુતર,
તરકી તીતર=કાગ થઈ હંનશ પીએ જઈ ગઉ મુતર,

તરવાડાનુ કાંમ ભુલી વણુવા લાગા કાપડ સુતર,
 તરવાર કાયર=લધને લડે જાએ દખન ઉતર,
 તરફદારી હુઆની કરે શઠ નારી તજી જાએ પીઠ પાતર,
 તરશુખ શાગર=મનથી હરીહરને ન ભુલ કોમલો આતર. ૩

તરકારી ખાવાવારા શું જાણે તે ખાઈ કશતર,
 તરફડી નહી મર=જોઈને તેજ દાદાભાઈનુ નશતર,
 તરશુખ મીઠાઈ બડવા ખાએ નહી શંતોના તનપર વશતર,
 તર અરદેશર=ગાએ છંદ મારે દુશમનોને શશતર,
 તરજીવો મળીગંમનો શમજો ફરક ન તેમાં પઈ માતર,
 તરશુખ શાગર=મનથી હરીહરને ન ભુલ કોમલો આતર. ૪

—o—

ગુજરાતી—અંતને વીશે નશીયત.

(રંગત લંગડી.)

મારે મારે કહી માયામા અંતે પીયારા મરી જશે,
 મેહુલ માલ શઠ=ખંડુ તે દાડથી રદ તું કરી જશે,
 આવશે નહી કંઈ શાયે તારે જશે લઈ તું ખાલી હાત,
 ખશી જશે શઠ= અંતમા આવશે નહી કાંઈ તારી શાત,
 મોટે કર અંદગી ખુદાની ભુલતો નહી તેને દન રાત,
 તેજ તારશે=અંતમા આવશે તે તારી શંગાત,
 આહે જેવો બલવાન હશે પણ જોઈ કાલને દરો જશે.
 મેહુલ માલ શઠ=ખંડુ તે દાડથી રદ તું કરી જશે, ૧

શગાવાલા કુટંબ કપીલા શઠ શગા જીવતાના ધયાર,
 મુવાનો શાયી=કોઈ નહી મોટે ભજન કર તું દીલદાર,
 કર તુ શખાવત શખી યધને અંતકાલનો કરી વીચાર,
 ધહાં તુ કરશે=શખાવત વાંહા શાહે થાયે કીરતાર,
 એક પલ નહી જીવવાનો જીયારે ઘડો આધયુષનો ભરી જશે,
 મેહુલમાલ શઠ=ખંડુ તે દાડથી રદ તું કરી જશે. ૨

માયાએ આ ૩૫ મોહની એટા ડોલ દીવાનીનો,
 શયે માનજે=ન ભુલતો જોઈ તોર જવાનીનો,

(૧૫૮)

પેહલેથી તું સંગ કરજે પીયારા કોઇએક ગીઆનીનો,
તુને તે રચતો=અંતમા બતાવશે હકાનીનો,
યશે અંતમા જુરા હાલ જો તેનીથી તુ ફરી જશે,
મેહલમાલ શહુ=બધુ તે દાડથી રદ તુ કરી જશે.

૩

કર તુ કાંમ નેકીના નહી જર જોઈ જતો લલચાઈ,
અંત સમામા=યશે તુ ખેસ્તનશીન વાહાલા ભાઈ,
લેછે નાંમ શાહેબનુ દારાં રાખે શહુથી નમતાઈ,
તારીફ તેની=કરેછે મનોરાંમ હરદમ ગાઈ,
ઉશતાદોની મેહરથી અરદેશર ભવશાગર તરો જશે,
મેહલમાલ શહુ=બધુ તે દાડથી રદ તુ કરી જશે.

૪

—0—

ગુજરાતી.—ખુદાની શીક્ષત તથા આજીજી.

(રંગત લંગડી.)

માયા મેલી મનને મારો નેક નાંમ આપાદ કીધુ,
લઈ ફીરી=શરવે ધન માલ હુંએ બરબાદ કીધુ,
લાખો મુશીબતમા અએ માલક મારી ધયાદ બશ તુ કરજે.
તારે હાતે=મને આહિ બરબાદ બશ તુ કરજે,
ધુનેગાર હુ બંદાની પુરી મુગદ બશ તુ કરજે,
નજર રેહેમનો=રાખી દીલ માર શાદબશ તુ કરજે,
લાખો આફત શહીશહીને આ તનને પોલાદ કીધુ,
લઈ ફીરી=શરવે ધનમાલ હુંએ બરબાદ કીધુ.

૧

કોનામા એટલી તાકત જો કોઇ પોંચે તુજ પીયારાં વેર,
ફરશતાખી=નહીં દંમ મારી સગતા તારા વેર,
કાંહાંછે મગદુર કોઇમા જો જાએ તારા ઇશારા વેર,
તાબ ન કોઇમાં=રહી બશ જાએ શું તારા દુવારા વેર,
નામપર તારા શદકે યધને દીલને મે આબદ કીધુ,
લઈ ફીરી=શરવે ધનમાલ હુંએ બરબાદ કીધુ.

૨

પુરાન અઢારે છ શાશતર વલી આરો વેદ ભરેલો તું,
યુપત મીજછે=જો જાંહામા તેનો ભેદ ભરેલો તું,

નીચારો શહી શહમા જાહેર નહવે નીવેદ ભરેલો તું,
 તારી એદતો=જાણે નહીં કોઇ કુલ એદ ભરેલો તું;
 લાખો મુશીખત પડી આ તનપર તોખી ન દીલ નાશાદકીધું,
 લઈ ફકીરી=શરવે ધનમાલ હુંએ બરબાદ કીધું. ૩

અએ જરીક તારા તુફલથી લાખોના દીલ મનાવીને,
 ખુશી મેં શહને=કીધા એક નીચારો ખેચાલ બનાવીને,
 દારાં કહે મે મતીગંમને એકતો કીધો શીખાવીને,
 ફગંમજી કહે=ખુદા શહના દીલ રાખે રીઝાવીને,
 દારાંએ રખ શાહુખનું એક નાંમ મનથી બશ ધ્યાદ કીધું,
 લઈ ફકીરી=શરવે ધનમાલ હુંએ બરબાદ કીધું. ૪

— ૦ —

ગુજરાતી—બુલ બુલનો ખેચાલ.

(રંગત લંગડી.)

આવી ફરીધું બશમા તારા મુકદે મને તું શહ્યાદ,
 મારા દીલની=વગર તારે કહું કોને ફરીયાદ,
 કરી વીનતી કહે બુલ બુલ શહ્યાદ શાંભલ તું પીયારા,
 આ જંગલમા=મારા નાના બચાં શરવે શાગં,
 તુ જો કરેછે કેદ મને બથ હાત આવશે શું તારા,
 હાએ મારશે=ને રડશે એ શરવે બચા મારા,
 માટે કર કાંઈ ખોફ ખુદાનો નથા ભાઈ એટલો બેદાદ,
 મારા દીલની=વગર તારે કહું કોને ફરીયાદ. ૧

ખીજો દાડો થયો જીઆરે તીઆરે એમ બોલી બુલ બુલ,
 વેચી નાખ તું=અમુને અગર તુને કોઈ આપે મુલ,
 જીદાંધમા તે અમારી બચા શુખાઈ ગયા હશે ખીલકુલ,
 મારી નાખ તું=અમુને દીલો જનથી છઠએ કચુલ,
 નર માદાને કહેછે શાંભલ એતો હવે કરશે બરબાદ,
 મારા દીલની=વગર તારે કહું કોને ફરીયાદ. ૨

તમાંમ દાહાડો વીતી ગયો પછી રાતે માદા એમ બોલી,
 વગર તેના=આપણો ખીજો નથી કોઈ વાલી,

શું કરવા અપશોશ કરેછે રાત દાહાડો અમથો ખાલી,
તે માલકછે=શરવેનો પલમા દુખ દેશે ટાલી,
એટલામા એક શખશ આવીને તે બનેની લીધી દાદ,
મારા દીલની=વગર તારે કહું કોને ફરીયાદ.

૩

ધુટા કેદથી જેવા બુલ બુલ નેવા તાંહાથી ઉડીયા જાએ,
તેને જોઇને=કરે શબ્દયાદ પોતાના દીલમા હાએ,
મેહર જો હાએ જેનાપર તેની તેનું શું કોઇથી કંઈ થાએ,
કહેછે દારાં=મારનારાની મેહનત નોશકલ જાએ,
જરીફ કહેછે બશ કર દારાં પુરી થઇછે તારી મુરાદ,
મારા દીલની=વગર તારે કહું કોને ફરીયાદ.

૪

—o—

ગુજરાતી—ધયારની જુદાઈ વીશે.

(રંગત લંગડી.)

દાહાડો વઈ ગયો ધયાદમા તારી રાત રહી ગઇછે ખાકી,
દાબી બાજુમા=ઉભો રહી ગલાશ આપેછે શાકી,
ભાઈબંદ શહ કુટુંબ કમીલા તજી દીધા તારે આતર,
ધયારના ગમમા=આવરી થઈ ફર જેવી કાતર,
મન તન માર આક કીધું મે તારે શાર મારા આતર,
નીત તરશુ ધુ=એકલી મેલી ગયા પીઉ પાતર,
રાત જાએછે એક વરશની જાતુ નથી કોઈ જાંકી,
દાબી બાજુમા=ઉભો રહી ગલાશ આપેછે શાકી.

૧

મનથી માયા લગાડી પીઉજી મુકી ગયા મુજને જાની,
નેહ દુખડાની=હવે હું કોને જાહેને કહું કાહાની,
દીલમા એવી શું વાત આવી જ્યો એ નજર પાછી તાની,
લોકિના કેહેવા=થી એાછી થઈ તમારો મેહરબાનો,
જાની જોઈ જોબન ઉપર કાંઠાવેર મુકુ પડેા ઢાંકી,
દાબી બાજુમા=ઉભો રહી ગલાશ આપેછે શાકી.

૨

નહી હું જાણતી હતી જાની થઈ યશો તમે પાછલ મેહમાન,
થીર કરી મનને=જુદા થઈ વશાવીધુ જંગલ વેરાન,

આહુ ફરી ભુલી વાત આગલી યાવો મારાપર મેહેરખાન,
 હેનથી વક્તો=ગલેને પુરે કરે દીલનો અરમાન
 છૂન છખીલા લુટો જોખન પીંતતી કરી કરી હું થાકી,
 દાબી બાજુમા=ઉભો રહી ગલાશ આપેછે શાકી. ૩

શીરા ભાયગે મારા મને મલી ગયો જરીકુ ઉશનાદ,
 પુરા કીધો મે=ખેચાલને પુરી શહ થઈ મારી મુગદ,
 રેતન શરખા કઈ નરો વહી ગયા રહા નહી કોઈ આપાદ,
 જીં જયુ=તાહાંવેર માલક મારી લેજે દાદ,
 શીરવે ભાધને કેહેછે દારાં એક અદના હું છજીં ખાકી,
 દાબી બાજુમા=ઉભો રહી ગલાશ આપેછે શાકી. ૪

ગુજરાતી—સવાલનો જવાબ, માશુકની જુદાઈ.

(રંગત લંગડી.)

માયા લાગી જીયારથી તારી તીયારથી હું થયો લાચાર,
 તોપણ પીયારી=મને નથી મલતી તુ આવી એક વાર,
 શરવે ચીજને તીયાગ કીધી મે તજ દીધા ભાઈ દોશદાર,
 કુટુંમ કખીલા=ને મેલ્યા લુટાવી દીધું ધરને ખાર,
 ઈસ્કમા આંચો અંધાપો મને શુભે નહી શકલ શનશાર,
 રાતને દાહાડો=પીયારો હું કરીયા કરધ્ત તારો વીચાર,
 તરથ લાગે તો પીઠ લોહી ભુખ લાગેતો ખાઉ ગમતી માર,
 તોપણ પીયારી=મને નથી મલતી તુ આવી એક વાર. ૧

નહી રેહેથે તારૂં રૂપ શદ નહી રેહેવાનો જીવાનોતો ખાહાર,
 મોટે મલતુ=આવીને મને છેડ કરવો એહે'કાર,
 આજ બપોરે તો કહે શાંજે આજ શાંજે તો કહે સવાર,
 ખોટા વાઈદા=કરીયા તું કરે ફરે જોવા નીત ધ્યાર,
 તારા શારૂ કીધા શહને આકારા તજ દીધાં કુટુંમ પરીવાર,
 તોપણ પીયારો=મને નથી મલતી તું આવી એકવાર. ૨

ધણે જીદાઈના જોશનો બોલો નથી જાંચકાતો ભાર,
મોટે તું મનમા=જાવીને દયા માયાનો ભાર હિતાર,
પ્રીતનું પાંણી પા તું પ્રેમથી હરખથી કર હયાનો હાર,
જીત જાં શુધી=તાં શુધી બુલુ નહી તારે આભાર,
દોષ હતા તે વેરી યયા તારે શાફ આહ લોકોની ગાર,
તોપણ પીયારી=મને નથી મલતી તું આવી એકવાર.

૩

મોહિની રૂપ તારામા જોઈ લાખો યયા તારા તાબેદાર,
ધરુકમા તારા=અંતે એક નજર પડી શુભીની ધાર,
માત ધયારનું તારે હાત જોઈએતો માર આહુતો જવાર,
દાદાભાઈ કહે=તજો એવી માયા ભજો ભગવત કીરતાર,
મનીગંભ બશ રાતને દાડો ધયાદ કરેછે તારે પીયાર,
તોપણ પીયારી=મને નથી મલતી તું આવી એકવાર.

૪

—o—

ગુજરાતી—નશીયત તથા શંનદદાર.

(રંગત લંગડી.)

નર દેહીનો નહીં ભરોશો મોટે તું તજ એહુંકારીજી,
વર્ષ જાએ વાએદા=તોખી અંતની ન વાત વીચારીજી,
રોજ રોજ તે રલી રલીને કમાવી દોલત શારીજી,
જીવના કાએદા=ને મોટે કરી તે મેહુનત ભારીજી,
જીભીયાં મુખમા એક કહું થું વાત અકતનો તારીજી,
વાડીની શાભા=જોઈ બશ મોહી પડીયા નર નારીજી,
જીદગાંનીનો નહીં ભરોશો મોટે ભજ ગીરધારીજી,
વધ જાએ વાએદા=તોખી અંતની ન વાત વીચારીજી.

૧

નહી કર કોઈની બધી નેકી તું કરે જાએ લાચારીજી,
શીખજ તું ભાઈ=થું કહું વાત તુંને વીચતારીજી,
વારે ઘડીએ ભજો હરીને પાપની મતી વીચારીજી,
ન ક કુંદનો=છોડી રશતો જો શરમની કીચારીજી,
જીતે જીવત જા વંદકુમા પાંચો ધંદ્રી મારીજી,
વધ જાએ વાએદા=તોખી અંતની ન વાત વીચારીજી.

૨

કાકા માંમા બાપ માં મેન ન થાએ પરણી નારીજ,
 વરી જાએ અધવચે=કદી તે હોએ પ્રાંતથી પીયારીજ,
 જીવતાના શકુ શ્યાં મુવેલાની થાએ અંદ આરીજ,
 જ્યે એકલો=કાઈ નહી શાયે આવશે તારીજ,
 માર જાંમની વડશે આંખર નર શકુ ભજો મુગારીજ,
 વઈ જાએ વાએદા=તોખી આંતની ન વાત વીચારીજ. ૩

દાહડો રાત તે રંગ રંગમા નારી ઉમર યુજારીજ,
 રમત કુંડ કરમ=કરીયાં તે કાષ્ટ ન ટેવ શુધારીજ,
 ગાવો યુલુ ભગવતના મુખથી નીરમલ શબ્દ ઉચારીજ,
 એવી વુ મનની=હમેશાં કરજે શાફ કરારીજ,
 છેવે બાકી પથનાયા લોકોને માલ ખચારીજ,
 વઈ જાએ વાએદા=તોખી આંતની ન વાત વીચારીજ. ૪

છંદ ગાવો એવા દંગલમા જોઉ આજ હુશીયારીજ,
 દયાલુ દારાં=એ ગાઈ રાગ રાગનો નાચારીજ,
 તુરાના છંદ ગાએ નવરોજ જીવાજ જાએ વારીજ,
 રોમને વુ નંમ=તો પલમા વુને લીએ ઉગારીજ,
 નામ હરીગુ ભુલે નહી મનીરાંમને છે ધ્યાદગારીજ,
 વઈ જાએ વાએદા=તોખી આંતની ન વાત વીચારીજ. ૫

—૦—

હીંદુસ્તાંની—ખારોનાઈટ સર ખરશેદજી ખાટલીવાલાનો ખેયાલ.

(રંગત લંગડી.)

હાએ કેશા હુવા ગંમ સર ખરશેદજી થે યુની યુનવાન,
 એકાએકી=કળ લે ગઈ શુનો શખ ઉતકા ખયાન,
 શન અઠરાશે અગીયારા તારીખ નવમી આર અક્ટોબર,
 રાજ તીશરા=માહા પેલે દીન જનમે ખરશેદ આતર,
 પચીસ હજાર રૂપએ નીકાલે ધરંમ ખાતે જાંતકે નાંમપર,
 કુલ જરતોસ્વી=ખુશી હુવેયે ધર ધર નારી નર.

(૧૬૪)

શેર.

બરનન કહા નહી જાતા બરશ દો કંમ પચાશકીભઈ ઉમર,
જદ ઉનકે પીતા જમશેદજી ગમ્મે હમ્મે વોતો ગુજર,
અકરાશે એકુનશાકમે મીલા બારોનાઈટકા દફતર,
પ્રીર સર બરશેદજી કેહેલાએ વો જાંહકે અંદર.

બારોનાઈટ સર બરશેદજી થી છુપી શખાવત જગ દરમીયાન,
એકાએકી=કળ લે ગઈ શુનો પેલેશે બયાંન. ૧

અકરાશે ચોવશટમે કોલેજ દખનમે કરી ખડી તયાર,
બરશેદજીને=જદ એક લાખ રૂપીએ દીએ ફતમેડાર,
ઐર ઇશપીતાલ બડાનેકે લીએ રૂપએ દીએ તે પચાશ હજાર,
અદના આલે=હરએક જનકે થે એ મદતગાર.

શેર.

ઇયા ગરીબ ઇયા કોઈ તવંગર કાંમકો કને જાએજી,
તો પેલે બાતે ઉનકી શુન પ્રીર અપની શજા બતાએજી,
આહેતો કોઈ હો ગરીબ પન ભાવશે ખીડલાએજી,
અપને ગીરોકા ગુપત ધનંદે નેકીકા જશ પાએજી.

અપને પીતાકા નાંમ બહાકે જગમે કમા ગએ ઇજત માન.
એકાએકી=કળ લે ગઈ શુનો શખ ઉનકા બયાન. ૨

અકરાશે બાંહાનેરમે અમીરો કે શંગ ગમ્મેથે શહેલાની,
ઝોહી શાલમે=મુશાફરી કર આએ પીછે ગીયાની,
ઉશી વખત ઉનકી ગાડીકુ પોચીથી કુછ નુકશાંનો,
બરશેદજી કે=મરે તક ગઈ ન વો દેહેશત જાની.

શેર.

અશશંગ રોજ દેહે મહીના થી અખાડ શુદ એકમ,
ને વાર બુધકે દીન પુનેમે ગુજરે શર કીયા દુર કદંમ,
જોમર પાંશટ બરશ નવ માહા અઉદા દીનકી જાને હંમ,
આપતો હો ગમ્મે અલગ ઐર શખકો દે ગમે રંજો ગંમ.

બરે દુપેરકે ગીઆરા બજે શર બરશેદજીને છોડા પ્રાંન,
એકાએકી=કળ લે ગઈ શુનો શખ ઉનકા બયાન. ૩

છથ વખત યુજરે ઉથ વખત મુલકો મુલકોને પૈએ તાર,
 શુનકે ખાતકો=શય જરતોશતી કરે' હએ' ગમકા પુકાર,
 જાંહા દેખો વાંહા શીયા આહાજરીકે ન કરતા કોઈ અફતાર,
 નર નારીકે=આખશે આંશુ ગીરે ઝારોમેઝાર.

શેર.

ધરાની પારશી મીલકે શય કોઈ માહાતમ કરને લગે,
 ઈગરેજ હઆઉધી મેમન ખોરે શય ગમ કરને લગે,
 અનેક કોમકે હીંદુ મીન શય સહમ નમ કરને લગે,
 પલભર ન ભુલે દીલશે ધયાદી દમપદમ કરને લગે,
 આશીશ બંદર ગીરની બંદ ભઈ ખેપારીયોને કી બંદ દુકાન,
 એકાએકી=કળ લે ગઈ શુનો પેલેશે ખયાન. ૪

કળકે આગે કોઈ બચે નહી લાખો પીર પએમબર ગએ,
 અમર ન કોઈ=જાંહામે લાખો ધનશાં યુજર ગએ,
 બફએજ બંદા જરીફ કહે જો નેકી જાંહામે કર કર ગએ,
 નેક નીમાજકો=પહડ ગએ ઝો જીતતકે અંદર ગએ.

શેર.

મીર દારાં કહેને બંદે નેકીકા કૂછ કાંમ કર,
 લાયા કેયા લે જાએગા કેયા કુછ તુ' જાંહામે નાંમ કર,
 ખેલેકા ખેલેકા કેજા શીરે એક જાએ કંઈ આરામ કર,
 ખીશર નહી ઉથ રખકો ધયાદ ઉથકી તુ શુભો શીયામ કર.
 મનીગાંમજ ખેવાલ ખતાતે મત જીતકી ખીલકુલ નાદાન,
 એકાએકી=કળ લે ગઈ શુનો શય ઉતકા ખયાન. ૫

—o—

હીંદુસ્તાની—માતાનુ વરણન.

(રંગત લંગડી.)

મરો બાપ એર ભાઈ ઈશ્તી મરો ન કીનકી માતાજી,
 માતા ખીગરકા=જગતમે જુઠા શખીયે નાતાજી,

(૧૬૬)

લખો મનંત કરકે માને નવ મહીને તક ઝેનાભાર,
બડી જતનશે=નાકાલા સીકમશે શીર મુજકો બાહાર,
શગે કુટંમ શબ ખુશી બચ્ચે ઓર માકે મનમે હરખ અપાર,
નલા ધુતકે=દબા છાતીશે પીલાઈ કુધકી ધાર.

શેર.

રેતા થા જશ વખત મૈય હશ વખતમા કરતી થી પીયાર,
મુજકો ખીકાકે ગેદમે નીરખતીથી ઓ બારબાર,
મુજકો કુખી દેખે કભી તો માતા હોતી ખેકાર,
લાખો દવાઈ લા પીલાતી માતા મુજકો ખેશુમાર.

બડી પ્રેમવાલી પીયારી મા શીવા કોઈ નહી આહવાજ,
માતા ખીગરકા=જગતમે જીહા શખીશે નાતાજ.

૧

નરક મુત ધોતીથી મા ઝુલેમે ડાલ ઝુલાતીથી,
પેહેલે ખીલાતી=મુજે શીર માતા ખાના ખાતી થી,
જો મુખશે મૈય ચીજ મંચુ વો માતા તુરત દીલાતી થી,
અનેક તરાહશે=રૂં મૈયતોવો માત મનાતી થી,

શેર.

પ્રાંતશે જયારે ઓ પીયારા મા મુજે ચેહેતીથી તુ,
કોઈ દીનભી મુખશે ખુરા મુજકો નહી કેહેતીથી તુ,
ગીર કભી મૈય ખેલતે તો બલીયા લેતીથી તુ,
જો ખીલાના માંચુ મૈય ઓ તુરત લા દેતીથી તુ,

ખીલા પીલા કે કીયા બડા ઓ ધયાદ ગુન તેરા આતાજ,
માતા ખીગરકા=જગતમે જીહા શખીશે નાતાજ.

૨

અબ મૈય હુવા જવાન તોભી તેરા પ્રેમ વેશા મુજપર,
હાએરે માતા=તેરે મૈય ગુનકો બુલુગા કેજોકર,
પીયતા પીય લોકોકા શીખાયા મુજકો લીખના પહડના હુનર,
તેરે શબ્દશે=માત મૈય માન ધરાતા જગ અંદર.

શેર.

મા ખીનાકા પુત્ર જશે મહલી શુની જલ ખીના,
મા ખીનાકા પુત્ર જશે માડ શુના ફલ ખીના,

(૧૬૭)

મા ખીનાકા પુત્ર જોશે નૈન હૈએ કાજલ ખીના,
મા ખીનાકા પુત્ર જોશે બરખા હૈએ બાદલ ખીના,

શુખમે આંવે ઇયાદ નાર કુખમે ઇયાદ આવે માતાજી,
માતાખીગરકા=જગતમે જુઝા શખીશે નાતાજી.

૩

કાંહા તક બરનન કરે માતકી મુંમે મેરે એક જખાન,
મા ખીનાકા=પુત્ર જોશે શીરતા હૈએ પશુ શમાન,
માકી માયા બડી પુત્રપે શમજે પુત્રકો જાન પ્રાંન,
દાદાબાઇ કહે=કાંહા તક માતા કે મૈય કરે બખાન.

શેર.

અખકે શમે કે લડકે શખ જખ હોતે હૈએ શીયાને જવાંન,
ગાલીયાં દેતે હૈએ માકો મારને માહાતે હૈએ આન,
પન બચપનેકી ખાત વો શખ જુલ જાતે હૈએ નદાન,
ગર માનહીહોતી તો તુંમ દેખતે શીર કેઉ જાંહાન.

મનીગાંમ બશ શુભિા શીયાંમ માતાકે ગુનકો ગાતાજી,
માતા ખીગરકા=જગતમે જુઝા શખીશે નાતાજી.

૪

— ૦ —

હીંદુસ્તાંની—(કીશન લીલા) એક હરકી.

(રંગત લંગડી.)

ગોકુલ બારે કારે પીપારે મતવારે શ્રી મનમોહન,
વંદન કરતે=રીખી નારદ શારદ મુન શખશંતન,
દૃશ અવતારી ગીરવરધારી કુંજખીહારી બાલ કીશન,
રોવેબરજી=હરીહર ગીરધરજી નંદકે નંદન,
મૈદન મુરારી શાંમ શલોના ગયાં ચારત જા બનબન,
ગંગેધરજી=ધાંમ નંદલાલકી બાંકી હૈએ ચીતવન,
ગાનનાન શખ નીરત કરત હૈએ એશે ભગતનકે ભગતન,
વંદન કરતે=રીખી નારદ શારદ મુન શખશંતન.

૧

રોશ રચે કંઈ લીલા કરે કંઈ ખાત છુટ દધ દહી માખન,
 મેઃ રમે જા= રહત કબી જાએ રહે રાધેકે ભવન,
 પૂરી જામ પરમાનંદ પ્રેમી અનારજાંમી નારાયન,
 રશરશ નારે=કુલારે નંદકે પીયારે જગજીવન,
 શોર જોર કર રહે કચ્છ જા લડે હાએ રૂપમન કારન.
 વંદન કરતે=રીખી નારદ શારદ મુન શયશનતન. ૨

તેન અંતમે ખીયાપીક રહે ઝાહી ભગતોકે તનમન,
 મેન મંદરમે=મનોહર રહત જુજત નહી હાએ કોહ જન,
 કૃપા નીધી દીન દયાલ દયા કે શાગર હરી શ્રી શુંભ કંદન,
 શીતકે શવામી=શવરગકે ધાંમી શંત કરતે શુમરન,
 નાનાખીધ અવતાર ધરકે કીની ભગતોકી રખણ,
 વંદન કરતે=રીખી નારદ શારદ મુન શયશનતન. ૩

રાંમ લીએ અવતાર ગયે ખીશવા મીવકી જગ રાખન,
 મેશલત કરકે=રીખીશ ગાએ જનકપુર રાંમ લખન,
 મોહીત ભઈ જાનકી દેખકે રાંમઅંદ્રકા અંદ્ર બદન,
 તીમુવન નાયમ=લાએ બર જાનકી તોડા ધનુક કંદન,
 રોવન મારકે ટાલ્યો ગરવ શય દેવોકે તોડે બદન,
 વંદન કરતે=રીખી નારદ શારદ મુન શયશનતન. ૪

મેનુજ બાવશે ભગતી કરે તો દેતે હરી ઉનકો દરશન,
 મેઃ મતાકો=દુર કરે ઉનપે પ્રભુ રેતે પરશન,
 છીન છાન મીશરોકો કયે છંદ દાદાભાઈ ગીરે હરી ચરન,
 રોગ રાગતી= ભરકે છંદામે કયનકી કરે જાતન,
 મેગીરાંમ બશ ધાંમ શુભો કરતે હાએ રાંમનામકી રટન,
 વંદન કરતે=રીખી નારદ શારદ મુન શયશનતન. ૫

રંગત લંગડી ઝડફી.

ગુજરાતી—દાદરપરના ખુનનો ખીયાલ.

(રંગત લંગડી ઝડફો.)

જીલમ જમનો થયો ભારી, એક નરને બે નારી, થોભે દાહાડે નાખ્યા મારી,
મન લાગી ઝનુન* નીમક હરાંમી=મતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન*
ધરમા હતો જે સાકર, બધું જોઈ ખરોખર, સાકરી મુકીને તે નર,
પછી નીકળ્યો બાહાર* બાહાર જઈને=કર હવે કેમ એવો મન કીધો વીચાર*
ફરીયા કરે ધરની પાશ, ધરનો કરવા શાર નાશ, જરા થયો ન ઉદાશ,
પન ખુશી અપાર* લાગ જોઈને=ધુશી જવાગી કીચી તજવીજ ધપાર*
લાગ જોઈ ખરોખર, લુટવા શાર માત્ર જર, ધુશીયો ધરની અંદર,
કરવા કાંમ જખુન* નીમકહરાંમી=મતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન*

ધરમા ધુશતાને વાર લાગો મારવાને માર, ગભરાઈ ગઈ બહુ નાર,
બાલક નાદાન* ખીજ બાઈઓ=ગઈતી શોખવા તેનો બચીયો પ્રાંન*
પછી નીચે બેઠને પાડી, લઈ બનો ને કોહડી, માથા નાખ્યા તેના ફાડી,
એવું કીધું તોફાન* બાલકનાભી=મેળમા કીધો ધાવ શમજો દીનખન*
કાંમ ધારેલુ તે કીધું, જે લેવાઈયું તે લીધું, બાકી બાગી ફાડી દીધું,
કરી ભાગો ખુન* નીમકહરાંમી=મતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન* ૨

મત્રવા આવી એક બાઈ. જોઈ મુલેલા ધમગઈ, તાંથી નાસી વેલી ધાઈ,
કંપે થરથર* ધુજતી જઈને=એકદમ પોલીશને જઈ કરી અપર*
પોલીશ બહુ દોડી આવી, પુઝીયું બાઈને શમખવી, તે કહેડું મલવા આવી,
છર્જે હું બેઅપર* પછી તે પોલીશ=જાગી કરવા તપાશ દાદર અંદર*
થઈ જાહેર આ વાત, શમજી ધુજયા શઉ શાત, કોઈએ કાવી દુખમા રાત,
થઈ શઉ શમશુન* નીમકહરાંમી=મતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન. ૩

ગઈ રાત થઈ શવાર, આંબો બેની દીલદાર, ઝુરી ભરવા શરૂ થયાર,
ભરી ઝુરી ખરી* ઝુરી ભરીને=કડીયો પછી લઈ જવાનો હોકમ કરી*
નીકલ્યાં તંદોના રવાન, શમળો મારા દીલજન, જોઈ થયા શઉ હૈરાંન,
આંખ આંશુ ભરી* પોતપોતામા=કહે એને દયા ન આવી કેમ જરી*
રવાન રશતામાં જોએ, તેખી પગે પડી રાએ, શુધ પોતાની જાએ,
જોઈ ખુન જખુન* નીમકહરાંમી=ખતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન* ૪

પછી ખુનીને તે ધરવા, લાગી પોલીશ શોધ કરવા, છુપીયા દરેશોમા ફરવા,
લાગી ગઈ તમાંમ* પુરી શોધથી=આંબું નારાયન કરી આકરનું નાંમ*
પોલીશ તપાશમા ગઈ, ધરીયો અંતે તેને જઈ, તેણે કહ્યું રાજ થઈ,
છે એ માર કાંમ* ખીજા કોઇને=તમે અમથા નહી કરતા કોઈ બદલાંમ*
એનુ ભારી બહુ જગર, હાત મુકી છાતીપર, કીધાં મેં ખરોખર,
તંદોના ખુન* નીમકહરાંમી=ખતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન* ૫

જડજ પાથે ઉમી કીધો, તોખી જરા નહી ખીધો, જવાબ પુછીયો તેનો દીધો,
બધો ખરોખરો* ખુન કીધુંછે=મેં પોતે મને આહુ તે શળ કરો*
પછી બેઠી ઝુરી ધયાર, કીધો બેશીને વીચાર, ખુની ઠરીયો તે નીરધાર,
શઉ ધીયાંન ધરો* કુંશી ડેરાવી=હવે એ ખુનીનો તો થઈ ગયો મરો*
કંડો થયો એનો દાર, ઉડી ગયો તેનો તોર, જોયો ડુનીયાએ ચોર,
જાણે અફલાતુન* નીમકહરાંમી=ખતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન. ૬

લાબ્યા કુંશી દેવા શરૂ, ઉમી લઇને માડું કાર, લાગે શઉને તે નકાર,
પછી હુકમ કીધો* કુંશો ગલામા=નાખીને ઝટ લટકારી તેને દીધો*
હવે કહેછે દાદાભાઈ, નર મુકોદો જુગધ, રાજો ભલીને ભલાઈ,
રશતો સીધો* મળીરાંમ કહે=શુખી તે સીધો રશતો જોને લાંધો*
કહે અરદેશર દીલદાર, કીધો ખેવાલ મેં તથયાર, પાપ કરો ન લગાર,
નર કરજો પુન* નીમકહરાંમી=ખતાવી યુન પાછલ કીધો અવયુન. ૭

— ૦ —

ગુજરાતી—નાટક જોવાથી ઇતિહાસને શરો ખોલ મલેછે.

(રંગત લંગડી ઝડકી.)

જો સેવા માહાવો ગીધાન, જો નાટકને દરમીયાંન, જુવો નીશચે ધરી ધયાન,
કેવો મલે શરો શાર* શુખી ચરવદા=કરે કુખ હરે જુવો નાટક તરનાર*

અશક્તી કરી ગયા કાંમ, રાજ પાશવો નાંમ આપેહુખ તે તમાંમ,
કરી ખતલાવે* મનને રીઝાવે=હથાવે પલમા ધડીમા રૌવરાવે*
જેના હોએ ધન ભાગ, શમજે રાગતોને રાગ, જોવા બેસતનો બાગ,
કોઈ જન આવે* પ્રીતીને ભાવે=જોઈ દાનાવો શમજમા તે લાવે*

શેર.

હાથ રથ કરણાએ રથ દુખ શતએ નીતી પ્રકાશજી,
પાંચો ગુણ ખુલા દેખાડે કરી મુખ શત ભાશજી,
કોઈ અમીર કોઈ કૂકીર કોઈ શાહા વજીર કોઈ દાશજી,
પંચ ગુણી મોહોથી લોકોના મન હરે આશજી.

કરો તનનો શુધારો, જીવો કોઈ નાટક પીયારો, જેથી મલે બોધ શારો,
તજો મોડો વીચાર* શુખી શરવદા=કરે દુખ હરે જીવો નાટક નરનાર* ૧

કંઈ હલકા ઢોંગી નર, કરે નાટક ધરોધર ધોડો ચોરીને હુનર,
કરે નાટકોના કાંમ* ખોટા નાટકો=રમી શામ્વાવોને કીધા પદલાંમ*
તેથી કંઈ ગુનીજન, રાએ નાટકપર નહી મન, એનું એ હથે કારન,
તેથી રાએ શઉ નાંમ* જેનું કાંમ તે=કરે ખીજવોથી વશ થાએ ન ગાંમ*

શેર.

કંઈ શારા નાટક શોધતા મલે શતીયતા નીતી ધ્રમતા,
જાએ જનમતાની ક્રોટતા વલી ગરવતા થાએ ત્રમતા,
જાએ પાપતા શંનતાપતા વલી જાએ ખલી કુડ ક્રમતા,
આવે દરસ્તતામા શરમતા જોવાથી ભાંગે ભ્રમતા.

નાટકના ગુણોને જાણે, તેને પંડીત વખાણે, કહુ શાશવર પરમાણે,
શમજો નોરધાર* શુખી શરવદા=કરે દુખ હરે જીવો નાટક નરનાર* ૨
જાંમા વીશનું શંકર શાએ, તેનીય કોડ દેવ કોહેવાએ, તેખી ગાનતાનને માએ,
ખુશી શાંજ શવાર* નારદ શારદ=લધને તાન ગાએ કરે જૈય જૈય કાર*
ગાન તાનથી ગુણ ગાયે, નાચ પરીયોના થાએ, ખુશી થાએ ધંદ્રગાયે,
તન મનથી અવાર* રૂશી ભગતો જન=વગાડી તાલ ગાએ જશ વારમવાર*

શેર.

દેવો માણુશ શું પન જે હતા શ્રી ભગવાનજી,
તે રાશ લીલામા કરી નાટકને હરતા ગીયાનજી,

(૧૭૨)

નાચે ગોપીધુ' એ તરફ ને વચ્ચે નાચે કાનજી.

કર ધરી શપત શુરભરી ગાતાતા મોરલીમા તાનજી.

પાડીયો દેવોએ એ ધારે, તીયારે જનનો શું યુજારે, યુગીજનોએ વીચારે,
રાખો નાટક ઉપર પીયાર* શુખી શરવણ=કરે દુખ હરે જીવો નાટક નરનાર* ૩

પ્રથમી નાટક તખતા જેવી, યુગી નરો શમજી લેવી, રમ નારખી કેવી કેવી,
જીવ જનથી ભરી* જનને જતાવર=પોત પોતાનો કરી નાટક જાએ ફરી*
માટે અએ યુગી નરો, જોઈ નાટક નેકી કરે, અમથા નકામા ન ફરે,
કે.છદી જશો મરી* ગાડી ધોડે=ત જશો વાડી મોહોનમા પેટ ભરી*

શેર.

દાદામાઈ એમ કહે એક પારશી હરિપીત વગર,
નાટક કરવાની નથી ખીજીને કાંઈ બશ અમર,
એજ જાણે ગદા રશમ વધી જાણે એ શકુની કદર,
ધન ધન એવોની કુધીને લોકોના મનને કરે અશર.

કહેજે મન્નિરાંમ, નાટક જોઈ કરે કાંમ, રાખો જોવાની મન હાંમ,
મલે ગેવાન યુણ આર* શુખી શરવણ=કરે દુખ હરે જીવો નાટક નરનાર* ૪

—o—

ગુજરાતી—નાટકના જવાનીયાની વાત.

(રંગત લંગડી ઝડપી.)

હવે મુંબઈને ગાંધ, એવા નીકલ્યા પારશી ભાઈ ખાએ નાટકની કમાઈ,
લીએ શાંગ હજાર* મા બાપોને=લગાડે બટો કરે એવો રોજગાર*
દશ પંદરની હાએ જુટ, ઘરમા અઘીની નહી શુટ, ધાલે ધશડાંકીન જુટ,
પેરે પાજની હજાર* અલપાકાનો=પેરે દગલો મીનાઈ આખાંપર માર*
વાંધા બદીયાનોમા હાલ, નાએ ખાટી ઘડીયાલ, સાલે નવલખીની સાલ,
જાણે શાવકાર* ખાટા જીવાંમા=ગીવટો દબને પેરે નખશીદાર*

શેર.

રોપખંદ કપડાં પેરીને નાટકોમા જાએજી,
કે.ઈ બને અમીર વજર અને કોઈ દેડાવો થાએજી,

કોઈ બને દેવાએ ઇબલીશ કોઈ ઇંદ્ર રાએજી,

અનેક તરાહના કરમ કરે નાટકોને માંએજી.

કોઈ પંડીત યદને વાંચે, કોઈ ગામે કોઈ જાએ, કોઈ પરી યદને નાએ,
થાએ નરમાથી નાર* મા આપોને=લગાડે બોલે કરે એવો રોજગાર* ૧

શઉ લગાડે શકેતો, આરે બાલ પાડે શેતો, કોઈ બને મુનશી મેતો,
કોઈ થાએ અંમાર* કોઈ શ્રીયો=બને કોઈ બીજા માગે યદને લાચાર*
કોઈ શીવાઈ યદ ધંમકાવે, કોઈ મુઢીયો બોડાવે મા આપોને લજાવે,
એના જીવવામા ધીકાર* લોકોને કહેશે=અમુને તીશ રૂપીયાનો મલે પગાર*

શેર.

કોઈને પગાર દશ વીશનો કોઈને મલે નવ આડજી,

પેટને શાર અને માંગન માચીને ભાટજી,

રોપમા આએ મારી કપડાંનો બતાવી કાટજી,

બોડાની ગાડીમાં બેશે જાણે ગવંદર લાટજી.

શઉ મલીને જાએ વાડી, વાંહા જાને પીએ તાડી કોઈનો હોએ મારવાડી,
તે કરે ધીરધાર* મા આપોને=લગાડે બોલે કરે એવો રોજગાર* ૨

કોઈના હોએ બાપ માએ, જોઈ દીકરાને હરખાએ, નારી મનમા મલકાએ,
રાએ ધની ઉપર પીયાર* મને ધનીજી=તંમારો નાટક દેખાડો એકવાર*
લઈ જઈ બાકશમા બેશાડે, લઈ શોંગ ખુમો પાડે, ખુમ તમાશો દેખાડે,
ખુશી યદ જાએ નાર* જોઈ જોઈને=ધનોને નારી હશીયા કરે વારમવાર*

શેર.

નાટક થયો ખલાશ પછી ઘેર જઈ શુતા બને,

ઉઠી શવારે તારીફ કરવા લાગી જઈ પડોશન કને,

શું કર તારીફ ધનીએ શોગ દેખાડીયો મને,

તારો ધની હોતે તો નાટકવારો દેખાડતે તને.

તારો ધની છે નકારો, મારો પતી નાટકવારો, મારા પ્રાંત કરતા પીયારો,
છે હયાનો હાર* મા આપો=લગાડે બોલે કરે એવો રોજગાર* ૩

કોઈને દોડીયુ ન આણે, જેનુ લીએ તેનુ ધાણે, ફરે યદ લાલમલાણે,
મલી શઉ દોશદાર* જાણે છોકરા=શેઠ ધનજીશાના ફરે ગાંમજો જાર*

કહેછે દાદાભાઈ, છોડો લુચાઈ જુગાઈ, તજો નાટકની કમાઈ,
કરો ખીજો વેપાર* બેસતને છાડી=કેમ દોજખમા પડોછો અરે ગંભાર*

શેર.

નાટકી જોડલા છે એટલા ચોર પરવરદીગારના,
જુદાને તમે દુગો થઈ માલકો નર નારના,
કાર મોડું રાતે કરેછે એવું યાશે શવારના,
અંતે તમારે શાર જુદાછે નરકના આરના,

મુલજી નવરોજ નશવાન, ગાએ મનીરાંમ જુદાન, તમને આપે ગીયાન શીયાંન,
તજો નાટક ધવાર* મા આપોને=લગાડે બટા કરે એવો રોજગાર* ૪

----- ( ) -----

ગુજરાતી—મુંબઈના જુવાનીયા તથા ઈશકી જીવડાની વાત.

(રંગત લંગડી ઝડપો)

હવે મુંબઈને દરમીયાંન, નીકળ્યા એવા શોકી જુવાન, વાંકી ભાએનું બદીયાન,
પેરે કપજો નખશીદાર* જુતાંમ ધાલે=ઝરમર શીલવરના કરે તે જુમ અંમકાર*
ચીનાઈ ટોપી અરધે માથે, ખોટી વીટી પેરી હાથે, ચાલ્યા હલીમલીને શાથે,
કરવા દોશદાર* કોઈ વાંણીયા=લુવાંણા ભાટીયા આંમણુ ધાંચી અંમાર*
મલી ચોર બજારમા જાએ, જુના જુટ વીયાં બેસાએ, લઈ જુટ ખુશી યાએ,
કીમત આપે દોડીયાં આર* પેરીને પગમા=ચાલે લટકાથી જાણે કોઈ શાવકાર*

શેર.

કોઈને મારી કુટીને પછી તાડી પીવા જાએજી,
ખાટલી બેચાર લઈ દુવર ચાણા તે ખાએજી,
ખોટી તાડી પી પીને પછી છાકરા તે થાએજી,
પછી પોત પોતામા કહ્યો કરવા લાગા પીઠાં માએજી.

પછી પીઠાંવાલો કાડે, યઈ છાકરા જુમો પાડે, કંદી આવે તેને આડે,
કરે મારા માર* જુતાંમ ધાલે=ઝરમર શીલવરના કરે તે જુમ અંમકાર* ૧

કોઈની ચીજો માંગી લીએ, માંગવા આવેતો ન દીએ, તેની દાર તાડી પીએ,
કરે ભભકાદાર* આકીના પછશા=લઈ જાએ ચીંમોરમા રંમવાને જુગાર*

(૧૭૫)

કોઈ કહે હારે હારે, કહે યુલછે ખુડદો મારે, કરતુક આગલ નહીં મારે,
પડવા લાગી હાર* અંતે ટીકટના=દોડીઆં લઇને આવે ગાંમભોજાર*

શેર.

આવીને ખીશાં તપાશે કોઈ ગરીબ કંગાલના,
મા બાપને બેઠો લગાડે એવા તે બદ ચાલના,
ખોટા છેડા નાખે પેરે કોટલાં ધડીપાલના,
પુરીયો ખાએ તેલની ફાકા પડે ભાત ઘલના.

કોઈ પાશે ન બેસાડે, જાં જાએ તાંથી કાડે, પીએ દારૂ ઘોલે દાહાડે,
એના જીવવામાં લીકાર*જુતાંમ ઘાલે=ઝરમર શીલવરના કરે તે ખુબ અમકાર*૨

કોઈનો રાંદો કમાવે, કોઈ ફાંશીનું ધન લાવે, કોઈને મારી કુટી આવે,
મલીને બેચાર* અંતે શીપાઇયો=લઇ જાએ ચોકીમા આવે જમાદાર*
પછી પડવા લાગી ધીસ, મારે કુંદાં દશવીસ, પાડે જુભા મોટી ચીસ,
થઇને લાચાર* આખી રાત તે=રહે ચોકીમા શવારના કાહાડે બાહાર*

શેર.

પીજગંમા જઈ ઉભા કીધા જોડું તે માજીશરે,
કોઈને કીધો ડાંડ કોઈને કેદની શીખશા કરે,
ઝુગે મોડે ચાલ્યા પછી ખીન ભાડે ને ઘરે,
પાછાખી કરે તે કરમ એવા જોવા તાંથી નીશરે.

કોઈના હોએ માને બાપ, તે જોઈ કરે લીલાપ, કરે દીકરાનો શનતાપ,
મા વારમવાર* જુતાંમ ઘાલે=ઝરમર શીલવરના કરે તે ખુબ અમકાર* ૩

જોઈ કજજીગની રીત, ના રહી કોઈમા પ્રોત, ચાલી શકુ જગે અનીત,
હવે નીરધાર* દાદાભાઈ કહે=ગઈ અશરારી થયા લુચા શરદાર*
કોઈ ખાએ ન મીઠાઈ, ગઈ ગોરશનો કંમાઈ, થયા માતબર કશાઈ,
દારૂ વેચાએ અપાર* શાયો ભુખો=રહે જોડુ બોલે ખાએ દશવાર*

શેર.

ખાંમણો નોવીને છોડી કરવા લાગાછે અનીત,
ઢોડાવો વાંચે કયા જોડે ભજનને ગાએ ગીત,

(૧૭૬)

શગાં વાહલા ભાઇખંદો કોઈકોઈમા રહી ન પ્રીત,
રહી ગઈ ચુંગલીચખાલી છલ કપટની વાત ચીત.

કહે મનોરાંમ ભાઈ, હોરો લુચાઈ ડોંગાઈ, રાખો શકુચી ભનાઈ,
માનુ આભાર* કુતાંમ ધાલે=ઝરમર શીતવરના કરે તે ખુબ અંમકાર* ૪

-----૦-----

ગુજરાતી—આજ કાલના પારસી ટચાક જવાંતીયાની વાત.

(રંગત લંગડી ઝડપી)

હવે સુખમા હાલ, પારસી ભાઇયો ફરે લાલ, ચાલે ધરોપીયતનો ચાલ,
શહેને કહે ગો ટુ હેલ* લોક લાજને=તજ કરે પવનચક્રીનો જઈને શેહેલ*
કારો દગલો પાટલોન કારી, બુટ ઉપર બીલાક્રીન મારી, માયા ઉપર ફેટો ભારી,
પેરી નીકલે બાહાર* આંખપર ચશ્મા=પેરે વલી હાતમા ઇશટીક ઇશકોદાર*
લઈ બાનુને શાત, ધાલે તેના હાતમા હાત, ઝાડે ઇંગલીશમા વાત,
ખને નરનાર* ધરમા વાખા=પડે પત બાહાર ફરે થઈ ભભકાદાર*

શેર.

બાંનુએ પેરીયો વાંકો બોએનો પોલકો જમીતનો,
માયુ ઉઘાડું રાખીયું દેખાએ રાપ શેતાનો ધનો,
બુટ ઇશટાક્રીન પેરીયાં વલી મોજ નાખ્યા હાથમા,
ફરી કારી શાકીનો ભભકો જોઈ રહીયાછે શકુ જનો.

ધરમા હાંદલા હડીયું કાહાડે, ધુંશા દોડે ઘેલે દાડે, ખીચડી ચુલાપરની પાડે,
નહી દીવામા દીવેજ* લોક લાજને=તજ કરે પવનચક્રીનો જઈને શેહેલ* ૧

મોડી રાતે ધરમાં આવે, ખીચડી ફરી પકાવે, ગોશ પીકામાંથી લાવે,
આપી દોડીયાં તત* પાંચ દોડીયાંને=જાવી બેવડો પીએ બેશી બેહુ જન*
સડે થોડીક ખુમારી, કરે ભાનાની તથયારી, જમવા બેથે નર ને નારી,
બેહુ થતા મગત* આમત શામત=મારે ગપાટા કરે ઇંગલીશ ભાચત*

શેર.

જેવું આવે આજે એવું ફરીને કાલે નહીં,
આંધા વગર ચાલે પણ ફરીયા વગર ચાલે નહીં,

મારવાડીને કહે હું ચાકરી હાશીશમા છઞ્ઞે,
લીએ ઉધારા રૂપીઆ પણુ ફરી કંઈ આલે નહી.

કોઈદી મારવાડી આવે, તેને બાનુ બતાવે, શેઠ રોપમાં શમજાવે,
હજી આબો નથી મેલ*લોક લાજને=તજી કરે પવનચક્રીની જઘને શેહેલ. ૨

ફરી જાએ તે મારવાડી, યુવત મેલે કેશો કાહાડી, બેલીપને લઈ આવે દાડી,
પકડી કાહાડે* પછી શેઠને=વગર ભાડાની જગીઆમાં બેસાડે*
જુવારે નીકલે તાંથી બાહારે, ફરી કરે એવો કારે, ગડદન કોઈની જઘને મારે,
નાંમ કુબાડે* રાતને દાહાડે=કરજવાલા આવી જુમો પાડે*

શેર.

દોલ ધાલે બાહારથી કોઈએક ભારી શેઠનો,
રેશમી ધજગરપર વલી પેરે શરે નેટનો,
હાતે અવડ પગમા પનોતી માઠી ખીશીયારી કરે,
ગજવામાં ખુડદો મલે નહી બેવડાની પેટનો.

કાગલના બંદલ દેખાડે, વારે ઘડીએ તેને કાહાડે, નોટો કછીને શનતાડે,
એવા કરે નીત ફેલ* લોક લાજને=તજી કરે પવનચક્રીની જઘને શેહેલ. ૩

અશલી બુલી ગયા દેશ, દેશનો તે ખીલકુલ વેશ, હવે કરવા લાગા ટેશ,
લઈ બાનુને ફરે* દરીએ કીનારે=ફરે પણુ કશતીખી કોઈદી નહી કરે*
નહી અગીયારીમા જાએ, ન જાએ આતશખેરાંમમાંએ, નાહાન કોઈદી ન
નાહાએ, ધયાન નહી ધરે* એજ લગાડે=ખીજ પારશીયોને તે કેમ કરી તરે.

શેર.

ચોડુંએક ઇંગલીશ ભણી થયા ઇરોપીયનના દીકરા,
જેમ તાંબાના વાશન કને માટીનાં મેલ્યાં કીકરાં,
દાદાભાઈ કહે લોકથી શું પન ખુલથી નહી દરે,
એવા નફર નીરજજ યઈ જાહામે ફરે બે પ્રીકરા.

કહેછે મનીરાંમ, કરો નેકીના કાંમ, ચલાવો વડાવોના નાંમ
એવી ચડાવો પેલ* લોક લાજને=તજી કરે પવનચક્રીની જઘને શેહેલ* ૪

હોંદુસ્તાની—ક્રીસ્ત લીલા.

(રંગત હુમરી ઠેકો દાદરાનો.)

જૈય જૈય કુંવર કનાઇ હો=જૈય જૈય કુંવર કનાઇ હો,
નાગર નટ રટ ઝટ પટ ઘટકે પટ ખુલ જાઇ હો,
જીનકી જશુમત માઇ હો=જીનકી જશુમત માઇ હો,
નીરધનકે ધન ક્રીસ્ત જા બન બન ધેન ચરાઇ હો,
જા બનખીચ ખીત બજાઇ હો=જા બન ખીચ ખીત બજાઇ હો,
શુન ગવલન તનમન કરન અરપન બનમે આઈ હો,
કેશી હરી ટેર શુનાઇ હો=કેશી હરી ટેર શુનાઇ હો,
નાગર નટ રટ ઝટ પટ ઘટકે પટ ખુલ જાઇ હો. ૧

ગવાલન ચરનન ધાઇ હો=ગવાલન ચરનન ધાઇ હો,
નારી શારી કારી આરી જાએ વારી લુગાઇ હો,
શુનાદો ખીન જદુરાઇ હો=શુનાદો ખીન જદુરાઇ હો,
મન મોહોહન મન હરન મગન હો દરધન પાઇહો,
શબકી શુધ બુધ ખીચરાઇ હો=શબકી શુધ બુધ ખીચરાઇ હો,
નાગર નટ રટ ઝટ પટ ઘટકે પટ ખુલ જાઇ હો. ૨

એશી શીર રાગની ગાઇ હો=એશી શીર રાગની ગાઇ હો,
મન તન બદન કર નગન નચન લગી બન બન માંઇ હો,
ઉશે શીર હોશમે લાઇ હો=ઉશે શીર હોશમે લાઇ હો,
છલબલમે દલ મલ મલ કર બેકલ શીર ન કલ આઇ હો,
દેહી શીર ઉલટી ચજાઇ હો=દેહી શીર ઉલટી ચજાઇ હો,
નાગર નટ રટ ઝટ પટ ઘટકે પટ ખુલ જાઇ હો. ૩

ગાવે યુન દાદાભાઈ હો=ગાવે યુન દાદાભાઈ હો,
 જન પ્રાંત કુરખાંત કર ઘેવાન ભગવાન લગાઈ હો,
 બાટુ ઘર ઘરમે બધાઈ હો=બાટુ ઘર ઘરમે બધાઈ હો,
 ગીરધર હરીહર શરધર કરધર મેરે શવાઈ હો,
 મનીરાંમ છંદ બનાઈ હો=મનીરાંમ છંદ બનાઈ હો,
 નાગર નટ રટ ઝટ ૫ટ ઘટકે ૫ટ ખુલ જાઈ હો.

૪

—o—

હીંદુસ્તાની—બનશી લીલા. (દીલદારી કીનીરે એ રાહાપર.)

(રંગત હુમરીની.)

બાંશરીયાં બાજરે, અરે હાં ગાજરે, અરે હાં ગાજરે બાંશરીયાં,
 મીલકે યુજરીયાં નીકરીયાં શગરીયા શુંદરીયા મધુર લાગે, શરીયા બાજરે,
 શીરકે શુનાવો હરીજરી પ્રેમભરી તોરો બંશરો,
 કુખત નશરી, તનકથ કથરો, હો મન રાજ, બાજરે બાંશરીયાં બાજરે,
 અરે હાંગાજરે=બાંશરીયાં, મીલકે યુજરીયાં, નીકરીયાં શગરીયાં શુંદરીયાં,
 મધુર લાગે શરીયા બાજરે.

૧

શખીયા શારી દારી આરી કહત શુનો તુંમ ગીરધારો,
 એ પુન પીયારી, શુનાવો મુગરી, પ્રેમ મૈતાજ બાજરે,
 અરે હાં ગાજરે, અરે હાં ગાજરે, બાંશરીયાં,
 મીલકે યુજરીયાં, નીકરીયાં, શગરીયાં શુંદરીયાં મધુર લાગે,
 શરીયાં બાજરે.

૨

કરશે ધરી મુખપરી હરી જબકે શુનાઈ ધનશરી,
 શખીયાં શગરી, હો બે બશરી, મનમેલાજ, બાજરે,
 બાંશરીયાં બાજરે=અરે હાં ગાજરે, અરે, હો ગાજરે,
 બાંશરીયાં મીલકે યુજરીયાં નીકરીયાં શગરીયાં શુંદરીયાં,
 મધુર લાગે=શરીયાં બાજરે.

૩

શીરશે શુનાઈ ગાઈ બજાઈ ખીન કહે દાદાભાઈ,
 મનીરાંમ બહાઈ, કરત કનાઈ, રંગત સાજ, બાજરે,
 બાંશરીયાં બાજરે, અરે હાં ગાજરે, અરે હાં ગાજરે, બાંશરીયાં,
 મીલકે યુજરીયાં નીકરીયાં શગરીયાં શુંદરીયાં મધુર લાગે શરીયાં બાજરે.

૪

રંગત તન તાલી.

હીંદુસ્તાની—ગનેશજીની ખંદગી તથા શમરન.

(રંગત તન તાલી.)

નમું ગીરજા નંદન, નમું ગન ચરનન, માહારાજ, નમું ગન ચરનન,
નમું રહુ ચરનન, નમું ગીરજા નંદન,
નમંતા હું મૈય ગનેશજીકો જીને દીયા મુજે બુધી ગીયાંન,
નીચચે કરેદે માનંતા હૃથકો નીત ધરતા હું બેયાંન,
નમંચકાર કરતા, માહારાજ, નમંચકાર કરતા,
નમું શીધ કરનન=નમું ગીરજા નંદન. ૧

નાગ છંયા હૈએ શીર ગનેશકે નારી શુધ બુધ ખડીહું આન,
નખ શખશે શીતધાર શજ નાર ચડાવે કુલ આર પાંત,
નંદ ગીરજાકો=માહારાજ, નંદ ગીરજાકો,
નમું દુખ હરનન, નમું ગીરજા નંદન. ૨

નાચે ગજનંદ શખશાજ શજદે ઝાંજ ચીકારા નોખતખી તાન,
નીંગી શીંગી પુની ખંજરી ખાજે ચોશટ ખાન,
નગારા શંગમે=માહારાજ, નંગારા શંગમે,
નીવારા લગા ઝરનન=નમું ગીરજા નંદન. ૩

નાચ દેખ નર ખુશી હુવે શખ, ગનકા એ શારા બયાન,
નનેકા ચોવંગ ગાએ નર દારાં કાનજી જીવાન,
નીત કહે મનીરાંમ, તારન તરનન, નમું ગીરજા નંદન. ૪

હોંદુસ્તાની—શીક્ષિત તુરાની તથા કુલની.

(દંગત તન તાલી.)

- શીક્ષિત તુરરેકી, મેરીઝન શીક્ષિત તુરરેકી,
શુનલો ગુનવાન=શખમે કુલકા માન,
કુલશે બંમા પેદા હુવે હમ્મે રમી જીને શ્રીશ્રી શારો,
કુલશે નીકલી ધનજી શગતી શીવને મન ધારી,
હુસી શગતીકા, મેરીઝન, હુસી શગતીકા,
ગું કરતા બખાન=શખમે કુલકા માન, ૧
- જરાતોશને ગુશતાશપે કો કુલ એક શુંગાયાયા,
હુસી કુલશે ગુશતાશપે કો ખેસ્ત દીખલાયાયા,
ઝો એકીન લાયા=મેરીઝન, ઝો એકીન લાયા,
ગુશતાશપે જનન=શખમે કુલકા માન. ૨
- ઝોહી કુલ જનંતી નુર બુંલે હુવે તવલુદ પખેખર,
જનતકી કીયારીશે શીરશતે લાએ તોડ ખખર,
નુરપે જશકે=મેરીઝન, નુરપે જશકે,
રાજો કે માહારાજ હશ તુરરેકો રખતેહેં શરપર,
પ્રીદા હમે જાહાન, શખમે કુલકા માન. ૩
- શાકુશંત પંડીત ખાંમન કુલશે પુજા કર,
ખામતે શીરવો, મેરીઝન, ખામતે શીરવો,
પોથીઝો પુરાંન, શખમે કુલકા માન. ૪
- ઝોહી કુલ મરને જીનેપર કુલ ખીના નહી કાંમ શરે,
હોંદુ મુશલમાન પારશી શખ કોઈ શરપર ધરે,
પોહાદીમે પયલે=મેરીઝન, પોયાદીમે પયલે,
દેવે કુલ પાન, શખમે કુલકા માન. ૫
- ઝોહી કુલ અવજ અખર નર તુરરા જરીફ દારાં ગાવે,
શકલ શમાકે મનકો ભાવે, એશે ખ્યાલ ખનાવે,
મનીરાંમ કરતા, મેરીઝન, મનીરાંમ કરતા,
તુરરેકા ખયાન=શખમે કુલકા માન. ૬

(૧૮૨)

ગુજરાતી—આશકી તથા નશીયત.

(રંગત તન તાલી.)

હસ્કમા તારા, મારીજન, હસ્કમા તારા,
અએ પીયારી જન, હુંતો થયો હએરાન,
માયાનો મોહેની મારી મને તન મનથી ઘાહેલ કીધા,
ગલી ગલીમા ફરે રખડતો રસતો છોડી શીધા,
લીધા જોગીનો, મારીજન, લીધા જોગીનો,
મે વેશ નીધાન=હુંતો થયો હએરાન.

૧

શુન્ને નહી રસતો, મારીજન, શુન્ને નહી રસતો,
હું કાંહા જાઉ, કેમ હું મલવા આઉ,
અલક જગાઉ મોલે મોલે ઘેરોઘેર લઈ તાર નામ,
કોઈ દાહાડે મે એક જગાપર લીધો નથી વીશરાંમ,
કાંમકર માર, મારીજન, કાંમકર માર,
અએ પીયારી માન, હુંતો થયો હએરાન.

૨

પેહલેની મોહોખત, મારીજન, પેહલેની મોહોખત,
પીયારી કાંહા ગઈ=નીચેહે તું કેમ થઈ,
પછશા મારી પાશે હતો તે વખતે તું કરતીતી પીયાર,
છયારે હું લાસાર થયો તીયારે ખીજો કીધો તે ધયાર,
નાર તું એવી, મારીજન, નાર તું એવી,
કેમ થઈ ખિમાન, હુંતો થયો હએરાન.

૩

દાદાખાઈ કહેછે, મારીજન, દાદાખાઈ કહેછે,
રાંડ પછશાની=તેને દયા હોએ શાની,
પછશા હોએ જાંવેર તંમારી પાશે તાંવેર તે ખાશે,
ખુટી જાએ પછશા તો અતે દગો દઈ જાશે,
મનીરાંમ કહેછે, મારીજન, મનીરાંમ કહેછે,
ખર માર ખયાંન, હુંતો થયો હએરાન.

૪

(૧૮૩)

ગુજરાતી—આશકી.

(રંગત તન તાલી.)

તારા ચેહેરાને, મારીજન, તારા ચેહેરાને,
જોઈ ગભરાએ, દીલ મલવાને આહાએ,
ચંમેકે ચેરો ચંદ્રના જ્યેષ્ઠ વચ્ચે ગુલાબી છે લાલી,
ખાલોની લટ ધુધરાલી શઉ જાણે નાગણ કાલી,
કાનમા ખાલી, મારીજન, કાનમા ખાલી,
પેરી તું મલકાએ, દીલ મલવાને આહાએ. ૧

ગુલાબી તારા, મારીજન, ગુલાબી તારા,
છે બને ગાલ, હોટ દીશ બેઉ લાલ,
જોઈ પડીયો બસ તારી ઉપર જોઈ કૂમકતી તારી ચાલ,
ચાલ તું મારે શાતે તુંને આપું શઉ ધનમાલ.
આ દોલત મારો, મારીજન, આ દોલત મારી,
તારે તામે થાએ, દીલ મલવાને આહાએ. ૨

વીચારી મનમા, મારીજન, વીચારી મનમા,
માની લે વાત, ચાલ તું મારી શાત,
પ્રાંત કરતા વાહાલી કરી નાખીશ શદ ભોગવજે બેઠી શુખ,
સુખી કરીશ તુને બંધી ચીજથી દઇશ જરા નહી કુખ,
મુખ તાર જોઈ, મારીજન, મુખ તાર જોઈ,
મારજી હાએ, દીલ મલવાને આહાએ. ૩

દાદાભાઈ કહેછે, મારીજન, દાદાભાઈ કહેછે,
જે કહેવાનું, હવું તે કહીશું જાનું,
તન મનથી થઈ ખુશી વીપારી આવી ઝટ મનીસંમતી પાશ,
પાન શોપારી લવીંગ એલચીનો કીધો મખવાશ,
એક ખીજપર, મારીજન, એક ખીજપર,
બેઉ મરી મરી જાએ, દીલ મલવાને આહાએ. ૪

ગુજરાતી—ગનેશજીની.

(સખી જુની ચાલની.)

શમર પ્રથમ ગનપતી જે રીઘશીઘના દાતા,
તેત્રીશ કોટી દેવ રીશીમુની ગનને ધાતા,
પીતા દીગંપરનાય જેની શ્રી ગવરી માતા,
ચડે પાન ફલ ખેલ પત્ર ભગત જન ગુનને ગાતા,
મનીરાંમપર મેહુર કરે અહો ગનરાતામાતા,
તમ નાંમથી લખોદર બધી પ્રાપ્ત શુદ્ધ જાતા.

ઠાંશે.

અહો ગન લખોદર માહારાજ=માયાપર મોર મુગટ મણી તાજ,
કરે ભગતોના રૂડા કાજ=રાખો શંતોની શભામા લાજ,
કરે શમરન હુંગન તારે=શભામા રાખો માન મારજી.

ગુજરાતી—કલગીની શખીપર શખી.

(સખી જુની ચાલની.)

શમુદરમા આવે નહીં પુર, નદી નાલા જાએ છલકાર્ધ,
તેમ મલે હલકાને માન, તરત તે જાએ ઉભાર્ધ,
લીમ કડવો મીઠો નહીં યાએ, શરૂ નહીં યાએ શાર્ધ,
તેમ બધો ભલાઈ કરે, ખુશ નહીં તને ખુશાર્ધ,

(૧૮૫)

કદી મણે મુરખને રાજ ન જાએ તેની મુરખાઈ,
કંઈકોના લીએ જીવ, જેમ લીએ જીવ કશાઈ,
મણે લોભીને ધન, તે લાગે તેને નવાઈ,
મનીરાંમ બનેછે હરી, ગાએ ગુણ દાદાબાઈ.

ઢોરો.

નાખો લીખડામા ત'મે મીઠાશ=તોખી ના જાએ તેનો કડવાશ,
કુવો કોએલાને દુધથી ખાશ=કદી ના જાએ તેનો કારાશ,
બજો નર બજો હરીનેજી=ભગવી તનમનથી કરીનેજી,

—o—

ગુજરાતી—પેટનું વરનન કલગીની ઊપર.

(સખી જુની ચાલની.)

પેટનું કુખ અપાર, પેટ પરદેશ કરાવે,
પેટ કરાવે કાર, પેટ કાંટામા ચલાવે,
પેટ ખવાડે ગાર, પેટ ભાઈ'યે શુવરાવે,
પેટ રંભાડે જુગાર, પેટ આ ચોરી કરાવે,
પેટ મરાવે માર, પેટ આ ભીખ મંગાવે,
પેટ ના હોએ દારાં કહે ઈયાર, તો કોઈ કોઈને ન ખોલાવે.

ઢોરો.

પેટ પરમેશ્વર આપો આપ=પેટનું કરી જપે શહ જાપ,
પેટ શાફ થાએ કાપા કાપ=પેટ આ અનેક કરાવે પાપ,
પેટનો અનદાતાછે શેઠ=મનીરાંમ કહે કરાવે વેઠજી.

—o—

ગુજરાતી—કલગીની ઊપર.

(સખી જુની ચાલની.)

નેકીના કરીને કાંમ, કુખ લોહીના હરજો,
છે નેકીના મીઠા ફલ તે આખીને વું નરજો,
કુખીના ઠારીને મન પછી ત'મે શુએ ઠરજો,

(૧૮૬)

કોઈ કરે જુરાઈ લાખ તો તેથી ભલાઈ કરજો,
શારી કરનીને કરી શુખ શાગરથી તરજો,
મનોરાંમ એમ કહે રાંમને કોઈ ન વીશરજો.

ઢોરો.

કરો નહી દીલથી મોટાઈ=કશો તો મરશો પશતાઈ,
એમ કરી કહે દાદાભાઈ=રાખો શુદ્ધ જનથી નરમાઈ,
નાંજી કોઈનું નહી ધાણો=જાઈને ધર બેઠા આણોજી.

—o—

ગુજરાતી—કલગીની ઉપર.

(સખી શેરદાર.)

કાયા માયા ખોટીછે તે જાણીએ છછએ અંમે,
કરગરીને લોકોને એમાં શું કહેછી તંમે,
કરમાયેલું હોએ ઝાડ તે યાએ તાજી કોઈ શમે,
કરી સો ભજન મનીરાંમ કહે એક રાંમ ઘટ ઘટમા રમે.

ઢોરો.

પ્રાયના કર તું શંકરની=પ્રેમથી ભગતી કર હરની,
પરાઈ નીંદીયા ન કર નરની=પાપથી લછમી ઘટે ધરની,
પારકાનો તું ન કર શંનતાપ=પ્રભુછે કુલ કુનોયાનો આપ.

—o—

ગુજરાતી—કલગીની ઉપર.

(સખી શેરદાર.)

કોઈ કરે બદ કાંમ તો તે જોઈ નરે કરડું નહી,
કદી મુરખથી ડરડું પત દાનાવોથી ડરડું નહી,
કાંઈ લાખો આકૃત પડે પત આગલ કદંમ ધરડું નહી,
કહે મનીરાંમ ખીજનું ધન જોઈ કદી બરડું નહી.

(૧૮૭)

ઢોશો.

ખીજનો પદશો જોઈ બરશો=તો તેનું પાપ ત'મે ભરશો,
દાદાભાઈ કહે શરી મરશો=ભગતી કરશો તોય નહી તરશો,
મનીગાંમ કહે શમજ દીલદાર=અંતમા પ્રેમ ઉતારે પાર.

ગુજરાતી—કલગીની ઉપર.

(સખી શેરદાર.)

આલશ્ય થઈ જગતમા નર નહી નકાંમે ફરશદા,
આબરુ જેમાં રહે એવાં કાંમ નેપીના કર શદા,
આશરો રાખી હરીના નેપી કર તું નર શદા,
આ જગમા જે જનમીયું તે મરશે રેશે નહી અમર શદા.

ઢોશો.

શદા દુખ ગાંમ શેહેજો પીયારા=શમજ મનમા રેહેજો પીયારા,
શમરી હરને લેજો પીયારા=શાર કાંધને ન કેહેજો પીયારા,
મનીગાંમે આ સખી ગાઈ=મારો મુરશદ દાદાભાઈજી.

ગુજરાતી—નશીયત.

(સખી શેરદાર.)

તજ કપટ ઝટપટ તું નર રટ મુખથી શીતારાંમજી,
થીર રાખ મન ધીર ધર તું તન જન જપ તું તેનું નાંમજી,
નાંમ લેવાથી હરી કરે પુરી તારી હાંમજી,
મનીગાંમ કહે એવોછે દાતા શકુનો શુંદર શાંમજી.

ઢોશો.

શજો કાયાપર નહી શલ્યધાર=તજો દુનીયાના કાંમ હજાર,
ભજો નારાયણને નરનાર=જજો ભગતી કરી તેને કુવાર,
મનીગાંમ કાનજી એમ કહેછે=હમેશાં ભગતીમાં રેહેછે.

(૧૮૮)

ગુજરાતી—નશીયત.

(સખી શેરદાર.)

પીવા હોએ તુને તો પી ભરી રાંમ રશનો જાંમજ,
એ જાંમ પીવાથી તાર થાશે શઉ શીધ કાંમજ,
કાંમ ક્રોધ મધ લોભ મોહો તજ મલે વંછકુટ ધાંમજ,
નહોં ભરેશો નર દેહેનો એમ કહે મનીરાંમજ.

ઢોશો.

રાખો હરી હરનો નર આધાર=પ્રભુ તે શઉનો પાલનહાર,
શઉ મતલબના છે દાશતાર=ભજન નહોં કરે તો આશો માર,
જેવી નર કરની તમે કરશો=એવી કરનોના ફલ ભરશોજ.

—o—

ગુજરાતી—ઇસ્ક વીશે નશીયત.

(સખી શેરદાર)

ઇસ્ક નહોં કરતા બુલીને ડાહીયા જો હોશો તંમે,
શમજીયા વગર કરશો તો પેહેલા આખરે જાશો તંમે,
એકદી હથશો તો નયં દી ઇયાદમા રોશો તમે,
નહી માનશો તો મરવાનુ પી હાતથી બાશો તંમે.

ઢોશો

પેલાતો જશો કરવા પીયાર=પછી પાછલથી થાશો ખુવાર,
આશો જીયારે તંમે ગંમની માર=તીયારે જોશો પીયારનો બાહાર,
મનીરાંમ કહેછે શાખી વાત=નહી માનો તો થાશે ધાતજ.

—o—

ગુજરાતી—ભગતની અરજ.

(સખી શેરદાર.)

દાદગર દાતાર દાંમોદર દયા કર દાશપર,
દાંત પુત કીકુ નથી જાણી નથી કોઇની કદર,

(૧૮૯)

ભાવ ભગતી ભુલી ભટકીયો જાંતાં રહી નહીં અપર,
ધ્યાન હવે કરું અંતમા માટે ક્રીપા કર મારલીધર.

ઢોશો.

મને કર પાર ધ્યાન કીરતાર,
નીરધારનો તું આધાર,
રાંમ ઘટ ઘટનો જાણે તાર,
મનીરાંમ કેહેછે વારંમવાર.

નમુંછું હરી હરી તુજને=શાહે તું અંતમા યા મુજનેછ.

— ૦ —

ગુજરાતી—ચાલ જુની.

(સખી તન કડીની)

જણીને નયા અનનન, કાલ અલવાન, લેશે ઝટ પ્રાંન, ફરેશે તારી વાંશે*
જીઆરે ભરાશે દન, તીયારે જીવને લઈ જાશે*
માટે નેકી તું કરજે, ધીયાન તેનું ધરજે, પાપથી ડરજે, કરી નર મનમા કીયાશે
અંતમા તું પશતાશે, જ્યારે બંદ થાશે શાશે*
માટે કર શર કાંમ, લાગે નહીં દાંમ, અમર એ નાંમ શદા તાર નર ગવાશે*
બલો હોએ ધયા ખુરો, પછી પાછલથી કેહેવાશે*
કહેછે દાદાભાઈ, કરી અતુરાઈ. સખી મે ગાઈ, આજ ધંહા શઉની પાશે*
મનીરાંમ એમ કહે. શમજ મારી, શીંગ રાશે*

ઢોશો.

રશતો તું પકડ ધરંમનોજ,
વાંક નહીં કાહડ કરંમનોજ,
દાખલો કહીયો ભરંમનોજ,
ભેદ કાંઈ જાણુ મરંમનોજ.

હરીએ તારીયાએ બહુને=માટે મનીરાંમ કહે શઉનેછ*

— ૦ —

(૧૯૦)

ગુજરાતી—રંગત અશલની==કલંગીની ઉપર.

(સખી જીયો ચાતુરાની)

જેવી જોને ભગતી છાજે, તેઉફલ આપે માહારાજે,
 યુણ પ્રમુતા તુંખી ગાજે, ચાલજે ચાલ શુધારીનેજી*
 ભગતીમાં દુખ પડેતો ખમજો, ખાટુ મોર હમેશ જમજો,
 નહી હરીને અલગો શમજો, જોઈ દુનોયા શારીનેજી*
 માયા જોઈ બુલ્યા નરનારી, કરે હમેશાં મારી તારી,
 લડી લડીને ઉમર યુવરી, ભગતી ભાવ વીશારીનેજી*
 શખી ખનાવે દાદાભાઈ, મનીશાંમ નત કરે ખડાઈ,
 બરી શભામા ધુનધી ગાઈ, અંતનો વાત વીચારીનેજી*

ઢોશો.

ભગતી ભગવતને પીપારીછે,
 ભગતી ભગતે ઉર ધારીછે,
 ભગતી અંતે તારનારીછે,
 ભગતી વધંકુટગી ખારીછે.

મનીશાંમ કહે તુરગાવાલો=કરી ભગતી વંધકુટ ચાલોજી.

હીંદુસ્તાની—ખુદાની તારોફ.

(સખી સેરદાર.)

અમ્મે શનમ કર કર રહમ મુજકો દરશ અંકમાર દે,
 તેરે કદમો મે મેરા શર ચાહિ મુજકો માર દે,
 દુનીયાદારીશે અલગ કર પેહેલે પાર ઉતાર દે,
 અપને ફજલો કરમશે મનીશાંમકો દીદાર દે.

ઢોશો-

શનમ મૈય હું તેરે અખતીયાર,
 ચાહિ તું જીલા ચાહિ મુજે માર,
 ઇયાદ કર તેરી શાશો ખાર,
 દરશખીન દીલકો નહી કરાર.

ઇયાદ કરતા હું તેરી હંમદમ=જળ તક દંમ હમ્મે મેરે દંમ.

(૧૯૧)

હીંદુસ્તાની—કલગીની ઉપર.

(સખી શેરદાર.)

માન કેહેના દીલ મેરા શમજકે તુજકો કેહેત હો,
આગે ઘડી કેશી આઝમેગી શા મન મુરખ તુ ચેત હો,
અનકયા ગલ જાઝમેગા જલ જાઝમેગા તન ખેત હો,
કેહેતે હમે મનીરાંમ કરલે નર પ્રમુશે હેત હો.

ઢોશો.

ન જાનો શાંમ શમિરા હમે,
કાલકા શખપર પેરા હમે,
ભજનકર એ કાંમ તેરા હમે,
મીઠે ચવરાશી ફેરા હમે,
દાદાભાઈ મુરશદ મેરા હમે,
દીલોમે ઉશકા ડેરા હમે.

લડતે હમે મુરશદકે દંમશે=કોઈ કેયા ક્તા પાએ હંમશેજી.

—o—

હીંદુસ્તાની—નશીયત. કલગીની ઉપર.

(સખી શેરદાર.)

તજ કપટ ઝટ રાંમ રટ નર કર ભજન યુન ગાવરે,
મન રનન તન કર જતન શીર શરન હરકે જાવરે,
કાંમ ક્રોધ મધ લોભ મોહો એ પાંચો અજ પીશરાવ રે,
મનીરાંમ કેહેતે શુની યુની ભજ લે કીશન હર શાવરે.

ઢોશો.

ભજનમે તર ગએ ગોપીચંદ,
કાઠા દારા માયાકા ફંદ,
ભજનમે શંત કરે આનંદ,
કર રખતે હમે કાલકો ખંદ,
દાદાભાઈ કથે નોરાલે જંદ,
અકુ શુન શુનકે ભએ મત મંદ.

જે બોલો કીશન કુલારેકી=પ્રાનજીવન આ પીયારેકીજી.

(૧૯૨)

હીંદુશતાની—કલગીની ઉપર.

(શખી રોરદાર.)

અએ શનમ તીરછી નાગેહે લગતી હએ કારી આપકી,
આયકકા દીલ જખમી કરે શંમશીર દો ધારી આપકી,
કય મીલોગે મુજકો આ કર તામેદારી આપકી,
ખીશરે નહીં મનીરાંમકો અબ ધ્યાદગારી આપકી.

ઢોશો.

શનમ અબ કય તુમ આવોગે,
હમે કય દરશ દીખાવોગે,
હમે કય ગલે લગાવે,
કખતક કશમા ખાવોગે.

જુદાઈ ખોહોત શતાતી હએ=ન ધબકો નીંદ આતી હએજી.

હીંદુશતાની—કલગીની ઉપર.

(શખી રોરદાર.)

ગઈ ઉડકે સચાઈ જુઠી ડુંનીયાદારી રહે ગઈ,
પછશિવાલોકીબી બશ આદત ભીખારી રહે ગઈ,
છલકપટ ચુગલી ચખાલી ધયારોમે ધયારી ના રહી,
મનીગાંમ કહે ધશ જાંહાંમે એક પછશકી ધયારી રહે ગઈ.

ઢોશો.

શખીકો હએ પીયારા પએશા,
ખીગર પએશકા નર કેએશા,
પએશ ખીન શીરે પશુ નએશા,
દાદાભાઈ શુખન કહે અએશા,

જમાના કલજુગકા આયા=શખી કેમ ન પએશ ભાયાજી.

(૧૯૩)

હીંદુશતાની—અધર.

(શખી શેરદાર.)

દેવરથ દાતા રટન દીનરેન તેરી નર કરે,
શંતશનીયાશી રીખીજન ધીયાન નીત તેરા ધરે,
જાંહા જાંહા કરે તેરી ધયાદ તાંહા તેને આ શંકટ હરે.
દારાં શીકંદર કહે રટનથે નારી નર કીતને તરે.

ઢોશો.

હરી ધટ ધટકા જન નહાર,
રખલે નર જીનકા તે આધાર,
રચા જીને જલ જંગલ સનશાર,
તારી હહલા ચરનનથે નાર.
નરશી નાનક ગીનકા તારી=હરીકી કહી લીલા શારીજી.

—0—

હીંદુશતાની—કલજીગ વીશે.

(શખી શેરદાર.)

આયા શંભા કલજીગકા ભડવેકો શંખ આહાને લગે,
શાષ્ટ્ર આમન જો કોઈ માંગે ઉનકો ધમકાને લગે,
દાઝ્મિક ચેલે મીલકે ઉશતાદોકો શીખલાને લગે,
બેટ માત પીતાકો ગાલી દેકે ગભરાને લગે,
ખીશનવ એ આમન દારૂ પી પરમાશભી ખાને લગે,
કેહેતે હએ મળીરાંમ અગનીયાનીભી અખ ગાને લગે.

ઢોશો.

નહી રહી કોઈ પ્રતી વ્રતાનાર,
નાર તજ દેતી હએ ભરથાર,
ભાઈ કર કેહેતી શીર કરતી ધયાર,
ધયાર પર રખે ભોતશા પીયાર,
પાપ શખ કલજીગકા છાયા=દારાંને મુખથે ફરમાયાજી.

(૧૯૪)

હીંદુશતાની—હરીની લીલા.

(શખી શેરદાર.)

કરમે લુકટ બનશીઓબટ લેવેત બનજને લગે,
દેખ છલબલ શામકી શખ ગુવાલ હરખાને લગે,
બનમે બજાઈ ખીત શરવણશુન મોહો શખ પાને લગે,
શુરનર મુની અંદપ રીખી જન પ્રેમ ગુન ગાને લગે,

ઢોશો.

મુરખમે તું ચાતરમે તું,
પાની પવન પથરમે તું,
પાહાડમે તુંધિ પજરમે તું,
નારી મેં તુંધિ ઓ નરમે તું,

મનીરાંમ કહે તુરરેવાલા=મેરે મુરશદકી બોલબાલાજી.

—૦—

હીંદુશતાની—જુદાઈ વીરો.

(શખી શેરદાર.)

અમ્મે શનમ આમ્મેયે હમ દરપર તુમારે રાતકો,
અવખરકે બાળુ આમ્મેકે તુમકો પુકારે રાતકો,
એક લેજ કંઈ ઠેરે નહીં શીરે મારે મારે રાતકો,
હમશેબી કંઈ ઓર શીરતેયે ખીચારે રાતકો.

ઢોશો.

ઈમાદ મેં ખીત ગઈ શારી રાત,
શીરતે શીરતે હો ગઈ પરમાત,
મેરે કોઈ શંગ નહીં થા શાત,
અકેલા દુના દીલ ગભરાત.

રાત ખીત ગઈ અબતો શંગદીલ=આકે મનીરાંમકો જાની મીલજી.

—૦—

(૧૬૫)

ઉડકુ—પેહલી બેઠકની.

(શખી શેરદાર.)

તબ્બે મૌવજુદો અબ અપને આજમાના ચાહીએ,
આજ દંગલમે શુખન રંગી શુનાના ચાહીએ,
પેર અએશે લીખ શીકંદર ઘાદહો શબ શાંમઈ,
નાંમ ઉશતાદો કા અબ ધશિજ બહડાના ચાહીએ.

ઢોશો.

દીખાવો શુખનકે અબ જવહર,
અડુહો જશે શબ ષષદર,
ખાદીમે જરીક હો તુમ ગર,
પેરપેર પહડો દટકર.

શરપે ઉશતાદકા શાયા હએ=શખુન રંગીન શુનાયા હએજી.

— ૦ —

ઉડકુ—ઇતતેજરી રહી ગઈ.

(શખી શેરદાર.)

ખોઁખેકે ઉડ ગયા તકરીર આધી રેહુ ગઈ,
ખાતોમે ખીચીધી મૈય તથવીર આધી રેહુ ગઈ,
જબહ કરને જબરખા ખંજર ગલેપે અએ જરીક,
જન હશરતમે ગઈ તકખીર આધી રેહુ ગઈ.

ઢોશો

જશમમે નહીં હએ જાં બાકી,
રહા શરપે અહેશાં બાકી,
રહી દીલમે અરમાં બાકી,
તડપનેકે પએમાં બાકી,

જન કેશીકી નાદાની=હુઈ કાલીલ પશેમાનીજી.

— ૦ —

(૧૯૬)

ફારશી—શરાપો.

(શખી શેરદાર.)

દીદખાલે માહેરુ મુરગે દીલે શરહમ કપીદ,
દાંમે પુદ જુલફે શીયા ખાએદ અગુનામી પરીદ,
દાંમને ગવાથ પુરકુર પુદ જરીફે ખા મુરાદ,
દહનો દંદ હસ્ત મનચું હવજે કવશર મીરશીદ.

ઢોરો.

રશતમ જમા મનમ ધમિષખ,
તેગપર અદુ જનમ ધમિષખ,
હસ્ત ખી રધ તનમ ધમિષખ,
એકીતન ફતહ કુનમ ધમિષખ.

જરીફ જર પુદ શફારા=ખગોઈ એ હાંશેદાં ધયારાજી.

ગુજરાતી—છેલી શલામ.

(રંગત તન તાલી.)

મને જાણિછે, મારી જાન, મને જાણિછે,
હવે મારે મુકામ=પંચોને રાંમ રાંમ,
હાત જોડીને અરજ કરધુ શાંભણો શરવે ચીત ધરી,
ગાઇયું મનમાં શરવેને ભાઇયું મલથુ કોઇદી ફરી,
મને જાવાદો, મારીજાન, મને જાવાદો,
લઉ એશ આરાંમ, પંચોને રાંમ રાંમ.

૧

એહેંકાર તજો તમે શરવે મનનો મુખથી ભજો ભાઈ ભગવાન,
વાત એ શાચી કહેવી મુખથી જેમા મલે આપણે માન,
માનમા રહેઉ, મારીજાન, માનમા રહેઉ,
કરઉ શીધ કામ=પંચોને રાંમ રાંમ.

૨

શકલ શબાને નમી નમીને વાર વાર પરનાંમ કરે,
હર શંકરનું ધીયાન ધરધુ કહુંધું મુખથી ખરે,

મુશલમાનોને=મારીજન, મુશલમાનોને,
મારીછે શલાંમ, પંચોને રાંમ રાંમ.

૩

હું નાદાન અનજાણુ બાલકું બુલ ચુક શઉ કરજો માફ,
દાદાબાઈ કહે દાન કરો નીત કરીને તનમન શાફ,
મનીરાંમ કહેછે=મારીજન, મનારાંમ કહેછે,
પુરણ થઈ હાંમ, પંચોને રાંમ રાંમ.

૪

—0—

ગુજરાતી—નમંતાઈ ભરેલી અરજ.

(રંગત તન તાલી.)

આજ મે કીધા=મારીજન, આજ મેં કીધા,
ખીયાણોને તમાંમ, લઈ શંકરનું નાંમ,
ચારદાશ શાખી, શજનો શઉ ખુશી થજો વાંચીને ખીયાળ,
લખાણુમા કાંઈ બુલ હોએતો કરજો માફ શઉ હાલ,
નો કરતા મુજને, મારીજન, નો કરતા મુજને,
બધી બદલાંમ=લઈ શંકરનું નાંમ.

૧

નામ ગુરનુ હું, મારીજન, નામ ગુરનું હું,
વલી નત ગાઉ=નત નવા ખેવાલ બનાઉ,
ના શમજમા આવે મારીતો ગુરને પુછવા જાઉ,
રદ ખીયાણોને શુધારી લાઉ, પછી લખી શંભલાઉ,
દાદર પુરી, મારીજન, દાદર પુરી.
દાતાર મુદાંમ=લઈ શંકરનું નામ.

૨

ભાવથી ભગતી, મારીજન, ભાવથી ભગતી,
દુશિવરની કરે=ધેયાન શીવનું ધરે,
નો કર ભગવા બાનાનો છઉ શદા શીવ શંકરનો દાસ,
ચેતન રૂપ નરાયણુ શંકર વશીયા જઈ કૈલાશ,
લોભથી ભજશે, મારીજન, લોભથી ભજશે,
મલે વંદકુંટ ધાંમ=લઈ શંકરનું નામ.

૩

(૧૯૮)

નીત હરી હરપર, મારીજન, નીત હરી હરપર,
રાખુનેહુ અતી=તેથી પ્રથન શીવજીતી,
મેન તન ધન કર અરપન દેશે અન ધન દરશન શીવશંકર,
ના બુજતો કહે દાદાભાઈ તું શંકરને પલભર,
દાશ શહ કોષનો, મારીજન, દાશ શહ કોષનો,
નરછે મનીરાંમ=જઈ શંકરનું નાંમ.

૪

આ તુરાના ખેયાલોની ચોપડીને પ્રથમથી આસરે

આપનારા સદ્ ગ્રહસ્થોનાં મુખારક નાંભો.

નાંભ.	નકલ.	નાંભ	નકલ.
મૈશરી લખમીચંદ તેજપાલ રીપત		શોરાખજી અરદેશર શેઠના.....	૧
ધંગ્લીસ સ્કુલના હેડ માસ્તર... ૨૫		દાદાભાઈ અરદેશર ગોરવાલા...	૧
ફરાંમજી મેહુરવાંનજી આરીયા...	૫	જીવાજી જમશેદજી પોટર.....	૧
કાવશજી મેહુરવાંનજી ગ્યારા...	૫	શાપુરજી મનચેરજી હકીમ.....	૧
રતનજી ફરાંમજી ઇછાપોરીયા...	૫	અરદેશર પેશતનજી મરચંદ ...	૧
પંદીયા રવીશંકર શીવરાંમ.....	૫	અરદેશર હોરમજી નોરીયા...	૧
અરદેશર મેરાંમજી	૪	મનચેરજી ટેમુલજી માદન	૧
હરજી ચતરબુજી	૪	કેપ્પશર મેહુરવાંનજી મેહુરતા ...	૧
ખતરી હીરા પરમાનંદ.....	૩	દાઁ બં વાડીયા	૧
બાપુજી ફરાંમજી.....	૨	કેપ્પશર દાદાભાઈ મેહુરતા	૧
ફરાંમજી અરદેશર ચીનાઈ ...	૨	નશરવાંનજી જમશેદજી ચોકરી..	૧
શોખીન જાંદો	૨	રતનજી રૂશતમજી ધોલુ	૧
ધનજીભાઈ ફરાંમજી કુબાચ ...	૨	બરજોરજી હોરમજી શેઠના ...	૧
રૂશતમજી મનચેરજી મોઢી ...	૨	જમશેદજી પેશતનજી કાતરક ...	૧
ખેંદે ખોદા	૨	બમનજી અરદેશર આરીયા ...	૧
મેહુરવાંનજી નવરોજી આરશી		શોરાખજી જમશેદજી દેશાઈ...	૧
વાલા	૨	નં બેં હોં હાથીરાંમ	૧
દાદાભાઈ મેજનજી કાપડીઆ...	૨	ફરાંમરોજી હોરમજી શેશનવાલા	૧
રૂશતમજી નવરોજી	૨	રશતમજી મેરાંમજી	૧
માણિકજી નવરોજી મીશતરી..	૨	કંકાજી રશતમજી	૧
ખતરી બીનુભાઈ મોતીરાંમ ...	૨	માણિકજી નશરવાંનજી	૧
કરશનદાશ હીરાચંદ શોરકીઆ..	૨	મેરાંમજી પેશતનજી દારવાલા...	૧
દાં મણીલાલ શુદરજી	૨	હોરમજી ધનજીભાઈ.....	૧
પેશતનજી અરદેશર રાગી.....	૧	શાપુરજી હોરમજી	૧
શોરાખજી નવરોજી દાંતરા...	૧	દોં બીં શીટર.....	૧
માણિકજી પેશતનજી.....	૧	નાં કાં અરાજનના	૧
ફરાંમજી પાલનજી	૧	પેશતનજી માણિકજી મદરોઈના..	૧
શાપુરજી ડોશાભાઈ.....	૧	જાંગીરજી દોરાખજી કલકાતી...	૧
બમનજી પેશતનજી ભરચા ...	૧	ફરાંમજી ધનજીભાઈ ઇન્નેર...	૧
રૂશતમજી દાદાભાઈ શરાફ.....	૧	શાપુરજી દાદાભાઈ દારવાલા ...	૧
બમનજી મોટાભાઈ.....	૧	દોરાખજી જીવનજી	૧

નામ.	નકલ.	નામ.	નકલ.
હોરમજી રતનજી	૧	દોરાબજી પેશતનજી મોગરીયા ..	૧
અરદેશર ડોશાભાઈ	૧	મનચેરજી ટેમુલજી શુના	૧
દાદાભાઈ ખેરાંમજી	૧	હોરમજી શાપુરજી ભુત	૧
શોરાબજી ખરજોરજી	૧	અમનજી શાપુરજી મરોલીયા ...	૧
કાવશજી બેજનજી	૧	નશરવાંનજી દોરાબજી માથતર...	૧
એદલજી ખરજોરજી મીથતરી...	૧	ધનજીભાઈ નવરોજી હજીપુરીયા	૧
રતનજી નવરોજી	૧	ધનજીભાઈ એદલજી	૧
હોરમજી મનચેરજી	૧	નવરોજી હોરમજી કોપર ...	૧
એદલજી જમશેદજી	૧	નાનાભાઈ નશરવાંનજી કોપર ...	૧
શોરાબજી શાપુરજી	૧	નવરોજી નશરવાંનજી કોપર...	૧
ટેમુલજી મનચેરજી દેયુ	૧	રશતમજી નશરવાંનજી કોપર ...	૧
મનચેરજી એદલજી દેયુ	૧	પેશતનજી અમનજી કોપર	૧
મેહરવાંનજી દીનશાજી ઉમરીગર	૧	હોરમજી દોરાબજી કોપર	૧
લીમજીભાઈ એદલજી ટરનર ...	૧	ધનજીભાઈ નવરોજી કોપર ...	૧
શોરાબજી પેશતનજી દાદાવાલા .	૧	દીનશાજી કાવશજી ઝવેરી	૧
નવરોજી એદલજી રાદેલીયા .	૧	અમનજી કુવરજી માખનીઆ...	૧
કાવશજી રશતમજી શોદાવાટરવાલા	૧	એદલજી જમશેદજી કુમશીયા ..	૧
કાવશજી એદલજી વરીઆવા...	૧	માણિકજી જીવાજી કાટગરા ...	૧
કાવશજી દોરાબજી મીથતરી ...	૧	રશતમજી હોરમજી નાદરશા..	૧
પાલનજી જીવનજી મીથતરી ...	૧	એદલજી અમનજી મીરજી કવડા	૧
ફરાંમજી હીરજી વાંનીઆ	૧	રતનજી શાપુરજી હોડીવાલા ...	૧
રશતમજી માણિકજી શીટર	૧	કાવશજી ખરજોરજી દોરીઆ ...	૧
નવરોજી હોરમજી આંગડી	૦	નશરવાંનજી આદરજી વકીલ...	૧
વાલા	૧	કુવરજી પેશતનજી દોલાના	૧
કાવશજી મનચેરજી કાપડીઆ...	૧	અમનજી જામાથજી વાંદરી	૧
નવરોજી શાપુરજી ઝિરાવીઆ	૧	શાપુરજી આદરજી દેયુ	૧
પેશતનજી પાલનજી ખંભાતા...	૧	રશતમજી માણિકજી કોપર	૧
નશરવાંનજી શોરાબજી હયુગર...	૧	પાલનજી શાપુરજી ગાડીવાલા...	૧
ખરજોરજી રશતમજી જમશેદજી.	૧	જમશેદજી અમનજી કાપડીયા...	૧
કાવશજી નાનાભાઈ કોપર	૧	રશતમજી ધનજીભાઈ કોપર ...	૧
માણિકજી દાદાભાઈ	૧	ધનજીભાઈ દાદાભાઈ ગાડીવાલા	૧
નશરવાંનજી હોરમજી એથકી	૧	દીનશાજી દોરાબજી પીઠાવાલા...	૧
હોરમજી ખરજોરજી જંદલ...	૧	નશરવાંનજી વીરજીભાઈ ડોશાભાઈ	૧
હોરમજી એદલજી દાદાવાલા...	૧	ફરાંમજી નવરોજી મીથતરી...	૧
શાપુરજી નવરોજી પટેલ	૧	પેશતનજી દાદાભાઈ ઉશતાદ ...	૧
મનચેરજી નવરોજી પટેલ ...	૧	ખરજોરજી હોરમજી ચરવાલા..	૧
ફરાંમજી પેશતનજી ચાવરા ...	૧	એદલજી મેરવાંનજી આદમ ...	૧
પેશતનજી શોરાબજી પાતરાંવાલા.	૧	મનચેરજી માણિકજી માદન	૧
પેશતનજી શાપુરજી કુટાર	૧	પેશતનજી જમશેદજી આલીયા..	૧

નાંગ.	નકલ.	નામ.	કલન.
નવરોજી શોરાખજ દંગોરીયા.	૧	ખતરી પરશોતમ વનમાલી ...	૧
એદલજ શાપુરજ તાડીવાલા ...	૧	ખતરી મોતીરાંમ માણકચંદ	
શોરાખજ નાનાભાઈ દેવુ	૧	ધંન્ડી	૧
ફરફુનજ મેરવાંનજ	૧	ખતરી બાપુલાલ કુતે ..	૧
જીજીભાઈ દાદાભાઈ શરાફ	૧	ખતરી હરી પરમાનંદ	૧
શોરાખજ નવરોજી દારવાલા..	૧	ખતરી નયુ પરશોતમ વલશાડના	૧
રશતમજ એદલજ આરસીવાલા	૧	ખતરી નગીનદાશ રાંમદાશ ...	૧
માણિકજ નવરોજી મીશતરી ..	૧	ખતરી હરકીશન વનદ્રાવન ..	૧
દોરાખજ ફરાંમજ તાડીવાલા ...	૧	ખતરી ગંગારાંમ જગજીવન	
મનચેરજ શોરાખજ દારવાલા..	૧	ગાંધી	૧
હોરમજ અશપંદીઆરજ દાર		ખતરી શીવલાલ ફકીરચંદ ...	૧
વાલા	૧	ખતરી ખુશાલ પરશોતમ માશતર	૧
શોરાખજ તંબોલી	૧	ખતરી નારણદાશ રાંમાજી	૧
અરશેદજ શોરાખજ ભમગરા		ખતરી દુંગરજ મુલજી	૧
શીર	૧	ખતરી મળીરાંમ તીભાવનદાશ .	૧
હોરમજ બમનજ ચલા	૧	ખતરી ભીખા હરગોવન છભાયા	૧
હોરમજ શાપુરજ શીંગનપુરોયા	૧	ખતરી માણિકલાલ ફકીરચંદ...	૧
દીનચાજ રશતમજ અપુ	૧	ખતરી રાંમચંદર શીવશંકર ...	૧
ફકીરજ હોરમજ મીશતરી...	૧	ખતરી હીરાચંદ રનછોડદાશ...	૧
નવરોજી બેરાંમજ પશતાગીયા	૧	ખતરી મોતીરાંમ રૂપચંદ	૧
હોરમજ હીરાજ મીશતરી ...	૧	ખતરી હરગોવન જગજીવન ...	૧
જાંગીરજ જવાજ દોટીવાલા...	૧	ખતરી જગજીવન કીના ગાંધી.	૧
પેશતનજ એદલજ મીશતરી ..	૧	ખતરી અંબારાંમ કીણાભાઈ	
રશતમજ કાવશજ દારવાલા .	૧	દાકતર	૧
નવરોજી બેરાંમજ મોતોગરાફર	૧	ખતરી કલીયાનજ મોનજ	૧
પાલનજ રશતમજ ધડીયાલી...	૧	કે. ગોવંદરાંમ કંપની રંચુન ...	૧
રશતમજ કુવરજ કરમા	૧	કાં વેલજ ગાંગજી	૧
નશરવાંનજ અરજોરજ શરાફ .	૧	કાં હરોદાશ મુલજી	૧
ફરાંમજ રશતમજ દારવારા ..	૧	કાં કાકુ પુંજી	૧
બમનજ પેશતનજ ભર્યા ...	૧	કાં કાલીદાશ શુદ્ધજી	૧
જાંગીરજ પેશતનજ ભાગરીયા		કાં મટુભાઈ માધવજી	૧
તાં બેયાલી	૧	કાં કુમર તીભાવન	૧
શીયારજ શાપુરજ ટોંદાલવાલા	૧	કાં મુરારજ વેલજી	૧
જમશેદજ એદલજ મીશતરી .	૧	કાં ધેલા કેશવજી ..	૧
હોરમજ નવરોજી એશકી .	૧	કાં મુરારજ વીશરાંમ ..	૧
ખતરી ગંગારાંમ હરખચંદ ..	૧	કાં નેણુશી દયાલ	૧
ખતરી ગોવન કાંનજી	૧	કાં કાનજી શીવજી	૧
ખતરી પરશોતમ અંબારાંમ ..	૧	કાં દેવશી મોતી	૧
ખતરી નરોત્તમ પીતાંબરદાશ...	૧	કાં જોડા પરશોતમ	૧

નામ.	નકલ.
કાં નયુ ચાંપશી	૧
કાં જગજીવન વેલજી કાપડવાલા	૧
કાં માનજી શંધજી	૧
કાં જીવરાંમ જાદવજી.....	૧
કાં ગોપાલ શુદ્ધજી	૧
કાં કેશવજી ગોવીંદજી.....	૧
કાં મુલજી ધરમશી	૧
ભનશાલી ભોગીલાલ મોહનલાલ.	૧
ભનશાલી પરમુદાય પ્રાનજીવનદાય	૧
ભનશાલી નારાણદાય લખમીદાય	૧
ભનશાલી પરમાણુદાય નારણદાય	૧
ભનશાલી કાલીદાય કાનજી.....	૧
વીયાય રાંમચંદર જમીયતરાંમ.	૧
જોશી જયશંકર જેઠા તંબાકુવાલા	૧
જોશી દુલભદાય નાંનજી શીહોર	૧
વાલા	૧
જની દયાશંકર પીતાંબર	૧
જમી જાદવલાલ રાંમચંકર ...	૧
ભટ્ટ મોતીરાંમ પરમાનંદ.....	૧
મુલશંકર દુલભરાંમ ઉપાધ્યા...	૧
જેજનાથ ગોપાલલાલ	૧
હરીશંકર મલકારજન	૧
ધ્રાંમણ શુભદેવ ગણેશ.....	૧
મગનલાલ જોષીતારાંમ	૧
દામોદર માશતર.....	૧
ધ્રાંમણ પરમુરાંમ નારાયણ	૧
માશતર	૧
શાં માધવજી લખમીદાય ...	૧
શાં વીઠલ શાંમજી	૧
શાં ત્રીકંમ અમરશી	૧
શાં કાલીદાય જગજીવન.....	૧
શાં દામોદર લવજી	૧
શાં દલપતરાંમ ક્રીકાચંદ.....	૧
શાં છગનદાય વીઠલ	૧
શાં ભગવાનદાય રત્નજીડદાય...	૧
શાં વીઠલદાય ઘેલાભાઈ ઝવેરી	૧
શાં ઘેલા જેઠા.....	૧
શાં ગોપાલદાય ખુશાલદાય	૧
તંબુવાલા	૧

નામ.	નકલ.
શાં લખા હેમરાજ.....	૧
શાં હરજીવન લાધા	૧
શાં નગીનદાય મીલાપચંદ ...	૧
શાં મણીરાંમ જમનાદાય ...	૧
શાં વીઠલદાય ગલાલચંદ ...	૧
શાં દુલભ કેશવજી	૧
શાં લાલજી આતમારાંમ.....	૧
શાં કલીયાંનદાય વીઠલદાય ...	૧
મારવાડી ભાણજી નયુ	૧
મારવાડી લાલુ રતનચંદ	૧
દરજી ત્રીકંમ માધવ	૧
દરજી પીતાંબર માધવ	૧
દરજી ભીખા લખુ વલશાડના...	૧
દરજી હરીદાય પીતાંબર.....	૧
દરજી નગીનદાય વીઠલદાય ...	૧
દરજી નાનાભાઈ પરશોતંમ ...	૧
કાશીદાય માધવદાય પટેલ..	૧
દરજી હરગોવંન તુલશીદાય ...	૧
મીશતરો દાયાભાઈ મુશર	૧
સુવાર દામોદર અંબારાંમ	૧
સુવાર ગોપાલ રત્નજીડ	૧
સુવાર કાનજી નાનજી	૧
ભોઈ મુલજી જેરાંમ	૧
ભોઈ પરશોતંમ વીરચંદ	૧
ભાવશાર દયાલ કાનજી.....	૧
ભાવશાર કેશવજી આંણુદજી ..	૧
ગોલા અમથા પરશોતમ	૧
ગોલા વીઠલ રૂગનાથ ,.....	૧
ગીલીટવાલા ભવાંનીદાય ગોપાલ	૧
દાય	૧
શોની પોચા ખુશાલ	૧
કોલી હરોભાઈ મકનલાલ	૧
રંગારી લખશીમન ખાલાજી ...	૧
દંત વધંદ ખંદુજી લીખાંજી ...	૧
ખાલાજી જગનનાથ માનકાંમે...	૧
વીઠલ જુમખરાંમ	૧
જડીયા ગોરધન નરભેરાંમ.....	૧
પટેલ હરગોવન નરોતમ	૧
જીવરાંમ દેવજી મીશતરો	૧

નામ.	નકલ.	નામ.	નકલ.
પટેલ છોટાલાલ પ્રાનજીવનદાશ. ૧		મેમણ અલારખીયા જીશખ ... ૧	
ધોખી શુદરજી રતનજી ૧		મેમણ હશિમાલ જીશખ ૧	
ધોખી કેશવજી મનજી ૧		મેમણ ગુરમહમદ હામગંમ..... ૧	
હોરા મહમદઅલી અમીજી ... ૧		હામરામ ઝવેરી ૧	
હોરા શમશુદીન ૧		કશાધ કાશમ મહમદ ૧	
હોરા અબ્દુલ તહયખભાઈ..... ૧		કાશમ હોટલવાલા ૧	
હોરા હશનઅલી મહમદઅલી... ૧		ખોજા આમદ દોશા ૧	
ગુરમહમદ જીશખ છતરીવાલા. ૧			

પુરાના ખેઆણની ચોપડી નીચે લખેલાં ટેકાંબાંવોથી
વેચાતી મલશે.

— ૦ —

કોટમા—પીરેશા દાદાભાઈ મુકાંદમ — ચોપડીઓ વેચનાર
તથા પ્રગટ નંબર ૧૩૪ બઝારગેટ સીટ,
ઘડીઆણની સાંમળે કોટ મુંબાઈ.

બજાર - ઇશપીતાલના નાકા ઉપર મેરવાંનજી ચોદલજી
દાડવાલાની દુકાંનથી મલશે.

ત્રવાડીના—રશતાપર બનશાલી દેવીદાસ લલુભાઈના શરકારી
ઈશકોલવાલા માણામા કાઠ મનીરાંમ જીવાણુ
પુરરાવાલાને તાંહાંથી મલશે.

મા—શલાવટ પુરાની શતર કોટડીમા ખતરી ગોવંદ
કાનજીને તાંહાંથી મલશે.

